

IESUI ETIAT MATEU MIENOI

¹ Uito ti IESUI potmu'e Mateu. Mi'i uimiwan me atimoherep yne Aipotypot Iesui etiat ui'akasa hap ko'i uimikuap hap ko'i are.

IRUKA 3.23-28 PIAT EWY

Mesuwe sa'awy'iwuaria ati'atusetpehik teran AIPOTYPOT IESUI e'ase'i'in set ko'i katupono IESUI ti aha'ase'i pot Aparāu Saipepiat Sese aikotā sa'awy'i TUPANA to'e aha'ase'i koro Aparāu me — Meiūran ti aru Emiariru kawiat Eiā'ŷi topyhu'at Wuat'i Ywania Porekuat Koro e Tupana sa'awy'i. I'ewyte Aiporekuat Iesui ti aiporekuat pot Tawi Saipepiat Sese topyhu'at aikotā sa'awy'i Tupana to'e — Meiūran ti aru Eiā'ŷi kaipywiat ra'yn topyhu'at Uimipo'oro Wuat'i Porekuat Eporekuat no e Tupana morekuat Tawi pe Aipotypot IESUI piat. ² Pyno ati'atusetpehik teran mesuwe Ahehakyera'at hat IESUI e'ase'i'in set ko'i. Sa'awy'i ti APARĀU imoherep tosaiepiat ISAKI. Mi'i hawyi ISAKI imoherep tosaiepiat IAKO. Mi'i hawyi IAKO imoherep tosaiepiat IUTA iywyt'in nywo. ³ Mi'i hawyi IUTA imoherep tosaiepiat PERE iywyt Seru wywo tehary'i Tamāu kaipyi. Mi'i hawyi PERE kaipyi tuwemoherep ESEHŪ. Mi'i hawyi ESEHŪ imoherep ARĀU. ⁴ Mi'i hawyi ARĀU imoherep AMINĀTAPI. Mi'i hawyi AMINĀTAPI kaipyi tuwemoherep NASŪ. Mi'i hawyi NASŪ imoherep SARUMĀU. ⁵ Mi'i hawyi SARUMĀU kaipyi tuwemoherep PUASI tehary'i Hapi kaipyi.

Mi'i hawyi PUASI imoherep OPETI tehary'i Huti kaipyi. Mi'i hawyi OPETI kaipyi tuwemoherep IESE. ⁶ Mi'i hawyi IESE imoherep aiporekuat sa'awy'iwuanuat TAWI. Mi'i hawyi morekuat koro TAWI kaipyi tuwemoherep morekuat SARUMĀU tomima'at tomi'auka Uria ehary'i kaipyi. ⁷ Mi'i hawyi SARUMĀU kaipyi tuwemoherep morekuat HUPUĀU. Mi'i hawyi HUPUĀU imoherep morekuat APIA. Mi'i hawyi APIA kaipyi tewemoherep morekuat ASA. ⁸ Mi'i hawyi ASA imoherep morekuat IOSAWA. Mi'i hawyi IOSAWA imoherep morekuat IURĀU. Mi'i hawyi IURĀU imoherep morekuat USIA. ⁹ Mi'i hawyi USIA imoherep morekuat IUTĀU. Mi'i hawyi IUTĀU imoherep morekuat AKASI. Mi'i hawyi AKASI kaipyi tuwemoherep morekuat ESEKIA. ¹⁰ Mi'i hawyi ESEKIA kaipyi tuwemoherep morekuat MANASI. Mi'i hawyi MANASI imoherep morekuat AMAŪ. Mi'i hawyi AMAŪ kaipyi tuwemoherep morekuat IUSIA. ¹¹ Mi'i hawyi IUSIA kaipyi tuwemoherep morekuat IEKUNIA iywyt'in nywo. Morekuat IEKUNIA toñe'en turan surara'in yi Papirunia kaipyi tō'ē tō'ē kahato ai'ywania sa'awy'iwuaria moma hamo. Mi'i hawyi i'atuesurara'in teropo'ok kahato i'atueyi pyi yi Papirunia kape ta'atueropat hamo. Mi'i hawyi watukupte'en mot'i yi Papirunia pe. Mi'i tote watuwepotpap at ka'ap yi Papirunia ywania emiit'in no watuwepotpap yt kat sa'up mo i yi wato Papirunia pe watuwepotpap itote ahewanĭkaptia miky'esat ewy. ¹² Mi'i hawyi yi wato Papirunia pe mekewat aha'ase'i morekuat

IEKUNIA kaipyi tuwemoherep SARATIEU. Mi'i hawyi SARATIEU imoherep SURUPAPEU. ¹³ Mi'i hawyi SURUPAPEU kaipyi tuwemoherep APIUTI. Mi'i hawyi APIUTI imoherep ERIAKĪ. Mi'i hawyi ERIAKĪ imoherep ASU. ¹⁴ Mi'i hawyi ASU imoherep SATOKI. Mi'i hawyi SATOKI kaipyi tuwemoherep AKĪ. Mi'i hawyi AKĪ imoherep ERIUTI. ¹⁵ Mi'i hawyi ERIUTI kaipyi tuwemoherep EREASA. Mi'i hawyi EREASA imoherep MATĀ. Mi'i hawyi MATĀ imoherep IAKO. ¹⁶ Mi'i hawyi IAKO imoherep IUSE. IUSE ti mana MARIA e'aito wanuat toĩne'en. Mi'i hawyi mana MARIA kaipyi tuwemoherep IESUI mekewat TUPANA MIPO'ORO WUAT'I YWANIA POREKUAT NUAT E HAP HET RAKAT.

¹⁷ Sa'awy'i wuat aha'ase'i pot APARĀU e'at kaipyi morekuat TAWI e'at kape 14 ok tuwemoherep miit'in AIKA'IWAT IESUI e'yianmiaria ha'ase'i'in nuat. Mi'i hawyi morekuat TAWI e'at kaipyi yi Papirunia pe watopyhu'at hap e'at kape 14 ok tuwemoherep miit'in AIKA'IWAT IESUI e'yianmiaria ha'ase'i'in nuat.

IRUKA 1.26-35 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi IESUI AIPOTYPOT ywā'ĩ hap etiat ahenoi teran sa'awy'i. Mesuwat miwan nug hat sese ti Mateu.

Pyno tawa Nasare pe wētup ok IUSE e hap het rakat tikyi'at teran tehary'i wo yt karāpiat i ihainia wywo ieĩne'en hat mana MARIA e hap het rakat. Ma'ato mi'i yt to'opytyk i te turan imēpyt a rakano topyhu'at mana MARIA ma'ato yt ihainia kaipyi i ma'ato TUPANA PĀ'ĀU kaipyi hupi'a. ¹⁹ Mi'i hawyi

iky'esat hat IUSE tikuap ta'yn hupi'a MARIA hap hawyi tuwanētup ko'i ko'i kahato — Uima'at rasig Maria e. Wētup ok ihainia hupi'a nug hat pote yt naku i atat Maria uhehary'i wo katupono wuat'i wywo waire rakat Maria e tuwanētup hawe. Pyno waku atipo'oro mana Maria wētup hy kape mig'i wo e Iuse tuwanētup hawe katupono waku rakat Iuse pote yt toiky'esat i miit'in tikuap hupi'a hap katupono Iuteu ywania ti'auka yt he'aito i pytkai hupi'a rakaria pote. — Pyno waku atipo'oro Maria wētup tawa kape mig'i wo e tuwanētup hawe. Mi'i tā atunug mote aru miit'in yt ti'auka i Maria nu wo e tuwanētup hawe. ²⁰ Ma'ato aikotā waku Maria po'oro wētup hy kapiat hap kape tuwanētup turan Tupana tipo'oro ra'yn tehay enoi hat Iuse kape atipy kaipyi. Mi'i hawyi to'e imu'etu — Iuse morekuat Tawi emiariru emiariru e yt erewanētup ko'i ko'i tei'o Maria ehary'i wuat upi'a hap ete e katupono hupi'a yt ihainia kaipywiat minug i e. Waku etat ehary'i wo hupi'a ra'yn pytkai Maria katupono yt toi'aparap hin i pytkai hupi'a ra'yn toīne'en mesup e. Ta'i Tupana Pā'āu Wakuat kaipyi toīne'en imēpyt e. ²¹ Pyno meiūran ti aru mana Maria timoherep ihainia hit wakuat sese rakat e. Mi'i ti Tupana Mipo'oro tomohey haria minug sa'ag popywiat hep hanuat e. Mi'i pote waku ehēt'ok o Maria Mēpyt IESUI e katupono Iuteu pusu puo IESUI ti WO'OEHAKYERA'AT HAT i'atu'e. ²² Pywo pe ti tuwemoherep ti aru Maria Mēpyt aikotā sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria te'ero'e hap ewy e. ²³ Mio tā e ti Tupana sa'awy'i miit'in me. — Meiūran ti aru wētup ok haryporia wakuat rakat pytkai yt karāpe

i he'aito pytkai imēpyt'a rakano ti aru topyhu'at yt uwe piat topytyk pytkai i e. Meiūran ti aru imēpyt ihainia ti aru tuwemoherep hawyi Tupana AIPY'ASETPIAT rakat eset i'atu'e Tope e yianmiat Tupana ehay enoi hat Isaia tomiwan 7.14 pe e. — Mi'i hap ewywuwat toīne'en mesup ehary'i wuat mana Maria ete e atipy kaipywiat sut hat Iuse pe. ²⁴ Mi'i hawyi Iuse tuwehymut ra'yn hawyi tutunug na'yn Tupana potpo'oro piat tonāpin hap ewy. Tatat ra'yn Maria tehary'i wo ma'ato yt topytyk i. ²⁵ Meiūran ti Maria Imēpyt ra'yn hawyi to'opytyk. Imēpyt hawyi Iuse tum na'yn Imēpyt pe het IESUI e hap het rakat WO'OEHAKYERAAT e topusu puo.

2

¹ Aipotypot Iesui ti tuwemoherep ta'yn mesuwe mekewat tawa hit Perē yi Iuteu pe karāpeñ Eroti toīne'en morekuat no itotiat turan. Mi'i hap e'at pe waikiru etiat wemu'e haria tō'ē tō'ē ta'atue'yi Ūrienti kaipyi aikope pyi at tuwētem hap kaipyi. ² Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa wato Ierusrēi note hawyi — Aikope som hirakat Aiporekuat pakup nuat toīne'en i'atu'e itotiaria pe. Aikope som tuwemoherep Ei'ywania Iuteu ywania Potypot pakup ywā'ī hap i'atu'e. Katupono ha'awyte ra'yn uruta'akasa at wētem hap kaipyi hewai-kiru i'ywā'ī hap enoi hap uruta'akasa urue'yi tote i'atu'e. Mi'i pote mesup Aiporekuat Koro pakup mōtypot hamo urutō'ē meikowo hewaikiru upi urutō'ē meikowo i'atu'e waikiru etiat wemu'e haria iwe'eg kahato rakaria tawa wato Ierusrēi miaria pe. ³ I'atu'e hap morekuat Eroti tikuap

hawyi token'ē kahato i'ewyte tawa Ierusarēi mi-
 aria. Katupono te'eruanētup ko'i ko'i kahato
 luteu ywania Potypot ywā'ī hap etiat waikiru etiat
 wemu'e haria ta'atuētup hawyi. Kat pote mi'i tā e
 morekuat Eroti katupono waku uito yn morekuat
 koro wo mesuwat yi tote e. ⁴ Mi'i pote morekuat
 Eroti ti'atukaykay tuwewawi Tupana ehay mi-
 wan etiat kuap sese haria i'ewyte pa'i kororia
 toi'atukaykay hawyi apo'e i'atuepe — Mehī'in e
 aikope so tuwemoherep irane Tupana Mipo'oro
 Wuat'i Porekuat Koro wuat sese e. Kat etawa
 pe kat etawa pe i'ywā'ī e. ⁵ — Ta'i tawa hit Perē
 me aru tuwemoherep Mi'i Miit i'atu'e katupono
 sa'awy'i Tupana ehay moherep hat mio tā e mi-
 wan me yianmete i'atu'e. ⁶ — Ta'i ahetawa kurin
 moity'i ewei'e tawa Perē miaria yi Iuta ywaniaria
 e. Ma'ato yt eiwemōti tei'o ehetawa kurin mupi
 katupono ti aru meiūran etawa hit Perē po'og po'og
 miit'in mikuap mo topyhu'at yi Iuta ywaniaria
 yne tawa ko'i kai katupono ehetawa hit Perē
 me tuwemoherep irane Isareu ywania Potypot
 Koro sese e ti sa'awy'i Tupana ehay moherep hat
 Mikeia tomiwan me 5.2 pe i'atu'e morekuat Eroti
 pe. ⁷ Tuwat i ra'yn ināpin haria hawyi morekuat
 Eroti ti'atukaykay i ra'yn at wētem hap kaipy-
 wiat ō'ē haria waikiru etiat wemu'e haria apoto'e
 mig'i wo i'atuepiat hamo toi'atukaykay i ra'yn —
 Karāpeī ewei'akasa sa'awy'i mekewat waikiru e
 i'atuepe. Karāpeī tuwemoherep sa'awy'i ehowawi
 mekewat waikiru e. ⁸ Mi'i hawyi ta'atumoherep
 morekuat Eroti pe yne i'atu'e hap. Waikiru wemo-
 herep hap e'at morekuat Eroti tikuap hawyi to'e
 waikiru etiat wemu'e haria pe — Waku ewei-

wat tawa hit Perē kape uhyt'i'in e. Mi'i tote o apo'ewei'e kahato Hirakat ete aikope aikope tuwemoherep e. Mi'i hawyi eweipuēti hawyi waku ewehenoi uhepe aikope toīne'en Mi'i hat ete e. Pywo ti atikuap teran aikope toīne'en Hirakat. Areto mono imōtypot hamo ipoityro hamo e so i'atuepe morekuat Eroti. ⁹ Mi'i hawyi waikiru kuap haria tuwat morekuat Eroti yatypepyi Hirakat kat hamo. Te'eruwētem morekuat yat koro pyi hawyi te'era'akasa i ra'yn mu'ap upi mekewat waikiru sa'awy'iwuat at wētem hap kaipywiat. Mi'i hawyi ti toto i ra'yn waikiru i'atue'yianme te'en te'en Hirakat ieīne'en hap kape ra'yn toto. Mi'i hawyi waikiru upi tuwat tawa wato Ierusalēi pyi tawa hit Perē kape. Put'ok'e waikiru itote hawyi topyhu'at Hirakat ieīne'en hap apy tote. ¹⁰ Te'era'akasa ra'yn mekewat waikiru mimoherep hawyi i'atuwepit kahato ra'yn waikiru kapiat te'era'akasa haria. Te'eruwēhum kahato waikiru kapiat ta'akasa hawyi. ¹¹ Mi'i hawyi waikiru topyhu'at hirakat ieīne'en hap apy tote ra'yn hawyi tuwehyt'ok i'yat pe hawyi te'era'akasa ra'yn Hirakat kape toty Maria wywo. Mi'i hawyi te'eruwepỹ'ātutuk ta'yn mekewat Hirakat mōtypot hamo. — Waku ta'atu'e hawyi ta'atumiere to ko'i ta'atu'apok ta'yn hawyi imehit rakat Uru kawiat ta'atuium ne'en ne'i Hirakat pe iky'e hap. Mi'i hawyi ta'atuium ikamhig se rakat miwuk wo iky'e hap. Mi'i hawyi mohag hy Mira e hap ta'atuium Hirakat mōtypot haype. ¹² Mi'i hawyi i'atumu'etu ti Tupana ti'atunāpin — Yt ewei'aipok tei'o morekuat Eroti puo henoī topiat hamo e seha'at haria ō'ē haria pe at wētem hap kaipy-

wiaria pe to'e. Mi'i pote te'era'aipok ta'atue'yi kape wētup mu'ap upi. Yt ta'atuhenoī hin i ra'yn morekuat Eroti pe aikope Hirakat toīne'en hap. ¹³ Mi'i hawyi Tupana mipo'oro atipy kaipywiat tuwemoherep Iuse mu'etu hawyi to'e – Epoī'ām no Iuse e. Etioto ro Hirakat wētup yi kape pya meiūpepyi mekewat yi Esitu kape ity wywo e. Eweipopy ro e katupono ti aru morekuat Eroti tikat ra'yn wyti aru Hirakat i'auka hamo ne'i e. Mi'i pote waku yi Esitu pe eweikupte'en mig'i wo e. Waku yne meikowo hawyi ti aru woronāpin ra'yn karāpe i era'aipok i meikowo te hap ahenoi pakup'i aru epe e atipy kaipywiat Iuse mu'etu to'e. ¹⁴ Mi'i hawyi Iuse ipoī'ām na'yn wātym muo hawyi meremo ra'yn Hirakat Iesui ity wywo toteropo'ok. Te'eropopy ra'yn yi Esitu kape wātym muo mig'i wo. ¹⁵ Mi'i hawyi morekuat Eroti ku'uro hap kape itote tukupte'en yi Esitu tote aikotā sa'awy'i Tupana to'e miwan me hap ewy – Meiūran ti aru Uha'yru atikaykay ti aru yi Esitu kaipyi e sa'awy'i wuat miwan me Oseia 11.1 pe. ¹⁶ Ma'ato morekuat Eroti tikuap ta'yn seha'at haria ipuēti haria yt topuo i ra'yn i'atu'aipok hawyi ipy'ahak sese ra'yn topyhu'at – Yt naku i pāi e. Yt tō'ē i ra'yn uipuo henoī uhepiat hamo waikiru kuap haria uimiky'esat ewy pāi e. Yt ta'atuhenoī hin i aikope mekewat Hirakat ieīne'en hap e topy'ahak popuo. Mi'i hawyi morekuat Eroti ti'atupo'oro kahato tesurara'in sem na'yn tawa hit Perēi kape yne itotiarā hīrakaria ipa'iat hit ko'i atu'uka hamo tpyy anu pyi i'ywā'ī rakaria atu'uka yne hamo Perēi miaria i'ewyete hīrakaria ipa'iat yt pya hin i Perēi kai gupte'en haria tpyy anu pyi

yi kape toi'atu'uka kary katupono typy anu ra'yn waikiru etiat wemu'e haria te'era'akasa waikiru kape. Mi'i hap ewy te toiky'esat hirakaria atu'uka hap typy anu i'ywã'ĩ rakaria pyi. ¹⁷Toi'atu'uka yne itote aikotã Tupana ehay moherep hat Ieremia mienoi tomiwan miat sa'awy'i sese hap ewy. ¹⁸ — Tawa Perēi pyi ti aru mekewat yi Hama pyi ti aru atikuap kahato ti aru i'atuwo'okak'i kahato hap i'atuehay pirik kahato hap e. Ta'atusaty'u kahato itote to'opytit'i kahato e. Mana Hakeu ywania tawa hit Perēi miaria te'eruwak kahato ta'atumēpyt'in ky'e hap upi. Te'eruwak at ka'ap hap atikuap uimu'etu e. Yt uwe i imoperup'i kuap katupono topap yne yne imēpyt'in itote pote e ti Tupana ehay enoi hat Ieremia miwan pe 31.15 pe yianmete Perēi miat e hirakaria atu'uka hamuat hap etiat. ¹⁹ Mi'i hawyi yi Esitu pe Iuse'in tukupte'en mot'i itote. Meiūran morekuat Eroti iku'uro hawyi Tupana tipo'oro temiit i ra'yn atipy kaipyi Iuse kape. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn Iuse mu'etu te yi Esitu piat heñe'en turan. ²⁰ — Epoĩ'ãm no Iuse e. Etioto ro Hirakat ity wywo hawyi ewei'aipok i ro ehe'yi kape i Isareu ywania e'yi kape katupono ti koitywy Hirakat Iesui auka teran hat morekuat Eroti iku'uro ra'yn e atipy kaipywiat sut hat Iuse mu'etu. ²¹ Mi'i hawyi Iuse ipoĩ'ãm hawyi — To'iro wata'aipok ahetawa kape e ra'yn Hirakat pe ity pe. Mi'i hawyi te'era'aipok ta'atue'yi Isareu kape.

IRUKA 2.39 PIAT EWY

²² Put'okta'atu'e itote hawyi Iuse tikuap ta'yn morekuat Eroti sa'yru sa'ag Akeirau e hap het rakat topyhu'at to'ywot saipe pot heiam

note aikope sa'awy'iwuat to'ywot ti'atu'uka hirakaria turanuat hap tote. Mi'i pote Iuse token'ě tuwe'yatnug itotiat hamo. Mi'i hawyi mio tã e Tupana imu'etu Iuse pe – Yt ereĩne'en nei'o meiũpe yi Iuteu pe e Tupana Iuse mu'etu to'e. Mi'i pote tuwat i ra'yn tetawa sa'awy'iwuat kape mekewat yi Karireia kape. ²³ Mi'i hawyi tuwat tawa Nasare kape hawyi itote Iesui tuwemotag aikotã Tupana miky'esat ewy katupono to'e yianmete tehay enoi hat wě pyi – Meiũran ti aru tawa Nasare piat ieĩne'en hat ati'airo Wuat'i Porekuat no e Tupana sa'awy'i miwan me e hap ewy Iesui toĩne'en Tawa Nasare pe.

3

MAKU 1.1-8 IRUKA 3.1-18 IUWĀU 1.19-28 PIAT EWY

¹ Pyno Iesui toĩne'en ne totag hap tawa Nasare pe turan mekewat wo'oset'ok hat Iuwãu toto ra'yn yahig kape. ² Mi'i tote tohenoi kahato ra'yn tewawiat õ'ě haria pe – Ewei'atoiat ro yne eiminug yt naku i hap ko'i e katupono ti yt pya i ra'yn Tupana tipo'oro meikowo Tomi'airo Aipo-rekuat Koro sese wuanuat e Iuwãu tewawiat õ'ě haria pe. ³ Sa'awy'iwuat sese ti Tupana ehay moherrep hat Isaia hanoi Iuwãu etiat yianmete. Mio tã e – Meiũran ti aru toĩne'en yahig wato tote eimu'e haty wuat hat sese e Isaia mekewat wo'oset'ok hat Iuwãu etiat. – Mio tã e aru mekewat yahig notiat ieĩne'en hat e – Ewehekatup o katupono tut wyti aru Mekewat Tupana Mi'airo Wuat'i Porekuat nuat e. Ahehakyera'at hanuat tut irane ahowawi e aru. Mi'i tupono eweimohãpyk

to Tupana kape e aru mi'i miit. Eiminug yt naku i hap ko'i ewei'atoiat ro e aru. Waku yne hawyi ti aru Tupana tipo'oro ra'yn Mi'i Miit ehowawi e. Mi'i tupono eweīmohāpyk o Tupana kape eiminug yt naku i hap ko'i. Yne ewei'atoiat hawyi tut irane ahowawi e aru yahig wato totiat aimu'e haty wuat hat e sa'awy'i Isaia tomiwan me 40.3 pe mekewat Iuwāu ieīne'en hap etiat yianmete e tohenoi. ⁴ Mi'i e hap ewy put'ok'e aimu'e hat Iuwāu yahig note tesokpe i'atuhū wato Kameru sap kawiat wywo. I'ewyte iwe'ok kyttyt hap i'atuhū pe kawiat. Mi'i hawyi imi'u ti pohit ko'i i'ewyte awi'a hy mi'i tutu'u itote. ⁵ Mi'i hawyi tawa wato Ierusalrēi miaria tuwat tuwat ahēt'ok hat Iuwāu kape ihay kuap hamo. I'ewyte yi wato Iuteu ywania etawa piaria tuwat tuwat Iuwāu kape. I'ewyte wuat'i tawa hit upiaria Iūtāu hy popy etiaria gupte'en haria tuwat tuwat Iuwāu kape ihay kuap hamo tuwat ra'yn. ⁶ — Uito yt naku i nug hat ta'atu'e Tupana piat hamo tuwat. Mi'i tā ta'atuhenoī hawyi Iuwāu ti'atuset'ok ta'yn Iūtāu hy pe. ⁷ I'ewyte wo'omu'e haria meimuē wuaria Tupana mohey haria akag ko'i tuwat Iuwāu ewawi te'eruweset'ok hamo. Irania'in — Aiku'uro hawyi watoīne'en ne hap e haria. Irania'in — Aiku'uro hawyi yt kat i aheīne'en pakup i hap e haria wy tuwat te'eruweset'ok hamo wo'omu'e haria. Ma'ato mio tā e Iuwāu i'atuepe — Yt naku i woroho'oset'ok eipe e Iuwāu katupono eipe yt naku i nug haria wo te eweikupte'en e. Eipe ti moi ko'i ewywuat re haiwot rakaria e. Miit auka haria wo wyti eweikupte'en ne eipe e. Mi'i pote kan hamo eweī'ē meikowo eiweset'ok hamo yt naku i nug

haria wo i te eweikupte'en ne turan e. Ta'i Tupana apiheg haria wo eweipyhu'at eipe. ⁸ Pyno ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag ko'i are. Mi'i hawyi waku nug haria wo eweikupte'en wuat'i akasa hamo. Mi'i hawyi waku woroho'oset'ok eipe e. Aikotã aimikoi wakuat hap aimowepit kahato hap ewy eweikupte'en no e. Eweipyhu'at ro Tupana mowepit haria wo eiminug waku hap wywo e. I'ewyte eweikupte'en no miit'in mowepit haria wo eiminug wakuap hap kaipywiat no e. Mio tã hap ewy ewetunug hawyi waku woroho'oset'ok eipe e Iuwãu wo'omu'e haria pe. ⁹ Yt naku i ewei'e eiwanētup hawe — Yt karãpe i Tupana uru'apiheg kuap katupono urue'ase'i'in Aparãu emiariru'in sese ti uruto. Ta'i uruto ti Iuteu ywania pote Tupana yt uru'apiheg kuap i hap yt ewei'e i ran o eiwanētup hawe katupono mio tã ei'e hap kaipyi Tupana tikuap ta'yn yt eiwe'eg i kahato hap ko'i katupono ahewaku hap yt tut i aha'ase'i'in kaipyi i yt ai'ywot'in kaipyi i wyti yt aity'in kaipyi i wyti ahewaku hap e. Ta'i Tupana tiky'esat pote tutunug kuap Aparãu emiariru piit ko'i meimuẽ wat nu ko'i kawiat. Yt niatpo hin i mio tã Tupana minug toiky'esat pote e Iuwãu wo'omu'e haria akag ko'i meimuẽ wuaria Iuteuria — Uruto po'og irania'in kai e haria pe. ¹⁰ Eiwe'eg wo o katupono mio Tupana toĩne'en waku pe ra'yn te'ywyhap wywo yt haat i rakaria yp pugha hamo hap ewy toĩne'en e. — Yt naku i eipe pote yt kan hamo i e. Mi'i pote aria mi'u wo yn waku eipe e Tupana e. Aria mi'u wo eweikupte'en aikotã torania aria'yp yt haat kahato i rakat mitererek sok wuk wat ewy topyhu'at hap ewy eweikupte'en

mesup e Iuwãu wo'omu'e haria pe. Mi'i hap ewywuat eipe katupono yt kat i eikai wakuap pote pãi e. ¹¹ Uito woroho'oset'ok y'y wo – Urutoiat yne ra'yn uruminug sa'ag yt nakuat i hap ko'i ei'e pote woroho'oset'ok. Ma'ato yt naku i nug haria wo te eweikupte'en pote yt karãpe i aru woroho'oset'ok eipe pãi e Iuwãu wo'omu'e haria akag ko'i pe. Mi'i hawyi Iuwãu to'e torania õ'ẽ haria pe – Uimimu'eria e meiũran ti aru tut wẽtup ok Miit ahowawi Aimu'e kahato hat e. Ta'i Mi'i Miit ri uhaipepiat wen ma'ato Mi'i Miit ri po'og po'og wakuat uikawiat hat are. Ta'i Mi'i Miit ri po'og po'og uikawiat wakuat are e. Uiat uhewaku hap ti yt put'ok'e hin i hemiit ipysei hamo ipy sokpe pag hamo are. Uito ti woroho'oset'ok kuap y'y wo yn ma'ato uhaipepiat ti aru po'og na'yn inug uikai katupono Mi'i Miit ti aru eipyt'atnug kuap Tupana Pã'ãu Wakuat no hat e. Woroho'oset'ok kuap y'y wo uito ma'ato Mi'i Miit eheth'ok kuap Tupana Pã'ãu wo e. Mi'i Miit ri po'og uikai wakuat e. Y'y wo yn na'yn uito woroho'osei ma'ato Mi'i Miit ti aru imoma kuap yne yt naku i hap eipy'a pyi eiwanẽtup hawyi aikotã aria tiwuk kuap kat sa'ag ko'i rakat yt nakuat i ko'i hap ewy e. Pywo ti Mi'i Miit ti aru eheth'ok kuap kahato Tupana Pã'ãu wo e Iuwãu Iesui etiat. ¹² Aikotã hã'ỹi watotok hawyi wati'apopesap uhu hawyi hã'ỹi yn na'yn topyhu'at. Aikotã watopag hã'ỹi heiam me ma'ato i'ape yt kat hamo i ra'yn topyhu'at hawyi ahe'aria nug hamo yn waku i'ape. Mi'i hap ewy ti aru uhaipepiat Tupana Mipo'oro tikwap uwe tomohey haria uwe yt hap e. Ta'i toikuap ti aru towanuaria aikotã watikuap aimitok hã'ỹi wakuat hap ewy e.

Towanuaria pe mio tã e aru – Ta'i uimohey haria ti eipe pote woroho'oset'ok e aru tomohey haria pe ma'ato irania'in tehay pun ne'i haria pe ti aru to'e – Aria mi'u wuat ko'i wyti eipe e aru tehay pun haria pe. Aikotã mi'apopesap uhu ko'i ewy ra'yn eipe e aru uhaipepiat sut hat e Iuwãu Iesui piat pe e.

MAKU 1.9-11 IRUKA 3.21-22 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi wētup e'at pe Iesui toto Iūtãu hy kape te'yi Karireia kaipyi Iuwãu piat toset'ok hamo toto. ¹⁴ Ma'ato put'ok'e itote hawyi Iuwãu to'e Iesui pe – Uika'iwat e eriot apo eset'ok uhetiati hamo e. Pyno yt naku i uito woroset'ok Uipotyptot ne'i En tupono. En ni po'og uikai e. Mi'i tupono ti po'og ni En waku uhēt'ok En Ui'ywot e. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e ma'ato Iuwãu me – Waku uhēt'ok en mehī e katupono ti mi'i tã hap ti Tupana miky'esat ewy eminug uhēt'ok epiati hap e. Mio tã e pote – Pyno woroset'ok Ui'akag e'e hap ewy e Iuwãu Iesui pe. ¹⁶ Mi'i hawyi toset'ok rokirē Iesui tuwētem y'y pyi turan Iuwãu teha'at atipy kape hawyi oken'ypy ewywuati atipy piati ta'akasa. Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu ut hamuati hap pykasu ut hap ewy ta'akasa ra'yn. Mi'i ti ta'apyk ta'yn Iesui apy tote. ¹⁷ Mi'i turan toikuap sehay atipy kaipyi – Meiē ti Uha'yru sese uimiky'e kahato ti meĩu e. Uimowepiti kahato hat Mi'i e Tupana Iesui etiati. Iuwãu tikuap Iesui set'ok hap tote sehay atipy kaipyi.

Iesui weset'ok hap etiati ahenoi mesuwe uimivan me Uito Mateu.

4

MAKU 1.12-13 IRUKA 4.1-13 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu tioto Iesui yahig wato kape aikope yt uwe i ieĩne'en hap kape. Mi'i hawyi itote ahiag hã'ãg kahato Iesui 40 e'at turan tomi-ky'esat nug hamo toiky'esat. ² Itote Iesui toĩne'en wētup ewaty. Yt kat i hin i tutu'u at ka'ap yahig wato tote. Itote yt kat i tutu'u at ka'ap wētup ewaty turan. Ta'i 40 e'at pe tuwemosy'at yn itote. 40 e'at hawyi hesy'at kahato toĩne'en itote mekewat yahig koro tote. ³ Mi'i hap ete iperup kahato sy'at pono. Mi'i turan put'ok'e ahiag itote hã'ãg sese hamo. Mi'i hawyi to'e Iesui pe – Mehĩ e pywo Tupana Sa'yru sese En mote etunug no emi'u wo man meikowat nu ko'i kawiat e Iesui pe. ⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e ahiag me – Ma'ato yt atunug neran i rat e'e hap ewy e katupono sa'awy'i Tupana to'e – Mi'u hap kape yn miit'in te'eruanētup pote yt karãpe i ta'atupuēti ta'atuieĩne'en wuat'i e'at piat hamuat e katupono uhehay nug yne hap kaipyi yn ni miit'in tipuēti kuap toieĩne'en hap sese e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui ahiag me. ⁵ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui tawa wato Ierusarēi kape ra'yn hawyi totopag Iesui mekewat Tupana mōtypot yat koro po'og ywaiti kahato rakat tote. Mekewat sa'awy'i wuat Teuterunumiu 8.5 miwan miat ewy to'e ahiag me. ⁶ Mi'i hawyi ahiag to'e tope – Mehĩ e pywo ti Tupana Sa'yru sese En mote e'okhyt'at ro meiūpepyi yi kape katupono sa'awy'i ti Tupana to'e – Atipo'oro uhemiiit atipy kaipyi epowyro hamuat e. Era'at hawyi yt ere'ahyk hin i yi tote meimuē wuat nu ko'i ete hamo e Tupana sa'awy'i

miwan me Mehĩ e ahiag Iesui pe. Tawi wepy miwan 9.11 e hap ewy to'e Iesui pe. ⁷ Ma'ato Iesui tiwesat – Pywo mio tã e Tupana wen ma'ato i'ewyte wētup we to'e miwan me – Wāi yt uhā'āg nei'o sio woropowyro ipoity'i rakat nug hap ete sio yt e katupono yt woropowyro kuap i ti sa'ag nug hap ete e Tupana i'ewyte miwan me e ahiag me. Mi'i sehay Teuterunumiu 6.16 pe tohenoi ahiag me. ⁸ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui yity'ok ywaiti rakat kape ra'yn. Mi'i hawyi itote pyi ahiag timoherep tope wuat'i ywania mesuwat yi totiat. Mesuwat mytyp yne toimoherep tope i'atuetawa wato kahato ko'i ta'atuporekuaria ta'atuwepainug hap ko'i ta'atuekat kahato hap ta'atukahu hap ko'i toimoherep yne yne Iesui pe aikotā aikotā iwato hap ok tã. ⁹ Mi'i hawyi to'e – Mehĩ e pywo ti rat woronug En wuat'i ywania Porekuat no i'ewyte i'atuekat ko'i i'atuetawa wato ko'i atum yne yne epe uimōtypot En mote erepỹ'ātutuk uhowawiat pote e ahiag Iesui pe. ¹⁰ Ma'ato Iesui tiwesat – Mutoro meiũpepyi ahiag pya ui'yatypepyi e katupono sa'awy'i mio tã e ti Tupana miwan me – Uito yn waku eimimōtypot no katupono Uito yn areĩne'en Tupana wo wētup yn e. Mi'i hawyi yt uwe i Tupana wo toĩne'en e Tupana sa'awy'i miwan me e. Mi'i pote – Mutoro ahiag pya uikai e Iesui ahiag me. Mi'i sehay Teuterunumiu 6.13 toĩne'en. ¹¹ Mi'i hawyi ahiag toto ra'yn Iesui yatypepyi. Mi'i pytkai Tupana mipo'ororia tō'ē ra'yn atipy kaipyi Iesui powyro hamo.

12 Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn aikope miit'in tukupte'en hap kape mekewat yity'ok totepyi. Mi'i tote toikuap ta'yn Iuwāu wo'oset'ok hat morekuaria tipyhik ta'yn wo'opyhik hawe. Toikuap hawyi toto ra'yn itote pyi tomotag hap kape tawa Nasare kape yi Karireia kape i ra'yn toto. 13 Put'okto'e itote hawyi toto tomotag hap tawa Nasare pyi tawa Kawana'ũ e hap kape yi Karireia ihyemyi'a kawianuat tawa ko'i kape toto yi Sāpurū piaria kape yi Natari piaria kape toto. 14 Mi'i hawyi tawa Kawana'ũ tote Iesui toĩne'en yi Karireia pe i'atumu'e hamo aikotā sa'awy'i miwan me to'e hap ewy ra'yn. 15 Aikotā sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia to'e hap ewy — Ta'i yi Sēpurū piaria yi Natari piaria yi Karireia hyemyi'a ēpe etiaria Iūtāu hy ēpe piaria wētup ywania. Mi'iria ti uhehay yt ta'atukuap i pote tukupte'en kahato i'atuminug sa'ag ko'i. Mi'i pote i'ypyryp wiat gupte'en haria ewy mi'iria. Iku'uro rakaria ewy yn tukupte'en mi'iria. 16 Ma'ato meiūran ti aru atipo'oro ra'yn Uha'yru i'atuewawi i'atumu'e hamo. Uhehay wuat i'atumu'e hamo hawyi ti aru ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuminug sa'ag hap ko'i. Mi'i hawyi ta'atuieĩne'en hap sese ta'atupuēti ra'yn e. Ta'i atipo'oro irane Uha'yru ariāty ewywuat sese i'atuieĩne'en hap moētyhot hamuat. Mi'i hawyi uhehay kuap haria wo te'eropyhu'at wētup ywania pytkai e Isaia sa'awy'i miwan me 9.1 pe Iesui ut hamuat tohenoi.

17 Mi'i hawyi toto ra'yn Iesui yi Karireia piaria mu'e hamo — Eiwemorem no yt nakuap i nug hap ko'i kaipyi e. Mi'i hawyi eweiwemorem no Tupana kape katupono yt pya hin i Tupana topyhu'at

Miit'in Porekuat no sese ra'yn e Iesui yi Karireia piaria pe. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato yne y'y hit i upiaria yi wato Karireia piaria.

MAKU 1.16-20 IRUKA 5.1-11 PIAT EWY

¹⁸ Wētup e'at pe hawyi Iesui hewyry mekewat yi Karireia hyemyi'a ēpe upi yi kyt upi. Mi'i hap tote Iesui teha'at tyy ok kape mekewat mehĩ Simãu wētup het Peteru e hap i'ewyte iywyt Ātere e hap kape teha'at. Mi'iria tukupte'en ta'atue'yara pe ihyemyi'a wato tote aikope ta'atuesuki wato wo haria i'atuehapap kahato pira pytyk suki wato wat rakaria kape. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui iwēpap'i i'atuewawi – Uiwyrria'in e to'iro uhupi e. Ahenoi mono miit'in pytyk Tupana wanuat hap aikotã pira ko'i pytyk ehapiat hap ewywuat re hamo e. ²⁰ Mi'i hawyi ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuesuki wato itote hawyi meremo tuwat Iesui upi. ²¹ Tuwat porap'i i ra'yn hawyi yi kyt upi Iesui teha'at Sepe-teu sa'yru'in kape mehĩ Tiaku i'ewyte iywyt Iuwãu kape wesuki wato mog yara piat haria kape. Mi'i hawyi i'ewyte Iesui iwēpap'i i'atuewawi – To'iro uhupi mehĩ'in e. ²² Mi'i hawyi tuwat meremo hupi. Ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuesuki pira pytyk hap ta'atue'yara pe hawyi ta'atuhenoi ta'atu'ywot sese hawyi tuwat ra'yn Iesui upi miit'in mu'e hamo.

MAKU 1.38-39 IRUKA 4.14-15 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi Iesui toto i itote pyi yi wato Karireia piaria mu'e hamo i ra'yn. Toi'atumu'e kahato sehay wakuat no wuat'i Tupana mōtypot yat pe toi'atumu'e. I'ewyte i'ahu rakaria toi'atu-moehãite kahato aikotã aikotã i'atu'ahu hap ok tã

toi'atumoehãite torania itote. ²⁴ Mi'i hawyi miit'in yi Karireia piaria yi Siria piaria tikuap ta'yn Iesui misepap sese ko'i. Mi'i hawyi tō'ē tō'ē pya wuaria. Ta'atuerut kahato i'ahu rakaria torania hawyi Iesui ti'atumoehãite kahato i'atutara heg nakaria mā'ãu sa'ag ko'i mimoeso'ok ko'i ipo kī'ã rakaria ipy kī'ã rakaria iku'uro ku'uro rakaria ta'atuerut howawi hawyi toi'atumoehãite yne ra'yn. ²⁵ Mi'i hawyi miit'in sem tuwat tuwat hupi aikopuo aikopuo hewyry hap upi yi Karireia kaipywiaria tawa wato Ierusarēi kaipywiaria mekewat Iūtãu hy sakpuaria mekewat 10 etawa ko'i kaipywiaria tuwat hupi. I'ewyte yi Iuteu kaipywiaria tuwat tuwat Iesui upi miit'in typy'i kahato rakaria are uito Mateu.

5

IRUKA 6.20-23 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi miit'in sem te'eruwa'atunug Iesui kape. Mi'i hawyi teha'at i'atuewawi hawyi ipot'am na'yn yity'ok tote hawyi ta'apyk itote yity'ok apypeke. Mi'i tote ipotmu'eria te'eruwa'atunug i'apypueri wo. ² Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e uwe uwe mesuwarote Tupana mipoityro wuat ko'i tohenoi. ³ Mio tã to'e – Uhekatuwyrria uwe uwe Tupana pe to'e – Worokuap po'og neran wyti uito katupono ti yt worokuap hin i te yt uimiky'esat ok tã i te worokuap e topy'a pe mio tã e haria pe Tupana to'e – Pyno uimipoityro sese ko'i eipe katupono woroho'onug wyti aru eipe wuat'i ywania porekuaria wo mesuwarote aikotã Uito areĩne'en

Morekuat no atipy pe hap ewy e Tupana mio tã e haria pe e Iesui itotiaría pe.

⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e i — Uiwyría'in e uwe uwe tuwak topy'a pe irania'in satek pote ho'opot pote mi'i haria pe ti Tupana to'e — Woroho'omowepit kahato eipe katupono karãpe ehehaky'e'i hap put'ok'e ehete mi'i hap atu'u yne uipy'a pe wy aikotã irania'in ehaky'e'i hap ewetu'u yne hap ewy e Tupana mi'iria pe e. Uhegyi'at hap ok tã wyti aru eweikupte'en e. Woroho'o'oghytsat wyti aru eipe e Tupana mio tã e haria pe e.

⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i — Uipotmu'eria e uwe uwe pywo pe to'e topy'a pe perup'i popuo — Pywo pe ti uito po'og yi kai irania'in kai e hap yt tuwemowato hap wywo i mio tã e haria pe Tupana to'e — Pywo pe ti uimipoityro sese eipe katupono mesuwat mytyp tote morekuaria wo wyti aru woroho'onug eipe e. Mesuwat mytyp tote topyhu'at irane eipo pe e Tupana paa'e haria pe e Iesui yity'ok totiaría pe.

⁶ Mi'i hawyi to'e i — Uhupiaria e uwe uwe to'e Tupana pe — Areĩne'en neran hãpyk kahato e'ewy mi'i haria pe Tupana to'e — Uimipoityro ko'i kahato wyti aru eweikupte'en ui'ewywuwat waku sese hamo woroho'onug eipe katupono eimiky'esat ewy woroho'omohãpyk eipe Ui'ewy e Tupana mio tã e haria pe e.

⁷ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi — Uhaipepiaria e uwe uwe ihaky'e'i rakaria powyro haria mi'i haria pe Tupana to'e — Pywo ti rat woroho'opoityro kahato aru eipe e. Uhegyi'at kahato hap topyhu'at aru ehete aikotã eiminug ewy e Tupana ihaky'e'i

rakaria powyro haria pe e Iesui ta'apypueri haria pe.

⁸ Mi'i hawyi to'e i — Uimohey haria e uwe uwe topy'a pe tuwanētup hawe wakuat kape yn tuwanētup mi'i haria pe Tupana to'e — Pywo pe ti woro-ho'omowepit kahato aru eipe katupono uhowawiat akasa haria ewy eweikupte'en e Tupana ipy'a kahu rakaria iwanētup kahu rakaria pe e Iesui yity'ok totiaria pe.

⁹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi itotiaria pe — Uhemii'tin e uwe uwe wo'owese hap yn nug haria pe Tupana to'e — Pywo pe uimipoityro ko'i eipe katupono uha'yru'in uhaki'yt'in sese wo e wyti aru mi'iria pe wuat'i ehamo Tupana wo'owese hat yn nug haria pe e Iesui.

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e i — Uhupiararia e uwe uwe wakuap nug motiat miit'in wo'okyry'i hamo topyhu'at mi'i haria pe ti Tupana to'e — Pywo pe ti woroho'omowepit kahato katupono atum aru ehepe uhetama atipy piat e Tupana. Pywo pe ti woroho'omowepit kahato eipe katupono aikope Uito areñe'en Morekuat no hap tote eheiam sese wo topyhu'at irane e Tupana wakuaria pe miit'in misaty'i saty'i ko'i pe e.

¹¹ I'ewyte uwe uwe uhemii'tin sese wo miit'in mikyry'i hamo te'eropyhu'at miit'in misaty'i saty'i wo miit'in mimoweuka'i mi'i uhemii'tin pote mi'i hat pe — Pywo pe ti woromowepit po'og ni wuat'i kai e Iesui temiit'in me. ¹² — Ta'i mi'i tā hap ewy ta'atunug sa'awy'iwuaria uhehay moherep haria ete e Tupana. Mi'i tupono i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete uhemii'tin eipe pote eiwewepit ro eiwewehum no sa'ag ta'atunug ehediat pytkai

katupono meiūran ti aru Tupana mimōtypot kahato haria wo eweikupte'en atipy pe are e. Ta'i atipy pe — Woromōtypot kahato eipe e Tupana aru uimohey haria potiat miit'in mikyry'i hap ko'i wo eipe pote e Iesui. Uhehay mohey hat eipe pote i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete pote eweimowepit ro eweiwehum no Tupana kape are katupono eha'up muat wyti iwato kahato toīne'en atipy pe e Iesui. Sa'awy'i te pyi mesup te Tupana ehay moherep haria miit'in mikyry'i hap ko'i wo tukupte'en e. Mesup te i'ewyte miit'in yt i'atuwese hin i ehete Tupana ehay moherep haria eipe pote are e. Uimohey haria yt paa'eweie hin i miit'in yt i'atuwese i ehete turan are e. Po'og po'og eiwehum no Tupana kape po'og sa'awy'iwuat kai are e. Waku mi'i tā eweie — Waku kahato En Tupana katupono koitywy yt emohey haria i uimoweuka'i kahato hap kaipyi atikuap ta'yn uito ti ehay moherep hat sese areīne'en hap atikuap mesup waku eweie ro Tupana pe ehehay wepit hap wywo e Iesui temiit'in me.

MAKU 9.50 IRUKA 14.34-35 PIAT EWY

¹³ Pywo ti rat uhemiiit'in sese wo eipe pote uimoherep haria eweikupte'en miit'in mu'e haria are e. Pywo pe uhehay kuap haria wo eipe pote uhehay moherep haria eweikupte'en miit'in py'asetpe are e. I'atuieīne'en hap mowaku hanuaria ewy eweikupte'en are e. Ta'i ukyt ewywuwat eipe aikotā mi'u mosē'ē hap ewywuaria wo eipe e. Mi'i hap ewy ti eweipyhu'at eipe miit'in py'asetpe e. Ma'ato karāpe ukyt yt hē'ē rakat i topyhu'at yt uwe i imosē'ē kuap mekewat e. Waku mipun wuano hawyi miit'in mi'akit akit no topyhu'at e.

Yt naku i eweikupte'en ukyt nop takat ewy e. Pyno o hě'ě rakaria wo eweikupte'en e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

¹⁴ Uimohey haria e eipe ti ariāty ewy ra'yn eweikupte'en mu'ap Tupana kapiat moherep miit'in miat hanuaria eipe aikutā ariāty wātym muo mu'ap moētyhot haria ewywuaria eipe e. Ta'i aikutā yity'ok totiat tawa e'ariāty hētyhot kahato yi hot kape. Yt tuwemig kuap i mekewat yi hot piat tawa wātym muat e. Aikope pyi aikope pyi heremo wātym muo ariāty hētyhot pya kahato yity'ok totepyi pote e yt tuwemig kuap i mekewat tawa wātym muo e. Mi'i hap ewy ariāty ewy kahato eipe miit'in py'asetpe uhemiit'in eipe pote uhehay moherep haria eipe pote e. Eiminug wakuap kaipyi miit'in eikuap meremo uimohey haria eipe hap ariāty ewywuat mu'ap Tupana kapiat moherep miit'in miat hanuaria eipe pote e. ¹⁵ Mi'i hap ewy ti eipe ariāty ewy eweikupte'en e. Wātym mote miit'in topag ariāty ywaiti heiam sese pe ma'ato yt uwe i ariāty ipag neran yrysakag ywyt'okpype i e. Yt naku i ti mi'i tā watunug ma'ato waku heiam me yn waku aiūpe getap moētyhot hamo watopag waku. Mi'i hawyi ti yne ra'yn getap wiaria waku puo hewyry e. ¹⁶ Pyno ti ariāty hētyhot kahato hap ewy uimohey haria miit'in pu'ap Tupana kapiat moētyhot hamo eweikupte'en e. Atiky'esat yne eiminug wakuap ko'i heremo wuat'i akasa hamo i'ewyete Ai'ywot Tupana atipy piat mōtypot hamuat atiky'esat e Iesui temiit'in me yity'ok tote. ¹⁷ Uiwyrria'in yt eiwanētup tei'o ariot mesuwat yi kape Tupana ehay Musei mimoherep moma hamuat hap kape

e. I'ewyte yt eiwanētup tei'o ariot mesuwat yi kape mekewat sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria miwan monik hamuat hap kape katupono nimo te Tupana ehay moherep haria i'atuehay kahato yianmete uheīne'en hap etiat ta'atuhenoī kahato are e. Kat i'atu'e kat i'atu'e hap ta'atumoherep uhetiano hap e. I'atu'e hap uhetiano yne nug hamo ariot meikowo uiwyria'in e. Mi'i pote yt atimoma hin i sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria Musei ewywuāt katupono mi'iria uhetiat ta'atuhenoī kahato uhut hap owakai te e.

¹⁸ Katupono aikotā mesuwat yi at waty waikiru ko'i tukupte'en mot'i mi'iria i'ewyte Tupana ehay moherep haria nimuaria miwan ko'i te tukupte'en mot'i ma'ato po'og mot'i katupono wuat'i e'at piat Tupana ehay toīne'en e. Pyno ti iwan hit ko'i Tupana ehay miwan etiat ko'i itig hap ko'i iwan hit hap ko'i Tupana ehay Musei miwan Tupana ehay moherep haria miwan topyhu'at aru wuat'i e'at pe. Yt karāpe i Tupana ehay miwan miat ikahuro aru e. Miwan miat yne Tupana e hap topyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt sehay wētup i miwan miat ikahuro e Tupana. Pyno ti yt uwe i ipyhyp kuap Tupana e hap ko'i – Atunug aru e hap ko'i ta'i Tupana tunug kahato yne yne to'e hap ewywuāt are e. – Atunug aru e miwan me pote tutunug aru to'e hap ewy e. Pywo tutunug aru to'e hap ewy are e. Pywo ti rat waikiru ko'i at ewaty yi ikahuro ma'ato Tupana ehay miwan miat torania topyhu'at aru wuat'i e'at pe e Iesui itotiarua pe miit'in sem me. ¹⁹ Mi'i tupono waku watunug yne kahato Tupana piat aināpin hap ko'i miwan miat kurin kat iwato'in nakat are e katupono uwe

uwe mekewat Tupana miky'esat miwan miat yt tutunug neran i Tupana piat aināpin hap i'e hap yt tutunug i hawyi tohenoi hanoi irania'in me — Yt naku i watunug Tupana piat aināpin hap miwan miat ko'i ewy e hat ti aru yt uwe mimōtypot no i ra'yn topyhu'at atipy pe e. Mi'i hat wyti aru miit'in mimohit sese wo topyhu'at atipy pe e. Ma'ato uwe uwe mekewat Tupana miky'esat ewy inug i'e hap miwan miat ewywuat mi'i hat tohenoi kahato irania'in me — Ta'i waku kahato watunug torania aināpin Tupana piat hap ko'i miwan miat e hat wyti aru Tupana etama atipy piat pe po'og topyhu'at Tupana mimōtypot no e Iesui yity'ok totiaria ta'apypueri haria pe.

²⁰ Uipotmu'eria e pywo pe ti eiwe'eg wo o ai'ywania wo'omu'e koro haria minug yt nakuat i hap ewywuat pupi e. Eiwe'eg wo o Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i minug sa'ag ewywuat pupi e. I'ewyte eiwe'eg wo o Tupana ehay miwan saipepiat nug haria minug sa'ag ewywuat pupi e katupono yt po'og i eiwat i'atukai ehewaku hap pote ti aru yt karāpe i eiwehyt'ok aikope Tupana Morekuat no topyhu'at hap tote e topotmu'eria pe.

²¹ Uiwyrria'in e nimuat aināpin haria ti Tupana ehay moherep haria hāpyk kahato aimu'e Tupana e hap ta'atuwan ma'ato ta'atuwan pytkai yt ta'atunug neran i. Mio tā e Tupana piat hap — Yt eti'auka tei'o miit e. Eti'auka miit pote waku surara po pe ereīne'en ekuap hamo e. Pywo pe waku miit'in mi'auka wo ereīne'en e Tupana sa'awy'i miwan me. Ma'ato eimu'e haria — Yt kan hamo i watunug Tupana piat mio tā e hap i'atu'e sa'ag e. ²² Uimohey haria koitywy po'og

woroho'onāpin mi'i e hap ete e. Uwe uwe ipy'ahak at ka'ap topy'a pe wētup ok miit ete mi'i hat wyti miit auka hat ewywuano ra'yn topyhu'at e Tupana towanētup hawe e. I'ewyte uwe uwe to'e wētup ok pe topy'a pe — Yt kan hamo i en uiwanētup hawe e at ka'ap mi'i e hat pe — Woro'apiheg aru e Tupana mi'i hat pe e. Ma'ato uwe uwe ipy'ahak sese wētup ok ete at ka'ap hawyi to'e — Motoro aria koro kape wuat'i pe yt kan hamo i en e topy'a pe at ka'ap mi'i e hat pe ti Tupana to'e — Woro'apiheg aru aria koro wo e katupono mi'i e hat ewywuat wo'opot'auka hat sese wo ra'yn toīne'en Tupana wanētup hawe e Iesui. Yt naku i aipy'a pe miit auka hat watopyhu'at Tupana ehamo are. Mi'i tā eweikupte'en mote Tupana mi'apiheg wo eweikupte'en e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

²³ Mi'i hawyi Iesui to'e i i'atuepe. — Karāpe etum neran Tupana pe emiium imōtypot hap ma'ato toīne'en wētup ok miit ewanīkap epy'ahak hap pote waku yt etum i emiium Tupana pe ma'ato waku etoiat ro emiium muat mekewat yparakai tote hawyi ereto ro ewanīkap kape ti etunug ewy wo i ra'yn hamo e. ²⁴ Mi'i hawyi — Uiwy ere atiky'esat kahato waure wo ereīne'en uhepiat emōpy'ahak hap kai ere o e. Eiwo'owese hap toīne'en i ra'yn iwywo hawyi waku era'aipok emiium muat sat hamo hawyi etum imiky'esat ewy. Waku pe ereīne'en hawyi eiwo'owese hap etipuēti i ra'yn hawyi o e Iesui temiit'in me.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i yity'ok totiararia pe — Uiwyrria'in e karāpe wētup ok ewanīkap tut surara'in wywo epyhik hamo morekuat wo'opyhik hawe pyno ewe'eg wo o mi'i hap e'at pe are e. Waku

mu'ap upi etunug ni ipy'ahak takat ewy ok wo e. Waku meremo etunug mekewat ewanĭkap ewy ok wo i ra'yn mu'ap tote e ma'ato yt etimowese i yianmete pote yt naku i topyhu'at aru eete e katupono ewanĭkap aru eium morekuat pe yt naku i nug hat en sio waku rakat e hamo. — Yt naku i en e morekuat pote epag surara'in akag po pe ra'yn epyhik wo'opyhik hawiat wuat'i e'at pe hamo ra'yn e. ²⁶ — Uimohey hat en mote ewe'eg wo o karāpe ewanĭkap ereto wo'opyhik hap kapiat turan e. Etikat kahato iwese hap mu'ap upi e. Yt pote wo'opyhik hawe ereĭne'en mot'i itote. Yt uwe i ĭkuap karania ewaty karania anu ereĭne'en epyhik hawe e. Mi'i hawyi ti eporenōtem hap sa'up niatpo kahato ra'yn iwato kahato ra'yn toĭne'en e. Pyno ti po'og waku mu'ap upi ehā'āg kahato ewy inug hamo ereto hat ewanĭkap e. Etunug o ewanĭkap merep ewy ok wo i ra'yn are ehepe uipotpo'ororia e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

²⁷ — Uipotmu'eria e watikuap ta'yn aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat Musei to'e — Yt erepehik tei'o wētup wary ete wētup e'aito ete e. Ewary wywo yn o ewaire e'aito wywo yn o ewaire e hap e. Pywo kahato aināpin Musei e. ²⁸ Musei e hap mohag hat ri uito. Musei e hap ete woroho'onāpin eipe — Yt naku i kahato eraha'at kahato haryporia kape ihainia kape erepehik teran hap wywo mekewat haryporia wywo mekewat ihainia wywo epy'a pe ewanētup hawe. Mi'i tā etunug mote yt naku i kahato rakat no ereĭne'en Tupana wanētup hawe e.

MAKU 9.47 PIAT EWY

²⁹ Pyno eha wo eraha'at haryporia kape ihainia kape mi'i hawyi ewanētup hawe ere'e — Arepehik teran mekewat haryporia ete mekewat ihainia ete ere ewanētup hawe pote etihep o eha mehī'in mana'in katupono pywo ti rat eha ti e'aparap hap nug hap topyhu'at are e. Mi'i pote waku etihep eha hawyi etipun pya ekai are e. Pywo ti rat waku po'og kokawiat ihasik takano ereke atipy pe ma'ato typy kawiat eha wywo ereto aria kape are e. ³⁰ I'ewyte epo kokawiat wo etima'at teran wētup ok haryporia wētup ok ihainia se-waire hamo mi'i pote waku etitek epo kokawiat mi'i hawyi etipun mi'i pya ra'yn ekai are katupono po'og waku mesuwe ereīne'en ipo tut rakat ipy tut rakat ihasik takat wo ereīne'en mesuwe sio torania epo wywo eha wywo epy wywo ereke aria koro pe are aikope miit'in ho'opot kahato mi'i hap kape are e ti Iesui. Po'og waku ereke Tupana etama pe wētup epo wywo yn typy epo wywo ereke aria pe ho'opot hamo e Iesui miit'in sem me yity'ok tote.

³¹ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e ta'apypueri haria pe — Pywo pe ti mehī'in mana'in sa'awy'i ti mio tā i'atu'e nagnia — Etoiat teran ehary'i e'aito mi'i pote waku etunug iwan me morekuat wywo e miwan me hawyi waku eiwo'o'atoiat i'atu'e sa'awy'i aha'ase'i'in mio tā i'atu'e. ³² Ma'ato Uito ti yt mio tā are'e hin i woroho'omu'e e ma'ato Uito ti mio tā are — Yt karamuo tei'o ehary'i etoiat e'aito etoiat are ra'yn woroho'omu'e e. Ma'ato etoiat ehary'i e'aito mi'i pote ti aru yt naku i kahato etunug Tupana wanētup hawe are ra'yn katupono etoiat ehary'i e'aito mi'i hawyi ti meiūran wētup ok wywo i ra'yn e'aito ehary'i. Mi'i hawyi ti typy e'aito ehary'i

rakano ra'yn ereĩne'en Tupana wanẽtup hawe e. Pyno yt naku i ti mi'i tã are e Iesui. I'ewyte are'e mesuwe ma'ato ehary'i e'aito hewaيرة hewaيرة toĩne'en irania'in wywo rakano mote waku etoiat ehary'i e'aito are ma'ato mi'i e hap ete yn mesuwe are. Pyno Uito yt sa'awy'iwuat nagnia yt e hap ewy hin i woroho'omu'e. Mi'iria ti eimu'e – Waku etoiat ehary'i waku etoiat e'aito morekuat ehay miwan miat upi yt etiky'esat i po'og i pote i'atu'e sa'ag. Ma'ato Uito ti uiweupi ra'yn uhehay. Pyno yt karãpe i tei'o etoiat ehary'i e'aito are ra'yn e.

³³ Watikuap ta'yn aikotã sa'awy'i nagnia ainãpin kahato – Etunug no mi'i tã aru – Atunug e'e hap Tupana set upi ewy i'atu'e hap. Pyno waku wato'e miit'in ehamo – Yt atunug aru i mio tã ui'e hap mi'i pote ti aru waku ra'yn Tupana uhaty'i haty'i waku wato'e wuat'i ehamo i'atu'e aha'ase'i'in ahepe miwan me. ³⁴ Ma'ato Uito ti yt nagnia sa'awy'iwuaria e hap yt ewy i ra'yn ahenoi ehepe e. Uito ti atiky'esat etunug yne e'e hap ewywuat. Waku ti watunug ai'e hap are e. Pywo pe yn ihay rakat.

³⁵ – Atunug aru wato'e pote waku watunug ai'e hap ok tã e Iesui. Pyno yt naku i watuwepehik ai'e hap ete nagnia aimu'e hap ewy – Yt atunug aru i pote waku mesuwat mytyp ui'apiheg. Yt naku i watuwepehik ai'e hap ete – Atunug aru ai'e hap ete are. – Pyno waku ra'yn aru uimikoi ko'i uiko piat topap yne yt atunug aru i ui'e hap ewy ai'e hap yt naku i wato'e are katupono mesuwat mytyp ti Tupana pu'ap hap are katupono mesuwat aiko ko'i i'ewyte ahe'yi mesuwe yt aiwat hin i are. Ta'i Tupana wat ko'i wyti are e. Pyno yt naku i ti aheso hap watipehik Tupana set upi are – Yt atunug i

pote waku tawa wato Ierusalrēi piaria ui'apiheg yt ere'e tei'o katupono tawa wato Ierusalrēi ti yt aiwat i Tupana wuanuat i'ewyte mekewat Tupana Mipo'oro Wuat'i Porekuat Porekuat nuat etawa ti Ierusalrēi topyhu'at pāi are e Iesui tuwepe. ³⁶ — Ma'ato aheso pote aru waku ui'asap kytsig nakat topyhu'at yt etipehik tei'o — Atunug aru ai'e hap ete katupono yt uwe i ti inug kuap ai'asap ikytsig hap tuwanētup hawe are e. Yt uwe i inug kuap tuwanētup hawe to'apyig hap are. ³⁷ Pyno waku atunug aru ai'e hap yn mi'i hawyi waku watunug ai'e hap ok tā are e Iesui. Ma'ato yt watunug neran i pote — Atunug aru yt wato'e i waku e. Mi'i pote ti aru pywuat sehay yn tuwētem aiwē pyi are katupono pywuat sese sehay yn atiky'esat uipotmu'eria wē kaipyi are e. Ma'ato yt pywo piat i — Atunug aru ewei'e mi'i pote ti aru ta'i ahiag ehay upiat myhu'at haria wo eweipyhu'at are e Iesui topotmu'eria pe yity'ok totiarria to'apypueri haria pe.

³⁸ Ta'i watikuap kahato ti aikotā sa'awy'i nagnia aināpin hap e. Mio tā i'atu'e miwan me — Karāpe wētup ok eha apok e'ahyk hawe mi'i pote waku era'apyk etiha'apok eha apok sa'up mo e. I'ewyte karāpe wētup ok eiāi pik ahyk hawe mi'i pote i'ewyte era'apyk etihāipik mi'i hat i'atu'e sa'awy'i nagnia ahepe aināpin hap e. Ma'ato Uito yt mi'i tā are hin i ra'yn woroho'onāpin e. Pyno karāpe wētup ok ai'ahyk mi'i pote waku yt watuwepyk hin i are e. ³⁹ I'ewyte ewanīkap eete tunug sa'ag mi'i hat i'ewyte wy yt erepyk tei'o are ti Uito woroho'omu'e yt sa'awy'iwuat nagnia yt wo'omu'e hap ewy i ra'yn e. I'ewyte epo sese kawiano wētup

ok eowa pe ete e'ahyk mi'i pote yt erepyk tei'o ma'ato mio tã ere'e ro e'ahyk hat pe — Pyno waku kokai i ro uipo ran kai i'ewyte waku ui'ahyk mehĩ mana waku wato'e e. ⁴⁰ Uito ti yt woronãpin hin i irania'in ewy. Mio tã yn are'e — Yt etipoepyk tei'o are aikotã aikotã sa'ag nug etiat hat are. Karãpe ewanĩkap ewa pe tek mi'i pote o kokai ere'e na'yn are. Karãpe ewanĩkap epohari teran ekat ete mi'i hawyi yt epy'ahak tei'o ewanĩkap ete are e. Mi'i hawyi waku ekat imiky'esat ewy etum po'og imiky'esat kai are e. Ewanĩkap tiky'esat e'yni pote etum. Esokpe toiky'esat pote etum. Ekamisa toiky'esat pote etum. Ma'ato waku po'og na'yn imiky'esat kai etum are. Toihap ekamisa hawyi waku i'ewyte esirara etum uimohey hap moherep hamo e Iesui. ⁴¹ I'ewyte karãpe ewanĩkap to'e — Etioto ro uhekare'en e my'ahaktu e mi'i hawyi waku perup'i puo — Ta'i mehĩ mana emiky'esat ewy atunug waku wato'e perup'i puo. Mi'i hawyi waku imiky'esat sakpuat ewetunug uimohey hap moherep ewanĩkaptia iky'e hap moherep hamo e Iesui.

⁴² — Karãpe wẽtup ok hẽtup ekare'en kat ko'i kat ko'i mi'i pote waku etum imiky'esat ewy are uimohey epiat hat moherep hamo are e. I'ewyte karãpe wẽtup ok tipuru ekat ko'i pote waku etipuru ekat tope uimohey epiat hap moherep hamo iky'e hap moherep hamo are'e e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e i itotiarua pe — Mio tã e miwan me sa'awy'iwuaria ainãpin hanuaria — Waku ti aiwyrria'in sese yn wati'atuky'e kahato i'atu'e ma'ato ti waku ahewanĩkaptia ete haiwot

takat ewy ipy'ahak takat ewy watoĩne'en i'atu'e sa'awy'iwuat aināpin haria. ⁴⁴ Ma'ato Uito wētup sehay wo woronāpin yt i'atu'e hap ewy i. Uito ti mio tã are woroho'onāpin e. Pyno ewei'atuky'e ro ewanĩkaptia are. Pyno waku ahaty'i haty'i haria upi wahētup Tupana pe — Eti'atupoityro o uhaty'i haty'i haria Papai waku wato'e are'e. ⁴⁵ Mi'i tã watunug mote aru Ai'ywot atipy piat sa'yru'in saki'yt'in no watopyhu'at kahato katupono ti Ai'ywot atipy piat ti'atuky'e kahato tewanĩkaptia are e. Ta'i toimoherep kahato i'atuky'e hap katupono toipo'oro i'aman at i'atumikoi moehãite hamo e. Ta'i toi'atupoityro yt toky'e hin i haria are. Ta'i Ai'ywot atipy piat ti'atuky'e kahato tewanĩkaptia torania e. Yt nakuat i nug haria ko kape toipo'oro i'aman at toky'e haria mikoi ko'i poityro hamo ma'ato i'ewyte yt toky'e haria i mikoi ko'i kape toipo'oro wy i'aman at i'atuky'e hap moherep hamo are e. Pyno to'o'ewy'ewy toi'atuky'e towyria'in tewanĩkaptia are e. Mi'i tã ewy ti Tupana toĩne'en e. Pyno waku Tupana ewy watunug. Ewetunug wakuap yne miit'in me Ai'ywot atipy piat minug ewy waku watunug are e. Mi'i tã watunug mote ti aru irania'in te'eraha'at ahepiat miit'in yne ky'e hap kape hawyi ti aru te'eruwanētup hawyi — Ta'i Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in mote ti meke tã ta'atuky'e miit'in i'atu'e wyti aru e Iesui.

IRUKA 6.32 PIAT EWY

⁴⁶ Katupono ti mesuwarotiararia yt Tupana mohey haria i tiky'e ta'atuky'e haria sese yn e. Ma'ato yt ta'atuky'e i haria ti yt ta'atuky'e i ra'yn e.

Ma'ato mi'iria ewywuwat eiky'e haria yn na'yn ewei'atuky'e miit'in mote ti aru mesuwarotiararia ewy eweipyhu'at are e. Aiky'e haria yn wati-powyro pote yt Ai'ywot atipy piat yt ewy hin i watopyhu'at are e. Iwese rakaria wo watoïne'en ahepiat iwese haria kape yn mote yt kat i ha'up watipuēti aru Ai'ywot atipy piat kaipyi are e. Ta'i marak'aria ti'atuky'e kuap ta'atuky'e haria ma'ato atiky'esat ewei'atuky'e kahato yt eiky'e hin i haria are. ⁴⁷ I'ewyte ti waku wati'atuwesat wuat'i miit'in are e. Yt naku i wati'atuwesat ai-wyria'in yn are katupono ti yne ti mesuwat yi tote ta'atuwyria'in wesat kuap are. I'ewyte yt Tupana mohey haria i iwesat kuap ta'atuwyria'in are. Pyno waku ti yne wati'atuky'e are e. — Pyno ereke uhyt mana mimi wato'e aiky'e haria pe yn mote mesuwarotiararia ewywuwat watoïne'en katupono mi'iria ti ta'atuwyria'in ta'atuky'e haria sese pe yn — Ereke ro era'apyk mehī mana aimi'u ra'yn i'atu'e ma'ato yt ta'atuwesat i ta'atuewanī-kaptia are. Ma'ato mi'i tā aito pote i'atu'ewywuwat watopyhu'at mesuwe yi tote irania'in yt Tupana mohey haria i ewywuwat e. Yt naku i rat mi'i tā aito pote are e. ⁴⁸ Pyno waku watopyhu'at hāpyk kahato rakaria wo aikotā Ai'ywot atipy piat waku rakat ewy waku watunug are e. Ai'ywot atipy piat Aiky'e kahato hano toïne'en are e. Iwese kahato iperup'i kahato tewanīkaptia ete towyria'in ete are e. Pyno waku Tupana ewywuwat kahato watopyhu'at mesuwarotiararia ky'e hap upi are e. Pyno toran na'yn mesup eināpin hap e Iesui ahepe tomohey haria pe mekewat yity'ok tote miit'in sem toi'atumu'e hap tote.

6

¹ Pyno ti mi'i hawyi po'og Iesui to'e miit'in sem me yity'ok tote — Uiwyrria'in e pyno yt naku i kahato watuwemōtypot Tupana potpap watunug turan e. Yt naku i kahato miit'in ehamo miit'in miat aimōtypot hamo wewo'i watunug Tupana potpap turan e. Pyno waku ti Tupana potpap watunug imōtypot hamo yn e. Pyno waku Tupana mōtypot hap yn aiwanētup hawe watunug imiky'esat ewy. Ma'ato aimōtypot miit'in kaipy-wiat hap yn wतिकat pote yt kat i aimōtypot hap sese watipuēti Ai'ywot atipy piat kaipywiat e. Pyno waku miit'in wati'atupowyro kat ko'i kat ko'i hap ete ma'ato aiwanētup hawe yt aimōtypot hamo i e. Waku Ai'ywot atipy piat mōtypot hamo aiwanētup hawe e. ² Mi'i pote karāpe hatek takat put'ok'e ahowawi mi'i pote waku watipowyro kahato ma'ato yt miit'in miat aimōtypot hamo i waku watipowyro e. Ma'ato Yt naku i aiwanētup hawe — Atipowyro mi'i miit'iwuat'i ehamo uimōtypot kahato miit'in mesuwe hamo pāi yt naku i wato'e e. Yt naku i ahehay aiwanētup hawe aremowato wuat'i ehamo uiminug waku ko'i wo e. Yt naku i aito tyy wanētup haria ewy watoīne'en e. Kat pote mi'iria ti Tupana mōtypot yat pe tuwehyt'ok kahato Tupana mōtypot haria ewy te'eruwa'atunug ma'ato yt pywo piat i katupono — Uimōtypot mono ta'atu'e hap yn ta'atuwanētup hawe e. Mi'iria ti to'owatka'i ti Tupana mōtypot hamuat tuwak hamo — To'iro to'iro Tupana mōtypot hamo i'atu'e i'atuehay ma'ato yt pywo pe i katupono i'atupy'a pe — Uruto ti po'og eikai Tupana mohey haria i'atu'e ta'atuwanētup

hawe yt kat i Tupana mōtypot sese hap i'atukai e. Ta'i mi'iria wyti getap upi upi oken upi upi Tupana mōtypot hap ta'atunug te'eruwepe te'eruanētup hawe — Uruto po'og urumōtypot urumohey ta'atu'e haype e. Mi'iria ti te'eruanētup hawe ti typy wanētup haria e. I'ewyte ti miit'in ehamo oken upi getap upi ti ta'atu'atumu'e Tupana ehay miit'in me haty wo ma'ato miit'in ehamo — Waku uimōtypot miit'in ta'atu'e haype e. Pyno pywo pe ti are'e mi'i hap ewy ewetunug mote wyti aru yt kat i ti aru Tupana kaipywiat eimōtypot hamuat e. Miit'in mimōtypot ko'i yn eweikupte'en mesuwe wen ma'ato yt karāpe i aru Tupana mimōtypot wo eweikupte'en e Iesui miit'in sem me yity'ok tote.

³ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e itotiarua pe — Uiwyrria'in waku kahato watipowyro ihaky'e'i rakaria Tupana ehamo ikuap hamo e. Karāpe satek poria wati'atupowyro waku watum i'atupowyro hap mig'i wo are yt uwe i mikuap mo i ahepiat e. Waku Tupana kape yn aheha imōtypot hamuat. Waku ti yt wahenoi i aimium mekewat ahepiat miit'in powyro hap wuat'i pe aiwemōtypot hamo e. ⁴ Waku ti Tupana kapiat aiwattetup hap wywo yn wati'atupowyro miit'in e. Yt naku i wahenoi henoi irania'in me kat kat hap watunug Tupana mōtypot hamuat e. Waku ti Tupana kapiat aiwanētup wywo yn watipowyro ihaky'e'i rakaria e. Ai'ywot atipy piat ta'akasa kahato yne aiminug mig'i wuat ko'i e. Mi'i pote waku Tupana ehamo wati'atupowyro irania'in e. Waku Tupana tuwehum ahepe hap yn watikat e. Waku aheha Tupana kape yn watunug waku irania'in powyro hap turan e. Waku wati'atu-

powyro miit'in Tupana ehamo Tupana mõtypot hamo e Iesui ahepe. ⁵ — Uiwyrria'in ahehay Tupana kapiat ahehay ikahu rakat irania'in ehamo aiwemõtypot hamo uito po'og Tupana kapiat uhehay ikahu rakat e kuap takat eikai ai'e hap aiwanētup hawe yt naku i ahehay e. Yt naku i typy ahēgu wywo ahehay Tupana kape miit'in miat aimõtypot hamo aiwemõtypot hamo e. Pywo ti rat irania'in mesuwat yi totiaria i'atuehay kahato Tupana mõtypot hawe miit'in me i'atuehay se Tupana kape ma'ato yt pywo pe i i'atuehay e. Aikope aikope miit'in te'eruwa'atunug hap tote i'atuehay pot'i kahato Tupana kape — Waku uimõtypot miit'in ta'atu'e haype. Pyno eiwe'eg wo o miit'in miat eimõtypot hap pupi are katupono miit'in miat ne'i eimõtypot hap eweiky'esat pote mi'i yn topyhu'at eha'up mo e. Mi'i hap kape eiwanētup pote yt kat i i Tupana kaipywiat Tupana wehum ehetiati hap e. ⁶ Pyno waku karāpe ahehay teran Tupana wywo pote waku wateke aikope aikope miitin yt uwe i ikuap ehamo i waku ahehay Tupana kape mig'i wo yt heremo pyi i ahehay Ai'ywot yn ikuap ahehay e. Mi'i hawyi Tupana tikuap ahehay mig'i wuat aipy'a pe pote Tupana tuwehum kahato ahowawi hawyi tutum ahepe aimiētup e. Ta'i mig'i wo wahētup wen ma'ato meiūran tutum na'yn aimiētup hawyi heremo kahato topyhu'at Tupana miium ko'i wuat'i ehamo e Iesui. ⁷ Uiwyrria'in karāpe miit'in py'asetpiati ahehay Tupana kapiat turan yt naku i wato'e aipy'a pe — Uhehay se Tupana kapiat pote mono miit'in mimõtypot no ra'yn areīne'en yt naku i wato'e e. Mi'i tā wato'e aiwanētup hawe pote typy ihay

rakat ewy watopyhu'at e. Yt naku i typy ihay rakaria wo watoĩne'en katupono mi'iria Tupana kapiat ta'atuehay turan i'atuehay ywop kahato miit'in miat ta'atuehay ikahu kahato rakat hap kuap hamo i'atuehay. Yt naku i mi'iria ewy watopyhu'at Tupana wanētup hawe e. Ta'i tukupte'en miit'in mesuwarotiararia ihay su'at at ka'ap haria i'atuehay kahato Tupana kape wētup sehay ahut ewy ta'atuwēpap kahato e. Yt atiky'esat i uimohey haria ahut ko'i ewywuat i'atumisu'at su'at ko'i e. Waku aipy'a pyi ahehay Tupana wywo e. ⁸ Waku ahehay Tupana wywo wen ma'ato ti yt naku i hupi te i hupi te i wahu'at wahu'at sehay Tupana kape are katupono mio tã ehehay Tupana wywo pote irania'in yt uimohey i haria ewywuat eweikupte'en e. Pywo pe ti Ai'ywot atipy piat tikuap kahato aimiētup tewawiat wahētup hap e'yanmete toikuap ta'yn kat ko'i kat ko'i aimiētup ko'i toikuap. Toikuap sakpo aimiky'esat sese ko'i katupono hewaure ka'a kahato ahehay kape aiwanētup hap yt wahētup i te pytkai e.

IRUKA 11.2-4 PIAT EWY

⁹ Uimohey haria woroho'omu'e teran aikotã ahehay Tupana wywo hap ahenoĩ teran e Iesui. Waku pyno wato'e

¹⁰ Uru'ywot atipy piat uruiky'e kahato En e.

Tupana pywo pe ti ikahu kahato eset Tupana. Eset ri po'og ikahu torania kai uruipuēti e.

Papai uruiky'esat kahato ereĩne'en wuat'i miit'in Akag Koro wo mesuwat yi tote miit'in py'asetpe aikotã ereĩne'en Wuat'i Potypot no atipy pe hap ewy hap uruiky'esat e.

Papai uruiky'esat kahato torania miit'in emiky'esat ewywuwat nug hanuaria wo tukupte'en aikotã atipy piaria tunug emiky'esat yn hap ko'i ewywuwat hap uruiky'esat kahato mesuwe e.

¹¹ Tupana urupoi o mesup e'at pe urumi'u wo urue'u'i wo e.

¹² Tupana waure wo ereĩne'en ema'at hap ko'i kai aikotã uruto urutukupte'en waure wo uruma'at hap ko'i kai e.

¹³ Tupana uru'ykesat o pya kahato ahiag uruiã'ãg yt naku i nug hap kaipyi katupono urui'atoiat teran torania uruminug sa'ag hap ko'i e.

Tupana En ni Wuat'i Potypot nuat wuat'i e'at pe e.

Tupana En ni po'og esaika wuat'i kai e.

Tupana En ni po'og po'og wuat'i mimõtypot no wuat'i kai

W A K U

Pyno waku aipy'a pyi ahehay Tupana wywo. Yt naku i watuwesu'at'i su'at'i ui'e hap ahut ewy e Iesui ahepe mekewat yity'ok tote.

¹⁴ — Pyno uiwyrria'in po'og ahenoi teran miit'in miat aima'at hap waure wo hap etiat. Karãpeĩ eipe waure wo eweikupte'en eima'at irania'in miat hap ko'i kai mi'i hap ewy te Ai'ywot atipy piat waure wo ehapiat toma'at hap ko'i kai topyhu'at atipy pe e Iesui. ¹⁵ Ma'ato karãpe ewei'e — Yt karãpe i waure wo areĩne'en uhyt'i minug sa'ag ete mimi mana minug uima'at hap ko'i kai ewei'e pote i'ewyte yt karãpe i Ai'ywot atipy piat waure wo toĩne'en eiminug sa'ag ko'i hap kai e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

16 Uiwyrria'in karãpe mesuwe yt kat i watu'u ahehay Tupana wywo hap yn watunug neran mi'i hap e'at pe waku mig'i wo Tupana ehamo haype watuwemosy'at Tupana yn ikuap hamo e. Yt naku i wahrenoi hanoi irania'in me aiwemosy'at hap Tupana kapiat hap e. Ma'ato waku watuwemosy'at mig'i wo Tupana yn ikuap aiwemosy'at hap tewawiat ahehay teran hap e'at pe e. Yt naku i watimoherep aiwemosy'at hap irania'in me aheha arot'i hamo ahowa arot'i hamo yt naku i watimoherep — Aremosy'at kahato mesup katupono uhehay teran Tupana wywo at ka'ap ai'e hap. Yt naku i watimoherep ahowa ete ahehay ete aiwemosy'at hap Tupana kapiat hap e. Ma'ato watunug mote typy ihay rakaria ewywuaria watukupte'en katupono mi'i haria timoherep teran ta'atuwemosy'at hap wuat'i miit'in me. Te'eruwemõtypot hap ta'atukat kahato ta'atuwemosy'at hap ko'i ma'ato yt naku i watuwemoherep ahehay arot'i hamo ahowa arot'i hamo aiwemosy'at Tupana kapiat hap e. Yt naku i typy ihay rakaria ewy watopyhu'at e katupono typy ihay rakaria timoherep teran ta'atuwemosy'at hap upi miit'in me ikuap hamo te'eruwemõtypot hamo e. — Ta'i en waku kahato Tupana kapiat wemosy'at hat i'atu'e hap ky'ewi ta'atukat haype. Typy ihay rakaria tikat kahato miit'in wehum ta'atuetiati hap e. Miit'in wehum ta'atuetiati hap ta'atupuëti kahato mesuwe wen ma'ato mi'i hap yn topyhu'at i'atusa'up mo katupono yt kat i Tupana wehum i'atuetiati hap topyhu'at wuat'i e'at pe e. 17 Mi'i tupono ti po'og waku watuwemokahu yn Tupana kapiat aiwemosy'at hap e'at pe e. Waku watuweowasei hawyi watuwe'apin

hawyi watuwepainug aikotã watunug wuat'i e'at pe hap ewy hawyi waku watuwemosy'at Tupana ehamo Tupana yn ikuap hamo e. Mi'i hap ewy ti waku aiwemosy'at Tupana kapiat hap watunug yt uwe i mikuap mo e. ¹⁸ Mi'i tã watunug mote ti yt uwe i ikuap aiwemosy'at Tupana kapiat hap yt heremuat i rakat e. Ai'ywot Tupana yn ikuap katupono ti Ai'ywot yne mig'i wuat minug ko'i ikuap yne e. Mi'i tupono ti mig'i wuat aiwemosy'at hap toikuap miit'in yt uwe i ikuap pytkai i. Mi'i hawyi Tupana tuwehum ahete hawyi tutum ahepe aimiētup sa'up ahepe wuat'i ehamo e Iesui ta'apypueri haria pe.

¹⁹ Uimohey haria yt naku i mesuwat yi tote yn ahekare'en e. Yt naku i ahekat mo wato hap kape yn watuwewanētup at ka'ap e. Mesuwarotiat yn ahekare'en mote meiūran aru yt kat i topyhu'at atipy pe e katupono mesuwarotiat ahekat yn tukupte'en mote meiūran tuweimotykyne ahekat katupono ahekat mesuwarotiat yt tukupte'en mot'i hin i e. Uiwyrria'in mesuwarotiat yn ahekat pote meiūran sero'ok'e haria wano topyhu'at ahekat sio nupi'a mi'u wo ikahu rakat topyhu'at sio i'ytyk mi'u wo topyhu'at ahekare'en ko'i ikahu kahato sa'awy'i pytkai. Mesuwe yn wati'atunug ahekat pote yt kat i topyhu'at irane aru atipy pe e. ²⁰ Uipotmu'eria pywo ti po'og waku wati'atunug ahekat atipy pe katupono iheg me kahato toīne'en itote wuat'i e'at pe e. Itote ti yt kat i ahekat wuat'i e'at piat u kuap haria are'e yt kat i nupi'a itote. Sero'ok'e haria yt uwe i itote e. Yt kat i i'ytyk hap atipy pe e. Mi'i pote waku watum ahekat Tupana pe mesuwepyi aimiiium

ko'i upi e. Mi'i hawyi toĩne'en itote. Put'okwato'e itote hawyi ti aru tutum yne aimipo'oro ahekat e. ²¹ Ahekare'en watopag yne atipy pe Tupana po pe pote ti aiwanētup hap sese i'ewyte toĩne'en at ka'ap Tupana kape atipy kape e. Ma'ato mesuwarote yn ahekat wati'atunug pote i'ewyte aiwanētup hap mesuwarote yn topyhu'at at ka'ap e Iesui tomi-mu'eria pe mekewat yity'ok totiaria pe miit'in typy'i rakaria ehamo.

IRUKA 11.34-35 PIAT EWY

²² – Uhekatuwyrria e aheha wo yn ni wata'akasa kuap e. Mi'i tupono ti waku ahehapytig kahato e. Aheha ihāite pote ti waku yne heremo yne mu'ap upi katupono ihot'ok puat hewyry rakaria ewywuaria wo watukupte'en e. ²³ Ma'ato yt ahehapytig i pote ti yt heremo kahato i kat ko'i kat ko'i ai'akasa hap ko'i yt heremo kahato i e. Mi'i e hap ewy ti yt eweimohey i pote aikotā i'ypyryp sese puo ehewyry hap ewy eweipyhu'at eiwanētup hawe e. Pywo ti rat eheha mimohey hap yt kat i Tupana akasa hap pote i'ypyryp sese puo ti rat eweikupte'en yt ihapytig i rakat ewy eikohyewyry atipy kape yt Tupana mohey hap i eheha piat pote e Iesui itotiaria pe.

IRUKA 16.13 PIAT EWY

²⁴ – Uhemii't'in pywo ti rat yt naku i kahato watunug typy ok ahutupana e. Yt naku i typy ok aika'iwat no are katupono typy ok aipo'oro motpap nug hamuat pote yt to'o'ewy hin i aipo'oro e. Mi'i hap ewy yt naku i typy ahutupana e. Ahete aika'iwat typy ok toĩne'en hawyi yt naku i kahato e. Pywo ti wētup ok yn aika'iwat pote mi'i hat

watiky'e kahato. Ma'ato typy ok toĩne'en wētup ok watiky'e po'og hawyi wētup ok yt watiky'e hin i sio wētup ok miky'esat ewy watunug neran pote wētup ok miky'esat ewy yt watunug neran hin i e. Mi'i hawyi ai'akag'aia hap yn ahete typy ai'akag hawyi e. Yt naku i kahato typy aipo'oro hano e. Mi'i hap ewy kahato yt naku i kahato typy ahutupana hawyi e. Yt naku i watunug ahekat ne'i ahutupana wo e. Yt naku i kahato ahekare'en sok hap ky'ewi sese hap kape yn aipotpap hap. Ahekat ky'ewi yn toĩne'en aikai pote mi'i hawyi yt karāpe i Tupana sese watikuap e. Ahekat toĩne'en Tupana wo aheĩne'en turan mi'i pote yt karāpe i Tupana sese topyhu'at Ahetupana wo Aipotypot no e. Yt watomohey kuap i typy ok ahutupana wo e. Mi'i tupono waku Tupana yn Aipotypot Koro wo topyhu'at e. Mi'i hawyi waku Tupana miky'esat yn waku watunug e Iesui ahepe yity'ok toto.

IRUKA 12.22-24 PIAT EWY

²⁵ Mi'i tupono yt naku i watuwanētup ko'i ko'i — Aikope pyi aru aikope pyi aru aimi'u ahe'u'i ahesokpe ahesapo hy. Aikope pyi aru aikope pyi aru aheĩne'en hap ai'e hap kape yn yt naku i aiwanētup ko'i ko'i at ka'ap hap are katupono ti aiwepit hap sese aheĩne'en hap sese yt tut i aimi'u wato hap kaipyi e. Ta'i aiwepit hap sese yt tut i ahe'u'i kahato hap kaipyi ahesokpe kahu kahato hap kaipyi e. ²⁶ — Pyno ti rat waku wateha'at weitaria ewawi i'atuwepit hap kape katupono weitaria ti te'eruwepy kahato katupono i'atuwepit at ka'ap kahato yt karāpe i — Uiku'uro aru yt kat i uimi'u pote yt i'atu'e i. Waku atikoi hawyi atipirik

kahato uimi'u pāi an yt pote uiku'uro uhesy'at hap upi yt i'atu'e i pytkai te'eruwelum Tupana kape e. Yt kat i i'atue'u'i ahyt sok i'atue'yparakai tote i'atu'yat koro ko'i pe pytkai i'atuwepit at ka'ap e. Te'eruwelum kahato weitaria ko'i katupono Ai'ywot atipy piat ti'atupoi kahato torania weitaria wuat'i e'at pe toi'atueropat kahato weitaria e. Uiwyrria'in e aito ti po'og po'og Tupana wanētup have weitaria kai are mi'i tupono kahu ahowawi po'og po'og Ai'ywot atipy piat tuwanētup weitaria ewawiat hap kai e. Ta'i po'og aito weitaria ko'i kai e. Mi'i pote waku watomohey Tupana ai'atupoi wuat'i e'at piat hap e. Waku watomohey weitaria ewy e. ²⁷ Yt naku i ti watuwanētup ko'i ko'i hap — Uiku'uro apuru sio apuru yt ai'e hap kape katupono mi'i yt aimoieīne'en mot'i kuap i watuwanētup at ka'ap — Uiku'uro apuru sio apuru yt ai'e hap kape pytkai e. ²⁸ Yt naku i ti paawato'e — Aikope aikope som ahesokpe watipuēti aru ai'e hap kape yn watuwewanētup ko'i ko'i e. Po'og ni waku watuwanētup ipohyt ko'i kape aikotā te'eruwepainug hap ko'i kape e. Mohyt yt te'eruwewanētup ko'i ko'i hin i — Aikope pyi aru uhelokpe e hap kape yt i'atu'e hin i e. T'ewyte ipohyt yt tuwesokpe pi'ig hin i at ka'ap te'eruwepainug hamuat e. ²⁹ Pywo pe ti are'e ehepe sa'awy'i aha'ase'i mesuwarote aiporekuat pot Sarumāu esokpe ti kahuria kahato imehit kawiat Uru kawiat. Ikahu sese hesokpe are ma'ato morekuat Sarumāu yt put'ok'e hin i ti mesuwarotiat ipohyt ko'i ikahu hap ete e. Ta'i po'og ikahu ipohyt mesuwarotiarria mekwat morekuat Sarumāu esokpe wakuat sese kai e. Pyno yt kan hamo i ahesokpe kape yn

watuwanētup ko'i ko'i e. Waku po'og watomohey Tupana piat aipainug hamuat hap waku wato-mohey e. Ta'i Tupana aipainug kuap kahato hat e. Tupana ti wuat'i painug kuap hat e. Eweha'at ro pohyt ikahu kahato rakaria ko'i kape katupono mi'iria yne Tupana mipainug ko'i tukupte'en e. Ta'i ga'apy ko'i pohyt tutunug ikahuria yne Tupana ti'atupainug yne e. Mi'i hap ewy Tupana aipainug kuap katupono aito po'og waku Tupana wanētup hawe ipohyt ko'i kai e. ³⁰ Ga'apy Tupana mipainug toīne'en mesup e. Koitywy ga'apy ikahu sese toīne'en ma'ato mūki'ite igag na'yn hawyi ahe-myp okpy sa'aria wo iku'uro hawyi igag hawyi e. Ta'i Tupana ti'atupainug kahato ga'apy ko'i are ma'ato meiūran igag hawyi ahe'aria wo topyhu'at e. Pyno Tupana ti'atupainug kuap yne wuat'i i'anam ko'i e. Mi'i hap ewy ti waku Tupana wato-mohey aipainug kuap hat e. Kat hamo ten ahe-sokpe kape yn watuwanētup at ka'ap yt Tupana mohey i ra'yn hap wywo e. ³¹ Pyno yt naku i yt watuwemopohepap i yt ahesokpe i yt ahesapo i hap ete yt aimi'u i hap ete e. ³² Katupono mi'u kat hap kape sokpe kat hap kape yn te'eruwānētup at ka'ap yt Tupana mohey haria i ra'yn e. Yt karāpe i Tupana kape i'atuwanētup haype e. Pyno yt naku i mi'iria ewywuaria watopyhu'at are katupono ti Ai'ywot atipy piat ti'atukuap kahato yne yne kat ko'i kat ko'i aipo pe yt kat i aimiky'esat ko'i kape tuwewanētup kahato aikawiano aipowyro hamo haype e. ³³ Waku po'og ti watuwewanētup aipy'a pe at ka'ap aikotā aru aikotā aru waku po'og atunug Tupana Uiporekuat no hap kape e. Waku po'og ni watuwanētup — Aikotā aru aikotā aru

waku aterut miit'in Tupana kape Ta'atuporekuat no ai'e hap kape po'og waku watuwanētup at ka'ap aipy'a pe e Iesui. Pyno ti waku po'og watuwanētup — Aikotā aru Tupana miky'esat ewy atunug pāi ai'e hap kape yn e. Mi'i tā ai'e hap kape aiwanētup pote ti Tupana tum aru ti ahepe mekewat wētup kat ko'i kat ko'i aimiky'esat ko'i mesuwarotiat e. Tupana miky'esat kape po'og watuwanētup pote mi'i hap kaipyi aimiky'esat ko'i tut Tupana kaipyi e. ³⁴ I'ewyte yt naku i watuwanētup mesup niatpo mūki'ite wat aipotpap hap ko'i kape yt naku i watuwewanētup at ka'ap e. Ma'ato mesuwat e'at piat niatpo hap kape yn waku watuwewanētup e. Pyno yt naku i mūki'ite wuat niatpo rakat watopag mesup e'at pe e. Mi'i tā watunug mote ti topyhu'at aimo'akag'aia hap e Iesui topotmu'e haria pe yity'ok tote.

Mi'i hawyi uito ahenoi mesuwe uimiwan me uito Mateu

7

IRUKA 6.3738 4142 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi po'og to'e Iesui temiit'in me yity'ok tote — I'ewyte ti e yt naku i wato'e aiwanētup hawe wētup ok pe — Yt kan hamo i en Tupana wanētup hawe yt naku i wato'e e. Mio tā wato'e sa'ag miit'in aipy'a pe pote ai'e hap ewy Tupana i'ewyte — Yt naku i en e aru ahepe mekewat e'at aru karāpe uwe waku sese uwe yt naku i sese to'e hap e'at pe e. ² Pyno aikotā watuwanētup sa'ag miit'in ete aipy'a pe — Yt naku i rakat mi'i miit wato'e pote mi'i ai'e hap ewy kahato aru te'eruwanētup sa'ag ahete ta'atupy'a pe e. Yt iwese rakaria i

aito pote i'ewyte yt iwese rakaria i ai'ewy miit'in tukupte'en ahowawi e. Yt ahegyi'at i pote i'ewyte ai'ewy irania'in tukupte'en ahowawi e. I'ewyte — Mi'i miit yt kan hamo i wato'e wētup ok pe aipy'a pe mi'i ai'e hap ewy te ti to'e aru ahepe mekewat ai'e hap ewy mekewat aimohit e. I'ewyte — Yt naku i en wato'e wētup ok miit pe aiwanētup hawe mi'i pote i'ewyte ti Tupana — Yt naku i en e aru ahepe ai'e hap ewy e. ³ Yt naku i ti watikat irania'in piat i'aparap hap ko'i yn e. Yt naku i watimohit irania'in ahehay wo aipy'a pe e. Ma'ato watikat aiwanētup hawe irania'in mi'aparap pote watopyhu'at aikotã yt ihapytig i rakat ewy aikotã — Meiëwat eha pe ti toĩ wyti hu hit wato'e hap ewy ma'ato ti yt watikuap i aiwat aheha piat aria'yp pik iwato ewy toĩne'en e. Uiwyrria'in kat poteĩ ewy ok eha pe etikat yt nakuat i hap e. ⁴ Kat poteĩ — Uhyt mana ere atihap teran nyti mekewat eha piat hu hit ere'e irania'in me hap ewy ma'ato yt etikuap kahato i ewy eha piat aria'yp wato toĩne'en ne eha pe. Mi'i hap ewy ereĩne'en irania'in i'aparap hap eti'atukat pote e. ⁵ Ma'ato mi'i tã ere'e pote yt hãpyk hin i ewanētup e. Mi'i pote ti typy ihay rakat ewy ereĩne'en e. Pyno waku ewat eha piat ri waku etihap aria'yp tek iwato rakat ewywuat eminug sa'ag ko'i hawyi ti aru pywuat ihapytig sese rakano sese ra'yn ereĩne'en e. Eiminug yt naku i ko'i ewetotiat yne pote ti ihapytig rakat ewy i ereĩne'en aru e. Ehapytig nakat ewy ereĩne'en hawyi waku etihap kuap ta'yn ewy ok eha piat hu hit ewywuat iminug sa'ag hit ko'i etihap kuap are yt pote yt aru e Iesui yity'ok totiarria pe. ⁶ Mi'i hawyi to'e i — Uimohey haria woroho'onãpin neran mesup

ahewanĩkaptia ete e. Tukupte'en mesuwarote miit'in Tupana ehay ete haiwot kahato rakaria e. Waku aiwe'eg wo o mi'iria pupi katupono aikotã awahuru ko'i ti'atu'uka teran ne'i aihũria ewy kahato mi'iria tukupte'en e. Pywo ti rat mesup ta'yn Tupana wanĩkaptia ko'i ai'auka teran katupono Tupana ehay moherep haria aito pote e. Ta'i aikotã hamaut ko'i ti'atu'akit reran ne'i aimikoi. Mi'i hap ewywuwat kahato Tupana wanĩkaptia ai'akit reran ne'i e. Waku wahenoi wuat'i miit'in me Tupana ehay wakuat no are wen ma'ato waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi mi'iria pe turan katupono ahewanĩkaptia mi'iria tukupte'en aikotã awahuru ewywuaria tukupte'en aihũria u haria ewy ahewanĩkaptia tukupte'en aipy'asetpe e. Aikotã hamaut aikope hap ewywuaria ahewanĩkaptia tukupte'en aipy'asetpe e. Mi'i pote waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi mi'iria pe haype are aikotã yt naku i wati'atupoĩ awahururia Tupana mōtypot yat mi'u wakuat ewywuwat yt naku i hap ewy e. Ta'i awahururia te'erenuk aimiium ete hawyi te'eruwemorem ahowawi ahekatu'u hamo awahururia e. Waku aiwe'eg kahato hap wywo wahenoi turan ai'auka teran ahewanĩkaptia e. Yt naku i ahewahi ikahu rakat watimoherep hamaut uato ko'i haiwot rakaria ga'apy piaria pe katupono te'era'akasa hawyi ta'atu'akit akit ne'i hawyi yt kat hamo i ra'yn topyhu'at sa'awy'i ahewahi ikahu rakat. Mi'i hawyi ahowawi ai'akit hamo tō'ē haiwot rakaria e. Mi'i hap ewy kahato waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi Tupana ehay ahewanĩkaptia pe e Iesui yity'ok totiaria pe i'ewyte ahepe.

IRUKA 11.9-13 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi po'og tohenoi — Uiwiy ok ko'i uheinyt'in ko'i karāpe wahētup kahato Tupana kape aimiky'esat ko'i mi'i hawyi tutum ahepe yne yne aimiētup ko'i ma'ato tomiky'esat ewy e. Mi'i tupono waku watikat kahato aikope aikope toīne'en imiium aimiētup ko'i e. Watikat kahato aimiētup Tupana piat ko'i pote ti aru wati'atupuēti Tupana mipo'oro ko'i e. watikat aimiētup ko'i pote ti aru watipuēti imipo'oro ko'i e. Ma'ato yt wati-puēti i pote waku wahētup — Tupana wato'e ta'atupyhyp kahato urumiētup ewawiat hap emipo'oro waku wato'e. Eho'o'okenhyp'ok to mu'ap hawyi waku mesuwe toīne'en waku wato'e Tupana pe. Mi'i pote ti toho'o'okenhyp'ok hawyi watipuēti aru aimiētup Tupana piat ok tā e. ⁸ Pywo pe ti hētup kahato haria wo watukupte'en pote Tupana miium porera'at haria watopyhu'at aru e. I'ewyte Tupana miium kat kahato haria aito pote wuat'i imiium puēti haria watopyhu'at mesuwe e. I'ewyte — Ere'okenhyp'ok to Tupana e haria aito pote mu'ap puēti haria watopyhu'at e Iesui itotiararia pe i'ewyte ahepe. ⁹ Uhemii't'in karāpe aimēpyt hētup ahepe u'i pote watum u'i tope e. Yt watum i aimēpyt pe yi kyt ne'i — Atiky'esat kahato u'i mamai papai e pote watum na'yn aha'yru ahaki'yt u'i e. ¹⁰ I'ewyte — Papai mamai atiky'esat pira pu'i epo piat e pote meremo watimō'ē e. Yt uwe i moi ne'i hum tosa'yru tosaki'yt pe hesy'at pote e. ¹¹ Mesuwarotiat miit'in ti yt naku i nug haria wo tukupte'en wen ma'ato ti ta'atukuap wyti ta'atumēpyt'in miat wakuap ium hamuat e. Ai'ywot atipy piat ti po'og po'og wakuat wuat'i mesuwarotiat miit'in kai e.

Mi'i tupono miit'in miētup wakuat tutum kuap kahato ti e. Wakuat aimiētup tepiat ko'i Ai'ywot Wakuat Atipy piat ti'atuium kahato ahape e Iesui yity'ok totiaria pe i'ewyte ahepe.

¹² Sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria piat aināpin hap i'ewyte aha'ase'i Musei aināpin hap wētup uhehay pe yn teke are e — Aikotā wati-ky'esat irania'in minug wakuap ahepe mi'i hap ewy waku watunug i'atuepe e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

IRUKA 13.24 PIAT EWY

¹³ Pyno ti waku ti etikat kahato mekewat mu'ap ypy kurin kat atipy kapiat are katupono mekewat aria kapiat mu'ap ypy wyti heremo yne e Iesui. Ta'i mekewat aria kapiat mu'ap tote ti miit'in yne ikohyewyry kahato pote mekewat mu'ap ihot kahato e. ¹⁴ Ma'ato mekewat atipy kapiat mu'ap ypy ti yt heremo i e. Eweikat kahato pote yn eweipuēti are katupono mekewat mu'ap kurin kat upi ti niatpo kahato ehewyry e. Ma'ato mekewat upiat eipe pote ti put'ok'ewei'e wuat'i e'at piat eheīne'en hap tote e. Katupono mekewat mu'ap yt hot i kahato pote ti yt typy'i hin i miit hewyry e Iesui yity'ok totiaria pe ahepe.

¹⁵ Mi'i hawyi to'e Iesui itotiaria pe — Uimi-mu'eria e ewe'eg wo o mekewat Tupana ehay moherep yt pywuat piat i haria wywo e. — Uruimohey kahato Tupana i'atu'e pytkai yt Tupana ehay ewy i ta'atumoherep — Uruto ti Tupana hūria ei'ewywuat i'atu'e pytkai eiwe'eg wo o i'atuehay pupi yt uiat ewywuat i pupi e. Ta'i eima'at reran haype uimohey ehapiat hap moma teran haype i

aikotã awahuru tu'u teran aihũria hap ewywuaria ti mi'iria tukupte'en eipy'asetpe eimu'e hamo e. ¹⁶ I'atuminug sa'ag ete ti aru mi'iria eweikuap e. Aikotã mekewat ahiag êpo yt hum i ti he rakat ahepe mi'u hap ewy mi'iria tukupte'en e. I'ewyte yt karãpe i watipuëti mekewat hu êpo ete he rakat ywa ewy e. ¹⁷ Pyno karãpeĩ aimikoi upi'a i'atuehãite kahato hawyi meiũran i'atusat kahato hawyi hewo ra'yn i'ywa he kahato rakaria e. Ma'ato yt wenug i hat aimikoi haat sa'ag kahato yt he i i'ywa hap ewy e. Mi'i hap ewy kahato Tupana ehay wëtup aimu'e haria tukupte'en e. ¹⁸ Ma'ato mekewat wenug kahato haat wyti yt karãmuo i haat sa'ag nakat ne'i e. Haat kahato yn topyhu'at e. Ma'ato yt ihãite i rakaria ywa ti yt mi'u wo hin i ra'yn topyhu'at. Mi'i ti yt watu'u kuap i ra'yn i'ywa haat sa'ag nakat ne'i e. ¹⁹ Pyno mi'i meiũran — Yt kat hamo i ra'yn meiëwat i'ywa yt hẽ'ẽ kahato i rakat meiëpe wato'e. Pyno waku ahe'aria wo ra'yn mi'i yp yt aipoi i pote wato'e hawyi wati'ypytek yt naku i rakat e. ²⁰ Ta'i watikuap kahato ti mikoi ypia i'ywa he hap upi sio wakuat ypia sio yt naku i rakat ypia hap watikuap kahato aito e. Mi'i hap ewy kahato te ti watikuap pywo piat Tupana ehay enoi haria sio aima'at haria ta'atuminug wakuap upi sio ta'atuminug yt naku i hap upi wati'atukuap mi'iria e.

IRUKA 13.25-27 PIAT EWY

²¹ Katupono ti i'atu kahato miit'in uhehay su'at kahato haria — Uika'iwat kahato En Uika'iwat kahato En i'atu'e uhepiat haria ma'ato yt pywo piat haria i mio tã i'atu'e ehepe aru ehekat ky'ewi eima'at haype e. Pywo ti mi'iria yt karãpe hin i

te'eruwehyt'ok aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hap tote aru are katupono ti itote Ui'ywot miky'esat nug haria yn wyti te'eruwehyt'ok e. ²² Ta'i mekewat wehyt'ok hap e'at pe ti aru typy'i itote – Ihot'ok Uika'iwat waku kahato En i'atu'e. Uika'iwat kahato En i'atu'e haria itote tukupte'en ma'ato yt uimikuap ko'i i yt Ui'ywot miky'esat nug haria pytkai mio tã i'atu'e – Ta'i uruto ti eset moherrep kahato miit'in miat haria ti i'atu'e. Miit'in mu'e kahato haria urutukupte'en itote i'atu'e ti aru wehyt'ok hap e'at pe. – Uruka'iwat eset no ti mã'ãu sa'ag ko'i uru'atusopo kahato miit'in pywiat haria ti uruto i'atu'e ti aru wy. Ta'i i'ewyte karnia wo i wyti urutunug wakuap yt uwe misepap ewywuat i wuat'i ehamo miit'in mowanētup kahato hamo itote urutukupte'en turan i'atu'e ti aru wy uhepe. Mi'i tupono ti waku Uruka'iwat urutuwehyt'ok atipy pe i'atu'e aru. Waku ahewaku hap upi watopyhu'at atipy pe aikope Tupana toĩne'en Wuat'i Akag wo hap tote i'atu'e ti aru uhepe at. Uruto waku pote waku watuwehyt'ok atipy pe i'atu'e aru uhepe e. ²³ Ma'ato ti aru mi'iria pe are'e – U pãi uhyt mana yt karãpe hin i ti woroho'okuap eipe are'e ti aru i'atuepe. Eweiwat ro meiũpepyi pya ui'yatypepyi are ti aru mi'iria pe katupono yt nakuat i nug haria ti eipe are ti aru yt uikuap i sese haria pe e Iesui irane mekewat wehyt'ok e'at hap etiat.

IRUKA 6.47-49 PIAT EWY

²⁴ Uiwyrria'in pywo ti rat uwe uwe ikuap ui'e hap hawyi topyhu'at ui'e hap nug hat mi'i Tupana mimowe'eg kahato rakano topyhu'at e Iesui. Pywo ti rat uwe uwe uhehay nug hat mi'i hat topyhu'at

aru aikotã iwe'eg kahato getap nug kuap kahato hat ewy wyti aru toĩne'en aikotã — Are pãĩ are an pyno sig waku atunug ui'yat meiũpe yi heg kahato tote e hat ewy toĩne'en aikotã — Yt naku i yẽpeke are'yatnug ywyku'i pe e hat ewy toĩne'en e. ²⁵ Ta'i toĩne'en wy yẽpeke we'yatnug haria ywyku'i upi-aria ma'ato karãpe put'ok'e i'aman ipopit kahato hawyi ti aru ywytu uato at ka'ap hawyi ihy wato meremo hawyi yẽpekiat yi kyt rotiat we'yatnug hat yat pe teke ra'yn y'y yẽpekiat getap we e. Mi'i turan wasere wato i ra'yn hawyi y'y ihyeput haty wo ra'yn hawyi meremo meiẽwat getap toihep. Mi'i hawyi yt kat i ra'yn topyhu'at itotiat e. Ma'ato mekewat yi heg notiat we'yatnug hat yat yt toihep hin i e katupono mekewat yi nu ewy iheg kahato rakat rotiat i'yat pote e katupono tuwanẽtup mo kahato tutunug getap pote e. Mi'i hat ewy ti te'eropyhu'at uhepiat ta'atunãpin hap nug haria e. ²⁶ Ma'ato uwe uwe uhehay ta'atukuap hawyi — Ta'i yt atunug neran hin i uito pãĩ an e haria ti aru tukupte'en yt we'eg haria wo i e. Aikotã yt tuwe'eg wo hin i tuwe'yatnug yi kyt pe hat ewy. — Waku ra'yn ui'yat atunug yẽpeke e hat ewy yi og notiat e hat ewy e. ²⁷ Aikotã i'aman kahato hawyi ihy wato meremo ra'yn y'y hawyi teke ra'yn i'yat pe toine'en y'y ãpe ete pote. Mi'i pote meremo y'y tipugha kahato mekewat yat hawyi wasere teke kahato i'yat pe hawyi toi'ypyhep i'yat e. Ta'at ra'yn hawyi i'aporok'e ra'yn hawyi yt ikahu hin i ra'yn i'yat e. Mi'i hap ewy ti yt uimohey i haria te'eropyhu'at uhepiat ta'atunãpin hap yt nug i haria e Iesui miit'in sem me yity'ok totiaria pe. ²⁸ Mio tã e pote itotiaria te'eruwãnẽtup kahato hawyi te'ero'e

to'ope — Ta'i yt uwe i po'og meiëwat Miit kawiat aināpin kuap kahato hat i'atu'e Iesui piat pe katu-pono yt irania'in Tupana ehay wani wani e haria piat yt aimu'e hap yt ewy hin i tig Mi'i Miit aimu'e i'atu'e katupono irania'in ti aimu'e kat i'atu'e kat i'atu'e irania'in aimu'e hap ewy yn aimu'e i'atu'e.
²⁹ Ma'ato Iesui ti tuweupi ra'yn aimu'e Morekuat Koro ewy i'atu'e. Pywo ti rat Iesui aimu'e aikotā Tupana wē ewy ihay i'atu'e to'ope yity'ok totiaria Iesui mienoi kuap haria.

8

MAKU 1.40-45 IRUKA 5.12-14 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui ipot'apyk i ra'yn yity'ok totepyi topotmu'eria sem wywo. ² Mi'i turan wētup ok Iesui owa kape tut hepihi pihi rakat. Mi'i ti tuwe-pỹ'ātutuk Iesui mōtypot hamo to'e hamo — Uhyt atiky'esat kahato uimoehāite epiat hap e Iesui pe.
³ Mi'i hawyi tuweponug hepihi pihi rakat piit ete hawyi — Ta'i atiky'esat kahato ehāite hap e. Pyno woromoehāite ra'yn mehī e hawyi meremo hepihi pihi tuwetyk yne ra'yn tokā'ā meremo ra'yn.

⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e tomimoehāite pe — Ereto ro pa'i ko'i kape hawyi etimoherep to i'atuepe emoehāite epihi pihi mokā'ā hap e. Yt eheno i heno i tei'o mu'ap upiaria pe emoehāite hap uhepiat ma'ato ereto hāpyk o pa'i ko'i kape hawyi — Pywo i'atu'e hawyi waku etum ehū i'atumi'u wo are aikotā sa'awy'i aha'ase'i Musei aimu'e hap ewy e. Mi'i hap kaipyi ti aru yne itotiaria ikuap pywuat uhepiat emoehāite hap e.

IRUKA 7.1-10 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi Iesui teke tawa Kawana'ū me i ra'yn. ⁶ Mi'i turan put'ok'e surara akag sese tapy'ya Humanu ywania. Mi'i hawyi to'e Iesui pe – Uipowyro o uhyt e katupono uhemiiit sese i'ahu kahato toīne'en e. Mio ra'yn topyhu'at kahato te'yni pe ui'yat pe e. Yt naku i sakpo tuete Mehī e. Uhemiiit uiwy ho'opot kahato Uhyt e. Ta'i yt tuwemokup kuap i ra'yn Uhyt e. Mi'i pote ti imoehāite hap atiky'esat kahato ekaipyi Mehī e. ⁷ Mi'i hawyi – Pyno areto eupi hawyi atimoehāite emiit itote e Iesui surara akag me. Mi'i hawyi surara akag to'e Iesui pe ⁸ – Yt naku i ereto ui'yat kape Uhyt kat pote uiat uhewaku hap yt put'ok'e i ui'yat piat ereke hamo Uhyt e. Waku po'og meiūpepyi yn etimoehāite uhemiiit ehay wo e. ⁹ Katupono uito areīne'en surara'in sem po'oro hat e. Ta'i uiat uhemiiit sem kahato tukupte'en e. Ta'i i'ewyete ui'akag ko'i tukupte'en morekuaria ko'i e. Atunug kuap kahato i'atumiky'esat wy e. I'ewyete atipo'oro kuap kahato mesuwarotiararia uhemiiit'in sem e. Ta'i surara'in me are'e – Eweiwat ro kuepuo are pote meremo tuwat kuepuo ui'e hap ewy e. I'ewyete irania'in me are'e pote – Eweī'ē ro meikowo uhowawi are pote meremo tō'ē uhowawi uhewiat ta'atupo'oro hap ok tā e. I'ewyete ti uhemiiit'in sese ui'yat piat pe are pote – Etunug no mi'i tā ui'e pote ta'atunug na'yn meremo uhewiat topo'oro hap ok tā e. Mi'i hap ewy En meiūpepyi ehay wo – Ehāite ro ere ui'yat piat uhemiiit i'ahu kahato rakat pe pote taren meremo ihāite ra'yn itote e'e hap ewy ehay po'oro hap ok tā e mekewat Humanu ywania esurara akag Iesui pe. ¹⁰ Mi'i

to'e hawyi Iesui tikuap surara akag koro ehay hawyi tuwanētup kahato ihay kape hawyi toikuap kahato tomohey hap e. Mi'i hawyi tuwemorem hawyi to'e toupiaaria pe – Uhyt'i'in mana'in e aito ti Iuteuria aito ma'ato mesuwat meiūwat surara akag wētup ywania toīne'en e. Eiperia uimohey ma'ato mesuwat Humanu ywania po'og po'og ti uimohey hat toīne'en ai'ywania Isareu ywania kai e. Mi'i ti yt ai'ywania hin i wen e Humanu ywania ti mi'i wen ma'ato mi'i pytkai ti po'og uimohey ai'ywania kai e. ¹¹ Mi'i pote eiwe'eg wo o ui'ywania uimohey hap wywo are katupono yt uimohey i ehapiat pote meiūran ti aru irania'in ywania miamohey kahato wo arepyhu'at mesuwe e. Pywo pe ti rat meiūran aru karāpe Tupana toīne'en Wuat'i Porekuat no mi'i hap kape tō'ē tō'ē kahato irania'in ywania aikope pyi aikope pyi e. Mi'i hawyi ti aru mi'iria te'era'apyk aikope Tupana toīne'en Morekuat eyparakai kawiano aikope ienuk hap tote e. Aikope aha'ase'i koro Aparāu apyk hap kawiano aikope aha'ase'i pot Isaki apyk hap kawiano aikope ai'ywania 12 ywania aha'ase'i Iako apyk hap kawiano ra'yn te'era'apyk wētup ywania uimohey rakaria e. Ta'i eiwe'eg wo o katupono ui'ywania eipe pytkai yt uimohey haria i kahato eipe pote e. ¹² Mi'i pote ewe'eg wo o ui'ywania e katupono yt uimohey i haria wo eweikupte'en Tupana mipun ko'i ewywuaria eweikupte'en aru aikope i'ypyryp sese hap tote aikope kak'ewei'e kak'ewei'e hap tote aikope kyry'et kyry'et'ewei'e haty pono hap tote eipugha eipe uimohey sese hap pun haria eipe hawyi e. Ma'ato meiūwat surara ywania ewywuaria tukupte'en kahato aru atipy

pe uimohey sese haria wo tukupte'en mote wētup ywania pytkai e. Mi'i pote ewe'eg wo o ui'ywania e Iesui. ¹³ Mi'i hawyi Iesui to'e i mekewat Humanu ywania surara akag me – Mehī e uimohey kahato hat en e. Pyno mio waku kahato era'aipok i ro e'yat kape katupono emiit i'ahu rakat ihāite i ra'yn topyhu'at mio ra'yn epiat uimohey hap ewy mehī e. Mio tā e hawyi toto surara akag to'yat kape hawyi toipuēti itote temiit waku kahato ra'yn ihāite kahato ra'yn kat e Iesui yianmete tepiat hap ewy kahato ra'yn temiit toipuēti to'yat pe.

MAKU 1.29-34 IRUKA 4.38-41 PIAT EWY

¹⁴ Irokirē Iesui toto topotmu'e Peteru yat kape. Itote Iesui tipuēti Peteru sakitu i'ahu kahato te'yni pe ipiit sakup kahato. ¹⁵ Mi'i hawyi toto ra'yn Peteru sakitu kape hawyi tuweponug hakitu po ete hawyi meremo i'ahu hap ipiit sakup hap tokosap ta'yn. Mi'i hawyi ipoĩ'ām na'yn ipotpap ta'yn i'atumi'u nug hap ete. ¹⁶ Mekewat ewātym muo ta'atueropo'ok kahato i'ahu rakaria ahiag ipiit piat rakaria Iesui kape. Mi'i hawyi mi'iria kaipyi toi'atusopo kahato ra'yn ahiagnia wētup yn tehay wo i'ewyte toi'atumoehāite ra'yn i'ahu rakaria torania ra'yn.

¹⁷ Mi'i hawyi toi'atumoehāite kahato itotiararia aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Isaia to'e hap ewy – Ai'ahu hap ti aru toimoehāinte topiit ahyk hap mo e. Aipo kī'ā hap aipy kī'ā hap toimog yne yne ra'yn e. Ahaty'i haty'i hap totioto yne aru pya aikai e sa'awy'i Isaia miwan 53.4 pe e hap ewy.

IRUKA 9.57-62 PIAT EWY

18 Mi'i tã Iesui ti'atumoehãite kahato pote tõiẽ tõiẽ kahato miit'in po'og po'og Iesui emig hamo. Mi'i pote meremo to'e topotmu'eria pe – To'iro meremo ihyemyi'a sakpo uhekatuwyria katupono ui'akit kuap ne'i i'ahu rakaria. I'atumoehãite hap ta'atuky'esat kahato pote uhemig neran haria i'ahu kahato rakaria sem ui'akit irane e. 19 Mi'i hawyi meremo tuwehyt'ok yara piat turan put'ok'e yẽpeke wẽtup ok miit Musei e hap miwan kuap kahato hat. Mi'i hawyi tuwẽpowat Iesui kape – Wo'omu'e hat e uipap kahato eupi emiit no e. Areto teran aikopuo aikopuo ewyry hap upi e Iesui pe. 20 Ma'ato Iesui tiwesat – Pyno ereto teran uhupi pote waku ma'ato sa'awy'i erewanẽtup kahato katupono yt kat hin i ti ui'yat mesuwarotiat toĩne'en e. Ereto uhupi pote yt kat i i getap sese ewano ewyry hap tote pãi e. Ta'i awahuru ko'i ti te'eroket ta'atuka'a puo i'ewyte weitaria te'eroket ta'atusok pe ma'ato uiat yt kat i ui'yat uiket hap sese pãi e. Miit'in Eyke'et Uito wen ma'ato yt i'yat rakat ewy i areĩne'en mesuwe uhewyry miit'in mu'e hamo turan e Iesui – Areĩne'en neran emiit no e hat pe. 21 Mi'i turan wẽtup ok ipotmu'e to'e Iesui pe – Pywo ti rat areto teran eupi Uika'iwat e ma'ato ui'ywot yatype te areĩne'en neran. Ui'ywot iku'uro hawyi isyp hawyi areto teran eupi e Iesui pe. 22 Ma'ato Iesui tiwesat – To'iro uhupi uipotmu'e wo e katupono tukupte'en nat yt Tupana yt mohey i haria itote e'ywot syp hanuaria uhyt e. Ereto uhupi e Iesui tope.

23 Mi'i hawyi ipotmu'eria te'eruwehyt'ok ta'yn yara pe Iesui upi hawyi tuwat ra'yn ihyemyi'a wato sakpo. 24 Tuwat turan wasere wato tut. Mi'i hawyi ihywē'okmoī okmoī wato'in kahato hap yara pe teke teke kahato ma'ato mi'i pytkai Iesui toket ne'i yara pe. 25 Mi'i pote ipotmu'eria tokoka'at ihymut hamo — Uhyt wata'apy'at hamuat ra'yn Uhyt i'atu'e haty wo. Erehymut ro uruehakyera'at ro En i'atu'e haty wo katupono watopap hamuat Uhyt i'atu'e. 26 Mi'i hawyi Iesui tuwehymut hawyi — Kat poteĩ eweiken'ē e Iesui. Yt uimohey i te apo eipe e. Mio tã e hawyi ipoĩ'ãm na'yn hawyi to'e haty wo ywytu uato pe — Wã ne epo'inik to y'y epo'inik to ywytu e hawyi meremo y'y ihy nik ra'yn. 27 Mi'i hawyi mehit'i'atu'e kahato Iesui minug kape ipotmu'eria. Mi'i hawyi hemiit'in te'eruanētup kahato hawyi — Kat kawiat kahu meiũ Miit i'atu'e to'ope Iesui piat. — Uweĩ meiũ Miit katuponoĩ ywytu y'y toimoperup'i kuap kahato tomiky'esat ewy i'atu'e to'ope.

MAKU 5.1-20 IRUKA 8.26-39 PIAT EWY

28 Iesui timoperup'i ywytu uato hawyi meremo put'ok'i'atu'e mekewat ihyemyi'a koro sakpo mekewat tawa Karata e hap tote wo'osyp hap wã tote. Tuwētem yara pyi hawyi mi'i tote ahiag emiit tut Iesui ewa kape wētup ok towy wywo mekewat mũ'ē ka'a kaipyi tō'ē ipy'ahak kahato rakaria. Itotitaria tawa Karata piaria gupte'en haria te'eroken'ē kahato meimuē wuat ahiagnia pupi hewyry rakaria pupi. Mi'i pote yt karāpe i tuwat mekewat wo'osyp hap kapiat mu'ap upi. 29 Ma'ato Iesui put'ok'e itote hawyi meimuēwat

ahiagnia ko'i te'eroken'ẽ kahato Iesui pupi. Mi'i haype to'okak'i kahato haype ta'atuemiit wẽ pyi kak'i'atu'e — Kat hamo eriot uruewawi Tupana Sa'yru i'atu'e. Yt put'ok'e i te ti uruepiat ho'opot hamuat uru'apiheg hap e'at yt put'ok'e i te i'atu'e meiẽwat miit wẽ pyi. ³⁰ I'ewyte itote tukupte'en hamaut asuwai ko'i sem te'erenuk hap tote. ³¹ Mi'i pote mi'i ko'i ahiagnia hẽtup kahato Iesui pe — Yt naku i i'atu'e uruhep ta'yn ti meiũwat miit pyi mi'i pote ti urutuwehyt'ok teran meimuẽwat hamaut asuwai ko'i pe ra'yn i'atu'e. ³² Mi'i pote Iesui to'e — Eweiwat ro pyno meremo e pote meremo tuwenõ'ẽ hawyi tuwehyt'ok hamaut asuwai ko'i pe. Mi'i pote hamaut asuwai ko'i i'atueso'ok kahato ra'yn ahiagnia wehyt'ok hawyi. Mi'i pote hewo hewo ihyemyi'a wato pe yity'ok pyi hawyi ikohyeput'i ikohyeput'i hawyi te'ereãpyhyka ãpyhyka y'y pe hawyi topap yne hamaut asuwai ko'i mekewat ihyemyi'a koro y'y wato pe. ³³ Mi'i pote hamaut asuwai apykok haria ikohyeput ra'yn tawa kape ta'atuhenoï yne mi'i tã hap ko'i tawa piaria pe aikotã Iesui ti'atusopo yne ahiagnia hap ko'i ta'atuhenoï. Aikotã ahiagnia ti'atumoma ra'yn hamaut asuwai ko'i yne hap ta'atuhenoï kahato yne tawa piaria pe. ³⁴ Mi'i hawyi itotiarria tuwat ra'yn te'eraha'at hamo. Mi'i hawyi mi'iria te'ero'e haty wo Iesui pe — Mehĩ ereto ro meiũpepyi wẽtup tawa kape Uhyt Mimi ta'atuhẽtup haty wo te'eroken'ẽ haype. Yt ta'atuky'esat i Iesui pote toto ra'yn itote pyi are uito Mateu mesuwe uimiwan me.

MAKU 2.1-12 IRUKA 5.17-26 PIAT EWY

¹ Yi Karata piaria yt iky'esat i Iesui ta'atuetawa piat pote teke i ra'yn yara pe hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in nywo ta'atue'yara puo ta'atusaipepe ihyemyi'a koro sakpo i ra'yn ta'atuetawa pakup Kawana'ũ kape i ra'yn te'era'aipok. ² Put'ok'i'atu'e ta'atuetawa pe hawyi itotiararia tuerut Iesui kape wētup ok miit ipiit iheg nakat yni pe. Mi'i hawyi toikuap ta'yn topiat tomohey haria hap hawyi to'e ipy'a heg nakat pe – Eremowepit ro uha'yrū katupono mesup ti atimohãpyk yne ra'yn ti emi'aparap ko'i Tupana piat e. Mio wyti waure wo toĩne'en na'yn eminug sa'ag ko'i yne hap kai e. Ati'atumoweityk yne ra'yn eminug sa'ag ko'i wyti e Iesui ipiit heg nakat pe. ³ Mi'i to'e Iesui turan ti tukupte'en wy itote Musei wo'onãpin hap kaipywiat wo'omu'e haria. Yt naku i kahato Iesui to'e mi'i tã – Ati'atumoweityk eminug sa'ag ko'i e hap ewy i'atu'e yt naku i mio tã wato'e i'atu'e katupono watikuap ta'yn Tupana yn ni ahehakyera'at kuap watunug yt naku i hawyi i'atu'e. Mi'i pote yt naku i Mi'i Miit meketã e hap e hamo i'atu'e te'eruwãtup hawe. ⁴ Ma'ato mio tã i'atuwanētup hap meremo Iesui tikuap ta'yn towanētup hap kaipyi hawyi to'e i'atuepe – Koitywy atimoweityk yne emi'aparap Tupana piat are'e i'ahu rakat pe pote eiwanētup sa'ag apo uhowawi uhyt'i'in e. – Yt uwe i mio tã e hap inug kuap ewei'e eiwanētup hawe. – Tupana yn ni mio tã e hap inug kuap ewei'e ti. – Yt naku i mio tã ere'e pãi ewei'e ti uhete eiwanētup hawe e. ⁵ Emi'aparap atimoweityk are'e tope pote – Yt naku i En ewei'e uhepe eipy'a pe ma'ato uhesaika

kahato miit'in minug sa'ag moma hamo e. ⁶ Ta'i Miit'in Eyke'et kahato areĩne'en are wen ma'ato yt uimohey hin i te eipe e. Ta'i Tupana tum yne ra'yn tesaika hap wuat'i miit'in minug sa'ag mohāpyk hamo e. Atiky'esat kahato eweikuap uhesaika hap miit'in ehakyera'at hap e. Mi'i hap moherep hamo are'e yt hewyry kuap i rakat pe ipiit heg nakat pe — Epoĩ'ãm no uiwy hawyi meremo eti'okpoi ro e'yni hawyi ewyry ro e'yat kape ui'e hap ewy e Iesui yt hewyry kuap hin i rakat pe tesaika hap wuat'i miit'in minug sa'ag moma hap moherep hamo. ⁷ Mi'i to'e hawyi meremo ipy kĩ'ã rakat ipiit kĩ'ã rakat ihãite ra'yn hawyi meremo ipoĩ'ãm hawyi toto ra'yn to'yat kape wuat'i ehamo Iesui e hap ewy. ⁸ Mi'i pote itotiaria te'eraha'at kahato hawyi i'atuwepit kahato ra'yn — Urutuwehum kahato ewawi Tupana i'atu'e itotiaria. Waku kahato En Tupana katupono mesup ta'yn uruehamo etum na'yn esaika hap ewywuat meiuwat Miit Iesui pe i'atu'e irania'in itotiaria.

MAKU 2.13-17 IRUKA 5.27-32 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi ti Iesui toto ra'yn tetawa pakup Kawana'ũ pyi. Mi'i hawyi mu'ap upi teha'at uhowawi. Uito ti Mateu apyk pe sa'awy'i areĩne'en itote tawa Kawana'ũ kapiat mu'ap py'asetpe mekewat pyhyp hamuat surara'in wywo morekuat piat ha'up sat wuat'i miit'in mu'ap sa'up sat hanuat areĩne'en itote. Mi'i hawyi Iesui put'ok'e itote. Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato uhowawi hawyi to'e uhepe — Mateu e atiky'esat kahato en uhemiiit no e. Ereto ro uhupi mehĩ uhemiiit no e uhepe. Mio tã to'e uhepe hawyi meremo uipoĩ'ãm na'yn hawyi

areto ra'yn hupi. ¹⁰ Mi'i hawyi ti atioto ra'yn Iesui ui'yat tote kape imoenuk ui'yat piat hamo. Mi'i hap ti tyyi'i kahato yt naku i rakaria wuat'i pu'ap pyhyp haria uiwyrria'in tō'ē tō'ē kahato ui'yat kape te'erenuk hamo uimikaykay ko'i. Mi'iria ti te'erenuk itote Iesui wywo i'ewyte Iesui potmu'eria wywo to'otokpe tokpe yt naku i rakaria wywo uruwywo. ¹¹ Mi'i hawyi ai'ywania eko nug yne haria te'eraha'at kahato Iesui kape hawyi te'ero'e to'ope – Yt kan hamo i Mi'i Miit Iesui katupono tenuk kahato yt naku i rakaria wywo yt aheko etiat mienoi yt ewywuat i i'atu'e. Mi'i hawyi te'ero'e Iesui emiit'in me – Kat pote som yt nakuaria i wywo emu'e hat Iesui tenuk kahato yt aheko ewy i i'atu'e. ¹² Ma'ato apo'i'atu'e temiit'in miat hap Iesui tikuap hawyi toi'atuwesat – Pyno eweikuap teran apo kat pote arenuk teran yt nakuaria i py'asetpe yt eweimu'e hap yt ewy i e. Pyno ahenoi ehepe. Ta'i aikotā mohag nug haria i'ahu rakaria py'asetpe toīne'en i'atumoehāite hamo mi'i hap ewy kahato areīne'en yt naku i nug haria py'asetpe Tupana moherep i'atuepiat hamuat e. ¹³ Wo'omu'e haria e eweikuap kahato yne aheko hit Iuteu ywania wāi'e hap ko'i ma'ato Tupana e hap koro sese ko'i waku eweimu'e ro e. Waku eweimu'e Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria miwan ete aikotā Tupana to'e hap sese – Pywo ti rat yt atimorem kuap i eipe uhowawi – Uito po'og waku torania kai e haria ewei'e pote e Tupana sa'awy'i ehapiat e Iesui. – Yt atimohāpyk kuap i – Waku kahato ra'yn uito e haria e Tupana sa'awy'i ehapiat e. Mi'iria yt atikaykay kuap i uhemiiit no e Tupana.

Ma'ato irania'in – Tupana piat ati'aparap kahato uito e haria paa'e haria ati'atukaykay kuap kahato uhowawi i'atuehakyera'at hamo e Tupana sa'awy'i miwan me yt naku i nug haria etiat e Iesui – Uruto po'og e haria pe. Mi'i hawyi to'e i i'atuepe – Pyno waku eiwemu'e i'ewyte mekewat Tupana e hap sa'awy'iwuat – Ati'atuehakyera'at kuap uhepiat – Uruehakyera'at ro e haria paa'e haria e. Ma'ato irania'in – Tupana miehakyera'at yn uruto urutukupte'en e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Tupana sa'awy'i e. – Uruto waku sese nug kahato e haria uruto po'og e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Tupana sa'awy'i miwan me e. Mi'i e hap Tupana wat kape waku eweiwanētup kahato e Iesui mekewat Iuteuria wo'omu'e haria pe to'ywania seko moherep haria pe ui'yat pe.

IRUKA 5.33-39 PIAT EWY

¹⁴ Iesui mio tā to'e turan put'ok'i'atu'e Iesui kape mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu potmu'eria ko'i. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe – Mehĩ i'atu'e irania'in wo'omu'e haria aheko moherep haria te'erewemosy'at kahato Tupana mōtypot hamo i'atu'e. I'ewyte uruto Iuwāu potmu'eria mi'iria ewy kahato urutu wemosy'at Tupana mōtypot hamo i'atu'e. Ta'i urutu wemosy'at kahato uruto Tupana mōtypot hamo ma'ato ewat epotmu'eria yt te'erewemosy'at hin i uruto ewy i'atu'e. Kat pote mi'i tā eupiaria i'atu'e Iesui pe. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Eweikuap kat pote pyno ahenoi ehepe. Pywo pe ti rat yt uwe i mesuwat yi tote tuwemosy'at wo'omowepit ienuk koro hap e'at

pe turan mekewat wo'okyi'at hap e'at ienuk koro hap e'at pe yt uwe i tuwemosy'at teran i i'atumowepit hap e'at pote e. Mi'i ui'e hap ewy kahato uhemii't'in tukupte'en mesup areĩne'en i'atupy'asetpe pote e Iesui. Ta'i i'atuwepit kahato mesup katupono areĩne'en i'atupy'asetpe aikotã uhehary'i kyi'at hap e'at piat ienuk koro hap nug hat ewy areĩne'en mesuwe i'atupy'asetpe aikotã uhemii't mowepit kahato hat ewy areĩne'en mesup aikotã iwary rakat ewywuat e. Mi'i pote te'erenuk kahato aikotã ienuk hap iwary pakup takat mōtypot hap ienuk hap ewy e. Mi'i pote te'erenuk kahato at ka'ap e. I'atuwepit kahato areĩne'en i'atupy'asetpe pote mesuwe pote e. Ma'ato pywo ti rat meiūran ti aru uhewanĩkaptia uhereto saity ete pya uimimowepit ko'i kai e. Uhereto hap e'at pe ti aru yt kat hin i ta'atu'u teran aru uhemii't yt uwe i uito hawyi e. Ta'i yt i'atuwepit hin i aru mekewat e'at turan katupono irania'in yt uimohey haria i ui'auka aru e. Mi'i hap e'at pe uhemii't sese te'eremosy'at kahato uipotmu'eria e Iesui wo'oset'ok hat Iuwãu potmu'eria pe.

¹⁶ Mi'i hawyi to'e Iesui – Ui'ywania ahenoi teran ehepe aikotã uhehay pakup uheko pakup yt eheko pot'i yt ewywuat hin i hap ete e. I'ewyte ti uhehay ipakup i yt ai'ywania wã'i'e hap ewy hin i e. Ta'i uhehay pakup ti topyhu'at aikotã ahesokpe pakup turan hap ewy kahato uhehay pakup e. Ui'ywania karãpe ahesokpe pot'i hiot'e rakat mi'i hawyi yt watomog neran i ra'yn sokpe ipakup mo are katupono watomog ahesokpe pot'i ahesokpe pakup wo pote mi'i hawyi karãpe watikoho aimimog hap tote hawyi tuweityk ta'yn ahesokpe

pakup mimog hawyi toihiot ra'yn ahesokpe pot'i e. Mi'i hawyi ahesokpe pot'i hiot'e iwato po'og na'yn sa'awy'iwuat kai topyhu'at e. Yt naku i e. Mi'i pote waku watomog ahesokpe pot'i sokpe pot'i kawiat wywo yn. Yt naku i watomog sokpe pot'i sokpe pakup'i wo e. Mi'i hap ewy kahato tig yt naku i watomog aheko pot'i uheko pakup'i wo are katupono yt to'osat hin i uhehay pakup'i sehay pot'i upi hap ewy kahato ui'ywania e. ¹⁷ I'ewyte ti uhehay pakup'i topyhu'at kahato aikotā sapo hy pakup ewy yt nem hin i te turan e. Ta'i ahetama pe ywa pakup hy ti waku watopag heiam i'ape pakup we yn watopag katupono ti i'ape pakup yn wyti iporok kuap hat i'ape pakup pote e. I'ape pakup we watopag pote waku i'ywa pakup hy watopag heiam me iporok kuap hamo e. Mi'i hawyi meiūran mahy wo topyhu'at e. Mi'i hap ewy watunug ahetama pe e. Yt naku i wen ma'ato watopag i'ywa hy pakup mekewat heiam i'ape pot'i kawiat pe ipe teneg nakat kawiat pe are katupono yt put'ok'e kuap i yt iporot kuap i pote e. Ma'ato watopag Uwa hy pakup Uwa hy eīam teneg me pote yt naku i sese topyhu'at aru katupono mahy we'amut hawyi i'ape teneg me hawyi i'ape teneg i'apok'e e. Mi'i pote i'apok'e kahato heiam teneg e. Mi'i hawyi mekewat mahy Uwa hy wakuat yne yi tote tuwepun ne'i e. I'ewyte heiam i'ape teneg kawiat yt kan hamo i topyhu'at i'apok'e hawyi e. Yt kat pe kuap i ra'yn waheiam nug i'apok'e hawyi e. Yt kat i ahesapo hy i'ewyte ti yt kat i heiam e. Pywo ti rat mi'i ewy kahato uhehay pakup'i topyhu'at e aikotā kat kat ywa hy ipakup takat ewywuwat topyhu'at mesuwe e. Ta'i uhehay

pakup'i yt toïne'en kuap i ahehay pot'i puo e. Yt watomohey kuap i wētup sehay yt uiat ewywuat i e. Watomohey teran mote aiwepyi sehay pot'i pote hawyi yt naku i topyhu'at aikotā ahesapo hy eiam teneg nakat pok'e hap ewywuat toïne'en e. Uhehay pakup'i yt to'osat i ahehay pot'i wywo e. Yt to'o'ewy i pote yt naku i to'opuo tukupte'en e. Eweipag uhehay pakup'i wo'omu'e haria sehay pot'i puo pote meiūran yt naku i sese topyhu'at itote e. Ma'ato ehā'āg mote uhehay pakup sehay pot'i puo wētup sehay nug hamo pote yt kat i sehay pywuat topyhu'at aru katupono uhehay pakup yt sat'e i kahato wētup sehay wywo tu'uka kahato e. Waku uhehay pakup watopag heiam pakup we e. Yt pote tu'uka to'ope hawyi sehay sa'ag ewywuat topyhu'at e Iesui sehay pot'i moherep haria pe mekewat uiat ui'yat pe. Uito Mateu.

MAKU 5.21-43 IRUKA 8.41-56 PIAT EWY

¹⁸ Mio tā e Iesui turan wētup ok Iuteuria akag put'ok'e hawyi tuwepỹ'ātutuk Iesui mōtypot hamo hawyi to'e — Yt naku i uhete Mehĩ e. Mesup ta'yn uhaki'yt sese uimiky'e kahato iku'uro sese ra'yn ipyhu tek'e ra'yn Mehĩ e. Ma'ato ereto uhupi hawyi ereponug ipiit ete hawyi uhaki'yt tuwētem i ra'yn gu'uro pyi hap atikuap Uhyt e haty wo Iesui pe. ¹⁹ Mi'i hawyi — Pyno areto e Iesui hawyi toto ra'yn mekewat tu'isa upi ui'yat pyi. Mi'i hawyi ipotmu'eria tuwat hupi wy. I'ewypte typy'i kahato mu'ap upiaria seha'at reran howawiat hanuaria tuwat ahupi. Toïne'en wy aipy'asetpe wētup haryporia. ²⁰ Mi'i haryporia ti i'ahu kahato. Huu wato kahato rakat toïne'en. 12 anu ra'yn toho'opot at

ka'ap mekewat tosuu wato hap. Mi'i hawyi toto Iesui upi tehãite Iesui esokpe mig hamo toto hap toiky'esat. ²¹ — Are an e atemig Iesui esokpe uipo wo mi'i hawyi waku i mono uhete e haryporia tuwepe. Uimoehãite hap topyhu'at i ra'yn mono e huu wato rakat tuwanêtip hawe toto hupiat haype. ²² Mi'i hawyi totemig na'yn hesokpe ete. Mi'i hawyi meremo temig hap Iesui tikuap topy'a pe hawyi tuwemorem meremo uwe temig hat kat hamo. Toipuëti temig hat hawyi to'e — Waku ra'yn mana eremowepit ro katupono uimohey hap epiat hap ti emoehãite hap topyhu'at e. Mi'i hawyi mekewat haryporia tikuap meremo topiit piat huu wato tek'e hap. Tohãite hap toikuap ta'yn.

²³ Iesui timoehãite mekewat haryporia hawyi toto i mu'ap upi mekewat tu'isa wywo ra'yn. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e hawyi tuwehyt'ok tu'isa yat pe. Mi'i hawyi Iesui ta'akasa ra'yn itote pĩã iku'uro potiat wo'okak'i haria ahyt tukupte'en itote i'ewyte akuara piat wepy haria pĩã iku'uro potiat wepy haria tukupte'en tu'isa yat pe.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e itotiarria pe — Eweiwat ro meiũpepyi eipe yne e katupono yt iku'uro i wyti tu'isa saki'yt are ma'ato toket ne'i rat e. Mio tã e hawyi to'okyry'i sa'ag kahato Iesui ete. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atusopo mi'iria torania tu'isa yat pyi. Toiporenõë ra'yn miit'in wo'okak'i haria hawyi toto ra'yn tu'isa upi haki'yt iku'uro rakat e'okipy kape. Mi'i hawyi pĩã ok puk toimopoĩãm ipo ete. Totat ipo hawyi pĩã tuwehymut toku'uro sese hap pyi hawyi meremo ipoĩãm na'yn ihãite i ra'yn. ²⁶ Karãpe irania'in tikuap ta'yn haki'yt tuwêtem sese gu'uro pywiat hap hawyi

ta'atuhenoī henoī kahato wuat'i miit'in me Iesui minug wakuat yt uwe minug kuap ewywuat i. Mi'i hawyi yne tawa hit puo yne tawa wato puo meremo ra'yn miit'in yne tikuap iminug wakuap etiat. — Toimoieĩne'en kuap i'ok puk takaria i'atu'e to'oŕe.

²⁷ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn mekewat tu'isa etawa pyi hawyi mu'ap upi tyy ok yt ihapytig i sese rakaria tuwat hupi. Mi'i hawyi ta'atu-wēpowat kahato Iesui kape — Morekuat Koro Tawi saipepiat i'atu'e yt uruehapytig hin i pote urumoehāite ro uruky'e hap ok tā i'atu'e haty wo Iesui pe. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui teke wētup yat pe ra'yn hawyi ti meimuēwuaria yt ihapytig i rakaria i'ewyte tuwehyt'ok iwywuat pe. Mi'i hawyi apo'e Iesui i'atuepe — Eweimohey apo uhepiat eimoe-hāite kuap hap e. — Ta'i Mehī i'atu'e uruimohey kahato epiat urumoehāite kuap hap ehēpap kahato hap i'atu'e Iesui pe. ²⁹ Mi'i hawyi totemig i'atueha ko'i hawyi to'e — Pyno uimohey hap ok tā na'yn wyti topyhu'at eheha ete e. ³⁰ Mi'i hawyi meremo i'atuehapytig na'yn hawyi mehit i'atu'e kahato ra'yn. Mi'i hawyi Iesui i'atunāpin — Uhyt'i'in yt uwe pe tei'o ewehenoī uiminug eimoehapytig hap e haty wo tomimoehāite ko'i pe. ³¹ Ma'ato yt tutunug i Iesui miky'esat ewy hawyi tuwat hawyi wuat'i puo — Iesui ti wuat'i sepap hat i'atu'e. Pywo ti rat urumoehapytig kahato hat Iesui i'atu'e wuat'i miit'in me — Yt eweihenoī tei'o e Iesui pytkai ta'atumoherep. Mi'i pote miit'in wuat'i etawa piat — To'iro Iesui kape imisepap ko'i akasa hamo i'atu'e katupono Mi'i Miit Iesui yt uwe misepap ewywuat nug hat i i'atu'e. Pywo ti rat

wakuap sese nug hat yt miit minug ewywuat i tutunug itote i'atu'e. To'iro pyno wateha'at hamo i'atu'e to'ope.

³² Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn mekewat getap wyi topotmu'eria wywo. Mi'i hawyi mu'ap upi ta'atuerut wētup ok miit yt ihay kuap hin i rakat ahiag ipiit piat rakat pote. ³³ Mi'i hawyi Iesui tisopo ra'yn mekewat mā'āu sa'ag hawyi ihay i ra'yn. Sa'awy'i yt ihay kuap takat i waku pe iwē piat. Mi'i hawyi itotiarua te'erewanētup kahato – Ta'i yt karāpe i ti wata'akasa meketā ewywuat ai'ywania Isareu ywania etama pe i'atu'e katu-pono Iesui ti'atusytpok kuap sese ahiagnia miit'in piit pyi i'atu'e. Waku kahato Mi'i Miit i'atu'e to'ope.

³⁴ Ma'ato irania'in Iuteuria wāi'e hap seko sehay moherep haria te'ero'e to'ope – Iesui ahiagnia akag koro esaika hamo ti toi'atusopo ahiagnia i'atu'e miit'in me itote. Ahiagnia porekuat ehay pyi tohytpok ahiag ko'i i'atu'e sa'ag Iesui ete.

³⁵ Mi'i hawyi Iesui toto wuat'i tawa kape wuat'i hy totiarua mu'e hamo tehay wawiat hamo. I'ewyte wuat'i Tupana mōtypot yat pe teke ra'yn i'atumu'e hamo. Toi'atumu'e kahato tehay wakuat no – Ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag hap ko'i Tupana kape morem hamuat are katupono yt pya hin i Tupana topyhu'at Aipotypot no hap e'at pe e. I'ewyte toi'atumoehāite kahato torania i'ahu rakaria aikotā aikotā ahu hap ewywuat toi'atumoehāite torania tewyry hap upi. ³⁶ Ta'i miit'in sem tō'ē tō'ē Iesui ewawi. Mi'iria kape teha'at kahato tepiat i'atuky'e kahato hap mywo – Are pāi e ati'atuehakyera'at teran kahato wuat'i mi'iria e katupono mi'iria ti

piku piku ko'i ho'owasat rakaria ewywuaria gupte'en haria uiwanētup hawe e. Ahaty'u kahato uipy'a pe mi'iria ekyi uhowawi are katupono aihūria yt i'atu'apykok hat i ewywuaria ti mi'iria tukupte'en uiwanētup hawe uipy'a pe e. Ta'i meimuē puaria ti aikotā aihūria iku'uro ku'uro rakaria ewy tukupte'en yt uwe i ta'atupoi hat pote e. Pywo pe uipy'a pe i'atuhaky'e'i kahato hap yn uhete katupono yt uwe i te i'atumu'e hat i'atu kahato rakaria pytkai e Iesui topotmu'eria pe. ³⁷ – Uipotmu'eria miit'in typy'i kahato wyti yt wati'atumu'e i te mesuwat yi totiaria mi'iria i'ewyte waku aimimu'eria wo torania e. Uimohey haria e aimikoi haat kahato ra'yn i'ok kahato ra'yn hap ewywuaria tukupte'en yt aimimu'e i te ko'i e. Yt typy hin i i'atumu'e hanuaria tukupte'en e. Ta'i aikotā aimikoi haria yt put'ok'i'atu'e hin i aimi'u yne terek hamo hap ewy kahato miit'in mu'e haria yt put'ok'i'atu'e i te ti wuat'i mu'e uhehay wo mesuwarotiararia e Iesui topotmu'eria pe i'ewyte ahepe. ³⁸ Mi'i pote uiwyria'in ehētup to haty wo mekewat mikoi wato Ka'iwat ewywuat pe – Tupana ewei'e – Etipo'oro ro ehay moherep haria wuat'i ywania mu'e hamo ewei'e ro Ai'ywot Tupana kape e. – Aikotā uruipo'oro motpap nug haria ahyt uruko wato kape urumikoi wato terek hamuat hap ewywuat ro eti'atupo'oro emiit'in sem ehay moherep wuat'i ywania pe waku ewei'e o Tupana pe e Iesui topotmu'eria pe i'ewyte ahepe. Iesui enoi hap ewy atiwan mesuwe uito Mateu.

10

MAKU 6.7 IRUKA 9.1 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay temiit'in 12 ok takaria tuwewawi. Mi'i hawyi Iesui tum i'atuepe tesaika hap ahiagnia sytpok hamuat wuat'i miit'in piit pywiat. Mi'i hawyi tutum i'atuepe tesaika hap wuat'i i'ahu rakat moehãite hamuat. Toimõ'ẽ kahato tesaika hap temiit'in 12 ok takaria pe tomi-sepap ok tã nug hamo miit'in mu'e hamo i'ahu rakaria moehãite hamo ahiag sytpok hamo hap tutum temiit 12 ok takaria pe. ² Sa'awy'i tutum tesaika hap tomisepap nug hamo topotmu'e Simãu me tomiset'ok PETERU mekewat Nu e hawe rakat pe.

Mi'i hawyi ÑTERE pe tutum tesaika hap mekewat Peteru ywyt pe tomisepap nug hamo.

Mi'i hawyi topotmu'e TIAKU pe i'ewyte iywyt IUWÃU me uhyt Sepeteu sa'yru'in me tutum tesaika hap tomisepap nug hamo.

³ Mi'i hawyi topotmu'e WIRIPI pe tutum tesaika hap tomisepap ok tã nug hamo.

Mi'i hawyi temiit PATORUMEU pe tutum tesaika hap wuat'i nug hamo.

Mi'i hawyi tomi'airo TUME pe tutum tesaika hap wakuap nug hamo.

Mi'i hawyi uhepe mu'ap pyhyp hat pe MATEU pe tutum tesaika hap tomisepap wakuat nug hamo.

Mi'i hawyi tomipo'oro TIAKU pe mehĩ Auweu sa'yru pe tutum tesaika hap towat ewywuat.

Mi'i hawyi i'ewyte tomi'airo TATEU pe tutum tesaika hap tomisepap wakuap nug hamo. ⁴ Mi'i hawyi mekewat surara pe tetama apykok hat SIMÃU me tutum tesaika hap tomisepap ewywuat nug hamuat.

Mi'i hawyi mekewat IUTA pe mekewat uhyt Ikarioti sa'yru pe Iesui tum tesaika hap mekewat Iuta toma'at hanuat ne'i wen ma'ato to'auka hamuat topyhu'at.

⁵ Toimõ'ẽ sese tesaika hap ahiagnia sopo hamo miit'in moehãite hamo hawyi toi'atupo'oro topotmu'eria tehay moherep hamo wuat'i tawa kape wuat'i miit'in me – Uipotmu'eria e eipe ti uimi'airoria 12 ok takaria e. Koitywy woroho'opo'oro ra'yn eipe uhehay wakuat moherep hamo ai'ywania Iuteu ywania kape e. Mesup atiky'esat eweimu'e ai'ywania yn e. Yt atiky'esat i te eweiwat irania'in ywania kape e. Ai'ywania kape yn waku mesup wati'atumu'e e. Irania'in pusu kuap haria kape yt eweiwat i mesup uhehay moherep hamo e. Yt naku i mesup eweiwat meimuẽwat yi Samaria ywania mu'e hamo e. Yt eiwehyt'ok tei'o i'atuetawa pe i'atumu'e hamo mesup e. ⁶ Pyno ai'ywania tukupte'en aikotã aihũria ho'owasat rakaria ewywuaria e. Mi'i pote waku ai'ywania Iuteu ywania wati'atumu'e sa'awy'i e. ⁷ Put'ok'ewei'e hawyi mio tã ewei'e ro itotiarria pe – Pywo ti aru tut irane Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mehĩ'in mana'in ewei'e o itotiarria pe e Iesui tomipo'ororia pe tuwetiat ihay. ⁸ Mi'i hawyi waku aimẽpuo aimẽpuo eikohyewyry hap upi i'ahu rakaria o ewei'atumoehãite uhesaika hap wo e. I'ewyte iku'uro rakaria ewei'atumoieĩne'en o uhesaika wo e. I'ewyte hepahi pihi rakaria o ewei'atumokã'ã uhesaika hap wo e. I'atupã'ãu sa'ag ko'i ahiagnia ewei'atusopo yne i'atupiit piat ko'i uhesaika hap wo e. Ta'atusa'up nug

neran ta'atumoehãite hap ete pote o wã'eweie o i'atuepe e katupono ti yt ha'up ete i ti atum na'yn uhesaika hap miit'in moehãite hamuat. Pyno mi'i hap ewy ti yt kat sa'up i ete ewei'atumoehãite miit'in uimium ehapiat yt kat sa'up i hap ewy e. ⁹ Waku ti yt kat i hin i sa'up ewetioto eiwywo are yt i'ape rakat i wyti yt i'yhop takat i wyti. Yt kat i mig'i wo ewetioto ehetineiru e. Uiwyrria'in yt atiky'esat i sêtrup'i sêtrup'i e haria wo eweikupte'en eimimu'eria py'asetpe e. ¹⁰ Waku yt kat i mu'ap sa'up i'ewyete eimi'u mu'ap upiat yt kat i ewetioto e. Waku wêtrup yn ehesokpe eipiit piat are i'ewyete wêtrup yn epy sokpe eipy piat yn waku ewetioto e. I'ewyete ehokare'en ko'i yt naku i ewetioto e. Eimipowyrria eipoi teran mote waku i'atuwywo ewehenuk are katupono sa'awy'i Tupana to'e miwan ahepe — Ewetum no sa'up eipotpap nug haria pe e Tupana miwan me. ¹¹ Mi'i pote put'ok'eweie wêtrup tawa pe i'atumu'e hamuat hawyi waku itote eweikat iwese rakaria eimimu'e kuap teran haria. Mi'i hawyi waku eweikupte'en i'atu'yat pe aikope aikope — Uhyt mimi waku uru'yat pe eweikupte'en e haria yat pe e. Mi'i tote waku eweikupte'en e. Yt eiwo'osat i tei'o getap upi getap upi meiwat tawa piat ko'i upi e. Waku sa'awy'itewuat eweikupte'en no — Uru'yat pe uhyt mimi waku meiwat eweikupte'en e haria yat e. Mi'i tote eweikupte'en mekwat tawa piaria ewei'atumu'e turan e. Mi'i e hat yat pe yn eweikupte'en itote turan e. Pyno ewei'atumu'e yne mekwat tawa piaria hawyi waku eweinõ'ë mekwat i'yat pyi hawyi waku eweiwat wêtrup tawa kape e.

12 Mi'i hawyi wētup yat pe eiwehyt'ok hawyi waku ewehētup Tupana pe — Tupana ewei'e eti'atumowepit kahato yne ro mesuwat yat pi-aria ewei'e eiwehyt'ok mekewat yat pe turan e.

13 Mekewat yat piaria i'atuwese kahato ehapiat ta'atumu'e hap ete pote ti aru Tupana ti'atumowepit kahato mekewat yat piaria eimiētup Tupana piat hap ewy ra'yn e. Ma'ato yt i'atuwese i pote Tupana yt tum i i'atumowepit hap ei'e hap ewy. Ma'ato yt i'atuwese i pote i'atuwepit hap eimiētup Tupana kaipywiat ta'aipok meremo ehowawi e.

14 Ma'ato wētup tawa piaria torania yt ta'atuwanētup teran i eehay uhepiat kape pote waku eweiwat i ra'yn meiēwat yt iwese rakat tawa pyi. Mi'i hawyi i'atuehamo waku mekewat tawa okipy sawiu eweipikpik'ok eipy etiat itotiarua uimohey hap pun haria hap moherep hamo e.

15 Katupono Tupana tikuap ta'yn mi'iria uimohey hap pun haria hawyi yt iwēpohep hin i i'atu'apiheg haty wuat hap ete e. Karāpe Tupana tut wakuaria yt nakuaria i to'e hamuat hap e'at pe mi'iria pe ti aru po'og po'og haty wo to'e — Yt nakuaria i sese eipe e aru Tupana uhetiati eimienoi pun haria pe. Ta'i yt ipohep hin i ti aru i'atu'apiheg haty wuat hap ete are aikotā sa'awy'i hap ewy. Sa'awy'i te ti Tupana timoma kahato mekewat tawa Sutuma piaria i'ewyte tawa Kumura piaria toi'atuwuk kahato aria wo i'atuminug sa'ag hap upi e. Ta'i toi'atu'apiheg kahato ti meimuēwat tawa piaria aria wo e ma'ato mekewat tawa uhehay pun haria ti aru po'og po'og toi'atu'apiheg wuat'i etawa puaria kai are po'og tawa Sutuma tawa Kumura wuk hap ko'i kai aru uimipo'ororia

ehay pun haria pote e. ¹⁶ Uipotpo'oria eiwe'eg wo o karãpe ewei'atumu'e wētup tawa yt uhehay kuap i te haria katupono ti aikotã aihūria awahuru ko'i py'asetpe tukupte'en hap ewy ti aru eweikupte'en eipe e. Uiwyrria'in woroho'opo'oro miit'in mu'e hamo ma'ato o eiwe'eg wo katupono ipoity kahato ti itote uimohey hap pun haria haiwot rakaria awy'ato ko'i ewywuaria e. Eiwe'eg wo o uihūria ewei'atumu'e uhetiaturan. Waku pe iperup'i rakaria wo eweikupte'en ewei'atumu'e uhetiaturan aikotã pykasu tuwe'eg wo kahato toĩne'en hap ewy. I'ewyte aikotã mio yt iky'esat hin i to'auka hap ewy o eweikupte'en itote e. ¹⁷ Eiwe'eg wo o katupono tukupte'en ti aru itote eipyhyp teran haria e. Morekuat pupiat eipag neran nakaria surara pupiat eipag neran haria ei'apiheg ei'ahyk ahyk hanuaria e. Ai'ywania mu'e Tupana ehay wuat hap yat pe ti aru e ehaty'i haty'i ti aru eipetek petek popuo ti aru e. Mi'i pote eweikupte'en i'atupy'asetpe aikotã pykasu ko'i moi ko'i we'eg hap ewywuaria eweikupte'en e. ¹⁸ Meiūran ti aru ahewanĩkaptia ehereto ta'atuporekuaria kape uhemii't'in eipe pote. Mi'i hawyi ta'atuky'esat kahato eipag ta'atuporekuaria po pe ei'apiheg apiheg hap ei'ahyk ahyk hamo e. Itote ti aru apo'i'atu'e eiwehay aparap teran haype apo'i'atu'e ma'ato waku ewei'atumu'e mi'iria uhehay wakuat wo yn na'yn ai'ywania akag ko'i i'ewyte irania'in ywania akag ko'i uhehay kuap hamo e. Eweikupte'en aru itote uhetiaturan sehay moherep morekuaria piat hamo. Mi'i pote o uiwē wywo o eweikupte'en itote e. ¹⁹ Karãpe ahewanĩkaptia ehereto morekuaria kape turan o

yt eiwewanētup ko'i ko'i tei'o – Kat ui'e hap kat ui'e hap ko'i kape kat are aru atiwesat morekuat pāi yt ewei'e tei'o eiwanētup hawe katupono ti aru mekewat e'at pe Tupana hum na'yn eiwanētup hawe ehapiat i'atuwesat hamuat kat ewei'e kat ewei'e waku ewei'atuwesat hamuat e. ²⁰ Katupono ti aru mekewat e'at pe yt eiwat sehay hin i tuwētem eiwē pyi are ma'ato Ai'ywot atipy piat Pā'āu kaipyi ti aru tuwētem eiwē pyi ehehay e. ²¹ I'ewyte ti aru mekewat e'at pe eheyke'et'in eheywyt'in eheinyt'in ti aru ehewanīkaptia wo ti tukupte'en uhehay moherep haria eipe pote e. Mi'i hawyi ti aru ta'atukat kahato aikotā miat ei'atu'uka hamuat e. Ei'ywot eity eha'yru'in ehaki'yt'in ti aru ei'auka hamuat hap kat haria wo tukupte'en e'yat piaria e. Mi'i hawyi ti aru eimēpyt'in i'ewyte ehewanīkaptia wo sese ra'yn te'eropyhu'at wuat'i miit'in aru uhemii't'in no ra'yn eipe pote e. Eity'in ei'ywot'in i'ewyte ei'auka teran haria wo tukupte'en katupono yt eweipun i uimohey hap pote e. ²² Yt naku i kahato eipe i'atu'e aru ehete wuat'i miit'in uimohey haria eipe pote. Ma'ato uwe uwe uimohey te ta'atuewanīkaptia py'asetpe pytkai uimiehakyera'at nuaria sese wo te'eropyhu'at e. ²³ Uipotpo'ororia karāpe wētup tawa piaria eimohan ei'atu'uka hamo mi'i hap e'at pe eweikat ro wētup tawa hawyi ewei'atumu'e mi'iria e. Waku yne tawa pe wahenoi yne e. Uheywyt'in uheinyt'in waku wahenoi yne ai'ywania tawa ko'i piaria e. Wahenoi yne ywania kahu hawyi ta'atukuap mesuwat uhehay wakuat eiwē pyi hawyi ti aru waku ra'yn ara'aipok atipy kaipyi ehowawi i ra'yn e. ²⁴ Pyno ti aimu'e haria sese

tukupte'en aimimōtypot nuaria e. Ta'i aika-i-wuaria aimimōtypot nuaria wo tukupte'en mi'iria ti po'og aikai wato'e e. ²⁵ Pywo pe pywo pe uimohit pote i'ewyte ti aru eimohit e. Mekewat e'at aru karāpe eimohit kahato mesuwarotiat uimohey haria eipe pote waku eiwatetup kahato uimohit hap kape hawyi mio tā ewei'e eiwanētup hawe — Pywo pe ti Aimu'e hat Iesui ewy watoīne'en mesup miit'in mikyry'i hamo waku ewei'e. Uha'yru'in uhaki'yt'in mesuwarotiararia uhēt'ok sa'ag — Ahiag koro i'atu'e sa'ag uhepe. Pyno aikotā ehēt'ok sa'ag kat som te'ero'e hap ewy aru ehete uimētpyt'in pote. Pyno ehepe — Ta'i ahiag koro mēpyt'in sese ko'i eipe i'atu'e sa'ag aru ehete e.

IRUKA 12.2-7 PIAT EWY

²⁶ Ma'ato yt eweiken'ē tei'o i'atumu'e uhehay wuat hamo i'atumikyry'i ehetiāt pytkai are katupono Tupana tikuap kahato i'atumikyry'i hap yt pywo i rakat. Mi'i hawyi ti aru toimoherep wuat'i miit'in me ehewaku kahato hap i'ewyte i'atuheso hap. Mi'i pote yt eweiken'ē tei'o i'atumu'e uhetiāt hamo i'atumikyry'i ehetiāt pytkai are ehepe e Iesui. ²⁷ Kat are kat are ehewaure ka'a pe mi'i e hamo yn na'yn o ewei'atumu'e itote ehewanīkaptia eima'at reran turan e. Kat e hap som eweikuap yt uwe mikuap mo i ehewaure ka'a pe uhehay mi'i hap o eweimoherep i'atumu'e hamuat meimuēwaria py'asetpe turan e. Eweikuap uhehay i'ypyryp we eweikupte'en turan ehenoī ro mi'i i'atuepe ihot'ok puo e. ²⁸ Yt eweiken'ē tei'o uhehay moherep hamo ei'atu'uka teran haria pupi katupono mi'iria ti yt aimoma

kuap i e. Aipiit yn ta'atu'auka kuap ma'ato aheñe'en hap sese wuat'i e'at piat aipã'ãu aheha piat wuat'i e'at piat aipy'a piat wuat'i e'at piat aimoieñe'en hap yt ta'atumoma kuap hin i e. Mi'i pote yt eweiken'ẽ i mi'iria ei'auka pupi. Yt kat hamo i watoken'ẽ katupono yt ta'atupo'oro kuap i miit'in ta'atuku'uro wuat'i e'at pe hap kape e. Pywo pe ti Tupana yn eipo'oro kuap eipiit i'ewyte eipã'ãu po'oro kuap aria wato kape aikope eipiit i'ewyte eipã'ãu sese iku'uro at ka'ap wuat'i e'at pe hap kape e Iesui temiit'in me.

²⁹ Ahetama puo ti weita hit ko'i watiky'i'at aimi'u wo e. Yt ha'up woity hin i watiky'i'at weita hit e. Ta'i wētup ape hit po'og yi kai sa'up mo yn watiky'i'at kuap ta'yn tpy weita hit e. Yt ha'up woity hin i pã'i weita hit ma'ato pywo pe ti Ai'ywot atipy piat haty'u kahato topy'a pe wētup weita iku'uro e. Pywo pe ti toikuap kahato aikope aikope wuat'i weita koi tukupte'en hap toikuap e. Wētup weita hit iku'uro hap toikuap topy'a pe katupono toi'atuky'e kahato haype re. Mi'i hap ewy te ti ma'ato po'og po'og toikuap aiku'uro hap katupono po'og aiky'e torania kai e. ³⁰ Ta'i aikuap kahato ti Tupana e. Ai'asap ti torania toimorania yne yne ai'asap toikuap karania ai'asap hap toikuap kahato. ³¹ Mi'i tupono o yt eweiken'ẽ tei'o miit'in miat ei'auka hap pupi katupono eikawiano hat toñe'en Tupana e. Ta'i iwanētup hawe eweikupte'en po'og po'og weitaria kai e. Tupana tiky'e kahato weitaria ma'ato tuwanētup hawe eipe po'og po'og weitaria kai e.

IRUKA 12.8-9 PIAT EWY

³² Pywo pe ti uwe uwe to'e uhetiati irania'in py'asetpe — Atomohey kahato ti Iesui ti rat e. Mi'i Miit ri Uhehakyera'at hat i'ewyte Uika'iwat koro e irania'in me mi'i e hat piat Uito i'ewyte wy are'e — Meië miit ri Uimohey kahato hat Papai are'e wy Ui'ywot atipy piat pe mio tã e hat etiat e. ³³ Ma'ato uwe uwe — Yt atomohey i Mi'i Miit katupono yt Uika'iwat i ti Mi'i e uepiat pe irania'in me mi'i hat pe Uito i'ewyte — Yt uimohey hat i ti mi'i are yt uhemiiit i ti mi'i miit are wy Ui'ywot atipy piat pe mio tã e hat etiat e.

³⁴ Yt eweiwanētup tei'o ariot mesuwarotiat miit'in wuat'i puat wo'owese hap nug hamo aiwanētup hawe e katupono yt wo'owese hap ewy hin i atunug mesuwat yi tote katupono ti aru irania'in wyti aru i'atupy'ahak kahato ahete uimohey haria eipe pote. Ta'i kyse'yp wywo ai'auka hamuat hap ewy katupono Tupana emiit'in aito pote e. Mi'i hawyi yt kat i wo'owese hap ewy topyhu'at mesuwarotiat uimohey haria ete wuat'i miit'in i'atupy'ahak hawyi kyse'yp wywo aikat ai'auka hamo e Iesui. ³⁵ Katupono ti aru meiūran eha'yru'in ehuka wyti aru uimohey haria eipe pote. I'ewyte ti aru meiūran ehaki'yt'in aru ehuka uimohey ehapiat hap upi e. I'ewyte ti aru eimēpyt'in ehary'i'in i'atupy'ahak kahato ehete uimohey haria eipe pote. Mi'i hawyi ti aru esa'yru ehary'i tu'uka tosakitu wywo uimohey hap upi. ³⁶ Ei'yat piaria yt uimohey haria i i'ewyte i'atupy'ahak aru ehete po'og torania kawiat po'og nakat e Iesui. ³⁷ Mi'i pote uwe uwe toty to'ywot ky'e po'og uikai mi'i hawyi ui'atoiat katupono toiky'e po'og to'ywania po'og uikai mi'i

haria ewaku hap ti yt put'ok'e i uhemiiit nuat hamo e. I'ewyte uwe uwe tomẽpyt tosa'yru tosaki'yt ky'e po'og uiky'e hap kai mi'i hat ewaku hap yt put'ok'e i uhemiiit'in nuat hamo e. ³⁸ Mi'i hawyi ui'auka pytkai yt atoiat hin i imohey hap e haria yn ni waku uhemiiit nuat hamo e. I'ewyte uwe uwe uhewaku hap ewywuat nug hat yn ni waku uhemiiit nuat hamo e. ³⁹ Ma'ato uwe uwe — Ta'i atunug aru uimiky'esat ko'i yn mi'i pote waku pe kahato areĩne'en e hat wyti aru yt iwepit hin i topyhu'at tutunug yne tomiky'esat ko'i pytkai. Ma'ato uwe uwe uimiky'esat yn nug hat ti aru topyhu'at iwepit hat sese e. Toipuẽti mesuwe wy topy'a piat tomowepit hap tutunug yne uimiky'esat ko'i hawyi e. Uimiky'esat nug haria yn wyti ieĩne'en kahato mesuwarotiat hanuat wepit hap sese puẽti hamuat e Iesui temiit'in me.

⁴⁰ Pywo ti uwe uwe — Ereke ro mehĩ mana e ehepe uhemiiit'in eipe pote mi'i hat wyti uhepiat — Ereke ro Uhyt Mimi e hat ewy ra'yn topyhu'at e Iesui. I'ewyte uwe uwe — Ereke ro e uhepe mi'i hat Uipo'oro hat Tupana piat — Ereke ro e hat ewy ra'yn topyhu'at e Iesui. ⁴¹ Pywo ti uwe uwe Tupana mipo'oro tehay henoĩ hamuat pe tuwese popuat — Ereke ro Tupana mipo'oro e hat pote Tupana tum hamuat ha'up aikotã tomipo'oro piat tutum hap ewy te tutum aru e. I'ewyte uwe uwe — Ereke ro mehĩ mana e mekewat waku rakat pe tuwese hap wywo mi'i hat pe ti Tupana tum aru mekewat waku rakat waku nug hat piat sa'up ok tã e. ⁴² I'ewyte yt eweiwaure tei'o uhemiiit'in miit'in emiit'in ihaky'e'i rakaria powyry hap etiat katupono uwe uwe hum y'y ra'ak wẽtup ekui'a

yn uhemiiit pe po'og yt uwe i miky'e i rakat pe i'atuky'e hap wywo mi'i hat pe ti aru atum ha'up e Iesui temiit'in 12 ok takaria pe.

Iesui mienoi hap ewy atiwān mesuwe uito Mateu.

11

IRUKA 7.18-35 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Pyno waku ra'yn eweikuap ta'yn eināpin hap aikotā aikotā atiky'esat ewei'atumu'e irania'in miit'in uhehay ete hap e. Pyno to'iro meiūpepyi aiweran hap kaipyi aikowo aikowo tawa hit ko'i upi i'atumu'e hamo e 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi tuwat ra'yn yt pya wuaria i kape.

² Mi'i hawyi ti mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu tikuap ta'yn aikotā aikotā Iesui minug ipotpap hap ko'i topyhik pyi. Mi'i hawyi ti toi'atupo'oro ra'yn temiit'in Iesui kape apo'i'atu'e hamo. ³ Mi'i hawyi toipo'oro temiit'in tehay wywo apo'i'atu'e hamo. — Urumu'e hat i'atu'e sa'awy'i ahet'ok hat Iuwāu tikuap teran En apo Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at hanuat ra'yn apo sio uruekatup te wētup ok imipo'oro e hap toikuap teran i'atu'e.

⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Ewei'aipok to Iuwāu kape hawyi waku ewehenoi ro tope aikotā aikotā eimikuap uhehay wakuap ko'i tope i'ewyete uiminug ko'i aikotā aikotā ei'akasa hap ko'i ewehenoi ro tope e. ⁵ Mi'i hawyi ewehenoi ro tope aikotā yt hekat i rakaria ati'atumu'e Tupana ehay hap ewehenoi ro tope. ⁶ Mi'i hawyi i'ewyete wētup uhehay se eweitoto ro aiwy Iuwāu kape mio tā ewei'e tope — Uwe uwe uimohey pot'i kahato

tepiat ho'opot pytkai mi'i hat ti aru uimowepit sese hanuat topyhu'at ewei'e ro Iuwãu me e Iesui Iuwãu potpo'ororia pe.

IRUKA 7.24 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn Iuwãu potmu'eria. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e itotiarria miit'in sem wo'oset'ok hat Iuwãu etiat — Sa'awy'i eweiwat kahato yahig kape aimu'e hat Iuwãu kapiat ei'akasa hamo e. Mi'i hawyi ti itote eweipuēti ti Tupana ehay moherep kahato hat sese eimikat ewywuwat kahato e. Iuwãu ti iheg miat kahato Tupana mohey hat yt kowo'i kowo'i wanētup hat yt akuara yp wasere potiat kowo'i kowo'i hap ewywuwat hin i ti eweipuēti Iuwãu itote e. ⁸ Irania'in miit'in esokpe kahuria yt hap ewy hin i ti Iuwãu topyhu'at katupono ti hesokpe kahu rakaria morekuaria yat pe yn ni tukupte'en sokpe kahuria puo ma'ato mi'iria yt Iuwãu ewywuwat hin i katupono yahig notiat hesokpe i'anam nakat puo Iuwãu toīne'en e. ⁹ Pyno kan hamo eweiwat Iuwãu kapiat ei'akasa hamo mekewat yahig kape sa'awy'i. Ta'i Tupana ehay moherep hat ehay kuap hamo eweiwat waket'ok hat Iuwãu a'akasa hamo e.

¹⁰ Ta'i sa'awy'i mio tā e Tupana Tosa'yru pe miwan me — Uha'yru e meiūran ti aru woropo'oro miit'in kape ma'ato ti atiky'esat sa'awy'i wētup ok ti toto e'yanme hap atiky'esat. Mi'i ti eto hap etiat enoi hamuat atipo'oro e Ui'ywot sa'awy'i uhepe Iuwãu etiat. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat e'at pe put'ok'e mesuwe Tupana e hap ewy are. Mi'i hawyi ahēt'ok kahato y'y wuat hat put'ok'e ra'yn are. Waku kahato Iuwãu are. Po'og wakuat wuat'i sa'awy'iwuat

Tupana ehay moherep haria kawiat hat are wen ma'ato ti aru meiūran tukupte'en Tupana ehay moherep haria ahyt mesuwat yi totiarua uimohey haria yn po'og waku rakaria Iuwāu kai are. Pyno pywo pe ti koran ti uwe uwe uimohey hano toīne'en uhemiiit no uimiky'esat nug hano mi'i hat po'og po'og iwato Tupana wanētup hawe mekewat Iuwāu kai are. Ta'i yne uimohey haria aru po'og Tupana mimōtypot wo tukupte'en atipy pe ahēt'ok hat Iuwāu kai are. Pywo ti rat yt iwato hin i uhemiiit mesuwe uimohey haria py'asetpiat pytkai meiūran atipy pe hawyi po'og Tupana mimōtypot no topyhu'at ahēt'ok hat Iuwāu kai are e. ¹² Ha'awyte i'ewyte mesup te i'atu kahato — Atiky'esat Tupana Uiporekuat no e haria wen ma'ato irania'in haiwot rakaria ti'atupyhyp teran Tupana Aiporekuat nuat hap are. Sa'awy'i Iuwāu mienoi ta'atupyhyp teran i'ewyte koitywy uimienoi ta'atupyhyp teran ma'ato mi'i pytkai yt aipyhyp kuap i katupono tuwehyt'ok kahato miit'in uhowawi wāi'i'atu'e pytkai. Ta'i tō'ē kahato uhowawi miit'in sem Tupana nug ta'atuporekuat no teran haria yt uwe i i'atupyhyp kuap i are e Iesui. ¹³ Yt uruto yn i uruhenoī mi'i hap ko'i katupono sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria ti torania henoī — Meiūran aru Tupana tipo'oro Aiporekuat nuat ahowawi e hap ko'i ete ti ta'atuhenoī. I'ewyte mekewat Musei miwan me yne ihay mi'i hap ko'i ete sa'awy'i te mesup te Iuwāu aimu'e hap e'at pe te woroho'omu'e hap e'at pe are e.

¹⁴ I'ewyte mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria ti Iuwāu ewywuat kahato

toĩne'en are. Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria ti — Ta'aipok wyti aru Eria ahowawi Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ut hap moherep hamo. Ahehakyera'at hat yianmete tut aru Eria i'atu'e miwan me are. Pywo ti rat Iuwãu etiat ta'atuhenoi are. Eria i'atu'e pytkai ma'ato Iuwãu etiat ta'atuhenoi yianmete are. Pyno mi'i e hap eweimohey kuap wote eweimohey ro are katupono Eria ewywuwat kahato Iuwãu are e.

¹⁵ Pyno waku mio wuat sehay teke ehewaure ka'a pe are. Ehewaure toĩne'en pote waku eweiwanētup uhehay kape are e. ¹⁶ Mi'i ahenoi teran ehepe aikotã tukupte'en miit'in mesuwarotiarria uhehay pun haria yt uimohey haria i are. Ta'i mi'i haria ti hirakaria wo'okyry haria ewywuaria tukupte'en wemahara haria ewy mi'iria tukupte'en yt ipap i rakaria ewy are. — To'iro watuwemahara i'atu'e irania'in me. ¹⁷ To'iro ahehairu i'atu'e haria ewy. To'iro akuara piat wepy hawe ahehairu aikotã se'aito hap e'at piat wepit hap ewy ahehairu i'atu'e to'ope irania'in hirakaria pe ma'ato — Yt urupap i i'atu'e are. Mi'i hawyi irania'in hirakaria to'iro wo'osyp hap kape. Itote watunug akuara piat wepy hap aikotã wo'osyp hap e'at piat aiwak hap ewy i'atu'e irania'in hirakaria to'ope ma'ato — Yt atunug neran i i'atu'e are. Pyno mi'i haria ewy uimienoi pun haria mesuwarotiarria tukupte'en are e. ¹⁸ Ta'i sa'awy'i ti Iuwãu put'ok'e mesuwe mesuwarotiarria mu'e hamo. Mi'i hawyi tuwemosy'at kahato i'ewyte yt kat i imahy Uwa kawiat tutu'u. Mi'i hap pytkai — Ahiag wyti epiit pe I'atu'e Iuwãu me. ¹⁹ Mi'i hap ewy

te Uito Eheyke'et Eikywyt put'ok'are mesuwe eimu'e hamo are. Mi'i hawyí ati'atumu'e kahato uiwepit popuo kahato are yt Iuwãu ewywuat hin i katupono Uito atu'u yne yne mi'u ko'i i'ewyete aremahy'u yt Iuwãu ewy hin i areĩne'en. Uheko wētup takat yt uimohey haria i py'asetpe ma'ato mi'i pytkai – Ta'i ienuk kahato rakat mahy u yn hat mi'i i'atu'e uhepiat yt uimohey haria i. Ta'i mu'appyhyp hap sa'up sat haria ahewanĩkaptia yt nakuaria i wy ok sese ne'i ti Mi'i Miit i'atu'e uhetiati are. Are pãĩ pyno ti uhehay pun haria mi'iria aikotã meimuẽ wuaria hirakaria te'eruwemahara hap e'at piat ewywuaria kahato uimienoi pun haria are. Iuwãu Uito ti yt uruwo'o'ewy hin i urueko ko'i ete ma'ato ti Tupana we'eg hap yn tuwētem uruwē pyi. Mi'i tupono we'eg haria tuwat kahato uruehay upi ma'ato irania'in ni uruehay pun haria ne'i te'eropyhu'at. Yt i'atuwe'eg hin i uruehay pun haria aikotã hirakaria yt urupap i e haria ewywuaria tukupte'en mesuwarotiarria yt uimohey i haria e. Mi'iria – Yt urupopap hin i uruto e haria mi'iria. Yt kan hamo i ta'atupun Tupana ehay wakuat te'en ne'i uruwē piat are. Mi'i ewywuat mesuwarotiarria yt uimohey i haria are e.

IRUKA 10.13-15 PIAT EWY

²⁰ Mi'i pote Iesui tuwēpowat tehay pirik wo – Tawa Karireia piaria woroho'osaty'i saty'i eipe katupono uhehay pun haria sese eipe. Aikopiat aikopiat uhewyry eimu'e hamuat uimisepap ko'i Tupana esaika wuat hap ko'i yt miit'in minug kuap i ko'i ati'atumoherep kahato ehepe. Atunug kahato ra'yn ti eipy'asetpe uhehay wakuap

pywuat hap moherep hamuat wen ma'ato ewei'akasa yne mi'i ko'i pytkai uhehay pun haria wo eweikupte'en eipe. Yt naku i are. Yt uwe minug kuap ewywuat i ra'yn atunug ehehamo ma'ato ti yt ewei'atoiat teran hin i te eiminug sa'ag ko'i pãi are e. ²¹ Tupana misaty'i saty'i ko'i wuano eweipyhu'at are tawa Korasĩ piaria tawa Pesaita piaria are. Meiũran wyti aru eweiwak kahato are katupono ho'opot kahato hanuaria eweikupte'en are. Wakuap sese hap ko'i ra'yn atunug ehehamo miit'in moehãite hap miit'in ky'e hap ma'ato mi'i pytkai yt eiwemorem neran hin i Tupana kape eiminug sa'ag ko'i kaipyi are. — Sa'awy'i Tupana tiwuk ta'yn meimuẽ wuat tawa Tiru piaria tawa Sitãu miaria ewei'e yt naku i nug haria mi'iria pote ewei'e eiwo'ope ma'ato eipe ti po'og yt nakuat i tawa Tiru piaria tawa Sitãu miaria kai are katupono Uito areĩne'en mi'i tote mekewat e'at pe hawyi mi'i turan ti uiminug hap ko'i atomoherep itotiarua pe pote uimohey haria ra'yn mi'iria te'eropyhu'at mesup are. Sa'awy'i te'eraha'at kuap uiminug wakuat ko'i kape hawyi meremo te'eruwemorem Tupana kape are. Sa'awy'i iwuaria te'eraha'at pote meremo ta'atupag sokpe i'anam nakat hawyi te'era'apyk ta'yn ywykup tote i'atuminug sa'ag atoiat hap moherep hamo ta'atueko ewy. Ma'ato atimoherep ehetaua piaria pe iwato kahato hap uimohey hamuat wen ma'ato mi'i pytkai uimohey hap pun haria eweikupte'en are. Are pãi mi'i pote ti rat po'og yt naku i nug haria eweikupte'en tawa Tiru piaria kai tawa Sitãu puaria kai are e. ²² Karãpe Tupana piat miit'in apiheg hap e'at put'ok'e

ra'yn turan mi'i hap e'at pe ti aru po'og Tupana mi'apiheg ko'i wo eweipyhu'at tawa Korasĩ piaria tawa Sitāu ywania kai are e. ²³ I'ewyte eipe tawa Kawana'ũ piaria – Wuat'i miit'in urukuap kahato haria ewei'e uruto iwato'in nakaria pote. Ta'i atipy piaria ewy uruwato pote ewei'e ma'ato yt hin i are. Eipe yt karāpe i put'ok'ewei'e atipy pe ma'ato Tupana mipugha wuat wyti eipe aria wato pe ti aru yt nakuaria i eipe pote. Sa'awy'i ti Tupana tiwuk ta'yn tawa Sitāu piaria yt nakuaria i pote. Pywo ti rat Uito areĩne'en itote mekewat e'at pe turan eiwa'akasa hap ko'i moherep hamo itotiarria pe mesup ta'yn uimohey haria wo tukupte'en katupono atimoherep ta'yn uiminug wakuap sese hap ko'i sa'awy'iwuaria tawa Sitāu piaria pe pote meremo ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuminug sa'ag hap ko'i are. Eipe ti ewei'akasa yne hawyi yt ewei'atoiat hin i eiminug sa'ag hap ko'i. Mi'i pote aria wato pe Tupana eipugha irane are katupono yt uimohey hin i eipe iwato kahato ra'yn atunug uimisepap eipy'asetpe pytkai are. Nimo ti Tupana tiwuk ta'yn tawa Sutuma piaria yt naku i apiheg hap are ma'ato ti eipe po'og yt nakuaria i mi'iria kai are. Ta'i woroho'omu'e kahato ra'yn eipe ma'ato ti yt uimohey hin i are. Mi'i hap ok tā atunug sa'awy'i tawa Sutuma tawa Tiru pe pote itotiarria tukupte'en na'yn paa'e haria ta'atuminug sa'ag ko'i etiat haria are. ²⁴ Karāpe ti aru Tupana wo'o'apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn mi'i hap e'at pe ti aru po'og eipe Tupana mi'apiheg wuanuaria wo eweikupte'en mekewat tawa Sutuma piaria kai mekewat tawa Tiru piaria kai are e Iesui tehay pun haria pe.

IRUKA 10.21-22 PIAT EWY

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e To'ywot pe Tupana pe – Ui'ywot e arehum kahato ra'yn ewawi Tupana. Yne atipy piaria ko'i Porekuat En i'ewyte mesuwarotiat yi totiat Porekuat En are. Ta'i wuat'i Porekuat no ereĩne'en e. Waku kahato En Tupana katupono hirakaria ewywuaria – Yt uruikuap kahato i te En i'atu'e uhepe uimohey sese haria mi'iria e. Ma'ato irania'in – Uruikuap ta'yn po'og torania kai e haria. Uruto yn iwe'eg nakaria e haria pe yt atimoherep hin i uwe uipo'oro hat e. Yt ta'atukuap hin i uwe hap En Ui'ywot Uipo'oro hat. Yt karāpe i mi'iria uimohey haria wo tukupte'en e. ²⁶ Ta'i paa'e haria pe – Yt uruikuap kahato i te e haria pe etomoherep ta'yn ti Uipo'oro hat ma'ato irania'in me – Uruto yn iwe'eg nakaria e haria pe yt etomoherep teran i yt ekuap teran i yt emienoi ky'esat i haria pe are. Mi'iria ti yt karāpe i uhemit no te'eropyhu'at e Iesui To'ywot pe. ²⁷ Mi'i hawyi to'e i itotiarua pe – Mio Ui'ywot tum na'yn ni uhepe yne yne towanuat are. Uiwyrria'in yt uwe i mesuwarotiarua uikuap sese haria e. Ma'ato Ui'ywot yn ni uikuap sese hat. I'ewyte yt uwe i mesuwat yi totiarua Ui'ywot kuap sese haria e. Ma'ato Uito atikuap kahato Ui'ywot e. Ta'i Uito yn ikuap sese hat arepyhu'at are e Iesui itotiarua pe. ²⁸ Mehĩ'in mana'in woroho'oky'e kahato torania eiperia pote eweĩ'ẽ ro uhowawi wuat'i miit'in e. Uwe uwe hatek takaria eweĩ'ẽ ro uhowawi e. Uwe uwe ho'opot hanuaria eweĩ'ẽ ro uhowawi e. Pywo pe ti uwe uwe tō'ẽ uhowawi mi'i haria pe atum uiwepit hap ok tã e. Eweho'opot hap atu'u yne e. Ei'arot hap i'ewyte ahupit mekwat yt eimi-

hupit kuap i hap e. Eiwemohy hap atum ehepe eweĩ'ẽ uhowawi pote e. ²⁹ Uiwyrria'in uheropat haria eweikupte'en pote po'og waku eweipuëti mesuwat yi tote e. Pywo pe ti uwe uwe toto uhupi mi'i hat waku pe topyhu'at katupono uipotpap po'og waku torania kai e. Pywo uhe'yrysakag ni yt ipotyhi hin i yt sa'awy'iwuat yt ewywuwat hin i e. Pyno eweĩ'ẽ ro uhowawi yne yne ehero hap wywo hawyi yt woroho'osaty'i saty'i hin i ra'yn katupono uiwanë̄tup hawe paa'e haria kahato eweipyhu'at e. Ehehaky'e'i hap atu'u kahato uipy'a pe e. I'ewyte uiperup'i kahato pote meremo eweipuëti uikaipyi uimohey ehapiat hap e. ³⁰ Uimiium eipotpap hamuat yt ipotyhi hin nakat i sa'awy'iwuat ewy i katupono eipotpap uhowawi pote woroho'opowyro kahato hupit hap ete are e Iesui wuat'i miit'in me.

12

MAKU 2.23-28 IRUKA 6.1-5 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wë̄tup e'at pe Iesui toto topotmu'eria wywo awati ypia sakpo mekewat yt motpap i hap e'at pe. Mi'i hap tote hemiit'in ho'opik ta'yn awati ta'atuesy'at hap monik hamuat. ² Ma'ato irania'in mekewat seko wuat wo'omu'e haria pote te'eraha'at kahato hawyi wã'i'i'atu'e Iesui pe — Wã'i'ere ro emiit'in me Uhyt i'atu'e katupono yt aheko ewy i ta'atuho'opik awati yt aipotpap i hap e'at pe i'atu'e. Yt naku i Mehĩ mi'i tã watunug mesuwat e'at pe. Yt naku i awati watipirik katupono Tupana mȭtypot hap e'at ti koity'i e'at i'atu'e seko moherep haria Iesui pe. ³ Mi'i pote ma'ato

Iesui — U pã i e yt karãpe i apo mekewat miwan miat eweimowẽpap are aikotã sa'awy'i aiporekuat Tawi tesy'at kahato tesurara'in wywo hap e. ⁴ Aikotã teke Tupana mõttypot yat pe hawyi mekewat Tupana mõttypot yat piat man ne'i ra'yn toimõ'ẽ tesurara'in me hawyi ta'atu'u ra'yn yt aheko yt ewy hin i mi'i morekuat Tawi tunug itote hap e. Ta'i pa'iria mi'u wuat ko'i yn waku rakat toimõ'ẽ tesurara'in me. Mi'i tã ti aipotypot sa'awy'i wuat Tawi tunug e. ⁵ Yt karãpe i apo eiwemu'e mekewat Tupana ehay enoi hat Musei miwan ete aikotã yne Tupana mõttypot hap e'at pe pa'iria i'atupotpap at ka'ap ne'i Tupana mõttypot yat apykok hap ete miit'in powyro hap ete ma'ato yt uwe i wã'i'e i'atuepe. Ta'i pa'iria mi'iria wen ma'ato te'eruwepotpap at yt aipotpap i hap e'at pe Tupana mõttypot hap yat apykok hamo pytkai yt uwe i wã'i'e pa'iria pe e. ⁶ Mi'i hap ewy wyti urupotpap mesup pã i e. Pywo pe ti wẽtup ok toĩne'en na'yn eipy'asetpe po'og po'og Tupana mõttypot hap topyhu'at mekewat to'yat nu kawiat kai e tuwepe seko moherep haria pe. ⁷ Kat pote ti eweikat kahato uruepiat aparap hap aheko ehay upi yt kat i urutunug sa'ag pytkai e. Yt naku i eipy'a pe eweikat at ka'ap irania'in miat i'aparap hap ko'i katupono nimõ te ti mio tã e Tupana ahepe — Pywo pe ti yt uimowepit hin i ti eheko eiminug ko'i e. Yt uimowepit hin i ti eihũria wuk hap ko'i mekewat eimium uimõttypot hamuat hap ko'i are katupono uimowepit hap sese ti sehaky'e'i haria irania'in hatek takaria ihaky'e'i hap uimowepit sese hap e Tupana. Uimowepit sese hap ti eiwe-wy'inug irania'in yt miky'e i ko'i wo hap e. Mi'i

ti uimowepit sese hap e. Atiky'esat ehehaky'e'i hap uimowepit hap e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui wāi'e haria pe. Mi'i e hap ewetunug hawyi yt urumohit teran i katupono eweikuap ta'yn yt kat i urutunug sa'ag e Iesui wāi'e yn hap nug haria pe. ⁸ Yt naku i ehemii't'in Uhyt ewei'e katupono ta'atuho'opik awati Tupana mōtypot e'at piat pote ewei'e ma'ato Uito waku kahato uhemii't'in are. I'ewyte meiūran aru karāpe kat som waku kat som yt naku i miit'in minug ahenoi Tupana pe mi'i hap e'at pe waku kahato mi'iria are Tupana pe. Tupana ui'airo Miit'in Eyke'et sese wo wuat'i e'at piano e. I'ewyte wuat'i e'at Ka'iwat wo uinug. Mi'i pote Tupana mōtypot e'at Ka'iwat areīne'en i'ewyte. Mi'i pote kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana mōtypot hap e'at pe e hano i'ewyte Tupana uinug e Iesui wāi wāi'e haria pe.

MAKU 3.1-6 IRUKA 6.6-11 PIAT EWY

⁹ Mio tā to'e hawyi Iesui toto towyria'in upi awati ypia sakpo ra'yn. Mi'i totepyi toto hawyi teke ra'yn Tupana ehay enoi hawe. ¹⁰ Mi'i pe toīne'en ipo kī'ā rakat i'atuwywuat pe. Mi'i hawyi irania'in itotiarā ima'at reran Iesui haype — Waku apo watuwepotpap mesuwat e'at pe miit'in moehāite hap ete sio yt i'atu'e tope katupono ta'atukat yt naku i e hap haype. ¹¹ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Waku apo mesup e'at pe watiōtem aihū yi ka'a pyi i'okhyt'at rakat sio yt e. Ta'i aihū Uweuria ta'at yi ka'a pe Tupana mōtypot hap e'at pe pote ti meremo watihep aihū e. Atikuap ti Tupana mōtypot hap e'at ewetiōtem eihū yi ka'a piat at hat e. Tupana mōtypot hap e'at piat at hat

yi ka'a piat meremo eweihēp yt eweipotpap i hap e'at pe yt eweiky'esat iku'uro hap pote e. ¹² Mehĩ'in mana'in are kat som po'og Tupana wanētup hawe sio aihūria sio aito e. Ta'i watikuap ti aito po'og po'og Tupana miky'e aihū ko'i kai e. Mi'i pote waku wati'atumoehāite miit Tupana mōtypot hap e'at pe e Iesui toma'at reran haria pe. ¹³ Mi'i hawyi to'e ra'yn ipo kī'ā rakat pe — Uiwy e etitorok to e'yke uhowawi e. Mi'i hawyi meremo toitorok topo kī'ā hap wuat'i ehamo hawyi waku pe ra'yn topyhu'at kokawiat ewy te ihāite ra'yn. ¹⁴ Mi'i tā Iesui tunug Tupana mōtypot hap e'at yt ta'atueko ewy i pote seko etiat wo'omu'e haria tuwat itote pyi hawyi ta'atukat kahato aikotā waku Iesui auka hamuat.

¹⁵ Iesui tikuap ta'yn to'auka hamuat ta'atukat hap hawyi toto pya i'atue'yatypepyi wētup hy kape toto. Typy'i kahato tuwat Iesui upi. I'ewy te i'ahu rakaria tuwat upi. Mi'i pote mu'ap upi toi'atumoehāite kahato miit'in i'ahu rakaria. ¹⁶ Toi'atumoehāite torania hawyi to'e tomimoehāite ko'i pe. — Yt ewehenoi henoi tei'o irania'in me eimoehāite uhepiat hap ko'i e. ¹⁷ Toi'atumoehāite kahato i'ahu rakaria aikotā sa'awy'i Tupana ehay enoi hat Isaia to'e hap ewy. ¹⁸ Mio tā e Tupana — Meiūran ti aru atipo'oro Uhemiiit sese ehowawi e. Pywo pe ti Uheropat kahato hat topyhu'at e. Uimiky'e kahato ti Mi'i Miit e. Uimowepit sese hat ti Uimipo'oro e. Eweheha'at ro uimiky'esat nug hat kape e katu-pono Mi'i Miit ri Uipā'āu eiam sese wo topyhu'at e. Mi'i Miit wyti aru imoherep uhepe uwe waku uwe yt hap e. Atimohey kahato Mi'i Miit katupono uiwanētup hap ewy yn tuwanētup e. Mi'i pote

ihay upi ati'atuehakyera'at reran wuat'i ywania yi totiaría. I'ewyte iwē pyi ati'atu'apiheg irania'in yt imohey i haria wuat'i ywania yi totiaría e. Mi'i hawyi uwe uwe topyhu'at uimi'apiheg wuaria wo uwe uimiehakyera'at wuaria wo hap moherep hanuat Mi'i e. Mi'i Miit po wo ati'atupohari ahiag po pyi imimoehaky'e'i ko'i e. ¹⁹ Pywo pe Uimi-po'oro wyti aru perup'i puo kahato miit'in mu'e e. Yt tuwemowato hin i tehay wo miit'in me. Ma'ato ti topotehakyera'at kahato e. Yt topot'uka hin i tehay wo miit'in ete. Yt ihay pirik hin i rakat paa'e kahato rakat topyhu'at e. ²⁰ Miit'in yt uwe miky'eria i ky'e hat uhemiiit e. I'ahu kahato rakaria hatek takaria ihaky'e'i rakaria aikotā akuara pok'e rakat watomog hawyi tuwepy ihay se i ra'yn hap ewy kahato toi'atumog miit'in yt tuwehum kuap i po'og nakaria ete. I'ewyte yt iwē po hep hin i uhehay hāpyk takat moherep hap ete e. Mi'i Miit ti'atu'akit aru wuat'i miit'in ma'at haria e. Mi'i hawyi miit'in pyhyp haria toi'atumoma yne e Tupana. ²¹ Meiūran ti aru Mi'i Miit yn ni miit'in miekatup mo topyhu'at mesuwat yi tote e. Ta'i Mi'i Uimipo'oro topyhu'at aru wuat'i ywania mimohey wo e Tupana yianmete Iesui etiat Isaia miwan me tohenoi.

MAKU 3.19-30 IRUKA 11.14-23 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi itotiaría terut Iesui kape ahiag ipiit piat rakat. Mi'i miit i'ewyte yt ihapytig i i'ewyte yt ihay kuap i. Yt toikuap i sehay katupono yt hewaure i rakat toīne'en. Yt naku i kahato tuete. Mi'i hawyi meremo Iesui timohapytig. I'ewyte toimoehay i ra'yn mekewat miit. Mi'i hawyi ihay kuap i ra'yn ihapytig i ra'yn hewaure ka'a i ra'yn

ipiit toikuap yne i ra'yn. ²³ Mi'i hawyi miit'in sem itotitaria te'eraha'at kahato imoehãite hat kape hawyi te'ero'e to'ope — Iesui apo Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mekewat sa'awy'iwuat aipotypot Tawi saipepiat apo'i'atu'e to'ope. Ta'i morekuat Tawi ewywuat kahato ha'yru sese pote i'atu'e. ²⁴ Mi'i e hap i'atu'akagnia tikuap ta'yn hawyi — Wãi nei'o i'atu'e. Mi'i Miit yt Tupana Mipo'oro hin i i'atu'e. Ahiag mipo'oro Mi'i i'atu'e. Ahiagnia porekuat saipepiat Iesui i'atu'e. Mekewat ahiagnia akag Peusepu saipepiat i'atu'e. Mi'i pote ahiagnia toi'atusytpok kuap katupono ti sa'awy'i ti ahiag tum ni tesaika hap tope. Mi'i pote toi'atuporera'at kuap kahato mã'ãu sa'ag ko'i i'atu'e te'eruwãnetup hawe Iesui etiat. ²⁵ Ma'ato i'atuwãnetup sa'ag hap Iesui tikuap ta'yn topy'a pe hawyi to'e i'atuepe — Pywo pe ti are'e ehepe ahiag koro yt ti'atusopo teran hin i ti topã'ãu sa'ag ko'i miit'in myi pãi katupono ahiag koro yt tu'uka teran hin i temiit'in ahiagnia ete are katupono to'ope to'ope tu'uka ahiag hawyi meiũran te'eruwemoma ra'yn. Aikotã aikotã wẽtup setawa piaria to'o'auka to'o'auka hawyi meiũran yt uwe kuap i tukupte'en hap ewy ahiag mipo'ororia e. Aikotã to'o'auka to'o'auka wẽtup getap wiaria to'ywot toty tomẽpyt'in nywo to'o'auka hap ewy meiũran to'o'atoiat ra'yn hawyi yt uwe i ra'yn itote tukupte'en hap ewy e. ²⁶ Mi'i hap ewy kahato ti aru ahiag topyhu'at toi'atusopo topã'ãu ko'i temiit'in myi hawyi ti aru yt uwe i tukupte'en imipo'ororia e. Atikuap kahato ra'yn eiwanẽtup hap e. ²⁷ Ahiagnia morekuat ehay pyi toi'atusopo mã'ãu sa'ag miit'in myi ewei'e uhepe hap ma'ato yt mi'i

tã hin i e. Eipe i'ewyte ewei'atumu'e kahato ti eipotmu'e mã'ãu sa'ag ko'i sytpok hap ete eipe ma'ato koitywy ati'atusopo kahato ahiagnia eimiky'esat ewy ma'ato wã'i'ewei'e uhepe e. Kat poteĩ — Ahiagnia porekuat Peusepu ehay pyi ti toi'atusopo mã'ãu sa'ag ewei'e uhetiãt e. Yt eiwe'eg hin i eipe e Iesui wo'omu'e haria akagnia pe seko moherep haria pe. ²⁸ Eweikuap teran apo aikope pyi tut uhesaika hap ahiagnia sopo hamuat hap e. Pyno ahenoi aikope pyi uhesaika hap tut hap e. Ta'i Tupana Pã'ãu esaika hamo yn ti ati'atusopo mã'ãu sa'ag ko'i miit'in kaipyi e. Tutum yne ra'yn tesaika hap uhepe meimuẽwuat ko'i porenõtem hamuat e. Mi'i tupono ti koitywy Tupana topyhu'at ra'yn miit'in Porekuat no mesuwat yi tote katupono miit'in porekuaria ahiagnia urui'atuporenõtem mesup pote are katupono ati'atu'akit ne'i ra'yn ahiag i'ewyte ahiagnia pãi e Iesui wã'i'e haria pe. ²⁹ Yt uwe i mesuwe teke kuap ipy'ahak takat yat pe hekare'en etiãt ipohari hamo are ma'ato toipo'i po'i haity wo hawyi teke kuap hesaika rakat yat pe hekare'en etiãt ipohari hamo e. Mi'i hap ewy kahato ti atunug ahiãg porekuat ete Uito e. ³⁰ Mehĩ'in eiwe'eg wo o uihoiro hap pupi are katupono uwe uwe yt uhemiiit i topyhu'at mi'i hat yt uikawiano i topyhu'at e. I'ewyte uwe uwe yt ikaykay i miit'in uhowawi mi'i haria tukupte'en uhowawiat miit'in pyhyp hanuaria wo e. Eiwe'eg wo o uipun iũte'en hap pupi ui'ywania e. Yt pote Tupana ewanĩkaptia wo aru eweikupte'en e. ³¹ Eiwe'eg wo o Tupana Pã'ãu pun ehepiat hap pupi e. Pywo pe ti Tupana timohãpyk kuap kahato yne yne wyti ehelay sa'ag ko'i eiminug sa'ag ko'i toi'atumoweityk kuap tora-

nia are ma'ato wētup ehehay sa'ag ni yt karāpe i toimohāpyk kuap i Tupana e. Karāpe Tupana Pā'āu pywuat sese kaipyi ihay ehepe turan uhetiāt ehehakyera'at hat mi'i hawyi – Eso kahato ewei'e Tupana Pā'āu me mi'i e hap wyti aru yt karāpe i Tupana timohāpyk kuap e Iesui. ³² I'ewyte kat ewei'e kat ewei'e sa'ag uimoweuka'i hap Eheyke'et ete Eikywyt ete uhete mi'i hap ko'i sa'ag ti Tupana timohāpyk kuap te ma'ato uwe uwe Tupana Pā'āu pywuat sese rakat ehay pe – Eso kahato rat e mi'i hat wyti aru yt karāmuo i ra'yn Tupana timohāpyk kuap wuat'i e'at piat ra'yn e Iesui – Ahiag ehay pyi eti'atusopo ahiagnia e haria pe.

³³ Pywo pe ti aimikoi ypia yt ihāite i hawyi yt tuweium kuap i ahepe e. Ta'i aimikoi yt haat rakat i yt karāmuo i hum kuap tosaat ahepe meke-wat aimikoi saat he kahato rakat pote watikuap ta'yn yt naku i rakat. Ma'ato tuweium kahato ahepe aimikoi ywa ko'i pote wakuat kahato yp hap watikuap e. ³⁴ Mi'i hap ewy kahato ti eipe seko enoi haria ypia yt ipiit i rakat ewy yt haat i rakat ewy yt hewo i rakat ewy eipe e. Yt kat i ei'e hap he rakat toīne'en eikaipywiat are katupono ti eiwē pyi ti sehay haiug nakat miit'in mosaty'i saty'i hamuat sehay sa'ag yn tuwētem na'yn eiwanētup saiwot hap kaipyi. Yt naku i kahato aikotā moi wo'o'auka hat wanētup hap ewy ti eiwanētup hap pāi e. ³⁵ Mi'i hap ewy kahato eipe aikotā ahekare'en i'apyp takat ewy eipe e. Karāpe miit'in terut ahowawi ikahu kahato rakat ta'atuium mi'i hawyi – Waku aito watum aimiium ikahu kahato rakat wy wato'e. Ma'ato yt naku i watum ahekat pot'i yt ikahu rakat i irania'in miium waku ha'up

mo wato'e e. Mi'i tã watunug pote yt hegyi'at i rakaria i watoĩne'en wato'e aiwo'ope e. Mi'i hap ewy waku e hap tuwanētup hawe wyti waku e hap ete wanētup hat ti toĩne'en na'yn ma'ato uwe uwe i'atunug tuwepe sehay sa'ag tuwanētup hawe mi'i hat wyti yt naku i rakat nuat ti toĩne'en na'yn e. Pyno ti waku wati'atunug ahekat waku rakaria ewy aiwanētup hawe e. Mi'i hawyi wahenoi kuap irania'in me ahekat aiwanētup hap wakuat ko'i e wo'omu'e haria akagnia pe. ³⁶ Eiwe'eg wo o ehehay ko'i ko'i Tupana Pã'ãu etiat uhetiati uhemii't'in etiat hap pupi are wyti ehepe katupono karãpe Tupana tut urumoweuka'i haria apiheg hamo mi'i hap e'at pe — Kan hamo ten mi'i tã ewei'e eimikyry'i wo uhete uhemii't'in ete e aru ehepe e. Mi'i hawyi kat ewei'e aru Tupana pe ei'apiheg hap e'at pe e. ³⁷ — Ta'i yt nakuaria i kahato eipe e Tupana ehepe tut turan. Ehehay sa'ag uhete wyti i'ewyte uimohey haria ete i'ewyte wy Tupana Pã'ãu wakuat ete pote yt naku i ewetunug e. Pywo ti ehehay sa'ag hap ete Tupana to'e aru — Woroho'okuap kahato pote mesup uimi'apiheg nuaria wo eweipyhu'at eipe katupono Uha'yru ete eiwekyry'i kahato eipe e aru ehepe ma'ato irania'in me — Wakuaria kahato eipe katupono yi tote eweikupte'en turan ei'e hap kaipyi atikuap Uha'yru mōtypot haria wo eweikupte'en e aru Tupana uimohey haria pe e. — Woroho'okuap imohey haria eipe ehehay kaipyi eweikupte'en yi tote turan e aru Tupana uimōtypot haria pe e Iesui yt to'oksat'i i haria pe.

38 Mi'i hawyi itotiaria wã'i'e hap enoi haria te'ero'e Iesui pe – Etomoherep to uruepe esaika hap atipy kaipywiat merep'e hap ewy yt miit'in mikuap i hap ko'i ewy i'atu'e. Mi'i tã etunug mote ti aru meremo ra'yn uruimohey En Tupana Mipo'oro ma'ato yt pote yt i'atu'e. 39 – U pã'i e Iesui yt atunug neran i wyti iwato hap merep hap ewy miit'in uimohey hamuat are katupono yt naku i nug haria yt timohey kuap i ti mi'i pote – Tupana i'atu'e eremoherep uhepe uimo'akasa iwato rakat kape atipy kaipyi mi'i hawyi woromohey En i'atu'e. Mi'iria wyti yt Tupana mohey i haria pote ra'yn mio tã i'atu'e. Ta'atuky'esat Tupana iã'ãkap ko'i ta'atumimohey ko'i wo heremo pote. Yt nakuaria i ra'yn nyti mi'i tã iky'esat e. Mesup ti eweiky'esat atunug iwato rakat uipo wo ehapiat kuap hamo ma'ato yt atunug neran hin i ehapiat pyi e. Meiũran ti aru ma'ato atunug wẽtup iwato rakat uimohey ehapiat hamo. Iwato'in nakat atunug aru miit'in mowanẽtup kahato hamuat katupono mekewat e'at pe ti aru Uito Eheyke'et Eikywyt ti toĩne'en i hamuat tosyp hawyi mye'ym e'at yn toĩne'en tosyp hawe hawyi tuwẽtem i ra'yn gu'uro pyi e. Mi'i yn ni iwato sese rakat atimoherep ei'akasa hamo uimohey hamo ehapiat e. 40 Aikotã mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iuna toĩne'en pira wato ymyẽ pe mye'ym e'at mye'ym ewãtym mi'i hawyi tuwẽtem i ra'yn pira wato ymyẽ pyi. Mi'i hap ewy kahato ti aru arepyhu'at Uito yi pe hawyi arẽtem i ra'yn uisyp hawyi ase'i Iuna toĩne'en i hap ewy e. Mi'i yn atunug iwato hap aremoherep ehepe Tupana Mipo'oro sese Uito hap mohey hamuat. Ma'ato

mi'i yn ni aru atimoherep ehepe yt miit'in minug kuap ko'i i uimohey hamuat ma'ato arêtem gu'uro pyi pytkai yt uimohey i aru eipe hap atikuap ta'yn e. ⁴¹ Pyno toïne'en koitywy wêtrup ok Iuna ewywuat eipy'asetpe ewei'akasa hamo ma'ato ti Mi'i Miit ti po'og Tupana ehay moherep hat Iuna kawiat hat ma'ato yt uimohey i eipe e. Sa'awy'i te ti tawa wato Niniwe kape toto Iuna hawyi toimoherep Tupana ehay i'atuepe. Mi'i hawyi paa'iatu'e. Te'eruwemorem kahato Tupana kape yt naku i nug hap kaipyi mekewat Iuna mienoi upi are ma'ato mesup ti wêtrup ok po'og Tupana ehay moherep hat aha'ase'i Iuna kawiat rakat toïne'en eimu'e hat koro ehehamo ma'ato ahenoi hanoi Tupana ehay ehepe pytkai yt eiwemorem neran hin i eiminug sa'ag hap kaipyi Tupana kape e. Pyno eipe po'og yt nakuaria i mekewat tawa Niniwe piaria kai hamuat e. Karâpe Tupana tut uwe tomi'apiheg wuaria enoi hamo mi'i hap e'at pe ti aru tawa Niniwe piaria pe – Waku rakaria eipe e aru Tupana i'atuepe. Ma'ato ehepe ti aru – Yt nakuaria i eipe katupono po'og po'og Iuna kawiat toïne'en eipy'asetpiat eimu'e hat Uimipo'oro ma'ato uimipo'oro ehay pun haria ne'i ti eipe e aru ehepe e Iesui wo'omu'e haria pe. ⁴² Sa'awy'i morekuat wato haryporia kawiat tut pya pyi at wêtem hap moran kaipyi tut aipotypot sa'awy'iwuat we'eg hap kuap hamo tut e. Ma'ato koitywy ti wêtrup ok ti toïne'en eipy'asetpe po'og we'eg morekuat Sarumâu kawiat hat ma'ato iwe'eg hap pun haria ti eipe e Iesui tuweete. Mi'i pote ti aru – Yt naku i kahato eipe e aru Tuana ehepe katupono Uimipo'oro po'og we'eg nakat ehay pun haria eipe e

mi'i pote woroho'o'apiheg kahato eipe e aru ehepe mekewat ei'apiheg hap e'at pe e Iesui tehay pun haria pe.

IRUKA 11.24-26 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi po'og Iesui tohenoi ahiag ko'i etiat. Eiwe'eg wo o mā'āu sa'ag mupi e katupono karāpe wētup mā'āu sa'ag tuwētem wētup ok miit piit pyi mi'i hawyi kowo'i kowo'i hewyry kahato aikope aikope yahig upi aikope aikope ga'apy pe teiam kat hamo tuwemohy teran haype ma'ato yt toipuēti i teiam itote hawyi ti aru tuwanētup i ra'yn tosaibe toīne'en sa'awy'iwuat hap kape i e. ⁴⁴ Mi'i hawyi ti ta'aipok teiam mot'i kape i ra'yn. Mi'i hawyi ti yt uwe i toipuēti teiam mot'i pe hawyi waku te teiam mo topainug me toipuēti hawyi toīne'en i ra'yn temiit sa'awy'iwuat ahiag ipiit piat rakat e. ⁴⁵ Mi'i hawyi — Pāi e waku kahato uheiam mo te i ra'yn mesuwat uheiami e. Mi'i hawyi — To'iro ahiagnia e watuwehyt'ok meiēwuat miit pe uheiam mot'i pe e 7 ok takaria towyria'in me ahiagnia pe po'og sa'ag tokawiat mā'āu ko'i pe. Mi'i hawyi ti tuwehyt'ok ta'yn mi'i miit pe hawyi po'og yt naku i rakano mekewat ipiit piat rakat sa'awy'iwuat kai. Sa'awy'i yt naku i tuwete ahiag ipiit pe toīne'en mote. Ma'ato ahiag ta'aipok 7 wo hawyi po'og yt naku i mekewat miit ete sa'awy'iwuat kai e. Mi'i hap ewy ti aru eweipyhu'at eipe yt kat i Tupana Pā'āu eweipag eipiit pe pote katupono mā'āu sa'ag toto hawyi ta'aipok towyria'in wywo hawyi eipuēti eipe waku pe te eiwepainug turan waku te ei'yat toipuēti ewehywytip we toipuēti eipe. Mi'i hawyi

mã'ãu sa'ag ko'i tuwehyt'ok eipiit pe yt uwe i itote pote. Mi'i hawyi ahiag sem eiam eweikupte'en yt uimohey i pote. Yt uwe i Tupana Pã'ãu eipiit piat pote meiũran po'og sa'ag na'yn eweikupte'en sa'awy'iwuat kai e Iesui itotiarria pe.

MAKU 3.31-35 IRUKA 8.19-21 PIAT EWY

⁴⁶ Mio tã e Iesui turan ity iywyt'in nywo yt pya i aikope toĩne'en hap kai hawyi te'eruwēpowat — Uruehay teran ewywo Uimēpyt Urueyke'et i'atu'e. Eriot ro uruwawwi oken kape i'atu'e. ⁴⁷ Mi'i hawyi toto wētup ok henoĩ hamo — Iuē ety eywyt'in ekaykay Mehĩ e. I'atuehay teran ewywo Uhyt e Iesui pe. ⁴⁸ Mi'i pote Iesui to'e — U pãi are uwe uity uwe'in uheywyt'in uwe'in uheinyt'in e. ⁴⁹ Eweha'at ro uipotmu'eria meiũpiaria kape are katupono uwe uwe uhehay nug haria mi'iria tukupte'en ni uity'in no uheywyt'in no uheinyt'in no e. ⁵⁰ Katupono ti uwe uwe Ui'ywot atipy piat miky'esat nug haria yn ni tukupte'en uity'in uheywyt'in uheinyt'in tukupte'en uiwanētup hawe e Iesui itotiarria pe iwanētup haria pe.

Mi'i hap etiat atikuap kahato pote ahenoi mesuwe uimiwan me uito Mateu.

13

MAKU 4.1-9 IRUKA 8.4-8 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi mekewat getap wyi Iesui tuwētem na'yn hawyi toto i ra'yn yi Karireia hyemyi'a wato kape. Mi'i tote ta'apyk yi kyt rote yēpeke. ² Mi'i hawyi miit'in sem kahato tō'ē tō'ē howawi. Mi'i pote teke ra'yn yara wato pe itote pywiat yēpe upiaria mu'e hamo. Typy'i kahato rakaria toi'atumu'e. ³ Toi'atumu'e kat ko'i kat ko'i ete

hã'ãkap wuo. — Sa'awy'i so wětup ok toto toko kape hã'ỹi sytpok hamo e. ⁴ Mi'i hawy'i so toko tote put'okto'e hawy'i tohytpok hã'ỹi wakuaria so tohytpok toko pe e. Mi'i so ta'at yi wakuat rote e ma'ato go py'asetpuo mu'ap êpe upi hewo hewo irania'in hã'ỹi ko'i so. Mi'i ko'i so weitaria tu'u yne ne'i e. ⁵ Irania'in ni yi perup nu totiat ko'i tote hewo hewo e. Mi'i totiat so hětyt wen e. ⁶ Ma'ato meiūran at hakup hawy'i ti iku'uro kat pote yt toto kuap i hapo yi piit kape nu totiat ne'i pote e. Mi'i pote meiūran itag na'yn hawy'i meremo iku'uro e. ⁷ Ma'ato irania'in hã'ỹi ni hewo hewo te'en te'en i'anam me e. Mi'i ti i'ewyete hětyt wen ma'ato i'anam mywo to'o'ewy wewuat'i pote meiūran i'anam tohik ne'i ra'yn yt tuwenug i ra'yn e. ⁸ Ma'ato irania'in hã'ỹi yi wakuat rote go sese tote hewo hewo rakaria wyti i'atuehãite kahato te'eruwenug kahato e. Ta'i wětup yp kaipyi 100 iã'ỹi toipuēti. Mi'i hawy'i wětup yp kaipyi 70 iã'ỹi toipuēti. Mi'i hawy'i wětup yp kaipyi 30 iã'ỹi hap ewy yi wakuat rikat rotiat hewo rikat hã'ỹi ko'i e. ⁹ Mi'i tupono are'e ehepe ehewaure ka'a pote eweiwanětup kat ui'e kat ui'e hap kape uhehay iã'ãkap wuat kape eiwanětup o e.

MAKU 4.10-12 IRUKA 8.9-10 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawy'i Iesui potmu'eria tō'ě howawi — Uhyt i'atu'e kat hamoĩ sehay hã'ãkap wuat eti'atumu'e irania'in i'atu'e. ¹¹ — Ta'i yt uimohey i haria ti ati'atumu'e hã'ãkap wuo yt heremo i ma'ato ehepe uimohey haria ti sehay wo herep wuo woroho'omu'e aikotã aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no mesuwe atipy piat ewy hap ete

e. ¹² Katupono uwe uwe uhehay ikuap teran mi'i hat pe ti aru po'og topyhu'at uhehay e. Ta'i uhehay ahyt kuap teran hat topyhu'at uhehay kuap sese hat e. Ma'ato irania'in yt uhehay kuap teran i haria ti aru yt kat i i ikuap aru uimienoi ko'i e. Uhehay kurin ta'atukuap ta'atusu'at hawyi tuwat hawyi meremo ta'atuwaure i ra'yn uhehay mi'i haria. Uhehay yt teke sese i i'atuwanētup hawe pote e. Te'eruwewanētup ran haria ewy mi'iria. Ta'atuwanētup hawe yt ta'atunug neran i uhehay pote yt teke sese i i'atuwanētup hawe e. ¹³ Mi'iria te'eraha'at uhowawi wen ma'ato yt uikuap wytkai i e. I'ewyte uhehay teke i'atuwaure pe wen ma'ato yt ta'atukuap i kahato ta'atuwanētup hawe kat are kat are sese hap yi sa'ag ewywuaria mi'iria pote e. ¹⁴ Aikotā sa'awy'i Tupana ehay enoi hat Isaia to'e miwan me hap ewy — Teke kahato uhehay i'atuwaure ka'a pe wen ma'ato yt put'ok'e i i'atuwanētup hawe e Tupana Isaia miwan me 6.9 pe. I'ewyte uiminug wakuat ko'i kape te'eraha'at kahato ra'yn wen ma'ato yt ta'atukuap i uwe Uito hap e. ¹⁵ Katupono sehay pywuat Tupana piat yt he hin i i'atu'e te'eruwewanētup hawe ta'atupy'a pe. — Uruikuap ta'yn emienoi i'atu'e uhepe wen ma'ato yt ta'atunug i te. — Yt urumu'e po'og mekewat ete i'atu'e katupono uruikuap ta'yn yne urumu'e hap i'atu'e yt ta'atukuap hin i te pytkai. Yt ta'atukuap teran i pote mi'i tā i'atu'e at ka'ap e Tupana katupono ta'atusu'at su'at i teran uhehay ta'atuwē puo ma'ato te'eruwewanētup hawe wētup sehay kape ra'yn te'eruwewanētup e. Yt ui'e hap hin i i'atuwanētup hawe. Yt naku i kahato rat mi'iria wanētup hap atipuēti pāi e Tu-

pana. Ta'i te'eraha'at ri uhehay kape miwan kape wen ma'ato ti te'eruanētup wētup kape ne'i e. Ma'ato pywo ta'atukuap teran uhehay pote ta'atukuap kuap e. I'ewyte pywo te'eraha'at teran mote ti te'era'akasa ra'yn e. Mi'i hawyi heremo yne i'atuwanētup hawe uikuap hap topyhu'at e. Mi'i hawyi ti te'era'aipok uhowawi ta'atuminug sa'ag hawyi paa'i'atu'e uhowawi hawyi uimohey haria wo te'eropyhu'at e. Uimimoehaīteria wo ra'yn hawyi tukupte'en uimiehakye-ra'aria wo ra'yn tukupte'en hawyi uhehay ta'atuky'esat ra'yn hawyi e Tupana sa'awy'i Isaia henoi e Iesui. — Pywo pe ti Isaia e hap ewy kahato tukupte'en yt uimohey i haria e. Mi'i pote ati'atumu'e mi'iria hā'ākap wuo yt ta'atukuap teran i pote e. Ma'ato eipe uiiwria'in uimohey haria sese ati'atumu'e teran uhehay sese eweikuap teran haria pote e. ¹⁶ Mi'i tupono Tupana mimowepit ko'i wo eweikupte'en po'og torania miit'in kai katupono ui'akasa hap sese ko'i eipe i'ewyte uhehay sese kuap haria eipe e. Mi'i pote Tupana mipoityro ko'i wo eweikupte'en kahato eipe e. ¹⁷ Uipotmu'eria pywo pe ti sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria ti te'era'akasa teran kahato ei'akasa hap ko'i kape e. I'atupap kahato uhowawi te'era'akasa hamo. Sa'awy'iwuaria aikotā aru uhut hap moherep haria te'era'akasa ma'ato ta'atumu'etu wuat ewy te'era'akasa sa'awy'itewuat wakuaria te'era'akasa teran. I'ewyte ta'atukuap teran kahato uiwē piat eimikuap ko'i are ma'ato ti yt ta'atukuap kuap i ta'atukat pytkai e. Mi'i pote eheha ehewaure Tupana mipoityro ko'i sese tukupte'en mesuwe e.

MAKU 4.13-20 IRUKA 8.11-15 PIAT EWY

¹⁸ Uiwyrria'in mio ahenoi ra'yn wyti ehepe kat are kat are hã'ÿi iã'ãkap wuat hap ko'i are katu-pono atiky'esat eweikuap uimienoi mikoi yp etiat sehay iã'ãkap wuat hap e Iesui topotmu'eria pe.

¹⁹ Mekewat hã'ÿi sytpok hat wyti Tupana ehay sytpok hat ewy e. Mi'i hawyi mekewat go pu'ap êpe upiaria ti wêtup ok wêtup ok uhehay kapiat wanêtup hat ewy e. Mi'iria ti ikuap sa'ag ne'i e. Mi'i pote mi'iria kaipyi ahiag tihep te'en te'en ne'i i'atupy'a pyi Tupana ehay e. ²⁰ I'ewyte ti mekewat hã'ÿi nu totiat yi hit rotiat ti wêtup ok ti wêtup ok ti wanêtup teran hat ewywuat ne'i e. Mi'i hawyi meremo waku kahato toipuêti uhehay wen e.

²¹ Ma'ato yt teke i iwanêtup hawe sese meimuêwuat uimienoi ko'i yt i'atusapo wo i pote e. Mi'i turan ti irania'in ti'atusaty'i saty'i ra'yn Tupana ehay mohey i'atuepiat hap. Mi'i pote ta'atu'atoiat ra'yn Tupana ehay e. Sa'awy'i te ti ta'atumohey kahato wen ma'ato mi'i turan ti irania'in to'okyry'i ra'yn mote te'eruwemôti ra'yn uimohey hap pupi e. Mi'i hawyi typy ehay ete te'eruwanêtup at ka'ap. Mi'i hawyi Tupana ehay kape yt te'eruwanêtup i ra'yn hawyi kat aru kat aru atunug kat aru atunug e hap kape yn na'yn te'eruwanêtup at ka'ap. Mi'i hawyi Tupana ehay kape yt te'eruwanêtup kuap i. I'ewyte — Uhekat iwato kahato hawyi uimowepit hap sese toïne'en aru i'atu'e e. ²² Mi'i hawyi ta'atukat hap ky'ewi yn tukupte'en i'atuwanêtup hawe at ka'ap hawyi Tupana ehay yt tuwenug kuap i i'atupy'a pe. Hu ypia tohik ne'i ra'yn hap ewy topyhu'at i'atupy'a pe. I'anam kahato ga'apy piat ewy itote pote yt tuwenug hin i. Mi'i hap

ewywuaria ti typy ehay ky'e kahato haria aimikoi i'anam miat ewywuat e. ²³ Ma'ato mekewat yi wakuat rotiat ti wētup ok wētup ok hewaure kahato rakat ewy. Mi'i hat sat'e kahato ka'a wanētup hawe. Mi'i hawyi Tupana ehay toikuap kahato topy'a pe hawyi tutunug kahato ra'yn Tupana e hap ewy e. Mi'i ti yi wakuat rotiat at hat hã'ỹi ihãite kahato rakat ewywuat e. Mi'i ti wētup ok 100 wētup ok 60 wētup ok 30 iã'ỹi ewywuat ra'yn e Iesui topotmu'eria pe. ²⁴ Koitywy ahenoï teran ehepe wētup i uhehay aikotã Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no mesuwarotiat. Aikotã toĩne'en Morekuat atipy pe hap ewywuat e Iesui. Mio tã are'e Sa'awy'i so wētup ok toto toko kape hã'ỹi ko'i koi hamo hawyi toikoi at iã'ỹi waku aimi'u man wuat rakat iã'ỹi toikoi at itote e. ²⁵ Ta'i man wuat waku rakat iã'ỹi tohytpok kahato ra'yn itote yi perup we. Waku pe itote hawyi ta'aipok i ra'yn to'yat kape e. Ma'ato wātym muo iket kai wētup ok hewanĩkap toto iko kape imikoi py'asetpuat wētup kawiat iã'ỹi yt mi'u i rakat iã'ỹi koi man wuat waku rakat iã'ỹi ewywuat wen ma'ato nop takat toikoi ka'ap tewanĩkap ko moma hamo mikoi mo'anam hamo toikoi hã'ỹi ran man wuat ewywuat mikoi ka'iwat ket kai toikoi e. ²⁶ Mi'i hawyi meiũran hētyt to'opype ra'yn man wuat waku rakat ypia to'opype ra'yn iã'ỹi ran ko'i wywo e. ²⁷ Mi'i hawyi meiũran go ka'iwat ko eropat haria tuwat iko kape imikoi waku sio yt hap kuap hamo tuwat i'yat kaipyi. Te'era'akasa hawyi aikotã imikoi ypia pe to'opype ra'yn yt nakuat i iã'ỹi rakaria wywo iã'ỹi yt mi'u i rakat ta'atukuap hawyi te'era'aipok go ka'iwat kape henoï hamuat — Uruka'iwat i'atu'e

sa'awy'i kue etikoi iã'ÿi wakuat yn eko pe i'atu'e. Pywo pote aikope pyi saïke hētyt yt mi'i i yn i ra'yn i'atu'e. Uwe saïke ikoi eko pe yt waku rakat iã'ÿi i i'atu'e. ²⁸ — Ta'i ahewanïkaptia mikoi ra'yn ti som e toi'atuwesat. — Pyno waku wati-puruk ta'yn emikoi py'asetpiat ko'i ahewanïkaptia mikoi i'atu'e. ²⁹ Ma'ato — Yt eweipuruk tei'o e katupono eweipuruk pote ti ten mekewat uimikoi wakuat rakat ko'i ētyt turan ne'i ra'yn eweipuruk i'ewyte to'opype pype pote e. Waku ra'yn aru to'opype te'eremotag e. ³⁰ Pyno waku toywyt pe te'eremotag e. Mi'i hawyi iterek hap e'at pe ra'yn aru ipotpap takaria pe are'e — Eweitererek to mekewat wanïkap mikoi sa'ag yt man yt naku i mi'u rakat nug hap iã'ÿi ewywuat nop takat mi'i hawyi ewei'apeman kytyt sok hawyi ewei-wuk to aria pe e. Mi'i tã ewetunug hawyi waku eweterut ro uimikoi sese torania meikowo ui'yat wato kape hawyi waku mesuwe e mikoi ka'iwat koro temiit'in me e Iesui. — Mi'i ui'e hap ewy kahato Tupana topyhu'at Morekuat nuat mesuwat yi tote aikotã toïne'en Morekuat no atipy pe hap ewy e Iesui hyemyi'a ēpe piaria pe miit'in sem me.

MAKU 4.30-32 IRUKA 13.18-19 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi wētup hã'ãkap i ra'yn Iesui tunug yi kyt upiaria mu'e hamo. — Pyno ahenoï teran ehepe wētup sehay aikotã Tupana toïne'en aru mesuwe Morekuat no aikotã atipy pe hap ewy e. Ahetama pe toïne'en mutata ypia aimikoi aimi'u apopyt kahato mi'i e. ³² Ma'ato watikoi iã'ÿi kurin kat hawyi hētyt hawyi meremo tuwemotag hawyi i'yp po'og iwato irania'in aimikoi ko'i kai ma'ato

hã'ÿi kurin kahato torania irania'in aimikoi iã'ÿi ko'i kai topyhu'at e. Tuwekoran mowato kahato ra'yn e. Ikoran wato hawyi weitaria tō'ē tō'ē kahato te'eruwesok nug ikoran miat upiat hamo e. Mi'i hap ewy ti aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no mesuwe aikotã atipy piat hap ewy e Iesui yara pyi yēpe etiaria kape.

IRUKA 13.20-21 PIAT EWY

³³ Pyno ahenoi i wētup uhehay ehepe aikotã aru Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwe miit'in py'asetpe hap etiat i ra'yn e. Karãpe haryporia'in tunug u'i ta'atu'apōi mekewat kurin kat mani pyre ipuk wywo mi'i hawyi tuwemowato ra'yn mani puk ipyre wywo hawyi. Sa'awy'i kurin kat tuwemowato ra'yn ipuk toi'apōi ipyre wywo hawyi. Mi'i hap ewy kahato Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote aikotã toīne'en atipy pe hap ewy e Iesui hyemyi'a Karireia upiaria pe.

³⁴ Sehay iã'ãkap wuo yn toi'atumu'e miit'in sem ko'i itote yt heremo i hap ewy toi'atumu'e teran typy'i rakaria. ³⁵ Toi'atumu'e hã'ãkap aikotã sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria mienoi hap ewy – Meiūran ti aru areto miit'in mu'e hã'ãkap wuat hamo e. Mi'i hap e'at pe ti aru uiwē pyi tuwētem hã'ãkap wuo yn yt uwe mikuap i te sehay pakup po'og ikahu rakat po'og hãpyk takat. Mi'i ti irania'in yt ikuap i te yt uwe mikuap i te e. Ta'i yi nug hawyi te yt uwe ikuap takano i ati'atumu'e miit'in hã'ãkap wuo e Tupana sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Tawi wepy hawe 78.2 pe. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e itotitaria pe – Toran na'yn ui'e hap eimu'e hap e.

Ewei'aipok to ehetawa ko'i kape e. Mi'i hawyi toto ra'yn ihyemyi'a totepyi wētup getap kape temiit'in nywo yn na'yn 12 ok takaria wywo. Mi'i hawyi put'okta'atu'e hawyi hemiit'in te'ero'e – Urumu'e hat i'atu'e yt uruikuap hin i ti emienoi hã'ãkap wuat i'atu'e. Ehenoi ro mi'i emienoi hã'ãkap wuat uruepe i'atu'e. ³⁷ Mi'i pote toi'atuwesat – Mekewat iã'ỹi wakuat koi hano ewy ti Uito Eheyke'et e. ³⁸ Mekewat go ewy ti wuat'i ywania uhehay kapiat wanētup haria mesuwat yi wato totitaria e. Mekewat hã'ỹi wakuat man nug hamuat ewy ti Tupana mipo'oro ko'i wuat'i tama kapiaria ko'i uimohey haria – Waku watunug Tupana Aipotypot no e haria are ma'ato mekewat hã'ỹi yt nakuat i yt mi'u hã'ỹi rakat i ahiag ehay moherep haria mekewat ahiag sa'yru'in saki'yt'in e. ³⁹ Mekewat wanĩkap iã'ỹi wētup koi hat ti ahiag e. Mekewat iã'ỹi terek haria ti atipy kaipywiaria Tupana eropat haria atipy piaria e. ⁴⁰ Ikahuro hap e'at pe ati'atupo'oro atipy piaria yt uimohey i te haria miit'in atunug hamo ati'atu'apiheg hamo. Aikotã wanĩkap mikoi ta'atusokwuk hap ewy atunug aru ahiag ehay mohey haria ete e. Mi'i tã ti aru aikotã iã'ỹi terek hap e'at piat ewy aru topyhu'at mekewat ikahuro hap e'at turan e. Iã'ỹi terek haria meimuēwuat atipy kaipywiaria ewy te'eropyhu'at are ta'atuporera'at ahiag mēpyt'in wuat'i ywania etawa piaria e. ⁴¹ Uito ti Eheyke'et Eikywyt no areñe'en mi'i tupono ti aru mekewat e'at pe ati'atupo'oro atipy piaria yt naku i nug haria atunug yne hamo e. Pywo ti mekewat yi kahuro hap e'at pe – Eweteropo'ok to uhowawi wuat'i sa'ag nug haria ahiag upiaria are aru

e. ⁴² Ewei'atunug no uhemii't'in ma'at haria are ti aru. Mi'i hawyi ewehytmoi ro mi'iria aria wato haiwot rakat pe are aru mesuwat yi kahuro turan. Mi'i hawyi ti aru to'okak'i kahato ti aru i'ewyte ti aru kyry'et kyry'et'i'atu'e haty kahato ta'atuetiat pote e. Aria sakup kahato pote kynkyn'i'atu'e ahiag mikoi ko'i ewywuaria e. ⁴³ Ma'ato meimuẽwuat Tupana miky'esat nug haria pe ti aru — Eipe ti uimowepit haria wo eweikupte'en are aru. Eipe ti uimimõtypot nuaria mesup are ti aru. Eipe ti iwato'in nakaria wo Tupana etama piaria are ti aru. Eiminug wakuap ko'i Tupana mõtypot hap ko'i Tupana mowepit hap topyhu'at wuat'i e'at pe. Aikotã ihot'ok hap aimowepit hap ewy eweikupte'en aru are Tupana miky'esat nug haria pe. Uiwyrria'in ehewaure ka'a pote eipotpap to uhehay kuap hap ete e Iesui topotmu'eria pe. ⁴⁴ Pyno wētup i ahenoi sehay iã'ãkap ehepe are aikotã Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwarote aikotã toĩne'en atipy pe hap ewywuat e Iesui. Wētup ok so ipotpap wētup ok ko ete turan tepurure wo toipuēti yi pe miit'in miãuka imehit kahato rakat. Hekat sok toipuēti yi ywyt'okpype tepurure wo ipotpap turan e. Mi'i hawyi so — Pãi e ta'i atiky'esat kahato rat meiūwat uiano e topy'a pe. Mi'i hawyi so tohyp i yi piat tomipuēti hawyi toto ra'yn mekewat yi ka'iwat kape to'e hamo — Atikiyiat reran eko mehĩ e. Atum ni aru emiky'esat ok tã ha'up epe pãi e. Mi'i hawyi toikuap karania upi hawyi iwepit kahato hap wywo toto to'yat kape yne towanuwa weneru hamo. Toiweneru toko to'yat tekare'en ko'i kat ko'i kat ko'i tomiereko ko'i toiweneru yne yne

ra'yn hawyi mi'i sa'up mo toikyi'at mekewat yi aikope toipuēti yi pe mekewat hekat e. Mi'i hap ewy ti Tupana ti'atukyi'at aru mesuwarotiaria temiit'in no hawyi yi Porekuat no i ra'yn topyhu'at e Iesui sehay iā'ākap wuo. ⁴⁵ Uiwyrria'in e wētup uhehay hā'ākap i ra'yn ahenoī teran ehepe aikotā aru Tupana topyhu'at Morekuat no mytyp tote aikotā atipy piat hap ewy e Iesui temiit'in me. Sa'awy'i so wētup ok karaiwa toto wahi ko'i kyi'at hamo e. ⁴⁶ Mi'i hawyi so wahi wētup po'og ikahu sese rakat torania kai toipuēti itote ikahu kahato rakat. — Meikowat wahi nu sa'up iwato kahato rakat kawiat e tuwanētup hawe. Imehit kahato rakat pāi e. Po'og po'og hekat rakaria wuat kai torania irania'in kai mi'i wahi ikahu e. Yt wētup i po'og hekat rakat wuat atipuēti uito mesuwat wahi kahu hap ok tā e so. Mi'i hawyi so toiky'esat kahato topy'a pe hawyi so toiweneru yne tomiereko to'yat te'yi tomikoi hawyi mi'i sa'up mo toikyi'at ra'yn mekewat wahi towanuat e. Pywo pe ti mi'i kyi'at hap ewy kahato Tupana tiki'at aru wuat'i ywania towanuat hawyi topyhu'at Ka'iwat no aikotā toīne'en atipy pe hap ewy e Iesui temiit'in me. ⁴⁷ Mi'i hawyi — Uipotmu'eria pyno wētup sehay iā'ākap i atimoherep ehepe aikotā Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no hap e Iesui. Sa'awy'i so toto wētup ok pira pytyk hamo ihyemyi'a wato kape tesuki wato totioto. Mi'i hawyi so toipun na'yn tesuki wato y'y wato pe pira pytyk hamo e. Mi'i hawyi hesuki howapy kahato pira ko'i wo aikotā aikotā hap ko'i tukupte'en hesuki wato pe so e. ⁴⁸ Mi'i hawyi totekiyi yēpe kape hawyi yi kyt

rote ti ta'apyk hawyi toi'airo ra'yn meimuẽwuat pira wakuat ko'i hawyi toipat'ok pira ko'i waku aimi'u wo rakaria toi'atuhytmoi te'yara pe ma'ato yt naku i rakaria toipugha ra'yn e. ⁴⁹ Mio wuat uimienoi ewy ti aru topyhu'at mesuwe torania ra'yn hap e'at pe Tupana ti'atupo'oro temiit'in atipy piaria wakuaria eropo'ok hamo i'ewyte yt nakuaria i eropo'ok hamo. ⁵⁰ Mi'i hawyi ti aru yt nakuaria i ta'atupugha ra'yn ti aria haiwot rakat ieĩne'en hawe e. Mi'i pe ti aru yt naku i nug haria to'okak'i kahato haty pono aria pe i'ewyte to'okry'et i kahato haty pono kynkyn'i'atu'e aru e Iesui. ⁵¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Eweikuap apo mio wuat uhehay hã'ãkap wuat e. Mi'i pote — Ta'i Urumu'e hat uruikuap som i'atu'e. ⁵² — Pywo eweikuap hawyi waku eweimõ'ẽ uhehay eimikuap irania'in me are katupono uwe uwe ikuap sa'awy'iwuat Tupana ehay hap i'ewyte ikuap te uhehay pakup i hã'ãkap wuat hap ko'i aikotã Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat nuat hap etiat mi'i hat ti aru topyhu'at wuat'i sepap hanuat sehay wuat wo'omu'e hanuat topyhu'at e. Ta'i mi'i hat ti aru topyhu'at morekuat hekat rakat iwe'eg kahato hat ewywuat topyhu'at aikotã kare'en pakup mywo kare'en mot'i wywo toiweneru kuap hat ewy topyhu'at e Iesui topotmu'eria pe.

MAKU 6.1-6 IRUKA 4.16-30 PIAT EWY

⁵³ Iesui henoi yne ra'yn mekewat hã'ãkap wuat tehay hawyi ta'aipok i ra'yn tomotag hap tawa Nasare kape. ⁵⁴ Put'okto'e itote hawyi teke i ra'yn Tupana mõtypot hap getap we i ra'yn itotiarria

mu'e hamo. Mi'i hawyi itotiararia te'eruwanētup kahato ta'atumu'e hap kape hawyi — Koitywy ti tuwe'eg kahato ra'yn aimimotag i'atu'e to'ope. Aikope saīke toipuēti tuwe'eg hap i'atu'e katupono koitywy toimoherep kuap kahato topo wo yt miit'in misepap hin i ko'i ra'yn i'atu'e. ⁵⁵ Ma'ato watikuap ta'yn sakpo Mi'i Miit aimimotag i'atu'e. Ta'i mekewat pan'i pan'i'e hat sa'yru mekewat mana Maria mēpyt i'atu'e. Ta'i watikuap kahato iywyt'in mehī Tiaku uhyt Iuse mehī Simāu uhyt Iuta i'atu'e. Ta'i i'atueyke'et sese Mi'i Miit i'atu'e. ⁵⁶ I'ewyte inyt'in ni tukupte'en meiūpe i'atu'e to'ope. ⁵⁷ Pyno aikope pyi som pyno iwe'eg kahato hap tut i'atu'e to'ope. Uwe saīke imu'e iwe'eg hap ete i'atu'e sa'ag ta'atumohit reran haype. Mi'i pote — Ta'i yt uimohey hin i eipe uimotag haria e Iesui. Irania'in tama puaria ti ma'ato uimōtypot kahato are ma'ato eipe yt ra'yn e. Ma'ato iraniam'at te'ero'e — En ni Tupana Mipo'oro tehay enoi hanuat i'atu'e iraniam'at tawa piaria ma'ato eipe uimotag haria sese ui'yat piaria sese uiwyria'in sese uhetawa sese puaria yt uimōtypot hin i haria eweikupte'en e. Mi'i e hap ewy kahato uimipo'ororia uhehay moherep haria ma'ato ta'atu'ywania sese ta'atumotag haria yt timohey hin i uimipo'ororia e Tupana sa'awy'i miwan me. Mi'i hap ewy kahato topyhu'at mesuwe ahetama pe pāi e. Yt naku i mi'i tā mehī'in manam'at e. ⁵⁸ Mi'i hawyi Iesui yt tunug kuap i tewaku hap miit'in yt minug kuap i ko'i ewy itote tawa Nasare pe katupono imotag haria yt imohey i kahato haria wo tukupte'en mote. Ta'i mi'i tā hap ewy itote. Mi'i hawyi uto Mateu atiwan mesuwe.

14

MAKU 6.14-29 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi ti yi Karireia piat morekuat Eroti tikuap ta'yn Iesui aikotã iminug wakuap etiat. ² Mi'i hawyi Morekuat Eroti to'e tu'isaria pe — Koitywy toĩne'en uhetama pe wētup ok wuat'i nug kuap hat Iesui e hap het rakat e. Uwe sese Mi'i Miit hap atikuap ta'yn e. Ta'i mekewat uimi'akagtek wo'oset'ok hat Iuwãu wyti tuwētem gu'uro pyi e. Ta'i tuwētem gu'uro pywiat hawyi ti mio tutunug yt uwe misepap kuap takat i ra'yn e Eroti morekuat yi Karireia piat tu'isaria pe Iesui etiat. ³ Mio tã e katupono sa'awy'i mekewat morekuat Eroti ti'atupo'oro tesurara'in Iuwãu pyhyp hamo. Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i hawyi ti ta'atupag wo'opyhik hawe. Mi'i tã ti Eroti tunug sa'awy'i Iuwãu ete. ⁴ Toipyhik Iuwãu wo'opyhik hawe sa'awy'i katupono iwary sa'ag Erotia ipy'ahak kahato Iuwãu ete. — Wãie yt naku i kahato ewaire waire e pote. Yt naku i e'aito morekuat Eroti wywo katupono Eroti eyke'et Wiripi wywo ereĩne'en sa'awy'i e'aito wo e Iuwãu morekuat Eroti wary sa'ag mana Erotia pe pote. Mi'i to'e pote mana Eotia ipy'ahak Iuwãu ete. Mi'i pote haiwot topyhu'at hawyi toipyhyp teran ahēt'ok hat Iuwãu wo'opyhik hawe — Tupana yt tiky'esat i etipohari eywyt Wiripi ehary'i ete e pote. ⁵ — Pyno waku ati'auka teran Iuwãu ma'ato yt ati'auka kuap i katupono typy'i kahato ra'yn Iuwãu mohey haria e. Ta'i Tupana mipo'oro aimu'e hamuat Iuwãu e haria ahyt Iuteuria tukupte'en mesuwe e. Aikotã me

aru waku Iuwãu auka hap atipuēti e tuwanētup hawe morekuat Eroti. ⁶ Mi'i hawyi wētup e'at pe morekuat Eroti tunug to'ywã'ĩ hap kapiat watetup hap. Mi'i pote tutunug ienuk wato hap tomōtypot haypiat. Mi'i hap e'at pe morekuat Eroti tikaykay tehary'i wuat Erotia mēpyt ihairu hamo. Mi'i ti makuptia ihairu miit'in typy'i ehamo. Ikahu mekewat pĩ'ã pote morekuat iwepit kahato teha'at hawyi. ⁷ Mi'i hawyi morekuat Eroti to'e pĩ'ã pe — Ehairu ikahu kahato pĩ'ã e mi'i pote e'e hap ewy atunug teran emiky'esat ok tã emiētup atum neran e pĩ'ã pe. ⁸ Mi'i hawyi pi'a to'e morekuat pe — Apuete e. Mi'i hawyi toto toty kape — Kat som waku ahētup morekuat pe to'e hamo. Mi'i hawyi — Pyno waku ehētup wo'oset'ok hat Iuwãu akag kui'a pe e ity Wiripi saki'yt pe. ⁹ Mio tã e hap morekuat tikuap hawyi tuwanētup ko'i ko'i ne'i ra'yn. Ma'ato — Atum aru emiētup ok tã e ra'yn sa'awy'i pĩ'ã pe torania towyria'in ehamo pote — Pyno atunug ui'e hap ewy emiky'esat ewy pãi e yn pĩ'ã pe. ¹⁰ Mi'i hawyi ti toipo'oro ra'yn tesurara'in wo'opyhik hap kape Iuwãu akag tek hamo. ¹¹ Mi'i hawyi ta'atuerut warupy hit pe Iuwãu akag hawyi ta'atuium na'yn mekewat pĩ'ã makuptia ihairu rakat pe. Mi'i hawyi ti tutum na'yn Iuwãu akag toty pe. ¹² Mi'i hawyi Iuwãu potmu'eria tikuap ta'yn ta'atumu'e hat Iuwãu ut'yp tek hap hawyi tō'ẽ ra'yn hyp hamo. Ta'atusyp hawyi ti tuwat ra'yn Iesui kape henoï hamo ra'yn.

*MAKU 6.30-44 IRUKA 9.10-17 IUWÃU 6.1-14
PIATEWY*

¹³ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn Iuwãu auka hap hawyi toto ra'yn yara puo mekewat hyemyi'a wato sakpo aikope yt uwe i hap kape tuweran. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn Iesui aikowuat toto hap hawyi tuwat tuwat typy'i ra'yn ta'atuetawa pyi aikowuat ito hap kape yi upi. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e ra'yn yêpe ete yara puo hawyi ta'akasa miit'in typy'i kahato takat haria. Mi'i hawyi toi'atuky'e ne'i ra'yn mi'iria hawyi toi'atumoe-hãite yne i'ahu rakaria i'atuehaky'e'i kahato iha'at turan pote. Mi'i hawyi toi'atumoehãite at itote. ¹⁵ Meiũran wãtym i ra'yn turan put'ok'i'atu'e ra'yn hemiit'in Iesui ete. Mi'i hawyi – Wãtym na'yn mesuwe ra'yn mote eti'atupo'oro ro i'atuetawa ko'i kape miit'in i'atu'e katupono wyti yt naku i yahig note watoĩne'en katupono yt kat i aimi'u meiũpe Mehĩ i'atu'e. Mi'i hawyi waku eti'atupo'oro ro hesyat rakaria tawa hit ko'i upi getap ko'i kape aikowo aikowo te'eruwemi'u kyi'at hamo i'atu'e. ¹⁶ Ma'ato Iesui – Yt rat pãi e. Yt ati'atupo'oro teran hin i rat e. Ewei'atupoi ro hesy'at rakaria e Iesui. ¹⁷ – Ma'ato Mehĩ i'atu'e aikotã aru pyno urui'atupoi mi'iria katupono aimi'u yt iwato hin i 5 man typy pira yn toĩne'en aimi'u wuat i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi – Pyno eweterut ro mi'i mi'u hit ko'i uhowawi e. ¹⁹ Mi'i hawyi to'e miit'in sem me – Ewei'apyk to mopep hyp we e. Mi'i hawyi mekewat typy pira 5 man totat topo pe hawyi teha'at atipy kape hawyi to'e – Waku kahato En Tupana are. Urutuwehum kahato emium ete e. Mi'i hawyi mekewat 5 man toipat'ok kahato hawyi toimõ'ẽ topotmu'eria pe hawyi mi'iria imõ'ẽ ra'yn miit'in sem me. ²⁰ Mi'i hawyi te'erenuk

kahato ra'yn miit'in sem hawyi i'atu'ok kahato ra'yn hawyi hemiit'in ti'atunug i'atumi'u ieĩpyt 12 e'yrysakag ne te topyhu'at i'atumi'u so'o ko'i. ²¹ Toi'atumo'ok kahato 5000 rakaria ihainia'in i'ewyte i'atu kahato te haryporia'in i'ewyte i'atumeĩpyt'in. Yt ta'atukuap i yt ta'atumorania i haryporia'in i'ewyte i'atumeĩpyt'in yt ta'atukuap i karania tukupte'en itote ihainia'in ko'i yn ta'atumorania pote.

MAKU 6.45-52 IUWĀU 6.16-21 PIATEWY

²² Mi'i hawyi to'e i Iesui towyria'in me — Eiwehyt'ok to ehe'yara pe hawyi eweiwat ro ihyemyi'a wato sakpo e. Uito aru ati'atupo'oro miit'in sok i'atuetawa ko'i kape hawyi areto ehawawi ehupi mehĩ'in e temiit'in me. Mi'i hawyi tuwat ra'yn. ²³ Tuwat yne ra'yn hawyi ipot'am na'yn yity'ok kape. Mi'i tote tuweran hawyi ihay ra'yn Tupana wywo. Pyno wātym'i ra'yn hawyi tehay kahu ra'yn hawyi tuweran toĩne'en yity'ok tote. ²⁴ Mi'i totepyi heremo yne y'y emyi'a. Mi'i hawyi teha'at temiit'in kape ihyemyi'a py'asetpiat ikupte'en turan. Wasere poity'i temiit'in e'yara yowa etiat kape. Mi'i pote yt tuwat kuap i iha'at turan ihy wato kahato ra'yn itote ywytu haty wo kahato pote. ²⁵ Mi'i pote waipaka ehay hap owakai toto ra'yn Iesui temiit'in kape yowa tote hewyry i'atue'yara kape y'y puo. ²⁶ Mi'i hawyi hemiit'in te'era'akasa Iesui ut hap kape y'y wato totiat hewyry turan. Mi'i hawyi i'atuwuwu kahato ra'yn hawyi i'atuehay haty wo — En apo miit ehag y'y totiat i'atu'e. ²⁷ Ma'ato Iesui to'e — Uipotmu'eria yt eweiken'ẽ tei'o uipupi katupono

Uito rat mesuwe areñne'en e. Pyno eiwepit ro e.
²⁸ Mi'i pote Peteru iwēpap'i — Uruka'iwat e pyno
En pote uikaykay iro ewewawi uhewyry teran
ewawi yowa tote e. ²⁹ — Eriot ro e Iesui hawyi
Peteru tuwētem na'yn yara pyi hawyi toto ra'yn
y'y owa upi Iesui kape. ³⁰ Ma'ato hewyry y'y owa
upi turan teha'at ywytu kahato kape ywytu uato
poity'i kape. Teha'at hawyi — Uhehakyera'at ro En
Uika'iwat e iwēpap'i. ³¹ Mi'i hawyi meremo Iesui
tokosap howawi hawyi totat ipo ete hawyi to'e —
Kat poteñ yt uimohey i Peteru e. Kat pote kahu
uimohey ran yn en e. ³² Mi'i hawyi tuwehyt'ok
yara pe hawyi ywytu meremo ipohep hawyi inik
kahato ra'yn itote. ³³ Mi'i hawyi 12 ok takaria
yara piaria timōtypot kahato ra'yn Iesui — En ni
Tupana Sa'yru sese i'atu'e.

MAKU 6.53-56 PIAT EWY

³⁴ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ihyemyi'a sakpo hawyi
mekewat tawa Kenesare e hap wã tote tuwehik.
³⁵ Mi'i hawyi itotiararia ikuap ta'yn meremo Iesui
put'ok'e hap. Mi'i hawyi meremo ta'atukuap Iesui
uwe hap. Mi'i hawyi ta'atueropo'ok i'ahu rakaria
kopepyi kopepyi howawi. ³⁶ Mi'i hawyi ta'atu-
hētup ta'atumierut ko'i i'ahu rakaria moehãite hap
hesokpe emig hamo. Mi'i hawyi wuat'i i'ahu
rakaria Iesui ti'atumoehãite yne tesokpe emig
haria are uito Mateu.

15

MAKU 7.1-13 PIAT EWY

¹ Mi'i turan itote Tupana ehay miwan miat wan
pakup i haria i'ewyte Tupana ehay enoi haria tō'ē

tõ'ẽ tawa wato Ierusarëi kaipyi apota'atu'e Iesui piat hamo. ² — Kat poteĩ emiit'in yt te'eruweposei posei i yt aha'ase'i'in eko yt ewy i i'atu'e. Kat pote yt naku i aipopitpit wywo watenuk i'atu'e õ'ẽ haria Iesui pe. ³ Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe — Kat pote eipe ti Tupana eko yt ewetunug hin i e. Pywo pe ti Tupana ehay atoiat haria eipe katupono eimienoi ko'i yn ewetunug e. Kat pote Tupana eko yt ewetunug hin i e. ⁴ Sa'awy'i Tupana to'e tomiwan me — Eweimõtypot ro ei'ywot eity e. Karãpe wêtup ok tunug saty'i saty'i at to'ywot ete toty ete waku mi'auka wo mekewat miit topyhu'at e sa'awy'itewuat miwan me e. ⁵ Ma'ato ti yt mio tã hin i ewei'atumu'e miit'in e. Karãpe yt watomõ'ẽ neran i aity kape ai'ywot kape mi'i pote ti waku — Papai Mamai yt kat i hin i eipohapnug hap topyhu'at katupono Tupana kape atum yne ra'yn eipohapnug hap wato'e ewei'atumu'e sa'ag miit'in e Iesui nagnia ehay enoi haria pe. ⁶ Mi'i pote ti mesup aimëpyt'in yt ti'atumõtypot hin i ta'atu'ywot ta'atuty. Yt kat i i'atumimõ'ẽ e. Mi'i hawyi i'atupohapnug hap topyhu'at eipo pe e. Yt naku i kahato katupono mesup ti Tupana e hap ta'atu'atoiat kahato ra'yn hawyi eiwat eimienoi sa'ag ne'i ra'yn ta'atumohey e. ⁷ Ta'i mi'i pote eipe typy ehay rakaria ra'yn e Iesui. Nimo te ti ase'i Isaia heno tomiwan me ⁸ — Eipe ti eehay wo uimõtypot ma'ato ti eiwanëtup hawe ti pya kahato uikai e Tupana tomiwan me Esekieu 33.31 pe. ⁹ Yt kat hamo ti eehay se uimõtypot hap ete katupono uehay atoiat haria eipe hawyi eimienoi sa'ag ko'i yn eweheno eipotmu'eria pe e. — Urumienoi ti Tupana ewei'e ma'ato eheso kahato e ti Tupana

ehepiat pe Isaia miwan me 29.13 pe e Iesui apo'e haria pe.

MAKU 7.14-23 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi itotiaria typy'i rakaria pe Iesui to'e — Eweĩ'ẽ ro uhowawi e. Woroho'omu'e teran eipe e. Waku eweiwanẽtup to ui'e hap kape ikuap hamo inug hamo e. Waku ehewaure ka'a kahato uhepiat eināpin hap kape e. ¹¹ Uiwyrria'in yt eweiwanẽtup tei'o eipy'a pe — Waku areĩne'en Tupana wanẽtup hawe. Mi'u hāpyk urueko ewy wakuat yn atu'u yt ewei'e tei'o eipy'a pe katupono aheko mi'u ete yt aimohāpyk kuap i Tupana wanẽtup hawe e. Uimimu'eria pywo pe ti Tupana teha'at kahato eipy'a piat eiwanẽtup hap kape. Eimiky'esat hap kape teha'at kahato. Mi'i hawyi ei'e hap kaipyi eikuap sio eipe waku sio yt hap yt naku i eipe hap e. Mi'u yt eimohun kuap i eiwanẽtup hawe are ma'ato eiwẽ pywiat ehehay eimohun kuap hap tuwẽtem eiwẽ pyi e Iesui to'ywania Iuteu ywania pe. ¹² Mio tã to'e hawyi ipotmu'eria sese tõ'ẽ meremo Iesui kape henoi hamo — Mehĩ i'atu'e Tupana ai'airo temiit no aheko mi'u u hap etiat e haria i'atupy'ahak kahato eete. Urumu'e hat ewe'eg wo o i'atu'e katupono yt naku i e'e hap iatu'e irania'in wo'omu'e haria to'ope katupono — Tupana miky'esat ewy mi'u u haria yn waku pe tukupte'en Tupana wanẽtup hawe i'atu'e mi'iria. Aheko mi'u ete aipu'ap Tupana kape i'atu'e wo'omu'e haria ipotmu'eria henoi Iesui pe. ¹³ Mi'i pote Iesui to'e — Pyno mi'iria mienoi ko'i yt Tupana mienoi ewy hin i e. Karāpe watikoi aiko hawyi wahekatup kahato hẽtyt hap e. Hẽtyt hawyi aimowepit kahato hap aimikoi e. Ma'ato i'anam

ne'i hētyt hap yt aimowepit kuap i yt aimikoi hin i pote meremo watipuruk. Mi'i hap ewy irania'in wo'omu'e haria mimu'e ko'i yt Ai'ywot Tupana e hap ewy hin i ma'ato i'anam aiko piat ewy e. ¹⁴ Uipotmu'eria eiwanētup ko'i ko'i i'atuwesat hap kape e. I'atu'e hap miit'in mu'e hap yt kan hamo i katupono yt ta'atukuap i mu'ap Tupana kape e. Ta'i mi'iria tukupte'en yt ihapytig i rakaria ewy — Mesuwe mu'ap Tupana kape i'atu'e irania'in me yt ta'atukuap i mu'ap pytkai. Aikotā yt ihapytig i rakaria to'o'ykesat hap ewy tukupte'en mi'iria. Meiūran to'oykesat ereto yi hot pe hawyi i'atuewo yi ka'a pe e. ¹⁵ Mi'i hawyi Peteru to'e Iesui pe — Uimu'e hat yt uruikuap hin i te e'e hap mi'u ete e. Urumu'e i ro kat e'e hap sese etiat e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Uiwyrria'in yt eweikuap i te ui'e hap eipe e. Ta'i irania'in mesuwarotiarria ewywuaria te eipe katupono mi'iria yt uikuap i te haria e. ¹⁷ Yt eweikuap i te apo aikotā mi'u watohon hawyi aiymyē pe toto hawyi teke aime'en me hawyi ahapai'a hawyi toto i ra'yn aipiit pyi hap. Yt eweikuap i te apo aikotā mi'u yt teke kuap i aiwanētup hawe e. ¹⁸ Ma'ato ai'e aiwanētup hawiat meiūran tuwētem aiwē pyi ahehay wo ra'yn aiwanētup hap ok tā e. Pywo ti rat ei'e hap eipy'a piat eima'at hap topyhu'at katupono tuwētem eiwē pyi hawyi torania tikuap ta'yn eiwanētup hap e. Pywo pe ti ei'e hap eipy'a pywiat eimohun hap topyhu'at e Iesui. ¹⁹ Ta'i eiwe'eg wo o eipy'a piat eiwanētup hap e hap pupi are katupono mesuwarotiarria te'eruanētup at ka'ap aikotā aikotā yt naku i nug hap kape — Waku ati'auka mekewat uhewanīkap i'atu'e ta'atupy'a

pe. Waku mi'i uhewaire wo i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atoiat uhe'aito uhehary'i hawyi wētup atat i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atero'ok mekewat uianuat i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atima'at mi'i miit uhehay yt pywo i rakano i'atu'e ta'atupy'a pe. ²⁰ Mi'i ei'e hap ko'i eipy'a pywiat eima'at hap ko'i tukupte'en katupono ewei'e eipy'a pe hawyi meremo ewetunug ei'e hap ewy. Ei'e hap upi eweiwat hawyi yt naku i nug haria eweikupte'en e. — Mi'u watu'u aipopitpit hap wywo pote meremo yt naku i nug haria wo watopyhu'at i'atu'e irania'in wo'omu'e haria ma'ato yt pytkai i e. Aipopitpit hap yt teke kuap i aiwanētup hawe e. Aipopitpit hap yt ainug hin i sa'ag nug haria Tupana wanētup hawe e.

MAKU 7.24-30 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn tetama pyi wētup tama piat tawa kape toto mekewat y'y wato sese yēpe kape topotmu'eria wywo. Put'okta'atu'e tawa Tiru pe hawyi tuwat tawa Sitāu kape. ²² Mi'i turan wētup haryporia mekewat y'y wato ēpe totiat ieñe'en hat tut Iesui ewawi hawyi tuwēpowat Iesui kape — Uika'iwat ase'i Tawi emiriru En e. Pyno uipowyro hap atiky'esat katupono uhehaky'e'i kahato Mimi e. Uiky'e hap kaipyi uipowyro ro e. Eriot ro uhupi uimēpyt haryporia moehāite hamo e. Uimēpyt haryporia kawiat ahiag tisaty'i saty'i kahato e. ²³ Ma'ato Iesui yt tiwesat hin i tuwewawi wēpowat i rakat. Ma'ato haryporia yt ipohep hin i tohētup po'og ne'i. Mi'i hawyi ipotmu'eria te'ero'e Iesui pe — Uhyt i'atu'e etipo'oro ro mekewat haryporia pya meiūpepyi i'atu'e katupono aimosero kahato

ihay pirik hap aimopy'ahak kahato i'atu'e. Waku etipo'oro pya aikai i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Mana Uito ariot yt e'ywania kape hin i e ma'ato uru'ywania sese mu'e hamo yn ariot mesup e. Ta'i ui'ywania tukupte'en aikotã aihũria ga'apy piat ho'owasat rakaria ewywuaria tukupte'en haria uru'ywania Isareu ywania e. ²⁵ Mi'i hawyi ma'ato haryporia put'ok'e howawi hawyi toimōtypot kahato ra'yn Iesui hawyi to'e tope — Uipowyro En Mimi e. Wakuat kahato En Tawi emiariru En. Uipowyro ro Uika'iwat e. Etisopo ro ahiag uimēpyt pyi e. ²⁶ Mi'i pote Iesui tiwesat — Mana e yt naku i urumēpyt'in wakuaria mi'u wakuat urutum awareria pe e. Mi'i hap ewy yt naku i wētup ywania powyro hamo areto mesup wētup ywania kape e. ²⁷ Ma'ato haryporia to'e Iesui pe — Pywo pe ti an Mimi e'e hap ma'ato kat ko'i kat ko'i ta'at yparakai kaipyi mi'u ku'i ieīpyt eimēpyt'in te'erenuk turan topyhu'at awareria mi'u wo Mimi e. ²⁸ Mio tã e hawyi Iesui tiwesat — Mana uimohey hap epiat hap iwato kahato. Mi'i tupono emiky'esat ewy atunug na'yn e Iesui haryporia pe. Iesui mio tã to'e hawyi haryporia mēpyt waku ra'yn. Iesui ehay wētem iwē pywiat turan haryporia piat tomohey hap kaipyi ihãite ra'yn. ²⁹ Mi'i hawyi toto tawa Tiru pyi tawa Sitãu myi hawyi toto ra'yn mekewat ihyemui'a Karireia hyēpe upi tewyry hamo. Mi'i hawyi yity'ok upi put'ok'e hawyi ipot'am hawyi ta'apyk itote. ³⁰ Tuwat Iesui upi typy'i rakaria. Mi'iria terut kahato i'ahu rakaria Iesui ewawi. Tõ'ẽ ipy kī'ã rakaria yt ihapytig i rakaria yt hewaure ka'a i rakaria i yt ihay i rakaria yt hewyry kuap i rakaria.

Ipo tut i i'ewyte ipy tut i rakaria tō'ē howawi. I'ewyte tō'ē aikotā aikotā ahu wywuaria tō'ē Iesui ewawi ta'atumoehāite hap puēti hamo. Ta'atupag i'ahu rakaria Iesui yatype hawyi toi'atumoehāite torania ra'yn. ³¹ Irania'in itotiarua teha'at haria te'eruanētup kahato Iesui kape katupono yt hewaure i rakaria toi'atuewaure hot'ok ta'yn yt ihay kuap i rakaria toi'atumoehay kuap ta'yn yt ihapytig i rakaria toi'atumoehapytig na'yn I'ewyte ipiit yt ikahu i rakaria toi'atumoekahu. Mi'i hawyi ta'atumōtypot kahato Tupana — Uru'ywania Is-areu eTupana i'atu'e waku kahato En i'atu'e.

MAKU 8.1-10 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay tuwewawi topotmu'eria — Uiwyrria'in e i'atuhaky'e'i kahato katupono mye'ym e'at ra'yn tukupte'en meiūpe uhehay kuap hamo miit'in sem e. Mi'i hawyi ta'atumi'u ta'atu'u yne ra'yn e. Mi'i pote koitywy yt naku i ati'atupo'oro i'atuetawa ko'i kape katupono ti pya kahato pyi tō'ē mi'iria e. Ta'i tuwat hawyi ti ren te'eropap ne'i ra'yn yahig note sy'at pono e. Mi'i pote waku sa'awy'i wati'atupo'i mi'iria e. I'atu'ok ta'yn hawyi waku te'era'aipok yahig wato sakpo ta'atuetawa ko'i kape e Iesui temiit'in me. ³³ Ma'ato — Mehī i'atu'e typy'i kahato ti hesy'at rakaria mesuwe i'atu'e. Aikope pyi aru pyno watipuēti i'atumi'u wuat meiūpe yahig wato pe i'atu'e. ³⁴ — Yt kat i i apo aheman mesuwe e Iesui. Mi'i hawyi — Yt rat i'atu'e kurin kahato aimi'u pāi i'atu'e. Aheman 7 yn topyhu'at i'ewyte ahepira hit typy yn topyhu'at Mehī i'atu'e. Mio tā i'atu'e pytkai Iesui to'e miit'in sem me ³⁵ — Pyno

ewei'apyk to yi upi e. ³⁶ Mi'i hawyi totat 7 man tpy pira topo pe hawyi to'e to'ywot pe – Arehum ewawi Tupana. Waku kahato emium e. Mi'i hawyi toi'atupat'ok hawyi tutum na'yn temiit'in me. Mi'i hawyi ipotmu'eria imō'ē ra'yn tpy'i rakaria pe. ³⁷ Mi'i hawyi te'erenuk kahato ra'yn hawyi i'atu'ok kahato ra'yn. Mi'i hawyi hemiit'in ti'atunug i'atumi'u ieĩpyt hawyi 7 e'yrysakag ne howapy te topyhu'at man pikpik ko'i pira pu'i ko'i. ³⁸ Te'erenuk haria 4000 ihainia tukupte'en itote i'ewyte haryporia'in i'atumēpyt'in tpy'i kahato yt i'atumimorania i ko'i te'erenuk wy. ³⁹ Waku hawyi Iesui ti'atupo'oro ra'yn i'atuetawa ko'i kape. Mi'i hawyi teke ra'yn yara pe hawyi toto i ra'yn ihyemyi'a sakpo mekewat yi Matara e hap kape.

Mi'i hap ti ara'akasa yne sa'awy'i uito Mateu. Mi'i hawyi mesuwat uimiwan atunug.

16

MAKU 8.11-13 IRUKA 12.54-56 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi itote wo'omu'e haria put'ok'i'atu'e Iesui iā'āg hamo. Ta'atuky'esat i'aparap topiat hap haype. – Urumu'e hat i'atu'e etomoherep to esaika hap atipy kaipywiat yt uwe minug kuap i rakat ok tā i'atu'e. Mi'i etunug hawyi mono meremo uruimohey Tupana Mipo'oro En hap i'atu'e Iesui pe. ² Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe – At min'e hap kape ewei'akasa hawyi – Pyno mūki'ite at kahu kahato irane ewei'e katupono at min'e turan atipy piat ihup kahato pote watikuap ewei'e. ³ I'ewyte at wētem hap kape eweha'at hawyi – Pyno meiū i'aman aru ewei'e katupono at wētem

hap ete hun moity i'ewyte ipy'ahak hap ewywuat topyhu'at atipy pe pote watikuap ewei'e. Ta'i i'aman aru hap yt i'aman i aru hap eweikuap kahato at mimoherep hap ete ma'ato Tupana Mipo'oro wemoherep hap ko'i yt eweikuap hin i eipe e. Atunug kahato ra'yn eipy'asetpe Tupana miky'esat uipo'oro hap ko'i uwe Uito hap moherep hap ko'i ma'ato mi'i ewei'akasa yne hawyi ti yt uikuap i hin te eipe e. ⁴Yt naku i kahato mesuwarotiarua tukupte'en katupono yt Tupana mohey i haria kahato eipe e. — Etimeherep to esaika hap atipy kaipywiat iwato'in nakat merep'e hap ewy hawyi emohey haria wo urutukupte'en ewei'e sa'ag uhepe e. Ma'ato yt atunug i aru iwato'in nakat ehepe ei'akasa hamuat uimohey ehapiat hamuat e. Ma'ato ti aru wētup iwato'in nakat ei'akasa hamo ehapiat uimohey hap yn atunug e. Ta'i meiūran ti aru arētem ni aru gu'uro pyi aikotā mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat luna tuwētem mekewat pira wato rakat wē pyi mye'ym e'at hawyi hap ewy ti aru arētem gu'uro pyi e. Mi'i iwato rakat yn atunug aru uwe Uito hap moherep ehapiat hamo e. Mi'i hawyi ti Iesui toto wo'omu'e haria yatypepyi i'ewyte Tupana ehay iwan miat wan pakup i haria kaipyi.

MAKU 8.14-21 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi tuwat ra'yn temiit'in nywo ihyemyi'a wato sakpuat yara puo ma'ato hemiit'in tiwaure ta'atumi'u man. ⁶ Mi'i hawyi mu'ap upi toi'atunāpin na'yn temiit'in — Eiwe'eg wo o nagnia eko enoi haria wat ti mani ok pyre mopuk ewywuat pupi e nagnia ehay enoi haria Tupana

ehay miwan miat wan pakup i haria wat e. ⁷ Mio tã e pote te'ero'e to'ope — Kat pote aheman wyti yt iwato i pote ti mio tã e. Aheman aimi'u wo watiwaure pote ti mio tã to'e i'atu'e. ⁸ Ma'ato Iesui tikuap i'atuehay to'opiat tuwanētup have hawyi to'e — Yt kat i aheman ewei'e apo eiwo'ope e. Pyno yt uimohey kuap i te eipe e. ⁹ Yt eweikuap i te apo uhesaika hap man nug hamuat hap e. Eweiwaure ra'yn apo aikotã ga'atpo 5 man wo ati'atupoi 5000 ihainia hap e. Eweiwaure ra'yn apo karanja e'yry-sakag ne topyhu'at mi'i mi'u ieĩpyt hap itotiat e. ¹⁰ I'ewyte mi'i hawyi ati'atupoi sa'awy'i 7 man wo 4000 ihainia. Mi'i hap apo karanja e'yrysakag ne topyhu'at i'atumi'u ieĩpyt itotiat e. ¹¹ Mi'i tupono mesup ti uhehay wyti aikotã nagnia ehay enoi haria i'ewyte wani wani e haria tukupte'en mani puk ewy hap ete ti uhehay e. Ta'i yt eimiwaure aheman yt ete i ti uhehay e. Pyno eiwe'eg wo o eiwanētup hap man puk hap pupi mekewat sehay wētup nagnia mienoi hap pupi e. ¹² — Ta'i mio ti uruikuap ta'yn ehay Uhyt yt aheman ete i ehay hap ma'ato iã'ãkap wuo urumu'e wētup seko enoi hap pupi mekewat Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i Tupana ehay miwan miat wan pakup haria wo'omu'e hap pupi ehay hap i'atu'e.

MAKU 8.27-30 IRUKA 9.18-21 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi Iesui toto tawa Sesaria kape wuat'i tawa hit upi toto morekuat Wiripi e'yi upi toto. Mi'i hawyi mu'ap upi tuwat hap tote Iesui apo'e temiit'in me — Uiwyrria'in e uwe som pyno irania'in me Uito eheyke'et apo'e. ¹⁴ — Ta'i irania'in ni mekewat wo'oset'ok hat Iuwãu raso i'atu'e ti epe. Ma'ato irania'in ti ta'i mekewat sa'awy'iwuat

Tupana ehay moherep hat Eria raso Ieremia raso i'atu'e epe. Ma'ato irania'in wētup ok sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat ti ta'aipok i gu'uro pyi i'atu'e ti epe i'atu'e. ¹⁵ — Ma'ato apo uwe Uito ehepe e. ¹⁶ Mi'i hawyi Peteru tiwesat — En ni Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakyera'at hanuat En e. En ni Tupana Sa'yru wuat'i e'at piat ieñe'en hat Sa'yru ti En e Peteru. ¹⁷ — Hăpyk kahato ti en uiwesat Simău Iuwău sa'yru e. Pywo ti uiwesat en. Yt uwe miit'in mikuap ewy i uiwesat en e. Ta'i yt uwe i ti mio tã emu'e mesuwe ma'ato Ui'ywot atipy piat wyti hanoi epe uwe Uito hap e. ¹⁸ Uimohey hat sese ti en e. Uimohey iheg miat hat en Peteru aikotă ai'yat nu kawiat iheg kahato hap ewy ti uimohey hap e. Mi'i hawyi ti aru en ewywuaria uimohey kahato haria wo yne ati'atunug aikotă wati'atunug nu ai'yat nug hamuat hap ewy. Uimohey haria en ewywuaria wo ati'atunug ui'yat Tupana mōtypot hamuaria e. Yt uwe i wyti aru imoma kuap uimohey haria katupono po'og he-saika gu'uro kawiat rakat atunug mi'iria e. Wanĭkaptia ti'atu'uka atu'uka pytkai tukupte'en ne uimohey haria mesuwe katupono yt ta'atumoma kuap e. ¹⁹ Koitywy woronug en oken'ypy apykok hat ewywuat e. — Ereke ro aikope Tupana toĭne'en Morekuat no ere'e miit'in me pote tuwehyt'ok aru ma'ato irania'in me yt eiwehyt'ok tei'o ere'e pote yt tuwehyt'ok i aru e Iesui. ²⁰ Mi'i hawyi toi'atunăpin — Uiwyria'in e yt ewehenoi tei'o mesup te irania'in me eimikuap Uito Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Porekuat nuat hap e.

MAKU 8.31-9.1 IRUKA 9.22-27 PIAT EWY

21 Mekewat e'at pyi Iesui ti'atumu'e topotmu'eria aikotã aru toieĩne'en mesuwarote irane hap etiat tohenoi — Uipotmu'eria e koitywy ahenoi teran ehepe heremo kahato aikotã aru ta'atunug mesuwe uhepe hap e. Areto ra'yn aru Ierusarēi kape uipo'oro hap ewy areto. Mi'i tote ti aru nagnia pa'i kororia i'ewyete seko enoi haria uhaty'i haty'i kahato itote aho'opot kahato aru e. Ui'auka ra'yn aru itote ma'ato mye'ym e'at yn wyti aru uipiit topyhu'at ui'asyp hawe e. Mi'i hawyi ti aru arētem i gu'uro pyi hawyi areĩne'en ne i ra'yn Uito e. 22 Mio tã e pote Peteru tikaykay Iesui tuwewawi wãito'e hamo — Mehĩ yt karãpe i ti mi'i tã hap ta'atunug kuap eete pãi e. Pyno ti yt karãpe i ti aru e'auka hap e. 23 Ma'ato Iesui tuwemorem na'yn Peteru saty'i saty'i hamo — Motoro ahiag e Peteru pe. Uipyhyp teran en Tupana miky'esat nug hap ete Satanai e. Uinãpin sa'ag ne'i yt Tupana piat yt uinãpin hap ewy hin i ma'ato ti miit'in wanētup hap kaipyi ne'i ti uinãpin en e Peteru pe. 24 Mi'i hawyi yne temiit'in me to'e — Uipotmu'eria uhemiit no sese wo erepyhu'at teran pote etiwaure o yne emiky'esat nug hap ko'i e. — Ui'auka pote waku ui'auka ma'ato yt atoiat hin i aru imohey hap ewei'e o e. — Yt atoiat hin i Uika'iwat uiku'uro hap kape ewei'e o e. 25 — Uimiky'esat nug hap yn aru atunug ewei'e pote eheĩne'en hap sese mesuwat yi tote pun haria wo eweipyhu'at ma'ato uwe uwe — Uika'iwat miky'esat yn atunug neran ewei'e pote eheĩne'en hap sese puēti hanuaria eweipyhu'at mesuwat yi tote i'ewyete atipy pe e Iesui. 26 Kan hamo ten eweipotpap at ka'ap wuat'i e'at pe yne

yne mesuwarote yi wato hap ok tã eweikiyi'at hamo yt eweikupte'en i sese mesuwe hamuat pytkai i e. Kan hamo eweipun yne eheĩne'en hap eimiky'esat nug hap ete hawyi aikotã i aru ewei'aipok i emotag hap e'at kape. Eweipun na'yn eheĩne'en hap sese yne hawyi aikotã aru eweikiyi'at i ra'yn e. ²⁷ Meiũran ti aru ara'aipok te ra'yn meikowo Uito Eheyke'et Eikywyt. Ariot re ti ra'yn Ui'ywot mimõtypot nuat ariot pãi hemiit'in atipy piaria py'asetpiat ariot e. Mi'i e'at pe ti aru atum ha'up uimiky'esat nug haria pe ikahu kahato aikotã i'atuminug wakuap ok tã wyti aru atum ha'up iwato rakat e. Ma'ato irania'in me ti aru i'atuminug sa'ag ok tã ne wyti aru atum ha'up i'atuepe yt nakuap i ok tã e. Yt eweiwaure tei'o mio wuat uhehay pãi e. ²⁸ Pywo pe ti areĩne'en ti aru Morekuat no mesuwe e. Mi'i hawyi i'ewyte tukupte'en eipy'asetpe wẽtup ok wẽtup ok Eheyke'et Morekuat nuat hap kapiat akasa haria ti aru eipy'asetpe tukupte'en wy e. Pyno ti aru mi'iria te'era'akasa ta'atuku'uro hap e'yianmete e Iesui temiit'in me.

Mio tã e. Mi'i hawyi uito Mateu atiwan mi'i hap etiat mesuwe.

17

MAKU 9.2-13 IRUKA 9.28-36 PIAT EWY

¹ Mi'i rokirẽ 6 e'at tokosap rokire totiototo temiit Peteru Tiaku iywyt Iuwãu wywo yity'ok ywaiti kahato rakat kape aikope yt uwe i tukupte'en hap kape. ² Mi'i hap tote te'eraha'at Iesui kape turan yt sa'awy'itewuat ewy i ra'yn toĩne'en katupono howa ti imehit kahato at mehit hap ewy i'ewyte

hesokpe ikysig kahato imehit hap ewy. ³ Mi'i hawyi ipotmu'eria mye'ym ok takaria te'era'akasa Iesui yatype typy ok mekewat Musei hawyi Eria mekewaria sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kape te'era'akasa. Mi'iria ti to'oehay Iesui wywo. ⁴ Mi'i hawyi Peteru tuwēpowat ra'yn — Urumu'e hat e waku kahato meiũpe watoĩne'en pãĩ e. Etiky'esat pote meremo atunug ehe'og mye'ym wētup ewano wētup Musei wano wētup Eria wano e haty wo. ⁵ Mio tã e turan put'ok'e ra'yn ywyhig imehit rakat i'atuete ywai kaipyi. Mi'i hawyi ywyhig og kaipyi sehay ta'atukuap — Uha'yru sese ti toĩne'en eipy'asetpe uimiky'e kahato Mi'i e. Mi'i tupono eweiwanētup kahato ro ihay imienoi kape e Tupana. ⁶ Mi'i pote ywyhig mywiat sehay pupi ipotmu'eria hewo ra'yn yi tote ta'atuewa puo. ⁷ Mi'i hawyi Iesui teha'at i'atuewawi hawyi toi'atuemig hawyi to'e — Wãĩ eweiken'ẽ tei'o e i'atuemig haype. Eipoĩãm no e. Yt eweiken'ẽ te e. ⁸ Mi'i hawyi te'eraha'at yi totepyi hawyi Iesui yn na'yn heremo. Te'era'akasa Iesui yn na'yn. Mi'i yn toĩne'en ne itote. ⁹ Mi'i hawyi i'atupot'apyk i ra'yn yi hot kape yity'ok totepyi. Mi'i turan Iesui to'e mye'ym ok takaria pe — Yt ewehenoi tei'o irania'in me ei'akasa uhowawiat yity'ok totiat aikotã areĩne'en hap e. Uito Eheyke'et tuwētem i ra'yn gu'uro pyi hawyi ti waku ewehenoi mi'i tã hap irania'in me e. ¹⁰ Mi'i hawyi apo'i'atu'e tope — Kat poteĩ irania'in Musei ehay wuat aimu'e haria te'ero'e — Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat ti Eria ti ta'aipok i ra'yn Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakyera'at hat ut hap moherep hamo tut i'atu'e. ¹¹ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ta'i

pywo kahato ti mio tã i'atu'e hap ewy ti e. Katu-pono Eria ti tut ra'yn yianme Tupana Mipo'oro ut hamuat enoi hamo i'atu'e hap ewy e. ¹² Pywo pe ti Eria put'ok'e e hap ti tokosap ta'yn uiwyria'in e. Ta'i ta'aipok kahu ra'yn ma'ato miit'in yt tikuap i ut hap hawyi to'okyry'i sa'ag kahato mi'i ete. Ta'atumikyry'i sa'ag hap ne'i e. Mi'i mikyry'i hap ewy te ti aru ta'atunug sa'ag uhete Eheyke'et ete e. ¹³ Ta'i uruikuap ta'yn koitywy kat e'e hap i'atu'e. Ta'i mekewat wo'oset'ok hat Iuwãu sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat ti Eria ewywuat kahato ti ere'e hawe ti i'atu'e.

MAKU 9.14-29 IRUKA 9.37-43 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn Peteru Iuwãu Tiaku wywo miit'in typy'i rakaria kape. Mi'i hawyi wētup ok ihainia put'ok'e Iesui ewawi hawyi tuwepỹ'âtutuk haype to'e ¹⁵ — Uhyt e eraha'at uha'yru kape iky'e hap mywo ro katupono yt naku i kahato ahiag uha'yru ete e. Toku'uro ku'uro hawyi ti aria pe y'y pe tuereto ta'at e. ¹⁶ Sa'awy'i ti aterut epotmu'eria kape ma'ato ti mi'iria ti yt imoehãite kuap i e. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe — Yt Tupana mohey haria hin i ti eipe pãi. Mi'i pote ti ewei'aparap kahato eipe e. Karãmuo ti aru put'ok'e uhepiat eimu'e hap Tupana mohey sese hap e. Woroho'omu'e ti imohey hamuat ete wen ma'ato ti yt eweimohey kuap hin i te e. Aikotã aru pyno ewei'atumoehãite kuap miit'in areto ra'yn pytkai yt kat i ra'yn uimohey hap eikai hawyi e. Pyno eterut ro esa'yru e Iesui wepỹ'âtutuk hat pe. ¹⁸ Mi'i hawyi tohaty'i haty'i ahiag tehay wo — Erëtem

no ahiag kurum piit pyi e hawyi meremo ihapy hot'ok i ra'yn ahiag ipiit piat rakat. Meremo waku ra'yn tuete. ¹⁹ Mi'i hawyi waku hawyi ipotmu'eria te'eruweran tuwat howawi — Kat pote som uruto yt uruihep kuap i ahiag kurum piit pyi i'atu'e ta'atumu'e hat pe. ²⁰ Iesui heno i ra'yn — Tupana mohey hap eiwanuat yt iwato i te yt itag i te eweimohey Tupana pote yt eweimoehãite kuap i te eipe e. Tupana mohey hap eiwat itag pote iwato pote yne yne ewetunug kuap e. Aikotã aimikoi Mutara iã'ÿi ti yt iwato hin i wen ma'ato itag hawyi i'yp wato e. Mi'i hap ewy ti Tupana mohey hap ehapiat hap eikawiat kurin kaipyi itag hawyi yne ra'yn ewetunug kuap imohey hap wywo ewehêsup wote e. Mesuwat yity'ok wato pe — Mоторо mesuwepyi ewei'e imohey hap wywo pote ta'i toto ra'yn eimiêsup ewy e. ²¹ Ta'i uhyt'i'in ewehêsup Tupana pe haty wo ahiag hep hamuat ehesy'at hap wywo mi'i hawyi tuwêtem ahiag ma'ato yt pote yt e.

MAKU 9.30-32 IRUKA 9.43-45 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi hemiit'in yi Karireia piaria te'eruwa'atunug yne ra'yn Iesui kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Uiwyrria'in e mi'i hawyi irane Uito ti wanïkaptia po pe areïne'en Uito e. ²³ Ta'i ta'atu'auka sese hamuat ti Eheyke'et Eikywyt hawyi ta'atusyp ipiit iku'uro hawyi ma'ato mye'ym e'at hawyi Tupana uihep i ra'yn gu'uro pyi Uito e. Ta'atukuap ihay hawyi i'atu'arot kahato ra'yn iwyrria'in. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in nywo tawa Kawana'ũ kape. Mi'i tote put'ok'e wêsup ok Tupana mōtypot yat apykok hap sa'up sat hamo tut. Mi'i hawyi apo'e Peteru pe — Eika'iwat

tum apo Tupana mōtypot yat apykok hap sa'up e.
²⁵ — Ta'i tutum som e Peteru hawyi teke getap we apoto'e hamo ma'ato apo'e hap e'yianmete Iesui to'e — Simāu e mesuwat yi totiaria morekuaria wyti miit'in kaipywiat ha'up sat kahato haria e. Uwe kaipyi som ta'atuky'esat ha'up sat hap are sio i'atumēpyt'in kaipyi are sio irania'in kaipyi e. Kat som mi'i tã erewanētup e Simāu me. ²⁶ Ta'i ta'atumēpyt'in kaipyi ti yt kat i ta'atuhep e ma'ato irania'in kaipyi iwato kahato ta'atuporera'at e Simāu hawyi Iesui to'e — Simāu e U'i'wot yat apykok hap sa'up ta'atusat teran uikaipyi e. ²⁷ Ta'i atum wyti aru e yt kat i uiweteweru hap pytkai Ha'yru Uito pote ma'ato atum katupono yt atiky'esat i wyti yt hegyi'at i rakat i'atu'e uhepe e. Pyno waku watum i'atumiētup e Simāu me. Mi'i pote ti etioto ro pina ihyemyi'a wato kape hawyi etekyi pira ro e. Mi'i tote ti aru etipuēti pira e. Mi'i hawyi ti aru emiekyi sa'awy'iwuat wē pe etipuēti ha'up muat i'ape rakat e. Mi'i i'ape rakat ti aru put'ok'e ra'yn Tupana mōtypot hap apykok hap sa'up mo aiwanuat e. Pyno etekyi pira hawyi etum i'ape iwē piat mekewat sa'up nug hamo e Iesui Peteru pe.

Mio tã hap ewy to'e Peteru pe sa'awy'i. Mi'i hawyi uito Mateu uimiwan atunug mi'i etiat.

18

MAKU 9.33-37 IRUKA 9.46-48 PIAT EWY

¹ Mekewat e'at Iesui potmu'eria put'ok'i'atu'e Iesui ete apota'atu'e hamo — Uhyt i'atu'e uwe aru mekewat Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote turan mekewat e'at pe apuru uwe

uwe topyhu'at urupy'asetpe po'og miit'in akag no irania'in kai i'atu'e. ² Mi'i hawyi Iesui tikaykay hirakat kurin kat tuwewawi hawyi hirakat pe to'e — Eremo'y'am no meiũpe uhemii't'in py'asetpe e. ³ Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Mii't'in akag wo eweikupte'en neran mote eweikupte'en meiũwat hirakat ewywuat e. Hirakaria waku kahato e. — Uito po'og yt to'e i hap ewywuaria waku ewei'e e. ⁴ Ewei'atoiat ro — Uito po'og irania'in kai ei'e hap ko'i hawyi — Irania'in po'og uikai ewei'e eiwanẽtup hawe hirakat ewy e. Mio tã e haria ewywuaria yn miit'in akag wo tukupte'en aru karãpe Tupana toĩne'en Wuat'i Potypot Koro wo i mesuwat yi wato hap ok tã hap e'at turan e. ⁵ I'ewyte uwe uwe uhetiano wẽtup ok mesuwat hirakat ewywuat pe to'e — Ta'i waku ereĩne'en ui'yat pe pĩã kurum e hat topyhu'at mi'i e hat ewywuat uhepe to'e — Ta'i waku ereĩne'en ui'yat pe Uhyt Mimi e hat topyhu'at e.

MAKU 9.42 IRUKA 17.2 PIAT EWY

⁶ Pyno eiwe'eg wo o uimohey haria piat uimohey hap moma hap pupi e. Katupono uwe uwe hirakat ma'at hat topyhu'at mi'i hat yt naku i sese rakano topyhu'at Tupana wanẽtup hawe pãi e. Uwe uwe uimohey hap hirakaria wanẽtup hawiat ihep mi'i hat ti Tupana mi'apiheg sese wuanuat topyhu'at e. Ta'i mi'i hat ti sakpo yt naku i hawe topyhu'at irane aikotã ihyemyi'a wato pe nu wato saity nug ete watoĩne'en hap ewy topyhu'at yt naku i pe aru uimohey haria hirakat ewywuat ma'at haria e. ⁷ Tukupte'en aru uimohey haria ma'at haria uimohey hap hep kuap

haria e. Po'og po'og Tupana mi'atu'apiheg ko'i wo aru mi'iria te'eropyhu'at wuat'i irania'in ko'i kai e. ⁸ Mi'i pote epo epy einug yt naku i pe pote wāi'ewei'e o eiminug yt naku i hap ete e. Ta'i po'og waku eweitek eipo eipy katupono po'og waku ipo ipy tut rakano eweikupte'en mesuwarote te sio meiūran eweipyhu'at eipiit ikahu rakat wywo wuat'i e'at pe aria pe eheho'opot hawe e. ⁹ I'ewyte wāi'ewei'e eiwa'akasa sa'ag neran hap ete. Ta'i po'og waku eweihep eheha hawyi eweipun no pya eikai katupono po'og waku eheha i'apak'e wywo yn ehewyry mesuwarote sio typy kawiat eheha wywo eweikupte'en wuat'i e'at piat aria ieīne'en hat ho'opot hawe ne'i e.

¹⁰ Mi'i pote eiwe'eg wo o hirakaria ewywuat haria etiat eipy'ahak hap pupi katupono tukupte'en kahato atipy pe Tupana esurara'in ko'i hirakaria apykok haria tukupte'en yt pya hin i Ui'ywot atipy piat kai e. ¹¹ Mi'i pote eiwe'eg wo o hirakaria ewywuat uimohey haria ma'at hap pupi. Katupono ho'owasat rakaria ehakyera'at hamo ariot e. Ta'i Uito ti ariot Eheyke'et miit'in ho'owasat rakaria puēti hamo e. ¹² Karāpeī aihūria 100 rakat tukupte'en ai'yatype hawyi ma'ato wētup ok aihū ho'owasat ra'yn mi'i hawyi watikat kahato meremo ho'owasat rakat. Mi'i hawyi 99 rakaria i'atumi'u ete hawyi aihū ho'owasat rakat kat hamo watuwat e. ¹³ Mi'i hawyi meiūran watipuēti i ra'yn aihū hawyi — Pāi waku wato'e aimowepit kahato katupono ho'owasat rakat watipuēti i ra'yn pote. I'ewyte meimuēwat 99 rakaria aimowepit kahato haria te ma'ato ho'owasat rakat puēti hap po'og aimowepit e.

¹⁴ Mi'i hap ewy te ti Ai'ywot atipy piat yt tiky'esat hin i wētup hirakat ho'owasat hap e Iesui temiit'in me. ¹⁵ Uiwyrria'in e karāpe wētup ok uimohey hat ti'aparap eete aikotā aikotā tutunug ema'at hap mi'i hawyi o ereto howawi iweran hawyi ehenoi ro tope aikotā toi'aparap epiat hap e. Ma'ato waku iweran turan ehenoi tope e. Yt naku i irania'in ikuap ehay itote e. Mi'i hawyi – Pywo pe ti woroho'o'aparap ta'yn e pote epe hawyi – Pyno waure wo areīne'en uima'at hap kai ere'e ro tope e. Mi'i hawyi eiwo'owese hap yn na'yn toīne'en eiwo'ope e. ¹⁶ Ma'ato yt tuwanētup teran i ehay kape pote etioto ro typy ok sio mye'ym ok uimohey haria etioto ewywo ihay kuap hamo sio pywo sio yt kuap hamo e. Katupono sa'awy'i mio tā e Tupana – Yt naku i ti etimohey meremo wētup ok heso hap wētup ok miit ete yt etikuap i te pywo sio yt e hap pytkai e. Ma'ato to'o'ewy kahato ta'atuhanoi typy miit sio mye'ym miit wētup ok miit ete mi'i pote waku etimohey i'atuehay apo apo'ere hawyi e sa'awy'i miwan me e. ¹⁷ Ma'ato yt tuwanētup teran i eiwo'omye'ym ok takat piat tonāpin hap kape pote ewehanoi ro uimohey haria sok pe e. Ma'ato uimohey haria sok piano ināpin hap kape yt tuwanētup teran i hawyi waku ewei'e tope – Koitywy yt urumimohey ewywuat i pote wētup ywania ewywuat ereīne'en. Meimuēwat mu'ap pyhyp haria ewywuat ra'yn ereīne'en uruwanētup hawe waku ewei'e tope e. ¹⁸ Karāpe – Waku mi'i tā watunug ewei'e eiwo'ope sio yt naku i mekwat watunug ewei'e eiwo'ope mi'i pote ei'e hap ewy Uiywot atipy piat to'e aru e Iesui. ¹⁹ Wētup uhehay ahenoi teran ehepe are. Karāpe

mesuwat yi tote typy ok uimohey haria hētup to'o'ewy Ui'ywot atipy piat pe kat e kat e hap mi'i hawyi tutum aru i'atumiētup ok tā to'o'ewy'ewy i'atumiētup tutum e. ²⁰ Pywo pe ti are'e aikope aikope uimohey haria typy ok sio mye'ym ok te'eruwa'atunug uimōtypot hamo mi'i hap tote ti aru Uito i'ewyte areĩne'en i'atupy'asetpe e Iesui temiit'in me. ²¹ Urumu'e hat e Peteru karāpe wētup ok emohey hat uima'at hawyi waure wo areĩne'en. Ma'ato mi'i hawyi uima'at i ra'yn mi'i pote karanja wo waku atimohāpyk uima'at i hat sio 7 wo sio yt e. ²² Yt rat po'og po'og 7 wo hap kape ma'ato 490 wo hap kape etimohāpyk wētup ok piat ema'at hap ko'i upi e. Ta'i waure wo watoĩne'en at ka'ap e Iesui Peteru apo'e hawyi. ²³ Pyno ahenoi teran ehepe hā'ākap wuo aikotā Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no mesuwe i'ewyte atipy pe hap ewy e. Sa'awy'i so wētup morekuat ti'atukaykay tuwewawi temiit'in. Toi'atukuap teran karan karan i'atuweteweru hap haype. ²⁴ Wētup ok weteweru hap ti iwato kahato aikotā aipotpap aheĩne'en hap ok tā kapiat sa'up ewy iwato kahato aikotā yt watum kuap i hap ewy e. ²⁵ Mi'i hawyi so yt toha'up nug kuap i ra'yn e. Mi'i pote morekuat to'e haty wo tesurara akag me. Etiweneru ro mesuwat weteweru hat ihary'i wywo imēpyt'in wywo yne hekat ko'i wywo hawyi eterut ro mekewat sa'up hawyi etum no uhepe iweteweru hap sa'up nug hamuat e. ²⁶ Ma'ato mi'i hawyi meremo weteweru hat tuwepỹ'ātutuk morekuat ewa kape hawyi to'e — Atum yne wyti aru uiweteweru hap epe uika'iwat e ehekatup porap'i pote atum

wyti aru e haty wo. ²⁷ Mi'i hawyi sig morekuat tiky'e kahato temiit hawyi — Pyno atiwaure ra'yn eweteweru uhepiat hap e. Koitywy yt kat i po'og na'yn eweteweru hap uikai e. Katupono atihēp yne ra'yn e weteweru hap uimiwan myi e. ²⁸ Mi'i hawyi weteweru hat toto ra'yn morekuat yatypepyi hawyi wētup ok temiit toipuēti yt iwato hin i weteweru hap wywo wētup e'at kapiat ipotpap hap ok tā yn iweteweru hap e. Mi'i hawyi ma'ato totat ra'yn topo wo hut'yp ete hawyi to'e haty wo — Etum no eweteweru hap uhepe e. ²⁹ Mi'i hawyi hemiit yi tote tuwepỹ'ātutuk hawyi to'e — Mehĩ e ehekatup porap'i o hawyi atat aru yne uiweteweru hap hawyi atum yne aru epe mehĩ e. ³⁰ — Yt rat e woropo'oro en mesup epyhik hap kape e eweteweru hap upi e. Mi'i hawyi so tutum na'yn temiit surara'in me ipyhik hamo. ³¹ Mi'i pote irania'in morekuat emiit'in i'atupy'ahak kahato tukupte'en hawyi — Yt naku i kahato tutunug temiit ete i'atu'e. Mi'i hawyi so tuwat ra'yn morekuat kape henoi hamo e. ³² Mi'i hawyi morekuat tikuap ta'yn hawyi toikaykay mekewat sa'awy'iwuat weteweru wato kahato hat tuwewawi hawyi to'e — Yt naku i kahato ti en katupono sa'awy'i atiwaure yne eweteweru hap iwato rakat ehētup uhepiat hap upi e. ³³ Sa'awy'i ehaky'e'i uhepiat hap upi waure wo areĩne'en eweteweru hap iwato kahato pytkai. Ma'ato mi'i hawyi en yt waure wo hin i ereĩne'en epiat weteweru hin hat kai e. Waku ti waure wo ereĩne'en eweteweru kurin kat etiat hat ete aikotā uito waure wo areĩne'en eweteweru wato kahato hap ete hap ewy e temiit

sa'ag kahato sa'awy'iwuat rakat pe. ³⁴ Yt karãmuo i ra'yn uima'at epiat hap atimonik uipy'a pe e. Uimõpy'ahak kahato yt waure wo i ereĩne'en irania'in miat ema'at hap etiat pote e. Mi'i hawyi ereĩne'en irane morekuat pyhik hawe mekewat eweteweru uhepiat hap mohãpyk hamuat e. Waku itote erepotpap at eweteweru hap sa'up ete e. waku ereĩne'en itote at ka'ap iheg me morekuat esurara'in sem po pe e ika'iwat temiit sa'ag me yt waure wo i toĩne'en irania'in miat toma'at hap etiat pote e. ³⁵ Mi'i hawyi mio tã e ti ahepe Iesui wy. Yt naku i yt waure wo i eweikupte'en irania'in miat weteweru hap kai e. Mi'i tã eweikupte'en hawyi Ui'ywot atipy piat mi'apiheg ko'i wo eweipyhu'at are yt waure wo i miit'in miat eima'at hap ete haria wo eweikupte'en mote e Iesui ahepe temiit'in me.

19

MAKU 10.1-12 PIAT EWY

¹ Toi'atumu'e kahu hawyi toto i ra'yn Iesui tetama Karireia pyi mekewat Iūtãu hy sakpo yi Iuteu kape toto. ² Mi'i hawyi miit'in typy'i kahato tuwat hupi i'ewyte i'ahu rakaria. Mi'i haria ti Iesui ti'atumoehãite kahato i'ahu rakaria itote. ³ Mi'i turan tõe howawi nagnia ehay enoi haria ta'atuehay piat Iesui ti'aparap hap ta'atuky'esat haype. Mi'i hawyi ta'atuiã'ãg hap te'ero'e Iesui pe — Mehĩ urunãpin En sio waku apo uruwary wywo uruto'o'atoiat urumiky'esat ewy sio yt i'atu'e. ⁴ — U pãi e yt karãpe i apo nimuat sese miwan ete eiwemu'e apo'are aikotã mi'i pe sa'awy'i sese to'e — Ainug hap ihainia hawyi haryporia wẽtup yn

tutunug hap ete e. Wētup ipa'iat wētup iwary'i yn ni tutunug e miwan me. ⁵ Mi'i tupono tehary'i hawyi ihainia toiat to'ywot toty e hawyi toīne'en tehary'i wywo yn. Mi'i hawyi toīne'en tehary'i wywo hawyi wētup miit ewy yn na'yn topyhu'at wētup ihainia wētup haryporia typy miit pytkai e Iesui. ⁶ To'okyi'at hawyi wētup miit yn na'yn ihainia haryporia pytkai e. Katupono Tupana tunug mi'iria wētup miit ewywuwat e. Mi'i tupono yt naku i ti Tupana mipehik watitek e Iesui nagnia ehay enoi haria pe ⁷ Mi'i pote apo'i'atu'e — Kat poteĩ pyno Musei to'e ahepe sa'awy'i — Yt eiwo'owese i ehary'i wywuwat hawyi ti ewetunug no iwan me aikotā ehary'i wywuwat yt eiwo'owese i hap hawyi waku eiwo'o'atoiat e Musei i'atu'e. ⁸ — Ta'i yt eiwo'oky'e kuap i pote mio tã e Musei ehepe toīne'en turan ma'ato sa'awy'i sese ti ipa'iat iwary'i nug hap e'at pe yt kat hin i wo'o'atoiat hap toīne'en e. ⁹ Pywo pe ti uwe uwe he'aito kahato rakat atoiat hawyi toīne'en wētup ok wywo mi'i miit ti'aparap kahato ra'yn Tupana wanētup hawe e Iesui Tupana ehay enoi haria pe. ¹⁰ Mi'i pote ipotmu'eria — Urumu'e hat i'atu'e pyno yt karãpe i waku uruto'o'atoiat uruehary'i pote po'og waku yt iwary rakanuat i urutukupte'en sio yt i'atu'e. ¹¹ — Ma'ato tukupte'en iwary kahato rakaria i'ewyte tukupte'en yt iwary rakanuat i mesuwat yi tote e. ¹² Tukupte'en wyti ihainia'in yt iwary rakat nuat i katupono ta'atuhire pyi te ta'atu'ywã'ĩ pyi te yt i'atu'yp i rakaria e. I'ewyte ti tukupte'en wyti miit'in minug misa'ahep takat ewywuwat ko'i e. I'ewyte yt yne i ma'ato tukupte'en tuereto — Uito yt atiky'esat i uiwary katupono po'og waku

yt iwary rakanuat i areĩne'en Tupana potpap nug hamuat e haria e. Yt yne i wen ma'ato ho'okup mio tã e haria e. Mi'i tã ewei'e eiwanētup have pote waku mi'i tã eweikupte'en Tupana potpap nug hamo ma'ato yt pote yt e Iesui ipotmu'eria pe.

IRUKA 18.15-17 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi miit'in te'eropo'ok teran hirakaria Iesui kape — Mehĩ i'atu'e ereponug no urumēpyt'in ete hawyi ehētup to Tupana pe urumēpyt'in poityro hap i'atu'e. Mi'i hawyi ma'ato ipotmu'eria ti'atupyhyp kahato hirakaria howawi — Wã'i'atu'e. ¹⁴ — Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria uhowawi pã e Iesui ipotmu'eria pe. Tupana tiky'esat kahato temiit'in no hirakaria e. Tero tō'ē uhowawi e. Katupono karãpe Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwe mi'i hap e'at pe hirakaria ewywuat yn wakuat nuaria toi'airo temiit'in akag ko'i wo e Iesui temiit'in me. ¹⁵ Mi'i hawyi tuweponug hirakaria ete hawyi toi'atuewaku yne ra'yn topo wo hawyi tuwat i ra'yn Iesui'in itote pyi.

MAKU 10.17-31 IRUKA 18.18-30 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i turan wētup ok kurum put'ok'e hawyi to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat waku sese ti En e. Uimu'e ro aikotã aikotã atipuēti uheĩne'en wuat'i e'at piat hap sa'up e. Mi'i pote ariot ewawi uimu'e hamuat e katupono wakuat sese ti En Uhyt e. ¹⁷ — Tupana yn ni wakuat sese kurum e Iesui wuat'i e'at piat heĩne'en hap ky'esat hat pe. Uito ti wakuat sese ere'e apo uhepiat e. Pyno etunug no yne Tupana miky'esat miwan miat ko'i hawyi waku pe ereĩne'en e Iesui kurum me. ¹⁸ — Pyno etimoherep

to uhepe Uhyt kat imiky'esat ko'i waku atunug e. — Ta'i yt erepot'auka tei'o are yt ewary wary tei'o are yt sero'ok'ere tei'o are yt etoma'at tei'o wētup ehay wo e. ¹⁹ Etomōtypot ro e'ywot ety e eti'atuky'e ro irania'in aikotā eweiky'e hap ok tā hap ewy e. Etunug mi'i tā mote waku pe ereĩne'en e Iesui kurum me. ²⁰ — Ma'ato Uhyt e uihire pyi te ti rat mio tā e'e hap miwan miat atunug yne e. Kat e hap pyno mi'i hawyi waku atunug uheĩne'en wuat'i e'at piat hamuat puēti hamo e. ²¹ — Ta'i wētup mo etunug hawyi hekat rakat sese wo ereĩne'en aru atipy pe atum kurum e. Pyno etum yne ekare'en ahyt yne hatek takaria pe hawyi era'aipok uhowawi ereto uhupi uhemit no hamo kurum e Iesui wuat'i e'at piat ky'esat hat pe. ²² Mio tā e hap toikuap hawyi ti tohaty'u ra'yn topy'a pe hawyi toto ra'yn katu-pono yt toimō'ē teran i tekare'en sok yt hekat i rakaria pe haype. ²³ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe — Are pāi niatpo sese ti rat wekare'en ky'e haria tuwehyt'ok atipy pe aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hawe e. ²⁴ Pywo ti niatpo kahato aikotā aihũ iwato rakat Kameru teke teran awi ehapo ka'a puo hap ewy niatpo hap ewy e. Mi'i hap ewy ti ma'ato po'og po'og niatpo hekat rakaria te'eruwehyt'ok Tupana etama pe e. ²⁵ Mio tā e hawyi ipotmu'eria te'eruanētup kahato — Pyno niatpo kahato Tupana etama pe uruwehyt'ok uruekat pote i'atu'e. Niatpo kahato uruehakyera'at hap Mehĩ i'atu'e. ²⁶ Mi'i pote teha'at kahato topotmu'eria kape hawyi to'e — Yt uwe i tuwehakyera'at kuap e. Tupana yn ni miit'in ehakyera'at kuap hat e. Katupono mi'i yn

nyti po'og hat toĩne'en e. Tupana tunug kuap yne yne. Yt kat i hin i ti niatpo tutunug towanẽtup hawe e. ²⁷ Mi'i hawyi Peteru to'e — Urumu'e hat e sa'awy'i uru'atoiat yne ra'yn uruekat eupiat urutuwat hamo e. Pyno kat aru ha'up etum uruepe e. ²⁸ Mi'i pote Iesui tiwesat — Karãpe yi ipakup turan karãpe Uito Eheyke'et ara'apyk Morekuat e'amyap tote wuat'i miit'in miat uimõ-typtot hamo mi'i turan ti aru pywo eweikupte'en ui'yatype 12 morekuat e'amyap tote uiwywo e ai'ywania Isareu ywania tok puo wẽtup ywania wẽtup ywania morekuat no eweikupte'en aru uwe yt naku i uwe waku hap e hamo eweikupte'en aru e. ²⁹ Pywo ti rat uwe uwe uhehay upi uhupiat toto haype i'atoiat to'yat towywyt'in tokywyt'in toinyt'in tosaki'yt'in to'ywot'in toty'in tomẽpyt'in toko ko'i tomikoi uimiky'esat nug hamo mi'i hat ti aru po'og ipuẽti meimuẽwat tomi'atoiat ko'i kai sa'awy'iwuat kai. Po'og po'og ipuẽti meimuẽwat tomi'atoiat ko'i kai. Tomi'atoiat wẽtup kaipyi toipuẽti 100 na'yn mesuwe i'ewyte ti aru toipuẽti wuat'i e'at piat toĩne'en hamuat e. ³⁰ I'ewyte ti aru mesup te wuat'i uimohey haria — Uito po'og e haria uimohey haria po'og kurin nakaria wo te'eropyhu'at atipy pe ma'ato uhemiiit wuat'i miit'in eropat haria wo mesup we mi'i haria miit'in akag wo tukupte'en aru atipy pe e Iesui Peteru'in temiit'in me.

Uito Mateu uimiwan mesuwe

20

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Koitywy wẽtup hã'ãkap ahenoi teran ehepe aikutã Tupana

topyhu'at wuat'i miit'in Porekuat no mesuwe
 aikotã toïne'en atipy pe hap ewy e. Sa'awy'i so
 toto wētup ok hekat rakat hunete to'yat pyi teropat
 haria kaykay hamo motpap nug hamuat hamo
 toko piat Uwa ypia etiat i'atupotpap hamo e. ² —
 Eipotpap at pote ti atum wētup e'at sa'up ehepe
 e. Mi'i pote — Hẽ i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atu-
 po'oro tomikoi ypia kape. ³ Meiũran mikoi ka'iwat
 ihot'ok po'og hawyi toto aikope miit'in tikyi'at
 wuat'i hap kape. Mi'i turan itote toi'atupuēti yt
 kat nug i haria motpap ekatup haria. ⁴ Mi'iria pe
 to'e — Eweiwat ro uiko kape hawyi meiũran aru
 atum ha'up wakuat ehepe e. — Ta'i i'atu'e hawyi
 tuwat ra'yn iko kape. ⁵ Atposake rokirẽ i'ewyete
 toi'atupuēti po'og miit'in mu'ap upi hawyi i'ewyete
 toi'atupo'oro toko kape i'atupotpap hamo waku
 i'atu'e pote. ⁶ Mi'i hawyi porap wãtym i turan po'og
 toi'atupuēti toto hap upi yt ipotpap i rakaria. Mi'i
 hawyi mi'iria pe — Kat poteĩ yt eipotpap hin i e
 yt kat i apo eiminug motpap e. ⁷ — Yt uwe i rat
 urupo'oro motpap nug hamo i'atu'e tope. — Pyno
 moroho'opo'oro eipe uheUwa ypia kape e. Mi'i
 rẽ ti aru atum ha'up wakuat ehepe e. Mio tã e
 hawyi tuwat imikoi ypia kape. ⁸ Mi'i hawyi wãtym
 na'yn hawyi ipotpap takaria toi'atunug tuwewawi
 i'atupotpap sa'up nug hamo. Mi'i hawyi temiit
 akag pe to'e — Pyno koitywy waku etum i'atu-
 potpap sa'up e. Sa'awy'i etum wat'ymuat ipot-
 pap takaria pe mi'i rokirẽ etum sa'up ipotpap at
 rakaria pe e. ⁹ Mi'i hawyi toikaykay tuwewawi
 wat'ymuat ipotpap takaria. I'atupotpap aparap
 yn wen ma'ato tutum wētup e'at sa'up i'atuepe

e. ¹⁰ Meiŭran put'ok'i'atu'e sa'awy'itewuat i'atumi-po'oro yne hune pywiat rē wuat'i ipotpap takaria. Mi'iria te'eruanētup te'eruwepe — Ahepe ti aru po'og tutum katupono aito po'og aipotpap aipotpap at pote i'atu'e. Ma'ato tutum sa'up aikotā aikotā irania'in me tutum hap ok tā ne ne'i. Yt uwepe i po'og iwato tutum ma'ato wētup e'at sa'up kapiat tutum wuat'i pe. ¹¹ Mi'i pote ipotpap at rakaria i'atuehay sa'ag ne'i ra'yn mekewat Uwa ypia ka'iwat wakuat ete sa'up tutum ta'atuepiat hawyi e. ¹² — Meimuēwaria pe etum uruwat sa'up ok tā ne kurin kahato i'atupotpap pytkai i'atu'e. Uruto kue at at hakup kahato mesuwe urupotpap i'atu'e. ¹³ Mi'i pote go ka'iwat to'e mio tā e haria pe — Uiwyrria'in yt kat i ti atunug sa'ag ehepe e. Yt ati'aparap hin i ti ehepe. Katupono sa'awy'i mio tā are — Atum aru ehepe wētup e'at sa'up e. Mi'i hap ewy ti atum na'yn ehepe. ¹⁴ Eipo pe ra'yn ehe'at sa'up e waku ra'yn e. Koitywy ti waku ra'yn ewei'aipok ei'yat kape. Katupono ehe'at sa'up toīne'en eipo pe ui'e hap ewy atum e. ¹⁵ Ipotpap kurin nakaria pe atum ha'up i'ewyte ipotpap at rakaria pe atum ha'up to'o'ewy uimiky'esat ewy atum. Waku uhekat wywo atunug uimiky'esat ewy uhegyi'at hap ok tā e. Kat potei yt eiwese i uiminug uhegyi'at hap ete e ipotpap at rakaria pe e. ¹⁶ Mi'i hap ewy ti aru Tupana tum ni aru temiit'in me sa'up wat'ymuaria pe tutum yianmiaria pe i'ewyte te. Ma'ato yianmiaria pe tutum wat'ymo hap ewy e Iesui hā'ākap muo temiit'in me.

17 Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusalem kape mu'ap wato upi. Tuwat turan toi'atukaykay topotmu'eria mu'ap ēpe kape miit'in tok pyi i'atumu'e hamo. 18 I'atuweran turan hawyi to'e – Eiwane'tup to uhehay kape e. Koitywy areto ra'yn tawa Ierusalem kape mehĩ'in e. Put'okwato'e itote hawyi ti aru Eheyke'et ta'atupag pa'i kororia wāi'e hap enoi haria po pe ra'yn ui'auka hamo ra'yn e. 19 Mi'i hawyi ti aru uhum wētup ywaniaria wanĩkaptia po pe i'atumikyry'i uhetiati hamo ui'ahyk ahyk hamo e. Mi'i hawyi ui'auka ti aru itotiaria aria'yp posak ete e. Mi'i hawyi uiku'uro sese itote ti aru e. Mye'ym e'at uisyp hawe uipiit topyhu'at. Ma'ato mi'i hawyi ti aru areĩne'en ne i ra'yn gu'uro pyi ma'ato e.

MAKU 10.35-45 PIAT EWY

20 Mi'i turan put'ok'e wētup haryporia Sepe-teu ehary'i typy ok imēpyt'in nywo Iesui ewawi. Pyno mekewaria tomēpyt'in Iesui potmu'eria sese mi'iria. Pyno mana tuwepỹ'ātutuk hawyi to'e – Mimi e ahētup teran wyti epe uimiky'esat kahato e. 21 Karāpe Morekuat no erepyhu'at turan atiky'esat uimēpyt'in epo sese kai epo ran kai hap atiky'esat kahato e. 22 Mi'i pote – Mana e yt etikuap i kahato kat som emiētup uhepe e. Mi'i hawyi to'e imēpyt'in me Iuwāu Tiaku pe – Are pāi eiwe'y'u irane uhekui'a pyi sapo hy wo uhatek e. Eiwe'y'u kuap apo i'ewyte uhekui'a pyi sapo hy wo e. – Ta'i urute'y'u kuap Uruka'iwat i'atu'e. Uruuwe'y'u kuap ekui'a pyi i'atu'e. 23 Mi'i hawyi – Pywo ti uhemii't'in eiwe'y'u aru uhekui'a pyi sapo hy e. Uhatek hap ewywuat ewehã'ãg aru

e. Ma'ato morekuaria ewy uipo sese kai uiporan kai hamuat yt atum kuap i ehepe. Katupono Tupana yn ikuap uwe ui'yatypiat apyk hanuaria e. Tutum aru tomi'airoria pe tomiky'esat ewy e Iesui Iuwãu Tiaku pe. ²⁴ Mio tã ta'atuētup pote irania'in hemiit'in i'atupy'ahak typy ok ta'atuwyrria'in ete hawyi tu'uka ta'atuehay wo. ²⁵ Mi'i turan Iesui ti'atukaykay i ra'yn tuwewawi — Uiwyrria'in e mesuwarote morekuaria te'eruwemiit'in po'oro po'oro kahato haty wo e. Toi'atusaty'i saty'i kahato i'atu'e e. — Uruto ti po'og iwato'in nakaria wuat'i kai i'atu'e kahato e. ²⁶ Ma'ato yt atiky'esat i kahato eipe mesuwarotiat morekuaria ewywuaria eweikupte'en eiwo'ope e. Mi'i pote uwe uwe topyhu'at teran uhemiiit'in akag wo mi'i hat waku tuwenug semiit yne miit'in eropat hano topyhu'at e. ²⁷ Uimohey haria wuat'i powyro kahato haria yn ni waku uhemiiit'in akag wo tukupte'en Tupana wanētup hawe e. ²⁸ Uito Eheyke'et wuat'i miit'in eropat hat kahato areĩne'en wuat'i miit'in powyro hat areĩne'en e. Uito Eiporekuat koro areĩne'en wen ma'ato yt irania'in morekuaria ewywuat i wyti Uito e. Wuat'i eropat hamo ariot i'ewyte atum irane uheĩne'en hap sa'up miit'in kyi'at Tupana wanuat hamo e Iesui topotmu'eria pe.

²⁹ Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa Ieriko pyi. Mi'i turan miit'in sem kahato tuwat itote pyi Iesui upi. ³⁰ Tuwat aparap i mekewat tawa pyi turan typy ok yt ihapytig i rakaria mu'ap ēpe upi apyk pe tukupte'en. Mi'iria tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi te'eruwēpowat Iesui kape — Eraha'at ro uruwewawi Mehĩ uruky'e hap wywo i'atu'e. Uruehaky'e'i mēti uruto Mehĩ i'atu'e. Urupowyro En

Uhyt i'atu'e. Ta'i morekuat Tawi saipepiat ti En i'atu'e. ³¹ Mio tã i'atu'e pote meimẽpuaria – Wã ehehay pirik poity'i i'atu'e. Eiwẽpohep to i'atu'e ma'ato yt i'atuwẽpohep hin i. Po'og ne'i te'eruwẽpowat – Uruehakyera'at En Uruka'iwat Tawi Sa'yru En i'atu'e. ³² Mi'i hawyi Iesui topyhu'at itote hawyi tuwẽpowat – Eweĩ'ẽ ro meikowo uhowawi uhyt'i'in e. Mio tã e pote tokoka'at ra'yn howawi hawyi to'e – Kat aru atunug eimiky'esat ehepe e. ³³ Mi'i hawyi ta'atuwesat – Uru'akasa pakup'i hap nug hap ti uruiky'esat etunug Mehĩ i'atu'e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuky'e kahato hawyi tuweponug na'yn i'atueha ete hawyi meremo i'atuehapytig te'era'akasa pakup'i i ra'yn. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui upi mu'ap upi heremo yne i'atueha ete pote waku kahato i'atu'e.

Mi'i tã Iesui tunug sa'awy'i. Mi'i hawyi uito Mateu atiwana mesuwe.

21

MAKU 11.1-11 IRUKA 19.29-40 IUWÃU 12.12-19 PIAT EWY

¹ Mi'i hap totepyi Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusalẽi kape towyria'in nywo. Put'okta'atu'e ra'yn tawa Pewake tote hawyi tuwat mekewat yity'ok kape Uriweira yp mikoi ypia e hap kape. Itote pyi Iesui tipo'oro tpyy ok temiit tawa hit kape. ² – Uhyt'i'in e eweiwat ro mekewat tawa hit kape ai'akasa hap kape e. Put'ok'ewei'e itote turan ti aru eweipuẽti i'atuhũ Iumenta to'asaity nug me tomẽpyt wywo e. Mi'iria o ewei'asaitypok hawyi eweteropo'ok ra'yn uhowawi e. ³ Ma'ato – Kan hamo ewetioto uruhũ i'atu'e pote o – Ta'i

Aika'iwat wyti ipuru porap'i eihũ ko'i ewei'e o mi'i pote meremo — Hêto pyno eweitioto ro i'atu'e aru ehepe e. Mi'i hap ewy yne ti aru eweipuëti itote e Iesui typy ok takaria tomipo'ororia pe. ⁴ Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat mio tã e tomiwan me Iesui etiat ⁵ — Tut wyti aru Aipotypot sese aihũ Iumenta tote ahowawi ewei'e ro tawa Ierusarëi miaria pe e. Yt morekuat ewy hin i tut ma'ato aihũ Iumenta mēpyt hit tote e ti aikotã sa'awy'itewuat miwan me Isaia 62.11 pe Iesui etiat tohenoi. ⁶ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ipotmu'eria typy ok hawyi aikotã tohenoi hap ewy ta'atunug. ⁷ Mi'i hawyi ta'atuerut ra'yn i'atuhũ Iumenta imēpyt wywo Iesui kape. Mi'i hawyi ta'atuesokpe ko'i ta'atuporokpun Iumenta ok tote hawyi Iesui ta'am na'yn apyk pe i'ok tote. ⁸ Mi'i hawyi irania'in miit'in typy'i rakaria tipysapnug ta'atuesokpe ko'i wo mu'ap tote. Irania'in iporokpun mu'ap upi aria'yp iãgã ko'i imōtypot hamo. ⁹ Mi'i hawyi typy'i rakaria wat'ymo i'ewynte yianmiaria i'atu-wepit kahato — Ereke ro ereke ro morekuat Tawi saipepiat i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Waku kahato En atipy kaipywiat i'atu'e. Ta'i Tupana mimōtypot kahato En i'atu'e. Katupono Tupana mōtypot hat En pote i'atu'e. Waku sese waku sese Tupana i'atu'e. ¹⁰ Mi'i hawyi put'ok'e Iesui tawa wato Ierusarëi me hawyi itotiarua irania'in ikohyeput kohyeput'i kowo'i kowo'i — Uwe som Mi'i Miit i'atu'e to'ope. ¹¹ — Ta'i Mi'i Miit ti mekewat Tupana ehay moherep hat yi Karireia tawa Nasare kaipywiat i'atu'e.

MAKU 11.15-19 IRUKA 19.45-48 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn Tupana mōtypot yat koro pe hawyi toi'atusopo kahato kat ko'i kat ko'i weneru itotiarua hawyi toi'atupugha kahato mesa ko'i. Toi'atu'āpe'okpun yne tineiru pat'ok pat'ok hap mesa ko'i. I'ewyte pykasu weneru haria amyap ko'i toi'atuāpe'okpun i'atuepykasu ko'i wywo ra'yn. ¹³ Mi'i waku hawyi Iesui to'e haty wo i'atuepe — Mio tā to'e Tupana sa'awy'i miwan me — U'i'at wyti meiū e. Mi'i ti atiky'esat wuat'i ywania ehay uhowawiat at hamuat e ti Tupana miwan me e. Ma'ato mesup ti Tupana mōtypot yat koro topyhu'at sero'oke haria yat koro wo ne'i rat e. Yt naku i nug haria kahato eipe e. ¹⁴ Toi'atusopo Tupana mōtypot yat pyi hawyi yt ihapytig i rakaria yt ipoĩ'ām kuap i rakaria tō'ē tō'ē howawi hawyi toi'atumoehāite ra'yn ihaky'e'i rakaria itote. ¹⁵ Mi'i pote pa'i kororia Wāi'e hap enoi haria te'eraha'at kahato iminug wakuap kape. I'ewyte ta'atukuap hirakaria piat — Waku kahato En morekuat Tawi saipepiat kahato En i'atu'e hap. Mi'i pote i'atusaiwot kahato ra'yn pa'i koro ko'i ¹⁶ — Yt etikuap i apo hirakaria kat i'atu'e kat i'atu'e ewawiat hap i'atu'e Iesui pe. Yt naku i hirakaria emōtypot morekuat ewy i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ta'i atikuap kahato hirakaria ehay uhepiat ko'i e. Yt eweimu'e i te apo Tupana miwan me sa'awy'iwuat ete aikotā to'e — Hirakaria hit ko'i yn uimōtypot kuap haria sese e Tupana mōtypot hap ete e. Ta'i mi sym haria hirakaria yn uimōtypot kuap po'og irania'in torania kai e Tupana sa'awy'i. Mi'i pote yt kat hamo i wāi'are i'atuepe. ¹⁷ Mio tā to'e hawyi toto ra'yn tawa Ierusalēi myi tawa hit Petania kape. Mi'i

hawyi toket itote.

MAKU 11.12-14 20-24 PIAT EWY

¹⁸ Itote pyi mūki'ite hunete ta'aipok i ra'yn tawa wato Ierusalēi kape i ra'yn. Mi'i turan mu'ap upi Iesui hesy'at kahato ra'yn. ¹⁹ Mi'i turan ta'akasa Wiku yp mu'ap ēpe upi hawyi toto haat ky'ewi ma'ato i'yhop yn toipuēti hesy'at kahato turan. Mi'i pote to'e Wiku yp we — Yt naku i rat en e. Pyno koitywy ti aru yt sake i ra'yn esaat e. Mio tā e hap hawyi meremo i'yp gag na'yn. ²⁰ Mi'i hap kape ipotmu'eria te'eraha'at hawyi iku'uro ra'yn pote. Mi'i hawyi te'ero'e — Urumu'e hat i'atu'e aikotā emisaty'i saty'i iku'uro ra'yn i'atu'e. ²¹ — Uiwyrria'in e eweimohey ro Tupana haty wo yt kat i eweimohey sa'ag ne'i wywo mi'i tā uiminug ewywuat ewetunug kuap hamo e. Ma'ato po'og iwato uiminug kai ewetunug kuap e. Ta'i uwe uwe meiūwat yity'ok pe to'e — Ereto ro meiūpepyi y'y wato kape hawyi min'ere ro y'y pe ewei'e Tupana mohey hap yn nywo mi'i pote ti aru toto ra'yn meremo ei'e hap ewy imohey hap ewy e. ²² Mi'i tupono kat ere ehētup Tupana kape imohey sese hap wywo mi'i e'e hap ewy kahato ti aru topyhu'at e Iesui.

MAKU 11.27-33 IRUKA 20.1-8 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi put'ok'e i ra'yn Iesui Tupana mōtypot hap yat koro pe hawyi toi'atumu'e i ra'yn. Mi'i turan tō'ē tō'ē pa'i akag ko'i Iuteu ywania akag ko'i apo'i'atu'e hamo — Uwe epo'oro ga'atpuat weneru weneru i haria sopo hamuat i'atu'e. ²⁴ — Pyno apo'are ehepe ewehenoi mono mi'i pote Uito i'ewyte ahenoi uwe uipo'oro hap e. ²⁵ Uweĩ pyno

Iuwãu po'oro hat wo'oset'ok hamuat hat sio Tupana ipo'oro sio miit'in ipo'oro haria e. Mi'i pote te'eruwanētup to'o'ewawi — Ta'i Tupana mipo'oro Iuwãu ai'e pote aru kat poteĩ pyno yt eweimohey i e aru ahepe i'atu'e. ²⁶ Ma'ato miit'in mipo'oro ti Iuwãu ai'e pote ti aru miit'in i'atupy'ahak kahato ahete katupono irania'in Iuwãu ti Tupana mipo'oro e haria tukupte'en i'atu'e. ²⁷ Mi'i hawyi — Ū pãi Uhyt yt uruikuap i sese wyti uwe mipo'oro Iuwãu i'atu'e. — Pyno yt uiwesat i pote Uito i'ewyte yt woroho'owesat kuap i ehepe uwe ehay pyi meikotã atunug hap e. ²⁸ Mi'i hawyi waku eweiwanētup o uimienoi kape e. Sa'awy'i so wētup ok miit'typy ok ha'yru rakat toĩne'en. Mi'i hawyi wētup e'at pe so to'e tosa'yru yianme — Uha'yru e atiky'esat wyti koitywy epotpap uimikoi ypia pe e. ²⁹ Ma'ato so — Yt uipopap i rat papai e. Ma'ato meiūran tuwanētup hawyi paa'e to'ywot ehay pun hap ete. Mi'i pote yt uipotpap i rat to'e pytkai toto ra'yn to'ywot mikoi ypia kape. ³⁰ Mi'i hawyi so iywyt pe — Uha'yru e atiky'esat wyti koitywy epotpap uimikoi ypia pe e. Mi'i hawyi — Ta'i papai areto meremo e ma'ato yt toto hin i mio tã to'e pytkai e. ³¹ Mi'i pote apo'are ehepe uwe uwe som pyno to'ywot miky'esat nug hat sio wat'yp sio yian e Iesui Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i pe. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i yian yn inug to'ywot miky'esat i'atu'e. — Pywo ti rat mi'i tã ti rat e Iesui. Eipe ti mekewat sa'yru wat'yp ewy kahato eipe — Urutuwat emiky'esat nug hamo Papai ewei'e Tupana pe ma'ato yt. Mi'i hawyi irania'in haryporia yt iwe'eg i sese rakaria i'ewyte ahewanĩkaptia emiit'in aipohari haria — Yt uru-

tuwat i Papai emiky'esat nug hamo i'atu'e Tupana pe. Ma'ato te'eruanētup hawyi paa'i'atu'e hawyi meiūran Tupana ehay pun hap ete. Mi'i rē koitywy tuwehyt'ok kahato Tupana etama pe eheiam me e Iesui pa'i akag ko'i pe miit'in to'ywania akag ko'i pe. ³² Ahet'ok Iuwāu put'okto'e hawyi aimu'e kahato Tupana kapiat mu'ap upi e. Mi'i hawyi ti yt nakuaria i — Pywo i'atu'e ra'yn hawyi tuwat kahato Tupana kape e. Ma'ato eiperia ti yt ewei-wat hin i Tupana kape Iuwāu miat enoi hap upi e. Ma'ato irania'in meimuēwat haryporia'in yt iwe'eg i rakaria paa'i'atu'e i'ewyte mekewat ahewanī-kaptia sa'up porera'at haria paa'i'atu'e. Mi'i haria ko'i ewei'akasa yne ra'yn pytkai yt paa'ewei'e hin i eipy'a pe. Katupono mekewat sa'yru wat'yp ewywuat eweikupte'en eipe yt eweihay pywo hin i eipe Ei'ywot ehay e Iesui pa'i koro akag ko'i pe.

MAKU 12.1-12 IRUKA 20.9-19 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi — Pyno wētup sehay ahenoī ehepe hā'ākāp wuat e pa'i kororia pe to'ywania akag ko'i pe. Sa'awy'i so toīne'en wētup ok miit yi wato ka'iwat e. Mi'i hawyi so ihay ra'yn Uwa ypia nug hap ete e. Mi'i hawyi so toikoi hawyi toipyhyp yne ra'yn hero'ok haria pupi hawyi tutunug nu ka'a Uwa tok hamo Uwa hy sapo nug hamo e. Mi'i hawyi so i'ypia py'asetpe so surara yat ywaiti rakat tutunug surara teha'at mikoi ero'ok haria wāi'e hamo. Mi'i so iwato kahato i'ypia e. Hāpyk yne hawyi so toipuru to'ywania pe Uwa ypia i'apykok kuap haria pe hawyi so toto ra'yn i'ypia wato ka'iwat wētup setama kape ra'yn toto ma'ato teuwa ypia waku hap e'at pe toiky'esat toha'up nug e. ³⁴ Mi'i pote

heuwa ypia saat hap e'at put'ok'e ra'yn hawyi
 toi'atupo'oro temiit'in tomikoi ypia apykok haria
 kape tomikoi sa'up pat'ok sat hamo e. ³⁵ Ma'ato
 so i'apykok haria yt ho'oium neran hin i ra'yn.
 Ipuruk haria yt ho'oium i ra'yn ta'atumipo'ok
 ko'i e. Mi'i hawyi so ta'atupytyk ne'i imipo'o-
 roria hawyi wētup ok ti ta'atu'ahyk ahyk ne'i
 wētup ok ta'atu'auka wētup ok kape ti nu wo
 mak mak'i'atu'e. ³⁶ Mi'i hawyi po'og toi'atupo'oro
 temiit sa'up sat hamo ma'ato so i'ewyte ta'atunug
 i'atuete e. ³⁷ — Pyno koitywy atipo'oro uha'yrū
 sese e. Uha'yrū sese tupono ti aru ta'atumōtypot
 rat pāi e so tuwanētup hawe e. ³⁸ Mi'i hawyi so
 put'ok'e ra'yn wat'ymuat hawyi yi wato imipuru
 apykok haria te'eraha'at howawi hawyi te'ero'e
 to'ope — Meiē ra'yn ti tut ra'yn yi ka'iwat saipepiat
 i'atu'e. Pyno waku wati'auka meiēwat ha'yrū mi'i
 hawyi meiūran iku'uro ra'yn i'ywot hawyi aipo pe
 ra'yn imikoi ypia i'atu'e to'ope. ³⁹ Mio tā i'atu'e
 turan put'ok'e ha'yrū hawyi ta'atupytyk hawyi
 ta'atupugha i'ywot e'yi ekuekai hawyi ta'atu'auka
 ra'yn ha'yrū imipo'oro e Iesui tuwepiat pa'i koro
 akag ko'i pe. ⁴⁰ Pyno apo'are ehepe aikotā aru
 ika'iwat tunug meimuēwat tosa'yrū auka haria ete
 ta'aipok i ra'yn tomikoi ypia kape hawyi e. ⁴¹ Mi'i
 pote pa'i kororia tiwesat — Ta'i tut hawyi ti aru
 toi'atu'uka kahato ti aru meimuēwat yt naku i nug
 haria i'atu'e. Ta'i mi'i hawyi ti rat wētup ywania
 pe haat hap e'at piat ha'up ium kuap haria pe
 aru tutum i te'yi tomikoi ypia i'atu'e. ⁴² — Ta'i
 pywo kahato ti uiwesat. Ehepiat e hap ewy ti aru
 topyhu'at ehete are aikotā sa'awy'i Tupana to'e
 hap ewy — Nu po'og waku rakat ui'yat nug hamuat

ta'atupugha ra'yn — Yt naku i ta'atu'e haype. Mi'i pote Mi'i Nu i'atumipugha wo ti aru aha'awynug ui'yat po'og ikahu sese rakat e Tupana. Yt karāmuo i apo eiwemu'e mi'i e hap miwan me Isaia 28.16 pe e. ⁴³ Mi'i e hap ewy kahato ti aru topyhu'at mesuwe katupono Tupana tihep ta'yn eipo pyi tetama atipy piat ewywuat. Mi'i hawyi ti aru tutum wētup ywania pe ra'yn tomikoi ypia sa'up ium kuap haria pe i ra'yn tutum e. ⁴⁴ Uwe uwe ta'at ti mekewat Nu miit'in mipun ete mi'iria ti aru wepik pik sese haria wo te'eropyhu'at. Ma'ato uwe uwe mekewat Nu tote ta'at hap aru mesuwat Nu mi'i haria ti aru iku'i ku'i wo te'eropyhu'at e. ⁴⁵ Mio tā e pote pa'i kororia — Yt naku i ihay i'atu'e. Katupono ahete aimohit hamo mio hā'ākap tohenoi i'atu'e. ⁴⁶ Mi'i pote ta'atupyhyp teran Iesui wen ma'ato typy'i kahato miit'in Iesui apypueri wo tukupte'en pote te'eroken'ē ne'i ipyhyp hamo — Iesui ti Tupana ehay moherrep hat sese toīne'en i'atu'e i'apypueri haria pote te'eroken'ē mi'iria mōpy'ahak hap pupi.

Uito Mateu atunug uimiwan mesuwe are.

22

IRUKA 14.15-24 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wētup hā'ākap wuo Iesui ti'atumu'e itotiarua — Pyno ti ran ahenoī teran ehepe aikotā Tupana aikaykay temiit no hap e. ² Pyno wētup e'at pe so wētup ok morekuat koro to'e te'eropat haria pe — Atunug neran ienuk hap iwato kahato uha'yru mōtypot hamo katupono uha'yru ihary'i hap e'at put'ok'e ra'yn e. ³ Pyno woroho'o-po'oro uhetama kape itotiarua tu'isa'in nāpin hamo

i'ewyte ti hekat rakaria atukaykay hamo uha'yru sese ehary'i hap e'at pe mōtypot hamo e. Mi'i hamo atunug neran ienuk iwato hap haype e temiit me. Tohenoi hawyi tuwat ra'yn hemiit'in i'atunāpin hamo. Ma'ato so imikaykay ko'i yt tuwat teran i. ⁴ Mi'i pote so irania'in te'eropat haria toi'atupo'oro i'atunāpin hamo. Waku yne ra'yn wyti aimi'u ewei'e ro i'atuepe. Ikahu kahato ti ienuk hap tutunug ewei'e o e. Uihūria wewato ahup ko'i ikap takaria iwyp ta'yn imēpyt hin ni ikā'ā ko'i wo ra'yn ewei'e o e. Mi'i pote meremo soke eweiwat ewei'e o i'atuepe katupono waku ra'yn ahenuk hamo ewei'e o e. Uha'yru ehary'i hap nug turanuat imōtypot hap ti put'ok'e ra'yn ewei'e ro i'atuepe e. ⁵ Mio tā e hawyi tuwat ma'ato i'ewyte yt urutuwat kuap i i'atu'e ne'i. Irania'in to'okyry'i ne'i imipo'ororia ete. Irania'in ta'atupotpap nug hamo tuwat. Wētup ok toto toko kape wētup ok kyi'at to'e hamo ne'i toto. ⁶ Ma'ato irania'in tawa piaria to'okyry'i imipo'ororia ete. Wētup ok wētup ok ta'atu'auka ra'yn imipo'oro. ⁷ Mi'i hap morekuat koro tikuap hawyi ipy'ahak ta'yn. Mi'i hawyi toi'atupo'oro tesurara'in ahyt topotpo'ororia etiat mikyry'i haria atu'uka hamo. Mi'i hawyi surara'in tiwuk ta'yn i'atueta e. ⁸ Mi'i hawyi to'e ti tomi'atupo'ororia pe – Ta'i waku ra'yn ti aimi'u e ma'ato sa'awy'iwuaria uimi'atukaykay ko'i yt nakuaria i e. I'atuwaku hap ti yt put'ok'e i uha'yru wywuat te'erenuk hamo e. ⁹ Mi'i tupono eweiwat yne tawa hit ko'i upi e. Mi'iria o ewei'atukaykay yne meikowo uha'yru wary hap e'at kape e. ¹⁰ Mi'i hawyi tuwat yne mu'ap upiat tawa hit ko'i kape wuat'i miit'in i'atu-

kaykay hamo. Ta'atukaykay wakuaria i'ewyte yt nakuaria i ko'i. Howapy kahato morekuat ienuk hap eiam getap koro miit'in wo yt to'o'ewy ewywuaria i wo. Put'ok'i'atu'e turan morekuat ekamisa ewywuat tomosat pe yne imiium yne õ'ẽ haria pianuat ko'i. Mi'i hawyi to'o'ewy'ewy ikahuria tukupte'en i'atupainug hap to'o'ewy'ewy ikahuria i'atuekamisa ko'i e. ¹¹ Meiũran morekuat koro tut i'atuwywo hawyi toipuẽti wẽtup ok i'atupy'asetpe – Uito yt atiky'esat i morekuat esokpe ewywuat e hano katupono uiat waku po'og e hat. ¹² Mi'i pote morekuat to'e mi'i e hat pe – Mehĩ kat poteĩ yt etiky'esat i uimiium sokpe pakup ikahu rakat e. Mi'i pote yt toiwesat kuap i tuwemõti haype yt kat e kuap i ra'yn. ¹³ Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay tesurara'in – Eweipopo'i ro meiẽwat miit uhesokpe pun hat ipo ete ipy ete e. Mi'i hawyi ewetioto ro meiũpepyi hawyi eweipun no i'ypyryp wato hawe e aikope kyry'et kyry'et'i'atu'e hap kape ta'atuwak popuat hap kape e. ¹⁴ Mi'i hap ewy ti Tupana eikaykay temiit no. Toi'atukaykay miit'in wuat'i ywania kawiat Tosa'yru mõtypot hap kapiat hap ewy ma'ato sa'awy'iwuaria imikaykay ko'i ui'ywania yt tuwat teran i mote irania'in ywania ko'i tokoka'at e Iesui to'ywania pe Iuteuria pe.

MAKU 12.13-17 IRUKA 20.20-26 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi wo'omu'e haria yt i'atuwese i Iesui ete – Tupana ti'atukaykay wyti aru irania'in ywania e Iesui pote. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui yatypepyi hawyi te'eruwa'atunug i'atu'akag koro ko'i Iesui ma'at hap etiat to'oehay hamo. Mi'i hawyi ta'atuehay ehay kat ehay wo kat ehay wo

waku Iesui ehay aparap ta'atu'auka teran haype. ¹⁶ Mi'i hawyi ta'atupo'oro ta'atuemiit'in morekuat Eroti emiit'in wywo Iesui ma'at teran haype. Mi'i hawyi te'ero'e — Urumu'e hat ta'i uruikuap ta'yn wyti ehay hãpyk hap i'atu'e. Ta'i eti'atumu'e hãpyk kahato ti miit'in Tupana miky'esat ewy i'atu'e. I'ewyte ti yt ereken'ẽ hin i miit'in mupi i'atu'e. I'ewyte uruikuap ti aikotã miit'in eti'atumõtypot to'o'ewy'ewy i'atu'e iwato'in nakaria i'ewyte kurin nakaria i'atu'e hap uruikuap ta'yn uruto i'atu'e. ¹⁷ Mi'i tupono etomoherep to ewanẽtup hap uruepe sio waku apo i'atuporekuat Sesa pe waha'upnug i'atu'e sio yt tomiky'esat ewy imiẽtup ahepiat i'atu'e. ¹⁸ Ma'ato mio tã i'atu'e i'atuehay hap Iesui tikuap tuwanẽtup hawe toma'at hamuat hap etiat toikuap. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Typy ihay rakaria sese ti eipe katupono uima'at reran ne'i are uhã'ãg neran haype hap atikuap ta'yn e. ¹⁹ Pyno eweimoherep to uhepe i'ape rakat i'atuetineiru e. Ta'atuium hawyi Iesui to'e ²⁰ — Uwe iã'ãkap meiũ i'ape tote toĩne'en e. ²¹ Mi'i pote — Ta'i morekuat wato Sesa iã'ãkap i'atu'e. — Pyno iwat hã'ãkap wywuat pywuat tupono tope ro ewetum are ma'ato Tupana wanuat waku ewetum no Tupana pe e. ²² Mio tã ihay ta'atukuap ta'yn hawyi i'atuperup kahato ra'yn te'eruanẽtup kahato iwe'eg hap ete. Mi'i hawyi tuwat ima'at reran haria.

MAKU 12.18-27 IRUKA 20.27-40 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi meimuẽwaria miit'in iku'uro hawyi yt te'eruwehymut hin i e haria te'ero'e Iesui pe ²⁴ — Urumu'e hat sa'awy'i Musei to'e

uruepe — Karāpe eiwy'ok eheyke'et iku'uro yt imēpyt i te turan mi'i pote waku hehiwu iywyt po pe i ra'yn topyhu'at iku'uro rakat mēpyt nug hamo e Musei sa'awy'i i'atu'e. Mio tā e tupono ti uruhenoī teran epe wētup sehay uhyt i'atu'e. ²⁵ Pyno sa'awy'i so ihainia so ha'yru'in sok 7 ok takaria. Mi'iria so i'atueyke'et ihary'i ra'yn ma'ato so yt tomēpyt i te turan iku'uro ra'yn i'atueyke'et. ²⁶ Mi'i hawyi so iywyt wywo i ra'yn imi'atoiat hehiwu i'atu'e. Mi'i so i'ewyete iku'uro ra'yn yt tomēpyt i te turan. Mi'i tā me so wētup i wētup i wywo toīne'en sake so topap yne. ²⁷ Mi'i hawyi yt uwe i imēpyt rokirē iku'uro ra'yn haryporia i'atu'e. ²⁸ Mi'i tupono karāpe tuwenō'ē gu'uro pyi hawyi apuru uwe wary wo meiē haryporia i'atu'e 7 ok he'aito rakat ieīne'en hat i'atu'e. ²⁹ Pyno eipe ewei'aparap kahato e Iesui i'atuepe. Yt eweikuap i Tupana ehay miwan miat pote e. Katupono yt eweikuap hin i Tupana hesaika hap yne nug kuap hamuat. ³⁰ Pywo pe ti watuwētem gu'uro pyi hawyi yt kat i ra'yn ahehary'i hamuat itote. Ma'ato ti watoīne'en aikotā atipy pe yt iwary i rakaria ewy i ra'yn watukupte'en irane e. Mi'iria ti yt karāmuo i i'atuhary'i e. Katupono Tupana emiit'in atipy piat ewywuat tukupte'en yt ihainia kaipywiat i yt haryporia kaipywiat i ra'yn e. Mi'iria ti tuweupiarā ra'yn e. Mi'i Iesui to'e miit'in iku'uro hawyi yt te'eruwehymut hin i ra'yn e haria pe ³¹ — Pyno ahenoī ehepe aikotā miit'in gu'uro pywiat wētem hap e. Yt karāmuo i apo eiwemu'e Tupana ehay miwan ete aikotā sa'awy'i Tupana to'e ³² — Uito ti Aparāu eTupana

Isaki eTupana. Uito ti Iako eTupana e. Mi'i tupono pywo pe are'e ehepe Aparãu Isaki Iako tukupte'en ne e. Katupono Tupana ti yt map haria eTupana i. Ta'i ihãite rakaria eTupana yn e. Mi'i tupono mi'iria topap wen ma'ato i'atuieïne'en pakup i hamuat toïne'en na'yn e Iesui Tupana ehay miwan miat wan pakup i haria pe yt kat i ra'yn ti aiku'uro hawyi aheïne'en hap e haria pe. ³³ Mio tã e pote meimuẽwat miit'in tpy'i rakaria te'eruwãtup hawyi i'atuperup ta'yn. – Pyno yt uwe i wyti aimu'e meiwãwat ewywuãt aimu'e po'og i'atu'e.

MAKU 12.28-34 PIAT EWY

³⁴ Mi'i hawyi pa'i akag koro ko'i tikuap ta'yn aikotã wani wani haria ehay akit Iesui piãt hamuat ta'atukuãp hawyi te'eruwa'atunug – Aikotã som watunug meimẽwat miit ete ihay moma hamo i'atu'e te'eruwa'atunug mi'i hamo. ³⁵ I'ewynte i'atupy'asetpe toïne'en wẽtup ok wo'onãpin kuãp hat apo apoto'e Iesui piãt hamo. Iesui wehay aparãp hap ky'ewi. ³⁶ Wẽtup ok – Wo'omu'e hat e kat e hap kat e hap som po'og iwato Tupana ainãpin hap wuat'i kai apo'e Iesui pe. ³⁷ – Pyno ahenoĩ po'og hesaika rakat piãt ainãpin hap e. Tomiwan kaipywiat hap ahenoĩ po'og hesaika rakat – Waku watiky'e kahato Aika'iwãt Tupana yne aipy'a pe yne aiwanẽtup hawe yne aiwe'eg hawe e miwan me. ³⁸ Mi'i ti po'og iwato Tupana wo'onãpin hap torania kai e. ³⁹ Ma'ato wẽtup wo'onãpin hap porãp i'ewywuãt are mio tã e – Eweiky'e ro irania'in. Waku wati'atuky'e kahato irania'in aikotã aiweky'e hap ewy e miwan me. ⁴⁰ Meimuẽwat tpy rakat kaipyi ti watikuãp

yne ra'yn wo'onāpin hap. Mi'i hap watunug mi'i pote ti yne sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria wo'onāpin hap ewy ra'yn watunug e Iesui wo'onāpin hat kuap hat pe mekewat wo'omu'e hat py'asetpiat.

MAKU 12.35-37 IRUKA 20.41-44 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i pote Iesui apo'e irania'in wa'atunug haria pe wo'omu'e haria pe ⁴² – Atikuap teran ti aikotā eweiwanētup mekewat Tupana Mipo'oro Aiporekuat hap etiat e. Mi'i tupono uiwesat ro eipe uwe Sa'yru Mi'i e. Mi'i hawyi te'ero'e – Ta'i morekuat Tawi sa'yru i'atu'e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ma'ato ti sa'awy'i morekuat Tawi ti to'e – Uhetupana to'e Uika'iwat pe. ⁴⁴ – Era'apyk o meiūpe uipo sese kai e ti. Ta'i meiūran ti aru epy ywyt'okpype yne atunug ewanīkaptia e ti Tupana e morekuat Tawi Tupana Pā'āu kaipyi wepy 110.1 pe e. ⁴⁵ Morekuat Tawi sa'yru Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ewei'e apo'are ma'ato yt mio tā e ti morekuat Tawi. – Uiporekuat Tupana Mipo'oro e ti pāi. ⁴⁶ Mio tā e pote yt ta'atuwesat kuap i ra'yn. Mio tā e ra'yn hawyi yt uwe kuap i ra'yn ta'atuso'opo'oro kuap i ima'at hamo. I'atuwēpohep yne ra'yn Iesui iā'āg i iā'āg i hap ete. Katupono yt kat i i'atu'e kuap i ra'yn ima'at reran haria are uito Mateu uimiwan me.

23

MAKU 12.38-39 IRUKA 11.43-46 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e miit'in sem ko'i pe tomi'atumu'eria pe ² – Uiwyrria'in meimuēwat Tupana ehay miwan miat kuap haria wo'omu'e haria te te'eropyhu'at Musei saipepiaria wo aimu'e Musei

ehay wuat haria. Mi'iria ti aināpin kahato Musei wo'onāpin hap ko'i ete. ³ Mi'i tupono waku watunug o kat e kat e i'atu'e aināpin hap Musei kaipywiat hap ewy e. Ma'ato o yt i'atueko ewy ne'i tei'o eweikupte'en e. Katupono i'atuwē pywiat mienoi ti hāpyk takat ma'ato i'atueko ti i'atupiit etiat ti yt hāpyk hin i e. ⁴ Katupono yrysakag ipoty rakat ai'okpe tote hap ewy ta'atunug ma'ato ti aito yt wahupit kuap i ipoty poity'i ai'akit hap ewy ne'i e. Ta'atupag wahupit hamo ma'ato mi'iria yt aipowyro hin i hupit hamo. Yt ta'atuiā'āg ne wy hupit hap yt wētup puĩ'ã wo te wy aipowyro. Yt kat i hin i wyti ahehakyera'at hap i'atuepe e Iesui itotiaria pe. ⁵ Ta'i mi'iria ti ikat miit'in upi wuat'i piat — En wyti waku kahato uhyt e hap ta'atuky'esat kahato. Miit'in ehamo yn wakuap nug hap ta'atumoherrep ta'atumōtypot hamuat hap. Ta'atuesokpe i'ywop takat kaipyi — Uito po'og i'atu'e urumohy mono i'atu'e haype. Mi'iria ti ikytyt Tupana ehay ta'atuewatu'e ete i'ewyete ta'atupo poran kai ete iwato'in nakat — Ewei'akasa ro uhowawi uito Tupana ehay kuap hat uito e hamo. I'ewyete ti ta'atuesai'a wato ēpe ete ta'atuwan yne Tupana wo'onāpin hap — Uito po'og eikai Tupana kuap haria ta'atu'e hap. ⁶ Mi'iria ti iky'esat ienuk turan te'era'apyk po'og ta'atu'e hawe irania'in kai morekuat e'amyap ewywuat upi hap. I'ewyete Tupana mōtypot hawe aikotā morekuat eiam ewy ta'atuky'esat po'og irania'in kai enoi hamo hap yn ta'atuky'esat. ⁷ Mi'i hawyi ta'atuewryr turan — Ihot'ok urumu'e hat koro i'atu'e irania'in hap ta'atuky'esat miit'in kaipyi. — Hē aimu'e sese hat tut ra'yn e hap ta'atuky'esat. ⁸ Mi'i pote yt ewe-

tunug nei'o mi'i tã hap i'atu'ewy e Iesui temiit'in me. Katupono — Meiẽ aimu'e hat sese yt ewei'e tei'o eiwo'ope ne'i uuiwyrria'in. Katupono wētup ok yn ni toĩne'en eimu'e hat sese. Mi'i ti Uito ra'yn are. Waku eweipyhu'at eipe eiwo'owyrria'in wo yn na'yn katupono wētup ywania yn aito. ⁹ Katupono wētup yn Ai'ywot waku ewei'e eiwo'ope. Mi'i ti ahutupana sese ewei'e o. Mi'i pote yt naku i ewei'e eimu'e hat pe — En uru'ywot sese yt ewei'e tei'o. ¹⁰ Pyno yt naku i wētup ok pe — En Tupana ewei'e uimohey haria eipe pote. Katupono Uito yn Eipo-rekuat sese areĩne'en. ¹¹ Pyno uwe uwe toĩne'en eipy'asetpe wo'opowyro hat po'og po'og eipowyro irania'in kai mi'i hat wy ti — Aiporekuat sese ewywuat ewei'e o e. Katupono po'og aheropat mi'i ewei'e e. ¹² Ma'ato — Uito po'og eikai e hat ti aru Tupana mimohit hat topyhu'at. Irania'in ma'at wētup ok tuwemohit hat ti aru iwato rakat topyhu'at Tupana mimowato wo. ¹³ Mi'i hawyi Iesui to'e wo'omu'e haria pe — Ta'i heso rakaria ti eipe tpy hẽku rakaria ti eipe are e Tupana ehay kuap ran haria pe. Yt eweiky'esat i ti miit'in tuwat aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hap kape e. Ta'i ewei'atupyhyp kahato ti miit'in ipap Tupana etawa kapiat rakaria e. I'ewyte ti eipe yt eweiwat teran hin i. Mi'i pote ti irania'in yt tuwat i ei'ewy e. Yt naku i kahato. Yt nakuaria i eipe are. ¹⁴ — Ta'i Tupana ehay moherep haria akag ko'i uruto ewei'e eimimu'eria ko'i pe. Ta'i uruto yn Tupana e hap yne nug haria ewei'e wen ma'ato pywo ti rat are ehepe Tupana mi'apiheg sese ko'i eipe haria po'og po'og torania kai e. Katupono tpy hẽku rakaria akag ko'i eipe e. Karãpeĩ ehehay

Tupana kape miit'in ehamo ehay se kahato wen ma'ato yt pywo pe i. Ta'i yt Tupana kape hin i ehehay ma'ato eheso hap ewy ehehay e. Miit'in ehamo eipe po'og po'og Tupana emiit no torania kai ma'ato Tupana ehamo po'og yt nakuaria i torania kawiat eweikupte'en e. Katupono eimimu'eria nāpin hap waku wen ma'ato yt ewetunug hin i ei'e hap eimināpin ewywuat e. Mi'i pote po'og po'og aria mi'u wo eweikupte'en aru torania kawiat e. Are pāi Tupana mōtypot e'at turan Tupana ehay ewei'atumu'e miit'in me ma'ato wātym i turan hiwu ko'i ma'at'i ma'at'i haria wo eweikupte'en sa'ag e. Ta'i hiwu yat ero'ok haria akag ko'i eipe e. ¹⁵ Ta'i Tupana mi'apihag wuat'i e'at piaria ti eipe katupono tpy hēku rakaria wo'omu'e haria mienoi kuap haria heso rakaria eipe pote e. Yt eweiwat hin i eimienoi upi e. Ta'i eikohyewyry kahato ti miit'in mu'e hamo. Ysakpo yi upi yne mu'ap upi eweikat kahato wētup miit wētup miit ehay upiat myhu'at hat wyti e. Eweipuēti hawyi ei'ewy ra'yn ewetunug. Mi'i hawyi ma'ato topyhu'at po'og po'og na'yn sa'ag yianote wuat yt ehehay kuap i te turanuat kai e. Po'og po'og sa'awy'iwuat kai aria kape topyhu'at. Yt naku i kahato e Iesui tpy sehay upi enoi haria pe. ¹⁶ Uruikuap atipy kapiat mu'ap ewei'e ti eipe wen ma'ato ti yt ihapytig i rakaria ewywuat eipe. Yt eweikuap hin i mu'ap e. — Uruikuap kahato mu'ap Tupana kapiat ewei'e eipotmu'eria pe yt eweikuap hin i pytkai e. Aikotā yt ihapytig i rakaria yt tikuap hin i mu'ap aikope aikope hap ewy. Karāpeī wētup ok to'e ehepe — Pywo ti atunug aru ui'e hap ewy to'e hawyi — Eso rat ewei'e tope hawyi — Yt rat yt uheso

i rat to'e hawyi — Pyno eso pote waku mio tã ere'e uruwepe — Yt atunug i aru ui'e hap pote waku yne uhekat atum ehowawi Tupana mōtypot yat ekat no waku ere'e miit'in me ta'atukat ky'ewi e Iesui Tupana mōtypot yat apykok haria pe. Eweimohit kahato yt hekat rakaria i'atupowat'yp Tupana mōtypot yat piat pohari hamo e Iesui Tupana mōtypot yat hekat rakat imehit hap apykok haria pe. Eipy'a pe mio tã e haria eweipyhu'at mekewat mehit rakat mesuwe po'og waku topyhu'at Tupana mōtypot hap kai ewei'e eipy'a pe. Yt naku i kahato ewei'e e. Yt eiwe'eg hin i eipe. Katupono Tupana mōtypot yat po'og po'og wo Tupana wanētup hawe mekewat mehit rakat pen hap kai e. — Yt uheso i rat ewei'e uruehamo i'ewyte wuat'i miit'in ehamo waku ewei'e eimimu'eria pe. — Uheso pote waku uhekat yne iheg me mesuwe Tupana mōtypot yat piat uimimoheg ko'i uipoi hamuat aru ui'ahu hawyi uhekat sese uhehiwu uimēpyt'in poi hamuat uiku'uro hawyi waku mi'i uhekat topyhu'at pa'i ko'i wuanuat uheso pote waku ewei'e ro wuat'i miit'in ehamo ewei'e eimimu'eria pe i'atuekat yne i'atupowat'yp i'atu'yi yne hap ky'ewi e. — Waku uipo pyi uhewat'yp eweihep yne yt atunug aru ui'e hap atunug aru e hap ewy hawyi waku ewei'e yne eimima'at ko'i pe e Iesui. Pywo pe are'e ehepe Tupana ehamo yn waku wato'e miit'in me — Atunug aru ui'e hap ewywuat e hap e. Pywo ti rat Tupana ehamo po'og waku wato'e aipy'a pyi atunug aru ai'e hap yt kat i aheso hap wywo e Iesui miit'in powat'yp ekat yne u teran haria pe. ¹⁷ Yt eiwe'eg hin i ei'e hap upi kat e hap kat e hap ete. Katupono Tupana mohey hap

po'og po'og Tupana wanētup hawe to'yat piat yne ahekat imehit rakat kai. ¹⁸ I'ewyte mio tā ewei'e eimimu'eria pe — Karāpe wētup ok to'e ahepe — Atunug aru ui'e hap ewy mi'i pote waku wato'e tope — Pywo pote — Atunug aru e hap etunug no wuat'i miit'in ehamo Tupana mōtypot yat pe eimium iwato hap wywo. Mi'i hawyi meremo wuat'i miit'in tikuap ta'yn pywo ewei'e hap — Atunug aru e hap ewei'e eimimu'eria pe e. Pyno yt naku i katupono po'og waku wato'e — Ui'e hap ewy atunug aru aipy'a pyi ahehay pywo kahato hap wywo Tupana ehamo po'og waku wato'e yt kat hin i aheso hap wywo e Iesui wo'omu'e haria miit'in ekat ky'esat haria pe. ¹⁹ Yt ehehapytig hin i rakaria ewy kahato eipe Tupana wanētup hawe e Iesui wo'omu'e haria itotiararia pe. Kat som po'og waku watunug hap yt heremo hin i ti ehepe. Miit'in miiium Tupana piat kape yn eheha ma'ato Tupana piat mōtypot hap kape yt kat i eheha e. Kat som po'og waku Tupana wanētup hawe tomōtypot hap sio aimium topiat e. Ta'i tomōtypot hap po'og waku aimium kai e. Aimium Tupana ky'e hap upi yn Tupana mowepit hap e. ²⁰ Mi'i pote karāpe wato'e Tupana pe — Pywo ti aru atunug ui'e hap mi'i pote atum epe uimium mesuwe eiam yparakai tote mi'i e hap ti waku tutunug e. Ma'ato uwe uwe to'e Tupana pe — Mesuwat uimium wywo atimoheg neran uhehay uimium ko'i wato hap ewy mi'i e hap yt he i Tupana wanētup hawe. Katupono toiky'esat aimium toky'e hap moherep hamuat hap e. ²¹ I'ewyte karāpe wato'e wuat'i ehamo — Atunug aru ui'e hap ewy pāi an mi'i pote mesuwe Tupana mōtypot yat ehamo are'e hap ewy

atunug aru e hap atimoheg uhehay wato'e pote yt iwe'eg i rakat ewy watoĩne'en e. Katupono Tupana mōtypot yat yt ahehay kuap i rakat ma'ato Tupana sese ahehay kuap kahato rakat toĩne'en sio aheso ahehay wo sio yt hap toikuap tomōtypot hap yat pe e. ²² Pywo ti rat karãpeĩ wato'e wuat'i ehamo — Pywo ti rat atunug aru ui'e hap ewy mi'i pote mesup wuat'i atipy piaria ehamo — Atunug aru pãi an are'e mi'i wato'e pote yt aiwe'eg i rakat ewy watoĩne'en. Katupono po'og waku aipy'a pyi ahehay pywuat wato'e pywo pe — Atunug aru ui'e hap hawyi waku watunug ma'ato yt watunug i aru e hap watikuap aipy'a pe mi'i pote po'og waku wato'e — Yt atunug i po'og waku — Atunug aru wato'e yt pywo pe i haype e. Katupono Tupana tikuap kahato aipy'a piat sio pywo wato'e sio yt e hap. Tupana ti wuat'i atipy piaria nug hat mi'i pote po'og waku ihamo watunug ahehay pywo kahato rakat e. ²³ Ta'i eipe ti wo'omu'e haria wani wani'e haria Tupana kuasa haria typy hēku rakaria ti eipe. — Ta'i watum kahato ti wuat'i Tupana kape e haria ti eipe. Eimi'u mosē'ē hap ko'i wyti eweipat'ok kahato Tupana wanuat i'ewyte ti muse i'ewyte ti eimi'u apopyt ti Tupana wanuat e. I'ewyte ti eipe mekewat eimium kaipywiat kape ti eiwanētup kahato at ka'ap e. Mi'i hap ti waku wen ma'ato mi'i tã pote mekewat po'og iwato rakat aimu'e hap kai eweiwaure kahato e. I'ewyte mi'i pote aikotã aru eiminug ko'i Tupana tomoherep waku hap sio yt naku i hap ei'e hap ti eweiwaure ra'yn e. I'ewyte aikotã Tupana iwese yt nakuaria i ete hap eweiwaure ra'yn e. Mi'i pote Tupana mohey hap kape yt eiwanētup hin i e. Eweiwaure

yne ra'yn – Atunug aru ei'e Tupana piat hap ko'i e.
²⁴ Ma'ato ti irania'in wo'onãpin hap kurin kat kape
 po'og ne'i eiwanẽtup e. Mi'i ti waku wen ma'ato ti
 waku yt eweiwaure i mekewat po'og wuat iwato
 rakat aimu'e hap ko'i e. Ta'i – Atomoherep teran
 mu'ap ewei'e ma'ato ti yt ehehapytig pytkai i e.
 I'ewyte aikotã mekewat win hin teke ehesapo hy
 pe mi'i hawyi eweihep meremo – Yt watohon
 kuap i ewei'e. Ma'ato mekewat aihũ iwato'in
 nakat kameru ewẽ pe teke hawyi meremo mi'i
 ewetohon e. Mi'i hap ewy ti eipe. Kurin kat ko'i
 kape yn eiwanẽtup kowo'i kowo'i. Ma'ato aimu'e
 hap iwato'in rakat kape po'og Tupana wanẽtup
 hawe yt eweiwanẽtup hin i e. ²⁵ Eipe ti yt nakuaria
 i kahato eipe iwan miat Tupana ehay enoi haria
 wo'omu'e haria e. Katupono yt ewetunug i ti
 miit'in nãpin ehapiat hap eiwẽ piat e. I'ewyte
 aikotã kui'a eweikoho iwa pe ma'ato hã'ũmpype
 ipitpit hap sese. Eweipyi pyi kahato yne kui'a ko'i
 yne kat ko'i kat ko'i eiam ma'ato hã'ũmpype ipitpit
 kahato e.

Mi'i hap ewy ti eiwanẽtup hawe. I'ewyte eipe
 eiwa pe waku kahato wy. Mi'i hap ewy ti eiwa pe
 eipainug hap waku kahato ma'ato ehã'ũmpype ti yt
 nakuap i yn topyhu'at e. – Atima'at irania'in ei'e
 hap ti eipitpit hamo e. Atiky'esat uiano irania'in
 ekat ei'e hap ti eimohun hap e. Yt eweiwã kuap i ti
 eheko sa'ag ete eipe e. ²⁶ Pyno yt ehehapytig hin i e.
 Miit'in teha'at ehowawi hawyi ikahu rakaria ewy
 eweipyhu'at wen ma'ato eipy'a piat ipitpit kahato
 ra'yn topyhu'at. Ta'i kui'a hã'ũmpype ipitpit hap
 ewy topyhu'at ehowa ikahu wen. Waku sa'awy'i
 eipy'a eweikoho yt naku i nug hap ko'i moweityk

hamo e. Mi'i hawyi eiminug hap ko'i i'ewyte waku ra'yn topyhu'at e. ²⁷ Ahetama puo miit'in tipen wo'osyp hap ikytsig nakano ma'ato hã'ũmpype ti nem na'yn e. Iku'uro rakaria kag yn topyhu'at hã'ũmpype. Ipitpit kahato hap yn topyhu'at itote e. ²⁸ Mi'i hap ewy ti eipe eiwa pe eikahuria kahato wakuaria ewy e. Ikahuria kahato mi'iria i'atu'e ehetiati pe e. Ma'ato ehã'ũmpype wyti typy ehay topyhu'at e. — Yt atunug neran i Tupana ehay e hap yn topyhu'at eikai e. ²⁹ Ta'i ho'opot haria wo eweikupte'en aru e Iesui wã'i'e haria pe wo'omu'e haria pe. I'ewyte ti sa'awy'iwuaria wo'osyp hap ti ikahu kahato ewetunug Tupana ehay moherep sa'awy'iwuat haria wakuaria wo'osyp hap eweipen kahato ipainug hap imokahu hap. ³⁰ Ta'i sa'awy'itewuaria nagnia ai'ywania mi'atu'uka ko'i ti mi'iria ewei'e ti e. Ma'ato ti aito koran mi'iria tukupte'en pote — Yt wati'atu'uka i ra'yn ewei'e ti e. ³¹ — Ta'i ui'ywot'in mi'atu'uka ti mi'iria ma'ato uruto ti yt ra'yn ewei'e eiwo'ope. Mio tã ei'e hap kaipyi uruikuap eipe. Mi'i ei'e hap mipo'ororia sa'awy'iwuaria auka haria sa'yru'in ne eipe hap katupono — Uru'ywot'in atu'uka haria ei'e hap kaipyi uruikuap. ³² Pyno ti waku ra'yn eiwemotag aikotã ei'ywot'in minug sa'ag ko'i ewy e. Katupono Tupana mipo'ororia sa'awy'iwuaria atu'uka haria saipepiaria sese te eipe. ³³ Moi satek mēpyt'in ewywuaria ti eipe eweikupte'en ti e. Mi'i tupono ti eipe torania aria mi'u wo eweipyhu'at. Yt sake i wyti aru eiwenō'ē kuap e Iesui. ³⁴ — Meiūran aru ati'atupo'oro ehowawi uhehay moherep haria we'eg haria Tupana ehay kuap haria. Ma'ato ti ipat'ok ti aru ewei'atu'uka ne'i e. Ipat'ok ti aria'yp

posak ete ewei'auka e. Ipat'ok ti aru ewei'ahyk ahyk Ehetupana mōtypot hawe e. Ipat'ok ti aru ewei'atumohan mohan tawa ko'i kape i'atu'uka teran haype e miwan me. ³⁵ Ta'i sa'awy'iwuat Tupana mi'atupo'ororia suu ti topyhu'at kahato ei'ywot'in po ete. Mi'i pote mesup eipe i'ewyte eweikupte'en aikotã sa'awy'ite Kai'in ti'auka toywyt Apeu hap ewy e. Yne sa'awy'iwuat Tupana mi'atupo'ororia atu'uka haria te ti eipe e. Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat Sakaria mekewat Parakia sa'yru ewei'auka Tupana mōtypot koro wywuat aihũ wuk hawe ewei'auka torania ewei'auka eiperia. Pywo ti torania mi'iria suu topyhu'at eipo ete te e. ³⁶ Mi'i pote Tupana mi'apiheg wuaria eweipyhu'at ei'ywot'in apiheg hap ahyt topyhu'at ehepe.

IRUKA 13.34-35 PIAT EWY

³⁷ Ierusalēi miaria Tupana mipo'ororia atu'uka haria kahato ti eipe e. Ati'atupo'oro kahato ti uhemii't'in eimu'e hamo ma'ato ti yne mi'iria ewei'atu'uka nu wo e Iesui. Mi'i rē Uito ti ra'yn meiũ i'atusaipe kai areĩne'en Uito eipy'asetpe i ra'yn. Aikotã waipaka ty tomēpyt'in atukaykay tepiat i'atuky'e haype hap ewy ti Uito woroho'okaykay e. Eweĩ'ē ro uimēpyt'in are'e ma'ato yt eweikoka'at reran i wyti uhowawi. Uipopesap ywy't'okpype ro eweikupte'en are ma'ato yt eweĩ'ē teran i e. ³⁸ Mi'i tupono ti aru ei'yat ikahu rakat ko'i pyi eiwenō'ē. Yt uwe i topyhu'at aru itote e. ³⁹ Mio Uito i'ewyte arētem na'yn eipy'asetpyi Ierusalēi miaria. Mi'i hawyi ti aru yt karāmuo i ra'yn ewei'akasa uhowawi. Yt uwe i ra'yn —

Ereke ro e haria uhepiat pote. Areñe'en mot'i eikai ma'ato meiūran — Era'aipok i ro ereke mono ewei'e pote waku kahato ti En Tupana Mipo'oro sese ti En ewei'e uhepe pote ti aru ariot i ma'ato ehowawi i ra'yn e Iesui wo'omu'e haria pe.

Uito Mateu atiwān yne mesuwe are.

24

MAKU 13.1-4 IRUKA 21.5-7 PIAT EWY

¹ Iesui tuwētem Tupana mōtypot yat pyi hawyi ipotmu'eria tō'ē howawi te'ero'e hamo — Mehī uruimoherep teran meiēwat Tupana mōtypot yat nu kawiat iwato rakat i'atu'e. ² — Ta'i iwato kahato ti nu kawiat to'otote tote rakat iwato'in nakaria e Iesui. Ma'ato ti are'e ehepe pywo pe ti meiūran ti aru to'otiat to'otiat rakaria yt wētup i topyhu'at e. Meiūran ti aru wanīkaptia hytpok yne nu wato ko'i e.

MAKU 13.2-13 IRUKA 21.7-19 PIAT EWY

³ Mi'i hawyi toto Uriweira ypia eyity'ok kape. Mi'i itote ta'apyk hawyi ipotmu'eria tō'ē howawi 12 ok takaria. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Karāpe aru ta'atupugha meiēwat Tupana mōtypot yat i'atu'e. Karāmuo aru put'ok'e e'aipok mesuwat yi kapiat hap e'at i'atu'e. Karāpe aru yi kahuro hap put'ok'e i'atu'e. Kat ko'i kat ko'i aru tuwemohererep mesuwe put'ok'e hap e'yianmete i'atu'e. ⁴ — Pyno eiwe'eg wo o uiwyrīa'in katupono tō'ē tō'ē kahato ti aru eima'at reran haria e. ⁵ Uhet ero'ok hap kaipyi ti aru mio tā i'atu'e — Uito ti Tupana mipo'oro eiporekuat nuat i'atu'e. ⁶ He'at ete i ti aru aikotā aikotā ne'i eweikuap wuat'i kaipyi wo'o'auka hap wu'uka hap ti aru eweikuap yne

tama kaipyi e. Pyno mekewat sehay eweikuap hawyi o yt eiwanētup tei'o gyt'ei'e hamuat hap kape ne'i e. Katupono pywo ti aru put'ok'e he'at mi'i tā hamuat hap e. Ta'i mi'i hap ti eipy'asetpe eweikuap yne hamo e. Ma'ato ti aru yt he'at ete i te wyti e. ⁷ Mi'i turan ti aru wētup ok wētup ok morekuaria emiit'in ti aru tu'uka tu'uka to'ope to'ope yi wato hap ok tā e. Mekewat e'at pe ti aru yt kat i hin i mi'u topyhu'at mesuwarote e. I'ewyte ti aru yi tyry'e kahato mekewat e'at pe aikope aikope wētup tawa pe wētup tawa pe tyry'e e. Mi'i hawyi ti aru tō'ē tō'ē kahato wēki'a sari nupi'a ape'i ko'i aiko u hamuat. Mi'i hawyi yt kat i mi'u topyhu'at e. Mi'i hawyi topap kahato miit'in sy'at pyno. ⁸ Mi'i hap ko'i ti aru pyno ha'awynug hap ta'yn wyti mi'i tā ta'atunug ta'yn e. Ma'ato ti yt ho'opot hap sese i te e. ⁹ Mi'i hawyi ti aru eima'at haria ehum na'yn ho'opot hamuat hawe ei'auka hamuat kape e. Mekewat e'at pe ti aru yne i'atupy'ahak ehete. Yt i'atuwese o ehete are katupono eipe uimohey haria pote e. ¹⁰ Ta'i mekewat e'at pe ti aru ipoity'i kahato sa'awy'iwuat uimohey haria ma'ato ti aru wemōti uipupiat haria e. Mi'i hawyi ti aru eiwo'o'atoiat atoiat wyti aru. Mekewat e'at pe eweikupte'en eiwo'ope are ma'ato ti yt yne i ti aru ma'ato e. ¹¹ Mi'i hawyi ti aru wētup ok tuwemowato — Uito ti meiū Tupana mipo'oro tehay enoi hanuat e ti aru aikowo aikowo tuwemowato ma'ato ti aru yt pywo pe ti aru e. I'atu kahato ti aru mio tā e haria e. I'ewyte ipotmu'eria ti aru i'atu kahato e. ¹² Mi'i hawyi po'og na'yn yt naku i nug hap ko'i topyhu'at mesuwarotiat. Mi'i tupono irania'in

uimohey haria sa'awy'i uiky'e haria wo'owese haria wyti aru ira'ak takaria iperup takaria te'eropyhu'at. Yt ta'atuky'esat i po'og uiky'e hap kai. Katupono sa'ag nug hap yn ta'atuky'esat irane e. Mi'i hawyi ti aru yt uiky'e i i'ewyte yt irania'in ky'e i haria te'eropyhu'at e. ¹³ Ma'ato uwe yt ipun i uiky'e hap at ka'ap mekewat e'at kape mi'i haria ti aru te'eropyhu'at uimiehakjera'at ko'i wuat e. ¹⁴ Mekewat e'at pe ti aru uhehay wakuat aikotā Tupana topyhu'at Morekuat no wuat'i miit'in muo yi wato hap ok tā tuwemoherep eimimu'eria pe. Mi'i hap kaipyi ti aru yne ywania tikuap ta'yn uheti'at e. Mi'i hap ko'i toran na'yn hawyi ti aru he'at sese ra'yn put'ok'e e. Mi'i ti aru ikahuro hap e'at sese ra'yn e Iesui.

MAKU 13.14-23 IRUKA 21.20-24 PIAT EWY

¹⁵ Aikotā sa'awy'i wuat Tupana ehay moherep hat Tanieu e hap ewy put'ok'e ra'yn mio tā e hap – Meiūran ti aru tuwemopoĩ'ām Tupana mōtypot yat wato pe po'og yt nakuat i wuat'i kawiat rakat – Uito ti Tupana to'e hat e. Eweikuap to kat som Tupana ihay mesuwat iwan me e. ¹⁶ Mekewat yt nakuat i sese wemopoĩ'ām hat ewei'akasa ra'yn hawyi o eikohyeput ra'yn yi luteu pyi yity'ok ko'i kape e. ¹⁷ Eihyha ra'yn o. Yt ewei'aipok i ra'yn o ei'yat kape ehekare'en sat hamo. Yt pya i ei'yat kai eweikuapte'en wen ma'ato o yt era'aipok i ra'yn ei'yat kape. Eikohyeput yity'ok ko'i kape yn na'yn e. ¹⁸ Ta'i eipotpap eiko etiat ko'i turanuat pote o yt ewei'aipok i ra'yn ei'yat kape ehesakpe pag hamo e. ¹⁹ Ta'i mekewat e'at pe ti aru niatpo kahato imēpyt rakat ete hupi'a

rakat ete e. ²⁰ Pyno o ewehētup Tupana pe — Yt etipo'oro tei'o uruepiat ho'opot hap e'at i'aman mot e'at pe waku ewehētup. I'ewyte yt etipo'oro tei'o uruepiat ho'opot hap e'at emōtypot hap e'at pe katupono yt urukohyeput kuap i mekewat e'at ewei'e o Tupana pe. ²¹ Mi'i hawyi ti aru po'og po'og topyhu'at ho'opot hap wuat'i e'at piat kai e. Ta'i mekewat e'at pe ti aru po'og satek hap e'at Tupana piat yi nug sa'awy'ite hap ok tā mesup ahe'at kape e. Ma'ato mekewat ho'opot hap e'at tokosap ta'yn hawyi ti aru yt kat i ira'yn i'ok tā nakat ho'opot hap e. ²² Pyno mekewat e'at pe ti aru iwato kahato hamuat ho'opot hap topyhu'at e. Mi'i hap ti aru Tupana timōpytu'u e. Ma'ato yt toimōpytu'u i mekewat pote ti topap yne miit'in e. Mi'i tupono ti tomiky'e tomi'airoria etiano yn toimōpytu'u e. Yt toiky'esat i tomohey haria topap hap haype e. ²³ Ma'ato mekewat e'at tokosap ta'yn hawyi ti aru te'ero'e irania'in ehepe — Meiē put'ok'e ra'yn Tupana mipo'oro aiporekuat nuat i'atu'e ti aru ma'ato o yt ewei'atumohey tei'o eima'at hap e. ²⁴ Ta'i — Eheso i rat ewei'e yn o are katupono Tupana mipo'oro eiporekuat nuat ra'yn uruto e haria ti aru te'eruwemoherep e. I'ewyte — Tupana mipo'oro tehay enoi hamuat ko'i ti uruto ti i'atu'e yt pywo pe i e. Mi'iria ti aru ta'atumisepap iwato kahato inug wy miit'in miat ta'atuehay mohey hamuat e. Meremo ti aru iwato kahato atipy kaipywiat ewy e. Ma'ato mi'iria miit'in ma'at hamuat haria e. I'ewyte ti Tupana mi'airoria imohey sese haria ma'at reran haype e. Ma'ato ti aru porap ta'atuma'at ma'ato yt e. ²⁵ Pyno eiwe'eg wo o mi'iria pupi katupono

ahenoi ra'yn yianmete ra'yn i'atuetiati e. ²⁶ Mio tã i'atu'e ti aru — Yahig kape iuēpe ra'yn ti tuwemoherep Tupana mipo'oro aiporekuat nuat i'atu'e ti aru ehepe pote yt eweiwat rei'o mi'iria eima'at teran haria upi are'e. — Ta'i toīne'en ni iheg me pote eweiwat hawyi ti aru uruimoherep ehowawi i'atu'e ti mi'iria e. — Pãi an yt uruho'omohey hin i ti ewei'e o are e Iesui temiit'in me. ²⁷ Katupono Uito Eheyke'et sese ti aru ariot turan wuat'i miit'in ui'akasa hamuat ariot e. Mi'i ti aru aikotã merep'e hap ewy aremoherep wuat'i puo e. Pyno aikotã wãtym muo merep'e hap ewy yn tuwemoherep Eheyke'et e. Mi'i ti aru heremo yne at wētem hap totepyi yne at min'e hap kape e. Ta'i mi'i hap ewy ti aru ara'aipok e. ²⁸ Aikotã i'okpuk kape Urupu ko'i tō'ē tō'ē hap ewy e.

MAKU 13.24-27 IRUKA 21.25-28 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi mekewat e'at tokosap ta'yn ho'opot hap hawyi ti aru at i'ypyryp ta'yn i'ewyate waty i'ypyryp ta'yn i'ewyate ti aru waikiru hewo hewo teiam myi e. I'ewyate atipy ti aru mi'i turan yt iheg i ra'yn huruk'e ra'yn e. Mi'i hap e'at turan ti aru tuwemoherep ta'yn Uito Eheyke'et atipy kaipyi wuat'i te'era'akasa hamo e. ³⁰ Mi'i hawyi yne ywania miit'in to'okak'i katupono Eheyke'et ut hap e'at pe ti heremo ywyhig muo meremo tut e. Yne ti aru te'era'akasa mi'i tesaika wuat hut hap kape e. Tomōtypot hawiat hut hap e'at kape meremo tut e. ³¹ Mi'i hawyi ti aru temiit'in atipy piaria toi'atupo'oro huhu'i'atu'e hamo e. Mi'i hawyi ti ta'atu'atunug tuwewawi tomi'airoria e. Ta'atu'atunug ni aru aikope pyi aikope pyi wasere tut hap kaipyi at wētem hap kaipyi at min'e hap

kaipyi yne yne kaipyi ta'atu'atunug imi'airoria howawi yi sasat hap kaipyi aikope aikope miit'in tukupte'en hap kaipyi.

MAKU 13.28-31 IRKUA 21.29-33 PIAT EWY

³² Pyno eweikuap ta'yn Wiku yp ete. Wiku i'yhop kyt hap kaipyi eweikuap ta'yn merep hamuat ra'yn haat hap e'at yt pya hin i ra'yn hap. ³³ Mi'i hap ewy ti aru karāpe ewei'akasa yne ra'yn ui'e hap ko'i hawyi eweikuap ta'yn yt pya i ra'yn oken'ypy kapiat uhut hap e. ³⁴ Mekewat e'at piat ieñne'en hariā te'era'akasa yne wyti aru ui'e hap ewy. Ta'atuieñne'en ne turanuat yt ta'atuku'uro i te turanuat tote te'era'akasa.

MAKU 13.31-32 IRUKA 21.33 PIAT EWY

³⁵ Pyno waikuru at yi tuweityk yne ma'ato uiat uimienoi uhehay yt sake i tuweityk e Iesui. ³⁶ Yt uwe i ti uhut hap kuap uhut hap e'at kat ewātym uhut hap kuap hat yt uwe i pāi e. Ta'i Uito yt atikuap i wy. Yi totiaria atipy piaria i'ewyte yt uwe i ti ikuap e. Ma'ato wētup yn ikuap hat pāi. Ui'ywot atipy piat yn ikuap karāpe aru ara'aipok meikowo hap e'at e Iesui.

³⁷ Sa'awy'i te aha'ase'i Nu'e e'at pe hap ewywuat tukupte'en aru miit'in uhut hap e'at pe turan e. ³⁸ Mi'i hap e'at pe iwato kahato ienuk hap itote. Wuat'i ta'atu'u sapo mi'u to'okyi'at kyi'at itote e. Mi'i pytkai Nu'e teke ra'yn yara wato tominug me. ³⁹ Iheg nakat pe hawyi meremo i'aman kahato ra'yn sa'awy'iwuat yt ewywuat i ra'yn. Ta'i mi'i ti yi āpymin hamuat ra'yn i'aman wato. Mi'i hawyi yt kat i yi heremo rakat. Y'y yn na'yn topyhu'at yi tote hawyi topap topap kahato yne yi totiaria

katupono yt ta'atumohey hin i ma'ato Nu'e'in yt topap i. Ta'i mekewat turanuat ewy te irane ti Eheyke'et ut hap e'at turan e. ⁴⁰ Mi'i turan ti aru tyy ok Tupana tipuēti ta'atuko tote. Mi'iria ti aru wētup ok totioto hawyi wētup ok topyhu'at aru e. ⁴¹ I'ewyte ti aru haryporia'in tyy ok mani pe wat haria mi'iria toi'atupuēti. Mi'iria ti aru wētup ok totioto ma'ato wētup ok tuweran topyhu'at aru pāi e. ⁴² Mi'i tupono o eiwe'eg wo o katupono yt eweikuap i kat e'at put'ok'e Eheyke'et hap e. Seha'at uhut hap kapiat hap ewy o eweikupte'en e. ⁴³ Pyno eweikuap o uhã'ãkap e. Sa'awy'i so toīne'en hekat rakat to'yat ikahu rakat pe ma'ato meiūran wātym muo put'ok'e sero'ok'e hat hawyi totero'ok yne hekare'en iket kai e. Ma'ato toikuap hut hap pote yt toket i e. Mi'i hap ewy ti are'e ehepe. ⁴⁴ Mi'i tupono o eiwe'eg wo o uhut hap kape e. Katupono ti sero'ok'e hat ewy ti aru Eheyke'et tut e. Yt uwe mikuap mo i put'ok'e Eheyke'et aikotã sero'ok'e hanuat ewy put'ok'e hap ewy. ⁴⁵ Uwe uwe som pyno topyhu'at uhemiiit sese meiūpiat ipotpap pot'i rakat iwe'eg kahato hat. Pyno uwe ewywuat mi'i ahenoi teran. Mi'i ti toka'iwat aipok i hap ekatup hat — Tut ti aru uika'iwat e yn hat ewy — Mi'i pote waku ati'atupoi wuat'i e'at pe hemiiit'in mi'u wo e. Waku i'atuehãite yn put'ok'e turan e. I'ewyte waku pe yn i'yat hut turan toka'iwat ut hap e'at ekatup hat e. ⁴⁶ Mi'i tã nug hat wyti aru iwepit kahato toka'iwat put'ok'e turan katupono wakuap nug turan ika'iwat tipuēti tut turan. ⁴⁷ Mi'i hat pe ti aru — Pyno woronug en yne uhekare'en ko'i apykok hamo e inug hat pe. ⁴⁸ Ma'ato irania'in

wyti aru – Ta'i yt tut i ra'yn i'atu'e. Mi'i turan ti aru put'ok'e e. ⁴⁹ Mi'i haype ti aru ta'atu'ahyk ahyk ne'i ta'atuka'iwat emiit'in ko'i. Mi'i haype ti aru mi'i tã e haria te'eruwemo'ok kahato hemiit'in mi'u wo mahy wo iwat hemiit'in hesy'at turan. ⁵⁰ Mi'iria ti aru yt i'atuwe'eg wuat turan hin i put'ok'e e. ⁵¹ Mi'i hat ete put'ok'e hawyi haiwot kahato. Mi'i hawyi ti aru tutum surara'in me – Eweiku'iku'i ro meimẽwat yt we'eg i kahato hat e ti aru put'okto'e hawyi. Mi'i hawyi ti aru typy ihay rakaria eiam me ra'yn tohytmoi aikope miit'in te'eruwak kyry'et kyry'et'i'atu'e ta'atuiã ete hap kape ra'yn aru toi'atuhytmoi e Iesui.

Mi'i tã hap ewy Iesui tohenoi sa'awy'i. Mi'i hawyi Uito Mateu atiwani mesuwe uimikuap ok tã.

25

¹ Mi'i hawyi po'og Iesui hanoi aikotã Tupana topyhu'at aru Aiporekuat nuat. – Mi'i hap ewy ti aru topyhu'at e Iesui aikotã ahetama puo haryporia'in 10 ok yt se'aito i te rakaria tuwat ta'atue'ariãty wywo wãtym muo ta'atuwy'ok e'aito wuat erut hamo e. ² Ipat'ok 5 ok takaria hepap takaria katupono mi'iria i'atue'ariãty ipyt'at kahato rakaria tuwat e. ³ Ma'ato irania'in 5 ok takaria e'ariãty ti yt ipyt'at rakaria i e. ⁴ Ta'i ipat'ok iwe'eg nakaria i'atue'ariãty heiam howapy ta'atuerut ma'ato irania'in yt. Mi'i turan i'atuwy'ok he'aito wuat yt tut i te. Mi'i pote ti ta'atuhekatup ta'yn wãtym ka'ap kape ta'atuhekatup ta'atuwy'ok e'aito wuat. ⁵ Heniatpo poity'i ra'yn mote i'atuket'at ra'yn. Mi'i hawyi i'atuket ahy ahy ra'yn mu'ap ãpe upi mekewat

wātym hake turanuat hekatup haria yne yt hut i te pote. ⁶ Mi'i turan wātym hake turan miit'in te'eruwatka ta'atuehay pirik wo — Meipe ra'yn tut i'atu'e. Eweiwat ro he'aito wuat kape ehe'ariāty wywo ipu'ap moherep hamo i'atu'e. Mi'i hawyi eweterut ro ihary'i wuat kape i'atu'e. ⁷ Mi'i pote ti te'erehymut i'atupoĩ'ãm 10 ok takaria he'aito wuat ekatup haria. Mi'i hawyi ta'atunug hãpyk kahato yne ta'atue'ariāty iun ko'i. ⁸ Ma'ato irania'in — Eweho'opuru uruepe ehe'ariāty hy i'atu'e kat pote uruket kai sio hasep urue'ariāty hy kahuro pote i'atu'e. ⁹ U an yt ra'yn i'atu'e ma'ato uruho'oium urue'ariāty uruwat hy pote uruwat mu'ap upiat hamo yt put'ok'e i ra'yn i'atu'e. Eweiwat ro ihy weneru haria kape mi'i hawyi eweikiyi'at ro eiwano ehe'ariāty hy wo i'atu'e 5 ok takaria êtup haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ariāty hy ky'i'at hamo ma'ato mi'i pytkai ti irania'in tuwat ra'yn he'aito wywuat kape. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ta'yn wo'okyi'at hap yat kape. Mi'i hawyi he'aito wuat he'okenhyp ta'yn. ¹¹ Mi'i hawyi wātym mot'i pe ra'yn put'ok'i'atu'e irania'in 5 ok takaria ariāty hy so'okyi'at hamuat aipok haria. Mi'i hawyi te'eruwēpowat — Mimi mimi eho'okenhyp'ok to e'yat uruepe i'atu'e. ¹² Ma'ato — Yt woroho'okuap i eipe mana'in e i'atue'ariāty hy yt put'ok'e i rakaria pe. ¹³ Pyno mi'i hap ewy o eiwe'eg wo o eweikupte'en uhut hap ekatup haype. Katupono yt eweikuap i Eheyke'et ut hamuat kat e'at pe sio wātym i sio atposake sio wātym hake e Iesui temiit'in me. ¹⁴ Mi'i hawyi wētup sehay iã'ãkap i ra'yn tohenoi. — Sa'awy'i so wētup ok miit toto

teran pya wuat setama kape e. Ma'ato toto hap owakai toi'atukaykay tuwewawi yne temiit'in. Mi'i hawyi toi'atupuru porap'i tetineiru i'ewyte te tekat ko'i toho'oium i'atuepe toto hamuat haype. ¹⁵ Wētup ok pe tutum iheg nakaria Uru kawiat hekat kahato 5 saka howapy ra'yn tutum sa'awy'iwuat pe. Mi'i hawyi wētup ok pe ti tutum typy esaka Uru wywuat hap ko'i tutum. Wētup ok pe ti tutum wētup saka yn aikotā i'atuepiat hepap hap ok tā tutum tekat i'atuepe. Toiky'esat kahato po'og i'atuepiat imowato tetineiru hap toiky'esat. Mi'i hawyi wētup tama kape ra'yn toto e. ¹⁶ Mi'i hawyi mekewat 5 saka wywuat myhu'at hat ti ipotpap kahato ra'yn aikotā aikotā tuwe'eg hap ewy tutunug. Mi'i ti toimowato kahato toka'iwat etineiru i'ok tā ne toiwy'inug. Mi'i hawyi 10 saka ra'yn topyhu'at. ¹⁷ Mi'i hawyi i'ewyte wētup ok typy saka rakat kaipyi toipuēti 4 saka i'ok tā ne toimowato. ¹⁸ Ma'ato mekewat wētup esaka wywuat ti yt toto i topotpap hamo yt toimowato i toka'iwat miium ma'ato toi'asyp yi pe. Toterowyi ne'i miit'in mupi. ¹⁹ Mi'i turan i'atuka'iwat ti toto pot'i tewyry hamo. Ma'ato meiūran hawyi tut i ra'yn. Tewyry hap kaipyi put'okto'e hawyi temiit'in mye'ym ok takaria toi'atukaykay i ra'yn tuwewawi mekewat tetineiru wywuat gupte'en haria. ²⁰ Sa'awy'iwuat 5 saka sat hat ri put'ok'e hawyi to'e — Uhyt e po'og na'yn ti mekewat emiium 5 saka rakat kaipyi atipuēti 10 ra'yn nyti uika'iwat e. ²¹ — Pyno waku kahato en. Ehepap kahato ti e. Yt uima'at hin i e. Pyno en wakuat kahato. Mi'i tupono meiūran ti aru po'og uhekare'en apykok hamo ra'yn woroporokpun

e. Mi'i tupono koitywy uhekare'en epo pe e. Katupono mio po'og na'yn woromohey en e. Pyno koitywy to'iro watunug emowepit hap. Katupono koitywy uhekatuwy wo kahato ra'yn en e. ²² Mi'i hawyi wētup ok i typy saka rakat wywuat myhu'at hat put'ok'e hawyi to'e — Uika'iwat e sa'awy'i ti etum typy saka etineiru uhepe e. Pyno koitywy ti ma'ato po'og na'yn emiium typy saka rakat kaipyi katupono ti 4 saka ra'yn ti to'ine'en e. ²³ Mi'i hat pe ika'iwat to'e — Pyno waku kahato en e. Pyno en motpap kahato rakat en e. Yt uima'at hin hat i e. Katupono uimi'atoi at epo piat etimowato kahato ra'yn. Pyno po'og na'yn typy saka kai iwato e. Mi'i tupono waku woronug en uhekare'en apykok hano ra'yn e. Koitywy to'iro watuwehyt'ok aiwo'omowepit hamo. Katupono koitywy ti uhekatuwy kahato wo ra'yn en e. ²⁴ Mi'i hawyi wētup saka wywuat myhu'at hat i ra'yn put'ok'e. Mi'i hawyi to'e — Uika'iwat ta'i niatpo poity'i ti atipuēti ewawiat uipotpap hap e. Katupono worokuap kahato en yt hegyi'at rakat i aikotā yt ewat i emikoi terek hat ewy ere'ine'en. ²⁵ Pyno ti worokuap kahato ra'yn en e. Pyno ti areken'ē kahato ra'yn epupi e. Mi'i pote mekewat etineiru wētup esaka rakat ati'asyp yi pe sero'ok'e hat pupi e. Pyno ti ga'atpo ti atihep ta'yn etineiru uhyt e. Koitywy atum i epe emiium uhepiat hap ok tā. ²⁶ Mi'i hawyi ipy'ahak ika'iwat mi'i hawyi to'e haty wo — Eperup kahato rat motpap pupi e. Ereken'ē kahato yt uhegyi'at i hap uhetineiru mowato hamuat pupi e. — Mikoi terek hat hap niatpo poity'i e hat ne'i en ere uhepe. Uimikoi puruk hat ne'i en ere uhepe

e. ²⁷ Kat poteĩ uhetineiru yt etipuru i irania'in me iwy'inug hamo e. ²⁸ Mi'i hawyi irania'in temiit'in me – Pyno eweihep to mekewat yt we'eg i hat po pyi imisyp hawyi ewetum no mekewat 10 saka puēti hat pe e. ²⁹ Mi'i hap ewy ti aru Tupana tikuap topotpap nug haria sese e Iesui. Uwe uwe Tupana miium imowato mi'i hat ti aru topyhu'at Tupana ekat mō'ē kahato rakat no. Hekat rakano ewy tapyhu'at katupono mi'i hat pe Tupana tum kuap po'og po'og tomimohey po pe. Ma'ato irania'in mekewat imiium yt mowato i haria po pyi ti aru tomium toi'atupohari yne. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at mio tã haria po pe e. ³⁰ Waku pyno mekewat uimium syp hat yt we'eg i hat etipugha ro i'ypyryp kape ui'yat pyi. Aikope i'atuwo'okak'i hap kape aikope ta'atuiāi ete kyry'et kyry'et'i'atu'e hap kape e. ³¹ Meiūran ti aru put'ok'are Uito Eheyke'et Morekuat koro wuat mesuwat yi tote wo'omōtypot kahato hawe wuat'i e'at piat kahato rakat hētyhot kahato hawe. Atipy piaria torania wakuaria wywo ariot e. Mi'i hawyi ti aru ara'apyk morekuat eiam note ra'yn e. Uheiam note wuat'i puat uimōtypot hamo e. ³² Mi'i hawyi ti aru mi'i eiam kape ati'atukaykay ra'yn uhowawi torania ywania. Mi'iria ti aru aikotã aihūria to'opype pype areĩne'en hap ewy e. ³³ Mi'i hawyi ti aru ati'airo ra'yn uiwaria sese ko'i kokai uipo sese kawiano ra'yn katupono mi'iria wakuaria ra'yn e. Ma'ato mekewat yt nakuaria i ti aru kowo uipo ran kai ra'yn ati'atunug e. Mi'i hawyi ti aru uipo ran kai aikotã hūria Kapiritu ko'i ewy tukupte'en ma'ato uipo sese kai ti aru meimuēwat Uweuria ko'i ewywuat ra'yn e. ³⁴ Mi'i

hawyi itote uipo sese kawiat pe are'e — Eweĩẽ ro meikowo Ui'ywot mi'atuky'e ko'i e. Atum neran ti Tupana etama ehepe e. Katupono yi nug hawyi te ti mekewat atum teran kahato ehepe e. ³⁵ Katupono sa'awy'i uhesy'at kahato turan ti ewetum eimi'u uhepe e. I'ewyte are'y'utui kahato turan ewetum uhepe y'y uiwe'y'u hamo e. I'ewyte yt uikuap pytkai i ti — Ereke ro ereĩne'en mesuwe Uhyt Mimi ewei'e uhepe e. ³⁶ I'ewyte yt uhesokpe hin turan i kue eweho'oium uhepe ehesokpe e. I'ewyte kue ui'ahu turan uipowyro eipe e. I'ewyte kue uipyhik piat areĩne'en turan eipe ehehay uiwyuwat eweĩẽ uhowawi e. Ta'i mio tã are ti aru uipo sese ko'i kawiat pe e. ³⁷ Mio tã are'e pote uipo sese kawiaría te'ero'e — Karãpeĩ esy'at turan uruipuẽti hawyi uruipoi En i'atu'e ti aru. Karãpeĩ ere'y'u teran turan uruipuẽti hawyi uruho'oium epe Uhyt Mimi i'atu'e irane. ³⁸ — Karãpeĩ ereke o uruto'e epe yt ekuap i pytkai sio yt hesokpe i rakano ereĩne'en turan uruho'oium sokpe epe i'atu'e uhepe. ³⁹ I'ewyte urutuwat wo'opyhik hap kape turan wepyhik haria wywo ehay hamo i'atupowyro hamo yt uruta'akasa hin i En i'atu'e irane uhepe uipo sese kawiaría. ⁴⁰ Mi'i hawyi Uito i'atuPorekuat ti'atuwesat — Yt uhepe i ma'ato uhemii't'in ihaky'e'i rakaria yt iwy rakaria i powyro haria ti eipe. Ma'ato i'ewyte uipowyro haria eipe yt eweikuap i pytkai are aru i'atuepe. ⁴¹ Ma'ato irania'in uipo ran kawiaría pe ti aru are'e — Eweiwat ro ui'yatypepyi Tupana mi'uhu ko'i wyti eipe. Eiwehyt'ok to aikope aria yt hasep i rakat pe Tupana minug ho'opot hamuat hap kape ahiag toĩne'en hap kape. Aikope atipy

piaria haiwot rakaria tukupte'en hap kape are ti aru uipo ran kawiararia pe. ⁴² Katupono sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpiat turan uhesy'at kahato hap wywo areine'en ma'ato yt uipoi hin i eipe eimi'u wo e. Uiwe'y'utui kahato turan eipe yt uimõ'ẽ y'y hin i uhepe e. ⁴³ I'ewyte yt uwe piat i uikuap turan – Ereke ro Mimi Uhyt yt ewei'e hin i uhepe. I'ewyte areĩne'en eitokpe yt uhelokpe hin wywo i. Mi'i turan yt ewetum hin i uhepe sokpe. Ui'ahu turan uipyhik piat turan yt ewei'ẽ hin i uimowepit hamo uipowyro hamo e. ⁴⁴ Mi'i hawyi ti aru pyno apo'i'atu'e mi'iria uhepe – Karãpeĩ mi'i tã Mimi Uhyt i'atu'e. Karãpeĩ ereĩne'en uruwywo yt i'yat rakano i yt esokpe rakano i i'ahu rakano epyhik pe ereĩne'en rakano. Karãpeĩ yt kat i i uruipome'eg epe apo'i'atu'e aru uhepe. ⁴⁵ Mi'i hawyi ti aru ati'atuwesat – Ta'i ha'awyte ti uimohey haria yt i'atu'yat i eipy'asetpiat turan wyti i'ewyte i'atupyhik piat turan i'atuwe'y'utui turan i'atuesy'at turan i'atu'ahu turan ha'awyte yt ewei'atupowyro hin i mi'iria uimohey haria ihaky'e'i rakaria e. Mi'i hap e'at pe ti i'ewyte yt uipowyro hin i are aru uipo ran kawiararia pe. ⁴⁶ Mio tã are hawyi ti mi'iria tuwehyt'ok ta'yn ho'opot at ka'ap hap kape. Irania'in waku nug uhepiat haria uhemiit pome'eg haria tuwehyt'ok aru wuat'i e'at piat ieĩne'en hap sese kape e Iesui ahepe topotmu'eria pe Uriweira ypia yity'ok tote. Mi'i hawyi Uito Mateu atiwan mesuwe are.

26

MAKU 14.1-2 IRUKA 21.37-22.2 PIAT EWY

¹ Iesui ti'atumu'e yne ra'yn hawyi to'e topotmu'eria pe ² — Mūki'ite e'ihot'ok hawyi ai'ywaniaria tuwat ra'yn yne ienuk hap nug hamo meke-wat ahewanīkaptia sa'awy'iwuat Esitu'in miaria po pywiat ho'opot hap kaipywiat ahenō'ē hap kapiat watetup hap e'at ta'atunug irane hamo tuwat itote e. Pyno to'iro uhowawi e katu-pono Eheyke'et auka hamuat e'at put'ok'e ra'yn e. Uhewanīkaptia po pe ui'auka aria'yp posak etiat hamuat e'at put'ok'e ra'yn e Iesui. ³ Mi'i turan pa'i ko'i te'eruwa'atunug na'yn. Wētup ok pa'i po'og iwato rakat Kai'wa e hap hat rakat yat pe te'eruwa'atunug. Pyno yne yne tō'ē tō'ē pa'i kororia irania'in wywo. ⁴ Mi'i hap tote to'oehay to'oape to'oape aikotā Iesui waku ta'atupytyk hawyi ta'atu'auka yt uwe mikuap mo i ti e hap ete to'oehay to'oehay. ⁵ Yt naku i o som watopytyk ahenuk koro hap e'at pe i'atu'e. Yt naku i o som sehamo watopytyk i'atu'e katupono mi'i pote wo'o'auka hap ne'i topyhu'at miit'in sem e hap tote i'atu'e.

MAKU 14.3-9 PIAT EWY

⁶ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e tawa Petania pe temiit'in nywo. Mi'i hawyi tuwehyt'ok Simāu yat pe sa'awy'itewuat hepihi pihi rakat yat pe. ⁷ Itotiat i'atuenuk turan wētup ok haryporia tut mohag hy ikap takat hekat rakat mohag hy wywo. Heiam nu Arapatu kawiat wywo ikahu kahato rakat i'ewyte ihy ikamhig se kahato rakat wywo. Mi'i hawyi put'okto'e hawyi toi'okpun yne Iesui asap ete henuk turan. ⁸ Mi'i tā haryporia tunug pote hemiit'in yt i'atuwese i haryporia minug hap ete. Yt kan hamo i toi'okpun i'atu'e to'oape. ⁹ Waku

po'og mi'i watiweneru hawyi watum ha'up yt hekat i rakaria pe i'atu'e. Yt kat hamo hin i wyti saïke toi'okpun howoity rakat saïke i'atu'e. Waku ti saïke watiweneru mi'i hawyi ha'up iwato'in nakat watum yt hekat i rakaria pe i'atu'e to'ope hemiit'in. ¹⁰ Mio tã i'atu'e hap Iesui tikuap hawyi to'e i'atuepe — Yt eipy'ahak tei'o mana ete katu-pono wakuap ti uhepe tutunug e. Mi'i tupono eiwēpohep to mi'i hap ete e. Katupono ti ikahu kahato ti iminug atipuēti e. ¹¹ Katupono yt hekat i rakaria i ti aru tukupte'en wuat'i e'at pe mesuwat yi tote eiwywo eimipowyro ko'i wuat ma'ato Uito aru yt mot'i areñe'en eipy'asetpe e temiit'in me. ¹² Aikotã ai'ywania tikãã iku'uro rakat mohag ikap takat wywo hap ewy ti meiūwat haryporia tunug uhete uiku'uro hap e'yanmete e. ¹³ Mi'i tupono are'e pywo ti aru meiūran wuat'i yi wato hap ok tã aikotã haryporia minug waku uhetiati hap ta'atuhenoï henoï e. Wuat'i ywania ti aru ikuap wakuap uhetiati iminug hap e.

MAKU 14.10-11 IRUKA 22.3-6 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi wētup hemiit 12 ok hap Iuta Ikar-ioti sa'yru toto ra'yn pa'i kororia kape. ¹⁵ Mi'i hawyi — Kat aru Iesui puēti hap sa'up ewetum uhepe ahenoi ehapiati ipytyk hap pote e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iuta pe ta'atuium 30 ape Iesui enoi hap sa'up mo. Mi'i hawyi Iuta tuwanētup aikotã waku tutunug ima'at hamuat hap ete. Toikat kahato aikotã miati ipytyk hamuat.

MAKU 14.12-16 IRUKA 22.7-14 PIAT EWY

¹⁷ Mi'i turan howakai te wuat man teneg u hap ete irania'in hemiit'in apo'i'atu'e — Aikope som

waku watunug meiũ aheman teneg u hap i'atu'e. Aikope aru watenuk i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e – Pyno eweiwat ro tawa wato kape e. Put'ok'ei'e hawyi ti aru eweipuēti wētup ok miit itote e. Mi'i pe ewehenoi – Uruka'iwat e'at ti put'ok'e ra'yn ti ewei'e ran o e. Uiku'uro hamuat e'at yt pya hin i ra'yn wyti e ti Aika'iwat ewei'e o e. Mi'i pote ti tenuk teran temiit'in nywo e'yat pe ewei'e o mekewat man u hamo getap ka'iwat pe e. ¹⁹ Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui ehay wywo tuwat hawyi aikotā Iesui mienoi ewy yne ra'yn ta'atupuēti. Mi'i hawyi ta'atuporokpun itote ienuk hap imiky'esat ewy ra'yn.

MAKU 14.17-25 IRUKA 22.21 IUWĀU 13.21 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi wātym i turan toto ra'yn Iesui temiit'in kape i'atuwywo tenuk hamo. Mi'i hawyi te'era'apyk itote mekewat mesa ppyke. ²¹ Mi'i hawyi i'atuenuk turan Iesui to'e – Pywo pe ti are'e wētup ok ti meiũpe aiwywuat ui'auka kary hanuat hat e. ²² Mio tā e pote ipotmu'eria te'eruwanētup kahato hawyi i'atunik kahato ra'yn haty kahato i'atuete mio tā e hap ihay. Mi'i hawyi apo'i'atu'e – Uito apo'e wētup ok i uito apo'e. ²³ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ta'i mekewat uiwywuat man puka mi'u moi miat hat wyti aru ui'auka kary hat e irania'in me Iuta etiat. ²⁴ Ta'i tohenoi yne sa'awy'i miwan me aikotā Eheyke'et auka hamuat etiat hap e. Ma'ato ti mekewat uima'at hat Tupana ti'uhu kahato ti aru e. Ta'i Eheyke'et wyti miit'in mi'auka wo ra'yn topyhu'at aikotā sa'awy'iwuat e hap ewy. Ma'ato ima'at hat ti po'og yt naku

i pe topyhu'at hamuat aru e. Ta'i po'og waku iku'uro toty ymyēpe te uima'at rē e. Po'og waku yt karāpe i ra'yn toīne'en e. ²⁵ Mi'i hawyi tokosap ta'yn Iuta irania'in saipepe to'e hamo — Uito apo ema'at hanuat hat uiKa'iwat e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Ta'i e'e hap ewy mehī e Iesui Iuta pe apo'e hawyi. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi waku e Tupana pe hawyi toipikipik ta'yn. Mi'i hawyi tutum temiit'in me hawyi to'e — Ewetat ro mesuwat man mehī'in e. Eweitu'u ro mi'i ti uipiit e. ²⁷ Mi'i hawyi totat ihy kui'a piat. Mi'i hawyi waku e Tupana pe. Mi'i hawyi toimō'ē temiit'in me hawyi to'e i'atuepe — Eiwe'y'u ro e. ²⁸ Mi'i ti uhuu at hap miit'in wehik Tupana etiat hamuat yn i'atuminug sa'ag miwaure Tupana piat hamuat e. ²⁹ Mi'i hawyi ti aru yt karāmuat i ra'yn aresapohy'u eiwywo mesuwe ma'ato meiūran aru karāpe Ui'ywot topyhu'at Morekuat nuat mi'i turan aresapohy'u eiwywo i ra'yn aru e. ³⁰ Mi'i hawyi Te'eruwepy hawyi tuwat ra'yn Uriweira ypia e'yity'ok kape.

MAKU 14.27-31 IRUKA 22.31-34 IUWĀU 13.36-38 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote hawyi to'e Iesui i'atuepe — Ta'i mesuwat ewātym ni aru ui'atoiat yne eipe. Eiwesytpok aikowo aikowo aikotā miwan miat to'e hap ewy — Ati'ahyk hawyi iku'uro I'atuka'iwat hawyi ihūria tuwesytpok yne e hap ewy tuwat tuwat kowo'i kowo'i ihūria e miwan me. Mio tā e hap ewy ti aru mesup ewātym ui'atoiat yne ra'yn eipe e. ³² Ma'ato areīne'en i ra'yn gu'uro pyi hawyi ti aru woroho'opuēti i te ra'yn yi Karireia pe e. Ehe'yianmete areto. Mi'i hawyi ti

itote ra'yn wato'opuēti aru e. ³³ Mi'i pote Peteru to'e — Uito aru yt karāmuo hin i aremōti epupi e wen. Yt karāmuo hin i aru woro'atoiat En e Peteru. ³⁴ Mi'i pote Iesui to'e — U pāi mesuwat ewātym ti aru — Yt atikuap i ra'yn Iesui ere ra'yn mye'ym muat waipaka ehay e'yanmete — Yt atikuap i wyti uito ere ti aru. ³⁵ — Ta'i yt hin i aru ma'ato ui'auka ti aru ewywo uito irania'in ma'ato ti aru yt woro'atoiat hin i aru e Peteru. I'ewyte irania'in hemiit'in Peteru ehay ewy te te'ero'e Iesui pe.

MAKU 14.32-42 IRUKA 22.39-46 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi put'okta'atu'e mikoi ypia Kesemani e hap tote. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe — Ewei'apyk to meiūpe. Mi'i hawyi ti Uito kuepuo areīne'en uhehay Tupana wywo turan e. ³⁷ Mi'i hawyi totioto Peteru i'ewyte typy ok Sepe-teu sa'yru'in totioto yt pya i irania'in kai. Itote hawyi tohaty u kahato topy'a pe. Tuwanētup ho'opot hap kape yn. ³⁸ Itote iwanētup hap yt he hin i ra'yn. Itote i'arot yn toīne'en. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe mye'ym ok takaria pe — Ta'i ahaty'u hap porap ui'auka e. Paa'ui'e hap wyti e. Mi'i tupono ewehētup are Tupana pe uipowyro hamuat hap e. Pyno uhekatuwy wo rō eweikupte'en meiūpe e. Yt eweiket rei'o. Eweheha'at ro e Iesui mye'ym ok takaria pe. ³⁹ Mi'i hawyi toto porap'i hawyi porog'e yi tote to'owapuo hawyi to'e — Ui'ywot e etat meikowat kui'a uipo pyi are ma'ato — Etu'u ro ere pote atu'u emiky'esat ewy e Iesui To'ywot pe. ⁴⁰ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in mye'ym ok takaria kape. Mi'i hawyi toi'atupuēti i'atuket turan ne'i ra'yn. Mi'i hawyi to'e Peteru pe — Yt ehētup kuap i apo

wētup eura i wyti uhupi e. ⁴¹ Ewe'eg wo o. Ehētup o Tupana kape — Urumoesaika kahato uruiã'ãg hap pupi Uruka'iwat atoiat hap pupi ewei'e ro Tupana pe e. Ta'i atikuap ti eweiky'esat kahato Tupana miky'esat nug hap ma'ato ti yt put'ok'e i ehesaika hap inug hamo e Iesui topotmu'eria mye'ym ok takaria pe. ⁴² Mi'i hawyi ta'aipok To'ywot kapiat tehay hamo hawyi to'e — Ui'ywot yt etihep kuap i pya uikai meikowat kui'a uipo pyi ho'opot hap e mi'i pote waku atu'u emiky'esat ewy e. ⁴³ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in kape. Mi'i turan te'eroket i ra'yn. Yt mehit'i'atu'e kuap i sese yt te'eroket teran i pytkai. ⁴⁴ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn mye'ym mo ra'yn tehay Tupana kapiat hamo. Mi'i hawyi i'ewyte te tohētup. ⁴⁵ Mi'i hawyi ta'aipok i temiit'in kape. Mi'i turan iwyria'in te'eroket i ra'yn. Mi'i hawyi to'e — Uiwyrria'in pyno eweiket re apo'are. Put'ok'e ra'yn ti koitywy uima'at hat. Eheyke'et ti koitywy yt nakuaria i po pe ra'yn topyhu'at. ⁴⁶ Ei'ãpe'ok'am no katupono ti uima'at hat ti tut ra'yn e temiit'in me.

*MAKU 14.43-50 IRUKA 22.47-53 IUWĀU 18.3-12
PIAT EWY*

⁴⁷ Mio tã e turan Iuta put'ok'e ra'yn. Tõ'ẽ tõ'ẽ Iuta upi typy'i kahato aria'yp ãkun wywo kyse'yp ko'i wywo Iesui kape ipak pak hamo. Pa'i kororia nagnia akag ko'i tõ'ẽ tõ'ẽ Iuta wywo. ⁴⁸ Katupono sa'awy'i ti Iuta ti'atumu'e mu'e surara'in yianmete — Put'ok'ui'e hawyi ti aru Iesui ra'yn ati'ãpysig e i'atuepe. Mi'i turan o ewetopytyk ta'yn e. ⁴⁹ Mi'i hawyi put'okto'e hawyi tokosap Iesui kape hawyi to'e — Wātym Uimu'e hat e. Mi'i hawyi ti toi'ãpysig

na'yn. ⁵⁰ Mi'i pote Iesui – Kat hamoĩ eriot uiwy e. Mi'i pote hupiat õ'ẽ haria topytyk ta'yn. ⁵¹ Mi'i pote wētup ok ipotmu'e i'yatypiat hat tekyses'yp towope pyi toteki hawyi wētup ok pa'i emiit toi'ahape hep ta'yn. ⁵² Mi'i pote Iesui to'e – Etopag i ro ekyses'yp ewope pe mehĩ e temiit Peteru pe. Katupono uwe uwe tuwepyk mi'i hat wyti miit'in mipoepyk wo hawyi iku'uro rakano topyhu'at e. Uwe uwe ti'auka miit mi'i miit miit'in mi'auka wo aru tapyhu'at. ⁵³ Katupono atiky'esat pote ti yt niatpo hin i ahētup Ui'ywot kape atipy kaipyi uipowyro hamuat. Meremo tō'ẽ uipowyro hamo po'og typy'i kahato wuat sakpuaria surara'in sem e. ⁵⁴ Katupono sa'awy'ite ui'auka hamuat yn ta'atuhenoĩ miwan me. Mi'i pote yt ahētup kuap i atipy kape uipowyro hamuaria surara'in sem e. ⁵⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e õ'ẽ haria pe – Kat hamoĩ eweĩ'ẽ uhowawi kyse'yp ko'i wywo aria'yp ākun ko'i wywo. Pyno sero'ok'e hat apo Uito. Mi'i pote apo eweĩ'ẽ uhowawi. Sa'awy'i te kue areĩne'en wuat'i e'at pe Tupana mōtypot yat pe eimu'e haype ma'ato kue eipe yt kat eweĩ'e hin i. Yt uipytyk i eipe pāi e. ⁵⁶ Ma'ato apo koitywy eweikuap pyno katupono uipyhik ta'yn eipe mesup e. Pyno ahenoĩ ehepe. Ta'i sa'awy'itewuaria Tupana ehay enoĩ haria henoĩ henoĩ meikotã hamuat hap yn. Mi'i hawyi aru i'atu'e ta'atumiwan me mi'i hap ewy ra'yn meiũ e. Mi'i hawyi ti ipotmu'eria ikohyeput Iesui yatypyepyi ta'atu'atoiat yne.

MAKU 14.53-65 IRUKA 22.54-55 IUWĀU 18.12-14 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i hawyi ipytyk haria tioto ra'yn Iesui pa'i koro sese Ka'iwa e hap yat kape ra'yn. Aikope

tukupte'en iwan miat Tupana ehay enoi haria kape nagnia ehay enoi haria te'eruwa'atunug hap kape. ⁵⁸ Meiūran Peteru toto ma'ato pya i'atukai yt heremo i ma'ato. Mi'i hawyi put'ok'e mekewat pa'i wato yat ete hawyi tokosap i'yat pyhyp hap surara e'oken'ypy kape. Mi'i hawyi ta'apyk itote pa'i kororia emiit'in ywytpe. Ta'akasa teran aikotā ta'atunug Iesui ete hap kape. ⁵⁹ Mi'i hawyi itote pa'i kororia tikat kahato sehay sa'ag yne kaipyi nagnia wo'onāpin haria ko'i wywo. Kat pote yt pywo pe hin i ta'atukuasa sa'ag i'auka hamuat. ⁶⁰ Ma'ato yt aikotā hin i ta'atupuēti sehay sa'ag Iesui etiat. Katupono ta'atuhenoi yt to'o'ewy'ewy i. Mi'i pote yt to'osat'i i'atuwanētup hap ko'i. Mi'i turan ni ma'ato put'ok'i'atu'e typy ok henoī hanuaria hawyi te'ero'e ⁶¹ — Ta'i meiēwat Miit wyti ihay uruehamo — Atipugha ti aru meiēwat Tupana mōttypot yat e ti i'atu'e. Mi'i hawyi — Mye'ym e'at pe yn atimopoī'ām i e i'atu'e. ⁶² Mio tā i'atu'e pote pa'i koro ipoī'ām na'yn hawyi to'e Iesui pe — Yt eti'atuwesat i apo mio tā i'atu'e pytkai e. Eti'atuwesat ro e. ⁶³ Ma'ato yt kat e hin i. Mi'i hawyi pa'i koro to'e i — Ehenoi ro Tupana kaipywiat En hap Miit'in Porekuat nuat eut hap sio apo yt Mi'i i En e. ⁶⁴ Mi'i hawyi to'e Iesui pa'i koro pe — Ta'i mehī mio tā e'e hap ewy ti mehī e. Ta'i meiūran ti aru ewei'akasa miit'in Eyke'et Tupana po sese kai mekewat po'og hesaika rakat po sese kai apyk pe tut atipy kaipyi ywyhig me ewei'akasa ti aru. Ta'i mi'i hap ti aru ewei'akasa e Iesui pa'i koro pe. ⁶⁵ Mio tā e pote pa'i koro tuwekamisa wato hiot hawyi to'e i — Ta'i heso kahato ti Tupana ete tuwepehik pehik topy'ahak haype. Pyno koitywy watikuap kahato sese ra'yn

heso hap. Ta'i tuwekuasa kahato ra'yn ti tehay wo. Ahehamo kahato ra'yn tuwema'at sese ra'yn. Pyno watikuap ta'yn koitywy. Toran na'yn ahehay e pa'i koro irania'in me. ⁶⁶ Mio tã to'e hawyi apo'e irania'in me – Pyno aikotã wato'e aru koitywy meiüwat Miit ete e. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Ta'i mio tã e hat auka potiat ne'i waku i'atu'e. ⁶⁷ Mi'i hawyi kuitu'i'atu'e Iesui owa ete. Ta'atu'ahyk ta'atupo'ok. Irania'in howapetek ta'atupopep mo. ⁶⁸ – Pyno koitywy pywuat Tupana Mipo'oro En pote ehenoï ro uwe uwe piat ewapetek haria set ko'i i'atu'e.

MAKU 14.66-72 IRUKA 22.56-62 IUWÄU 18.15-27 PIAT EWY

⁶⁹ Mi'i turan Peteru ta'apyk mekewat getap e'okipyke. Mi'i hawyi wētup ok makuptia pa'i koro eropat hat put'ok'e Peteru ete – An e worokuap kahato en. Iesui emiit en yi Karireia piat en e. ⁷⁰ Mi'i pote Peteru tiwesat – U yt uito i rat e. Yt atikuap i ehay e. ⁷¹ Mi'i hawyi Peteru toto mekewat oken'ypy wato kawianuat og kape ra'yn. Tokosap mekewat haryporia hit yatypepyi. Mi'i hawyi itote wētup ok i ra'yn i'atueropat hat re haryporia kawiat to'e towyria'in me – Atikuap ti uito meiëwat. Mekewat tawa Nasare piat turanuat Iesui wywuat ieñne'en hat wyti e. ⁷² Mi'i hawyi Peteru to'e itotiarria pe – Yt rat e yt atikuap i ti uito Mi'i Miit e. pywo ti yt uheso i rat. Tupana tikuap kahato yt uheso i hap e Peteru. ⁷³ Mi'i hawyi irania'in tokoka'at Peteru kape mi'i hawyi te'ero'e – Ta'i uruikuap ti en. En ni wyti wētup ok Iesui potmu'e ti rat katupono yi Karireia piaria ehay ewy ra'yn ehay i'atu'e. ⁷⁴ Mio tã i'atu'e pote

toiwesat sa'ag ne'i ra'yn – Yt atikuap i ti uito Mi'i Miit tupono. Yt atikuap i kahato rat Mi'i Miit. Uheso pote aru waku ra'yn Tupana ui'apiheg e. Ma'ato yt uheso i rat e turan waipaka ihay ra'yn. ⁷⁵ Mi'i pote so hot'ok'e ra'yn Iesui ehay kape – Waipaka ehay e'yanmete ti aru – Yt atikuap i wyti Mi'i Miit ere ra'yn uhepiat pe mye'ym mo e Iesui hap kape iwatetup ta'yn. Mi'i hawyi tuwepik ta'yn itote pyi tuwak kahato ra'yn Peteru tominug sa'ag hap upi.

Mi'i tã sa'awy'iwuat hap etiat atikuap. Mi'i hawyi atunug uimiwan mesuwe are uito Mateu.

27

MAKU 15.1 IRUKA 23.1-2 IUWÄU 18.28-32 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi hunete te'eruwa'atunug pa'i kororia nagnia ko'i wywo aikotã waku Iesui ta'atu'auka hap kat hamo torania tapy'yiaria akagnia ko'i wywo. ² Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i ra'yn Iesui haity wo. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn wanĩkaptia porekuat Piratu e hap kape. Mi'i turan Iuta tut ra'yn Iesui ma'at hat topo piat ha'up wywo. ³ Mi'i hawyi tuwanētup hawyi Iuta to'e pa'i kororia pe – Ahaty'u uipy'a pe ra'yn uiminug sa'ag Uika'iwat etiat hap pã i e i'atuepe. Ewetat ro mesuwat sa'up sa'ag uipo pyi e. ⁴ Ta'i ati'aparap kahato ti uito. Atum Uika'iwat ehepe pote yt kat upiat hin i i'aparap hat i atiweneru ehepe e. Mi'i hawyi ta'atuwesat Iuta – Pyno koitywy yt urutuwanētup teran hin i ra'yn ti eminug kape i'atu'e. Eminug sa'ag epe topyhu'at uhyt i'atu'e. Kat etunug ti aru ewanuat ra'yn

uhyt i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi Iuta tiporokpun na'yn mekewat sa'up 30 ape rakat Tupana mōtypot yat koro pe. Mi'i hawyi totoiat ha'up itote hawyi toto tuwe'auka hamo. Mi'i hawyi haity wywo tuwe'ut'yp kytyp ywaiti hawyi iku'uro. ⁶ Mi'i hawyi pa'i kororia te'ero'e – Aikotā som mesuwat miit suu sa'up ete watunug i'atu'e. Yt naku i watopag mi'i Tupana mōtypot yat piat heiam me i'atu'e. ⁷ Te'eruwanētup hawyi te'ero'e – Pyno waku ti watiky'i'at mekewat kamūti wuat mipuruk puruk yi ka'a. Mi'i hawyi waku itote watisyp iku'uro rakaria yt uwe mikuap i ko'i i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuky'i'at mekewat 30 ape rakat sa'up mo. ⁸ Mi'i hawyi mi'i yi ta'atusetnug – Mi'auka suu sa'up muat miky'i'at i'atu'e. Pyno mesup te mi'i set topyhu'at itote. ⁹ Pyno aikotā Tupana ehay enoi sa'awy'i'uwat Ieremia to'e hap ewy – Meiūran ti aru ipiit sa'up ta'atukat karanja upi i'auka hap sa'up ta'atukat hawyi 30 ape waku i'atu'e ti aru e. ¹⁰ Mi'i sa'up mo ti aru ta'atuky'i'at kamūti wuat mihephep yi ka'a e Ieremia sa'awy'i miwan me hap etiat tohenoi.

*MAKU 15.2-5 IRUKA 23.3-5 IUWĀU 18.33-38
PIATEWY*

¹¹ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e morekuat yat pe hawyi morekuat tikaykay tuwewawi apoto'e hamo – En apo Iuteuria ywania Porekuat sio yt e. Mi'i pote Iesui to'e – Mio wat ehay ewy uhyt e. ¹² Mi'i hawyi morekuat pe te'ero'e pa'i kororia nagnia'in – Meiū Miit yt naku i kahato rakat i'atu'e. Ma'ato Iesui yt i'atuwesat hin i mio wuat i'atueso tepiat pytkai. ¹³ Mi'i hawyi morekuat to'e

Iesui pe – Mio tã i'atu'e ti epe Uhyt ewanĩkaptia e. Yt naku i i'atu'e ti epiat pe Uhyt e. Kat ere kahu i ro pote eti'atuwesat mio tã e epiat haria e. ¹⁴ Ma'ato Iesui ipo'inik ne'i. Yt kat e hin i toi'atuwesat mio tã e haria. Mi'i hawyi morekuat tuwanẽtup kahato kat pote yt toi'atuwesat i hap kape. Kat pote som – Yt atunug hin i mi'i tã yt e hin i pãi e morekuat tuwanẽtup hawe.

MAKU 15.6-15 IRUKA 23.13-25 IUWÃU 18.39-19.16 PIATEWY

¹⁵ Pyno yne anu pe mekewat ienuk wato hap turan morekuat tiporenõtem wẽtup ok wo'opyhik hawyi miit'in mowepit hamo ta'atumiky'esat ewy. ¹⁶ Mekewat e'at pe toĩne'en wo'opyhik hawe po'og yt nakuat i rakat Parapa e hap. ¹⁷ Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay miit'in hawyi to'e – Waku mesuwat anu atiporenõ'ẽ wẽtup ok aimipyhik e. Uweĩ eweiky'esat e apo'e. Pyno waku apo atiporenõtem mekewat Iesui sio ei'e hap eimiset'ok wuat'i po'og yt nakuat i Parapa e hap e. ¹⁸ Mi'i hawyi Piratu tikuap i'atuwemoeha'ywywi hap tuwanẽtup hawe Iuteuria akag yt tiky'esat i miit'in tuwat Iesui kape hap. ¹⁹ Mi'i hawyi Piratu ta'apyk te'amyap tote aikope morekuaria to'e hap miit'in wakuat sio yt hap kuap hap tote. Mi'i turan ihary'i tuwehay po'oro te'aito kape – Yt etunug sa'ag nei'o mekewat Iesui e hap het rakat ete to'e hap. Ahaty'u kahato uimu'etu wuat mi'i hap e. Pyno uhe'aito epohep to merep Mi'i Miit ete e. ²⁰ Mi'i hawyi pa'i kororia nagnia'in te'ero'e miit'in me – Pyno waku watiputsit Parapa mi'i hawyi waku wati'auka Iesui ewei'e ro morekuat

pe i'atu'e miit'in py'asetpe. — Mio tã ewei'e ro morekuat pe i'atu'e. Mi'i hawyi i'atuehay upi tuwat Piratu kape — Waku etiputsit Parapa hawyi waku eti'auka Iesui te'ero'e hamo. ²¹ Mi'i hawyi morekuat Piratu to'e i'atuepe — Pyno ewehenoi ro uwe waku atiputsit wo'opyhik hawiat e. Mi'i hawyi — Waku Parapa i'atu'e. ²² Mi'i hawyi to'e i — Aikotã are aru atunug mekewat Eiporekuat nuat Tupana Mipo'oro ete e. Mio tã e pote — Erehay po'oro ro i'auka aria'yp posak etiat hamo i'atu'e. ²³ Mio tã i'atu'e pote — Kat hamo kat iminug sa'ag po'ypyi ten ati'auka e morekuat. Mi'i hawyi ta'atuehay pirik wo — Erehay po'oro ro epiat i'auka aria'yp posak etiat hap i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Piratu tuwanētup hawe to'e — Tu'uka irane apo pãi e. Mi'i hawyi morekuat to'e temiit'in me — Eweherut y'y e uiweposei miit'in ehamuat hamo e. Ta'atuherut hawyi tuweposei wuat'i miit'in ehamo. Tuweposei haype to'e — Areposei meĩũ uipo meĩũwat Miit wakuap auka hap suu yt atiky'esat i uipo ete pote e. Yt uito i i'auka hat to'e haype. ²⁵ Mi'i hawyi te'ero'e — Yt eete i ti aru uhyt i'atu'e uruete urumēpyt'in ete aru i'atu'e. Ta'i Iesui auka hap ti aru uruete uhyt i'atu'e. Uruete aha'yru'in ete uhyt i'atu'e Iuteuria. ²⁶ Mi'i hawyi Parapa toiputsit wo'opyhik hawyi tutum i'atuepe. Mi'i hawyi toipo'oro tesurara'in Iesui pak pak hamo. Ta'atupak pak hawyi morekuat toiat ra'yn Iesui tesurara'in po pe i'auka hamo aria'yp posak etiat i'auka hamo.

²⁷ Mi'i hawyi hesurara'in tioto morekuat koro yat pe. Mi'i hawyi ta'atukaykay yne morekuat esurara'in temiit'in sese Iesui kape. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui esokpe ta'atuhep yne hawyi morekuat esokpe wato ihup takat ipiit pe ta'atupag.

²⁹ Mi'i hawyi ta'atupi'ig morekuat e'amātap ewywuat morekuat painug hap ewy hehu rakat he'amātap mo ma'ato ta'atumikyry'i hap ne'i mi'i tã ta'atunug. Ta'atupag Iesui akag me haty rakat. I'ewyte wy ta'atupag aria'yp ipo pe. Mi'i hawyi te'eruwepý'ātutuk ta'atumikyry'i haype. — Ereñe'en mot'i ro mesuwat yi tote Uruporekuat no i'atu'e Iuteuria Porekuat no i'atu'e ta'atuehay mikyry'i haype. ³⁰ Kuitu kuitu'i'atu'e Iesui ete. Mi'i hawyi ipo piat aria'yp ta'atusat hawyi ta'atu'ahyk ahyk mi'i wo i'akag ete. ³¹ Ta'atumikyry'i kahu ra'yn hawyi ta'atuhep i ra'yn ta'atumipag morekuat esokpe ihup takat. Mi'i hawyi ta'atupag iwat hesokpe sese i ra'yn. Mi'i hawyi itote pyi ta'atueroto i'auka hamuat kape ra'yn.

MAKU 15.21-32 IRUKA 23.26-43 IUWĀU 19.17-27 PIAT EWY

³² Mi'i turan wētup ok miit ta'atupuēti mu'ap tote tawa Sireniu kaipywiat. Wētup ok Simāu e hap het rakat. Mi'i pe te'ero'e — Ehereto meiūwat Miit e'aria'yp posak i'atu'e tope. ³³ Mi'i hawyi put'okta'atu'e yity'ok tote Iesui wywo yity'ok Miit Akag Kag ewywuat i'atu'e hap het rakat kape ta'atu'eroto ma'ato i'atupusu puat Koukota e hap het rakat kape. ³⁴ Mi'i hawyi itote ta'atuium sapo hy puo mohag haty monik hamuat hap nop takat. Toterep hawyi toikuap hawyi yt tutu'u i

po'og neran. ³⁵ Mi'i hawyi ta'atuhep hesokpe ko'i ipiit pyi. Mi'i hawyi ta'atu'ateg ipo ete ipy ete aria'yp posak ete. Hesokpe ta'atumō'ē neran pote te'eruwemahara aikotā waku hesokpe ta'atumō'ē hamuat hap. Aikotā sa'awy'ite Tupana ehay enoi haria hanoi mi'i tā — Meiūran ti aru uhesokpe ta'atupat'ok pat'ok. Mi'i hawyi ti aru te'eruwemahara uwe topyhu'at uhekamisa wato wyuwat hamuat kat hamo hap ete ti aru te'eruwemahara e sa'awy'i Tupana e hap ewy ta'atunug. ³⁶ Mi'i hawyi apyk pyi surara'in yt ta'atuky'esat i irania'in ne'i ihep haype. Mi'i pote surara'in i'apykok kahato te'eraha'at kahato. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atumiwan ta'atupehik Iesui apy tote aikotā yt nakuap i ko'i tutunug hap enoi hap — Meiū ti Iesui Aiporekuat koro. Meiū ti Iesui Iuteuria Porekuat koro e hap. ³⁸ Mi'i hawyi i'ewyte ta'atupehik i'atu'aria'yp posak ete typy ok sero'ok'e haria wētup ok ipo ran kai wētup ok ipo sese kai tukupte'en ta'atupehik. ³⁹ Mi'i hawyi hepiok haria i'atuehay mikyry'i kahato tokoka'at no. ⁴⁰ — Erehakyera'at ro erehakyera'at ro meiēpe pyi i'atu'e. — Tupana mōtypot yat atomoma hawyi atunug mye'ym e'at yn e hat meiē i'atu'e. Pyuwat Tupana Sa'yru sese pote ti aru era'apyk to meiēpe pyi ewewi aria'yp posak pyi i'atu'e. ⁴¹ I'ewyte pa'i kororia nagnia'in ehay enoi haria te'eruwemoko'i moko'i howawi. ⁴² — Irania'in ti toi'atuehakyera'at kuap i'atu'e ma'ato tuwewi ti yt tuwehakyera'at kuap hin i i'atu'e. Ma'ato irania'in te'ero'e — Pyuwat e'apyk aria'yp posak totepywiat pote ti ran meremo pywo rasig Isareu ywaniaria Porekuat nuat wato'e i'atu'e. ⁴³ Ta'i heso kahato ti — Tupana atimohey e

ma'ato pywo imohey hat pote tut Tupana aria'yp posak pywiat iehakyera'at hamo i'atu'e ta'atuehay mikyry'i haype. ⁴⁴ I'ewyte mipehik iywyt piat sero'ok'e haria te'ero'e ta'atuehay mikyry'i hap te wy.

MAKU 15.33-41 IRUKA 23.44-49 IUWĀU 19.28-30 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi atposake pyi i'ypyryp hap put'ok'e wātym i kape. ⁴⁶ Mi'i hawyi i'ypyryp we Iesui tuwatka haty wo wātym i turan — Uhetupana Uhetupana kat poteĩ ui'atoiat En e. Ma'ato tuwat topusu puo — Erai erai irama sapatania e. ⁴⁷ Mio tã e pote meimēpuaria te'ero'e — Meiē ti Eria sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat ra'yn toikaykay topowyro hamo i'atu'e. ⁴⁸ Mi'i hawyi aria'yp hit ēpo ete ta'atupo'i amūkiusu'ap ewywuat hawyi ta'atupuka ihy haiug nakat pe mi'i hawyi tutum turan waĩ'i'atu'e. ⁴⁹ Waku wahekatup mio apuru tut Eria ipowyro hamo sio yt i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui kak'e toku'uro haype hawyi ipyhu tek'e ra'yn hawyi iku'uro sese ra'yn. Tutum na'yn toieĩne'en hap. ⁵¹ Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat e'okenhyp sokpe kawiat hiot'e ra'yn ywaiti pyi yi kape. I'ewyte wy yi ti huruk'e itote. I'ewyte wy nu wuat itotiat i'apok'e ra'yn nu. ⁵² I'ewyte wo'osyp hap i'ahot'e ra'yn yi tyry'e pote Iesui iku'uro turan. Mi'i hawyi tukupte'en i ra'yn gu'uro pywiat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria. ⁵³ Mi'i hawyi mi'iria Iesui ewy tukupte'en i ra'yn gu'uro pywiat hawyi tuwat tuwat Tupana etawa Ierusalemi kape te'erumoherep itotiarua miit'in kapiat hamo. ⁵⁴ Ma'ato sa'awy'i Iesui ku'uro hap tote

surara'in ta'atu'akag wywo i'apykok miit'in mupi hamo. Te'era'akasa yne aikotã aikotã iku'uro hap kape yi tyry'e hap kape. Mi'i hawyi te'eroken'ë kahato hawyi te'ero'e – Ta'i meiũ ti Tupana Sa'yru sese ti i'atu'e. ⁵⁵ Mi'i turan tukupte'en haryporia'in iwywuat hewyry rakaria iku'uro hap kapiat akasa haria pya pywiat seha'at haria. Mi'iria ti sa'awy'i tō'ë Iesui upi yi Karireia kaipyi Iesui powyro hewyry te turanuat mi'iria. ⁵⁶ Itote toĩne'en mekewat yi Matarena kaipywiat Maria e hap het rakat. I'ewyte wētup ok Maria Sepeteu sa'yru'in ty toĩne'en i'atuwywo.

MAKU 15.42-47 IRUKA 23.50-56 IUWĀU 19.38-42 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i turan mekewat at min'e turan mekewat Iesui potmu'e hekat rakat put'ok'e Iuse mekewat tawa Arimateia kaipywiat tut. Mi'i hawyi itote morekuat Piratu kape toto to'e hamo. ⁵⁸ – Ati'asyp irane ra'yn ti Iesui piit e Piratu pe. Pyno etum no uhepe e. Mi'i pote Piratu temiit'in surara'in me to'e – Ewetum soke ro meiëwat ipiit meiũwat miit pe e. ⁵⁹ Mi'i hawyi toto howawi hawyi toihep ta'yn meiëwat aria'yp posak ete pyi Iesui piit hawyi toipo'i po'i sokpe pakup ikytsig nakano ipiit. ⁶⁰ Mi'i hawyi totopag ipiit mekewat towat wo'osyp hap nu ka'a pe ipakup takat pe. Mi'i hawyi meiëwat nu wato toi'ãpe'okpun i'apyhik hamo. Mi'i hawyi waku yne ra'yn iheg me ra'yn hawyi toto ra'yn. ⁶¹ Mi'i hap ti Maria'in te'era'akasa yne katupono mi'iria te'era'apyk yt pya i ipũ'ã kai. ⁶² Mi'i hawyi Seitaweira e'at pe e'ihot'ok pe te'eru-we'atunug pa'i kororia wo'omu'e haria morekuat

Piratu wywo. Mi'i hawyi te'ero'e morekuat pe⁶³ — Mekewat ga'atpuat urumi'auka heso rakat toĩne'en ne turan mio tã e — Mye'ym e'at areĩne'en gu'uro pe hawyi ti aru areĩne'en i ra'yn e hat i'atu'e.⁶⁴ Mi'i hap uruikuap hawyi uruhenoĩ kahato teran epe i'atu'e. Pyno waku etimoheg kahato mekewat i'asyp hap tote surara'in wywo i'atu'e mye'ym e'at kape surara'in ti'apykok waku i'atu'e. Ma'ato yt kat i i'apykok haria pote meiũran wãtym muo tã'ẽ ipotmu'eria hereto hamo ta'atu'e haype. Mi'i pote iwẽtem na'yn hawyi te'ero'e miit'in me — Meiẽ neke tuwẽtem na'yn gu'uro pyi i'atu'e. Ma'ato mi'i tã ra'yn ta'atunug hawyi ti rẽ po'og heso hap topyhu'at ahepe sa'awy'i wat heso hap kai i'atu'e.⁶⁵ — Pyno uimiium sa'awy'iwuat surara'in ko'i waku eti'atupo'oro mekewat misyp apykok hamo e. Waku eweimoheg eimiky'esat ok tã e Piratu pa'i kororia pe.⁶⁶ Mi'i hawyi ta'atu'okenhyp iheg nakat nu wo mekewat yi mi'apokik wo ta'atupyhyp. Mi'i hawyi morekuat tunug toiã'ãkap mekewat yi mi'apokik ete. Mi'i hawyi to'e miwan me itote — Yt eweipikpik tei'o meiũwat e ma'ato eweipikpik pote ei'auka hap topyhu'at e. Mi'i hawyi i'ewyete surara ko'i toimõpyhu'at at ka'ap Iesui piit ero'ok haria pupi are uito Mateu.

28

MAKU 16.1 IRUKA 24.1 IUWÃU 20.1 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Sapatu e'at tokosap hawyi mũki'ite mytu'u e'at pe hunete ihot'ok pe turan tuwat Maria'in Iesui syp hap kapiat te'eraha'at hamo.

² Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e turan yi huruk'e kahato katupono Tupana mipo'oro atipy kaipy-wiat ra'yn put'ok'e nu wato kawiat he'okenhyp'ok hamo. Toimorem mekewat he'okenhyp hap hawyi ta'apyk he'okenhyp hap tote nu wato tote. ³ Imehit kahato hētyhot kahato aikotā merep'e hap ewy. Hesokpe ti ikytsig kahato nukara kytsig hap ewy. ⁴ Mi'i pote surara'in itotiarua te'eroken'ē kahato ipupi to'otyry'i kahato ipupi gen'ē pono. Mi'i hawyi hewo yi upi map haria ewy surara ko'i.

MAKU 16.5-8 IRUKA 24.3-8 PIAT EWY

⁵ Mi'i pote to'e Tupana mipo'oro Maria'in me — Yt eweiken'ē tei'o e. Woroho'okuap eipe Iesui piit kat haria aria'yp posak etiat mi'auka kat haria ti eipe e. ⁶ Ma'ato yt uwe i ra'yn meiūpe topū'ē pe e. Tuwētem na'yn gu'uro pyi Iesui aikotā yianmete tohenoi. Mi'i hap ewy ra'yn ti toīne'en i ra'yn pāi e. Mi'i pote eweī'ē ro meikowo ipū'ē kape eweha'at hamo pyno ta'atusyp Aika'iwat sa'awy'i hap kape e atipy kaipywiat sut hat mana'in me. ⁷ Mi'i hawyi tokoka'at hawyi te'eraha'at ra'yn. Mi'i hawyi to'e i i'atuepe — Koitywy eweiwat ro meremo ipotmu'eria piat henoi hamo. Iwētem i ra'yn gu'uro pywiat hap enoi i'atuepiat hamo. I'ewyte ewehenoi i'atuepe toto ra'yn tetama Karireia kape aikotā sa'awy'i to'e hap ewy — Areīne'en i ra'yn hawyi ti aru areto yi Karireia kape i ra'yn. Mi'i tote ti aru wato'opuēti i ra'yn eiwywo to'e hap ewy ewei'e ro ipotmu'eria pe e atipy kaipywiat Tupana mipo'oro mana'in me. ⁸ Mio tā e hawyi tuwat ra'yn meremo Maria'in. Ikohyeput ra'yn

te'ero ken'ē popuo ma'ato i'ewyte ta'atuwepit kahato wywo tuwat meremo ipotmu'eria piat henoi hamo. ⁹ Mi'i turan i'atukohyeput nuat iwat turan meremo Iesui ti'atupuēti mu'ap tote — Mana'in ariot i ra'yn e. — Mimi i'atu'e hawyi i'atuporok'at ipy ete imōtypot hap wywo. ¹⁰ — Mana'in yt eweiken'ē tei'o e ma'ato eweiwat ro uiwyrria'in eikywyt'in me henoi hamo — Waku ewei'aipok to ahe'yi Karireia kape i ra'yn ui'e hap ewy ewehenoi ro uhemii't'in me. Mi'i hawyi tuwat i ikohyeput i ra'yn ta'atuhenoi hamo.

¹¹ Mi'i turan surara'in ikohyeput ra'yn tawa wato Ierusarēi kape. Mi'i hawyi ta'atuhenoi ra'yn yne yne itote ta'atuerokosap hap aikotā aikotā hap pa'i kororia pe. ¹² Mi'i hawyi te'eruwa'atunug na'yn pa'i kororia nagnia wo'onāpin haria wywo aikotā wato'e aru watunug ta'atu'e hamo. Mi'i hawyi surara'in me te'ero'e — Yt ewehenoi tei'o irania'in me mi'i tā hap. Ma'ato wētup sehay ewehenoi pote watum sa'up iwato'in nakat ehepe i'atu'e. ¹³ Waku mio tā ewei'e wen — Wātym muo urutoket turan ipotmu'eria tero'ok ne'i Iesui piit ewei'e ro irania'in me pote sa'up iwato watum ehepe i'atu'e nagnia surara'in me. ¹⁴ Ma'ato morekuat tikuap hawyi ipy'ahak eiket hap ete pote ti aru watum aru ha'up iwato tope imoperup'i hamuat i'atu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi waku i'atu'e surara'in hawyi ha'up ta'atusat ra'yn. Mi'i hawyi ti ta'atuma'at ra'yn miit'in — Ta'i ipotmu'eria tero'ok ti Iesui piit uruket kai i'atu'e torania pe mi'i tā i'atu'e. Mio tā e hap ti mesup te topyhu'at koran te mio tā i'atu'e Iuteuria to'o'ope.

MAKU 16.15-18 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi ti ipotmu'eria 11 ok takaria tuwat ra'yn yi Karireia kape mekewat sa'awy'iwuat yity'ok kape aikope sa'awy'i Iesui to'e – Meiūran ti aru waku ewei'ē i mesuwe uiwētem i ra'yn gu'uro pywiat hawyi e hap kape. ¹⁷ Mi'i hawyi put'okta'atu'e itote i ra'yn hawyi te'era'akasa i ra'yn Ta'atuka'iwat Iesui kape. Mi'i hawyi te'eruwēhum kahato ta'atumōtypot kahato Iesui. Ta'atumohey kahato ma'ato wētup ok wētup ok imohey ran.

¹⁸ Mi'i hawyi Iesui tut i'atuewawi hawyi i'atupy'asetpe toīne'en heremo kahato. Mi'i hawyi to'e itotiaria pe – Koitywy Tupana uinug Wuat'i Miit'in Porekuat koro wo e. I'ewyte atipy piaria Porekuat koro wuat e. Koitywy Ui'ywot tum yne ra'yn tesaika hap yne uhepe e. ¹⁹ Mi'i pote koitywy woroho'opo'oro eipe wuat'i ywania mu'e hamo e. Mi'i pote koitywy atimō'ē ra'yn ehepe uhesaika hap uhehiit'in pakup nug uhepiat hamo e. Ewei'atumu'e ro mi'iria ui'e yne hap nug hamuat i'ewyte ewei'atuset'ok uimohey pakup i haria Ui'ywot set upi uhet upi Tupana Pā'āu set upi ewei'atuset'ok e. ²⁰ I'ewyte atiky'esat uhehay ehehay wo topyhu'at eināpin uhepiat hap ok tā e. Mi'i hawyi eimimu'eria uimohey haria atiky'esat uhehay nug haria wo te'eropyhu'at e. Atiky'esat mi'iria uhepiat ta'atunāpin hap nug haria wo tukupte'en at ka'ap takaria hap atiky'esat e. Mi'i tupono eweiwat ro irania'in ywania yne mu'e hamuat turan ti aru yt eiweran hin i eweiwat katu-pono Uito ti aru areto eiwywo aikope aikope eweiwat hap upi areto wy. Eipowyro hano areto wuat'i

IESUI ETIAT MATEU MIENOI 28:20 ccvii IESUI ETIAT MATEU MIENOI 28:20

e'at pe ikahuro hap put'ok'e hap kape. Areĩne'en
eiwywo wuat'i e'at pe e Iesui ahepe temiit'in me.

Toran na'yn uimiwan

Uito ti Iesui eropat hat sese mekewat 12 ok takat
Mateu.

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7